De oude symphonie van ons hart

Kamiel van Baelen

bron
Kamiel van Baelen, *De oude symphonie van ons hart*. De Kinkhoren, Brugge 1943

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bael005oude01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

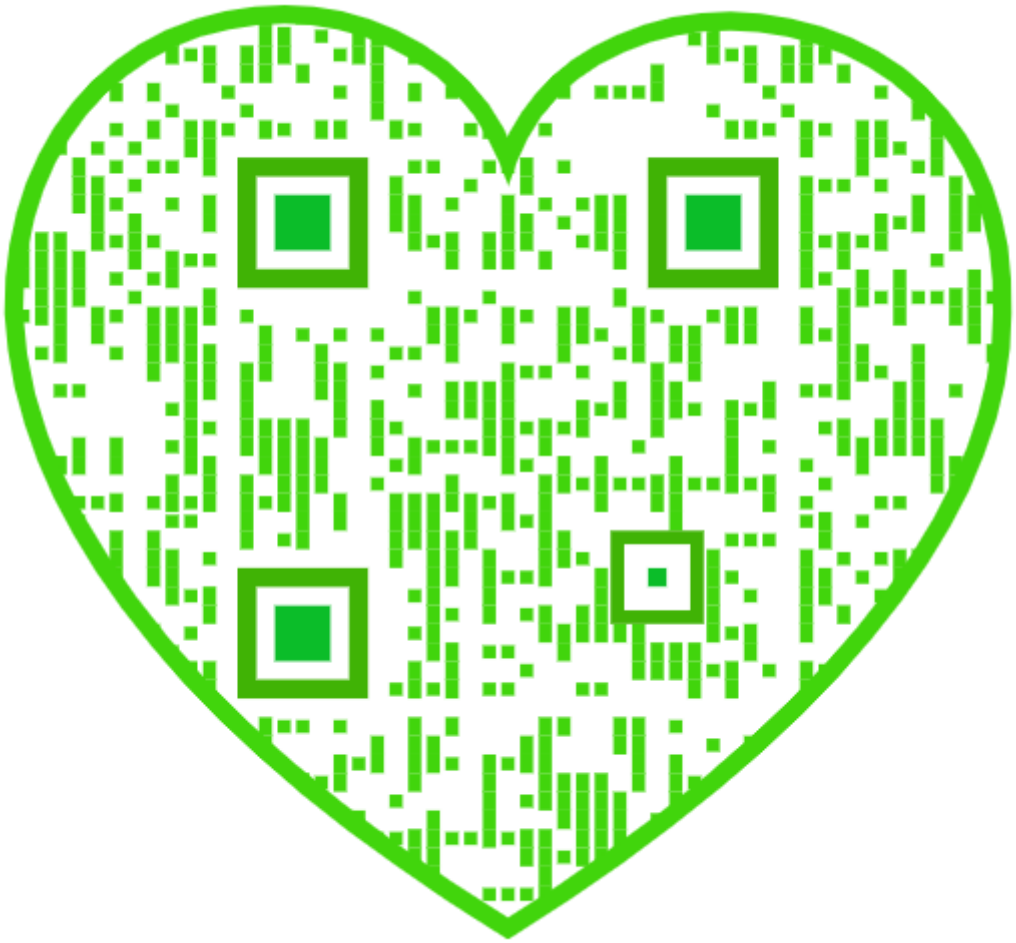

Prelude

WAAR die stad ligt, weet ik niet.

Maar even buiten de stad, over de rivier, aan wier oever de menschen haar gebouwd hebben, staat een brug geslagen. Mooi en solied. Het moet al een koppige ezel zijn, die daar niet over wil; een onaesthetische ezel ook, zoo mooi als die brug over de rivier ligt met drie zuivere bogen.

***

Drie volmaakte cirkelsegmenten. Daar moesten we op 't college de oppervlakte van berekenen. Voor de ontwikkeling van den geest. Daarna gingen we op de hoogeschool, om intellectueel te worden, dokter of zoo iets. Ook wel ingenieur, maar dat was vrij lastig: je moest zooveel verstandige dingen leeren, over irrationale wortels en zoo.

Maar het loonde immers de moeite, achteraf waren we heele knapen. Kijk eens, op een dag werden we zelfs aangesteld om een brug te bouwen, daar droomden we bij onze eerste Meccanodoos al van. Nu echter was het geen stukje speelgoed, een heusche brug was het, dáár en tegen dien datum, met zooveel crediet, aanpakken.

En we bouwden een brug, met zuivere bogen. De berekeningen duurden een heelen tijd, want ze waren ontzettend lastig en ingewikkeld, maar daar waren we toch ingenieur voor? En klaar kwamen ze. Toen werd met het werk begonnen. We kregen

een heel stel arbeiders, en we konden zeggen: kom hier en doe dat, als de Honderdman uit het Evangelie.

Misschien was het gelukkig, dat de ploegbaas op een dag naar ons toe kwam, en koppig volhield - hoe zijn ongeleerde menschen? - dat die leggers niet sterk genoeg waren, vast niet, meneer. Enfin, voor hém en niet voor ons, begrijp je, keken we nog eens vlug de berekeningen na: zie je nu wel, en... ach kijk, ja, daar was een kleine fout ingeslopen, een foutje van niets, in een doodgewone optelling. De leggers werden dus tweemaal zoo dik. Nu kon de tram er rustig overheen rijden, en bellen: ting ting, voor de visschen daaronder.

Want de brug kwam klaar. En toen ze af was, ja, toen was ze af. We streken de eer en de duiten op, maar waren we gelukkig? Nee, dat waren we niet, hoe gek toch! Den ploegbaas hadden we daarnet nog hartelijk de hand geschud en gevraagd: Waarom zie jij er zoo stralend uit? Omdat het voor mekaar is? - Nee, meneer, daarom niet. Maar m'n kleine jongen heeft van morgen voor het eerst pa-pa gezegd. Daarom.

Ach pa-pa! Waar die ongeleerde menschen om jubelen! En we liepen door, met onze heele prestatie. En met ons hart, dat al maar door sloeg: tok tok tok. We wisten eigenlijk niet goed, waarom het met zooveel aandrang klopte. Op het college en op de hoogeschool hadden we wel geleerd de problemen van den geest op te lossen, haast allemaal. Maar de problemen van het hart? Daar wisten we geen raad mee.

***

Sindsdien zijn vele jaren voorbijgegaan en we zijn oud geworden. Onze geest heeft dikwijls getriomfeerd en ons hart vaak gebloed. Dat hart, daar raak je niet wijs uit. Tok tok, zegt het en klopt maar altijd of het ergens naar toe wil. Maar we hebben toch - dat weet God - we hebben het toch overal heen gevoerd, en nog is het steeds onrustig. Tok, tok, zou je daar niet gek van worden!

Vroeger hebben we ooit een brug gebouwd. Waarom eigenlijk? We zijn er zelf eens over geweest, maar aan genen oever was het leven net zoo. Het heeft dus nergens toe gediend. Hoogstens konden we midden op de brug even stilstaan en in het water turen, dat ging eerst niet. Er scheerden toen net vogels over de rivier, die stieten kleine gilletjes uit: ik wil gelukkig zijn. Ook staken af en toe de visschen een snakkenden mond uit boven hun element: ik wil gelukkig zijn. Maar tok tok, zei ons hart, we waren dat zoo beu! En plots vroegen we ons af, of het misschien dáárheen wilde, naar de visschen daarbeneden? God, dat was een gevaarlijk moment. We zijn toen vlug naar huis gestapt en hebben daar het zweet van ons voorhoofd geveegd.

Tot op een dag de Dood kwam. Hij zag onze vele rimpels en onze schaarsche grijze haren. Stakker, zei die, zóó moet je dat doen. En hij legde ons hart stil.

***

De ingenieur en de werklui zijn nu wel dood, allemaal. Maar de brug staat er nog steeds, mooi en solied, met haar drie zuivere bogen.

Hoe ze vroeger heette, weet ik niet meer; nu

noemen de menschen haar: de Brug van de Springertjes. Omdat er soms iemand in 't water valt, ja, hoe komt dat? Een ongeluk zal het wel niet zijn, want er loopt een twee meter hoog traliewerk aan beide kanten. Maar dat is een kleine hindernis: als je per se ergens wilt zijn, neem je die op den koop toe, het is toch de laatste.

Vermoedelijk ligt het wel hieraan: dat die brug zoo'n geschikte plaats is voor ‘dat’. Even buiten de stad, als het dan bij avond nog motregent en er hangt wat mist over de rivier, dan is het een zéér geschikte plaats. Vóór je er aankomt, ben je al vertrouwd met het onzekere duister, en je druipt al ook. Blijft alleen de laatste stap...

Daarheen komen ze dus, uit alle richtingen, akelige schimmen in den nacht. Sommigen stappen langzaam, het lijken wel slaapwandelaars; anderen komen hijgend aanrennen, met verwarde haren en puilende oogen; maar de meesten zijn zieke menschen, we moeten daar niet mee lachen. Hen ook niet laf noemen, omdat zij toevallig meer schrik hebben voor het leven en wij voor den dood. Niet eens ondankbaar, ze brengen een laatste hulde aan het leven. Het leven moet mooi zijn, - zeggen ze, schreeuwen ze - zoo mooi, dat we bedanken voor wat het onze was. Dan springen ze, en daarom heet die brug ‘van de Springertjes’.

Overdag is er niets akeligs aan. De zon schijnt er zelfs op en werpt een dwarse schaduw over de rivier. Daarin komen de visschen stoeien, met hun staart schrijven ze een klein zinnetje in het water: ik wil gelukkig zijn; en de rivier veegt het zoo weer uit. Dat schrijven ook de vogels tegen de blauwe lucht: ik wil gelukkig zijn; en de wind blaast er eens over: weg.

Maar over de brug stappen gejaagde menschen voorbij, en tok tok zegt hun hart, nooit wat anders. De tram heeft geen hart, alleen een bel, daar tjingelt ze mee: ting ting, zoo maar voor de gewichtigheid, want heel druk is het eigenlijk niet op die brug. De tram heeft mooi bellen, ze is immers van ijzer.

***

Maar wij zijn van vleesch en bloed. Een stukje stof, dat zegt de pastoor zoo dikwijls; ook een stukje van God, dat zegt hij niet vaak genoeg.

Die twee stukjes hebben elk een hechten haak diep in ons hart geslagen, daar trekken ze, rukken ze aan, ieder in een andere richting; en daarom klopt dat hart van ons, rusteloos, en bloedt soms...

Tot het op een dag - eindelijk, God zij geloofd! - vaneengereten wordt, en ieder stukje daarheen terugkeert, waar het vandaan kwam. Dan hebben we rust.

Humoreske

LOU Anders verdient z'n naam eigenlijk niet, want hij is net als de meesten: middelmatig groot, van gestalte althans, toevallig bruin, misschien wat verstandiger dan het gemiddelde, net als wij allen dus. Zooals ook wij, stelt hij de fouten van z'n medemenschen aan de kaak, maar wat wij met geveinsde vriendelijkheid bereiken, verricht hij met een haal van z'n blauw potlood: hij is corrector bij de Adelaars-uitgeverij.

***

Vandaag voelt hij zich wat slaperig. *Omzetten*. Dat is op Zaterdag meestal zoo, omdat hij den avond te voren met Magda uit geweest is. *A*. Een flauwe film gaan zien, en dan beweert zij nog dat romantiek nonsens is. *Weer a, die typist kent z'n klavier niet*. Ook maakt het vooruitzicht van het vrije weekend de resteerende uren zoo vervelend-lang. *Deleatur*.

Lou geeuwt eens en rekt zich ongemerkt uit. Hij zal maar even opstaan en een woordenboek gaan naslaan, want een corrector moet immers alle talen kennen, jawel, daar is z'n jaarwedde dan ook twaalf mille voor, met om de twee jaar één duizend verhooging, als z'n diensten niet te wenschen overlaten. Dat is zooveel als een belofte - morgen bakt moeder vischjes, jongetje! - maar nu werkt Lou hier al meer dan twee jaar en de verhooging blijft uit. Over twintig jaar zal

hij zoo z'n brood misschien verdienen, maar dan is hij lang suf gewerkt en stekeblind. Krankzinnig is ie dan ook, al staat dat niet in het contract vermeld.

Als hij terug naar z'n plaats slentert, blijft hij even voor het raam staan en werpt een blik op de rivier beneden, daar speelt de zon in 't water. Vandaag begint de Lente, hebben de geleerden uitgemaakt, zij komt precies op tijd. De Lente... Maar Lou kijkt verder, naar de Brug van de Springertjes, dat prettig uitzicht heeft hij er gratis bij, daar kan hij soms gespannen op staren.

Nu rijdt er net een vrachtwagen over met nieuwe hel-roode dakpannen. Kijkt, denkt Lou, die gaan ze nu ergens op een huis leggen, de sullen! Want in den Zomer glanst de zon daarop en de pannen glanzen mee, als goud; het worden zoowaar gouden pannen, die smelten en op je hoofd neerkomen en je heele hersens verschroeien.

Ach, gouden pannen! Lou valt weer op z'n kantoorkruk, vat z'n potlood en zucht. Hij kent zoo'n huis. *Cursief*. Daar woont z'n moeder in; en hijzelf ook, van 's avonds acht tot 's morgens zeven, want hij kan zich geen behoorlijke kamer met pension in de stad zelf permitteeren. *A, a! Knoeier, knoeier!* Over die hypotheek heeft hij Magda nog niet eens gesproken, anders wil ze zeker nooit trouwen. Niet voor je een goede betrekking hebt, zegt ze. *Naar voren brengen*. Maar Magda, zegt hij, dat heb ik toch. - Kom! dan lacht ze medelijdend en dat kan Lou niet hebben. *Omzetten*. Dan hou je meer van een goede betrekking dan van mij? vraagt hij. - Nee, jongen, dat weet je wel. Maar de misère loopt op drie passen achter het geldgebrek aan. Liefde zonder meer is romantiek, en romantiek

is nonsens. *Deleatur*. Dat zegt ze, maar bij een sentimenteele film huilt ze tranen met tuiten. *Wit*. God, als ze alles eens wist! Misschien zag hij beter naar een ander meisje uit. *Volgorde veranderen*. Maar zie, zoo'n nonsens is romantiek toch weer niet, of hij houdt van Magda, werkelijk waar, hij wordt er dikwijls week van. *Inschuiven*. Het ligt natuurlijk aan dat lamme hart van hem. *Nog eens a! Is er dan op de heele wereld geen fatsoenlijk typist meer?*

Lou legt z'n potlood neer, geeuwt en kijkt met zwemmende oogen naar de Brug. Nu heeft hij trek in een lichte sigaret, want hij wordt draaierig van dat suffe werk. Maar rooken mag niet op dit lekker kantoor, dat is moderne efficiency. En de bedienden behoorlijk betalen mag blijkbaar evenmin. Met die sigaret weet hij toch wel raad: hij staat op en wandelt naar de plee.

Twee minuten later is hij alweer terug. Z'n aansteker werkte niet, hij heeft hem er in gegooid. Toen nog wat staan vloeken, maar dan had hij nog geen vuur. Nu kan hij weer aan z'n vellen trekken, er ligt nog een heele stapel, allemaal getypt door een zeker persoon, die de eerste letter van z'n alphabet niet kent en waarschijnlijk meer verdient dan meneer Lou Anders, corrector bij De Adelaar. Want typen vergt vakkennis en voor corrector neem je den eersten den besten aflegger. Ach!

Meer wit. Ben ik nu geen voorbeeldig bediende, kantoorchef? Op twee minuten terug van de plee, en m'n aansteker krijg je cadeau, brand daar je haartjes mee uit je neus. *Tusschenvoegen zal*. Bah, wat een vuile tekst! Zoo'n smeerpoes van een schrijver! Dat lezen de jongelui wel driemaal over. *Nog eens a, toe maar!* Wat een idee toch, om een

hypotheek te nemen aan zes procent, daar moet je vrouw alleen voor zijn. Als ik het aan Magda vertel - *vet* - zal ze zeggen: Zoo... Nu, jongen, dan moet die eerst afbetaald worden ook. Zoo vieren we dan misschien onze bruiloft en ons eeuwfeest te gelijk, haha! Maar als ik nu werkelijk een goede betrekking krijg...

Fuga

I

ER wordt op de deur geklopt. Dit gebeurt zoo zelden, dat Lou er van opkijkt. Meteen merkt hij, dat de kantoorchef en de andere bediende er niet meer zijn: hij zit dus alleen. Vlug kijkt hij eerst op z'n horloge, maar het is nog kantoortijd. Vreemd.

Er wordt andermaal geklopt. Lou komt net overeind, als de deur langzaam op een kier opendraait, en een heer met wit-zijden das z'n glimlachend hoofd binnensteekt. Lou staart ongeloovig op die zijden das. Als ze maar echt is, denkt hij. De vreemde komt in en glimlacht maar, of hij iets heel leuks in petto heeft.

- Ben jij Lou Anders? vraagt hij.

Daar stoort Lou zich aan, dat een onbekende hem tutoyeert, maar wie weet, die komt hem misschien de ‘goede betrekking’ offreeren, met zoo'n zijden das.

- Die ben ik.

- Eindelijk dus! Mijn naam is Bob Sleeboom. Aangenaam. Zeg maar jij en je, we zijn verre neven. En ga nou eerst zitten, want ik breng je een nieuwsje, waar je van op zult kijken. Je hebt geërfd... Val maar flauw, hier is Hoffmann. Toe, dat ben je minstens aan je oom verplicht.

Lou valt niet flauw, maar zegt verbaasd:

- Ik heb geen oom.

- Jawel, Anders. Vóór een week in den Heer

ontslapen. Je moeder is toch een Detaille, niet? Hier dan, je hand! Wij hebben de heele bom geërfd! En nu kom ik je halen voor een slippertje.

***

- Wacht even, zegt Lou, ik heb nog een en ander te verrichten hier.

Hij zet het raam open en strooit z'n afschuwelijke vellen met pakjes naar de vier windstreken. Dan loopt hij rechtdoor naar het kantoor van den directeur, vat een zwaar presse-papier, en smijt het hem precies op z'n wezen, dat diens gehate bril in splinters vliegt. Daarna nog even naar de typografie. Hij sluipt behoedzaam tot vlak achter den typist en drukt hem niet zoo zacht met z'n facie in het klavier. ‘De a staat boven links’, sist hij nog. Dan zegt Lou Anders:

- Ik ben klaar.

***

Ze komen buiten in de zon. Lou ademt diep en wil een taxi aanroepen.

- Nee, Anders, geen taxi. Je wagen staat voor, en ik heb meteen maar een chauffeur in dienst genomen ook.

- Is het zooveel? - vraagt Lou, wanneer ze rijden.

- Astronomisch. Ik heb nooit zoo ver leeren tellen. Kan je het bedrag niet noemen.

- Dat is beter ook. Noem het maar niet. - Na een stilte voegt hij er nog dringend bij: - Beloof me, Sleeboom, dat je dat nooit zult noemen.

- Ik zweer, zegt Bob. Het kan me trouwens niet schelen, we krijgen het toch nooit op.

Nooit op! Daar moet Lou eens over nadenken. Na een poos vraagt hij stil:

- Dan is het wel meer dan tweehonderd duizend?

- Meer dan...! Maar kerel, word eens wakker! Je denkt zeker dat je droomt? Het is iets met zestien cijfers of zoo.

Lou kan het niet gelooven.

- Ik moet het geld toch eerst zien.

- Dat zul je niet. Is al lang belegd. Maar hier heb je je chèque-boek. Je kunt zooveel opnemen als je wil.

- Da...dank je... Enne... mag ik dadelijk eens probeeren?

- Ga je gang. We komen net aan de bank. Toe kerel, word dan eindelijk eens wakker! Daar hangt de hoorn en je chauffeur heet Adhemar!

- Adee... Adhemar? Dat is toch geen naam? Hallo, Adhe... h'm... Adhemar, stop eens even aan de bank, wil je?

Lou stapt uit. Als hij weer verschijnt, is hij blijkbaar het geval te boven, en vindt eindelijk de passende houding.

- Nu naar het postkantoor, Adie!

- Jawel, meneer. En m'n naam is Adhemar, meneer.

Over de post zendt hij aan z'n moeder tweehonderd duizend en een telegram: ‘Delg hypotheek stop neem vacantie non stop Lou.’

***

- Dat is dus in orde. Je bent een beste kerel, Sleeboom. Als ik je wat nader bekijk, heb ik je ooit meer gezien, kan dat?

- Uitgesloten. Ben pas een week op het continent.

- Ach zoo! En waar rijden we naar toe?

- Een toertje maken naar de Middellandsche Zee. Ons yacht ligt onder stoom in de haven.

- Maar, Sleeboom, dan moet ik andere kleeren laten maken. Deze...

- Zijn prima, oordeelt Bob. De rest vind je wel aan boord.

Goed dan. Maar in ieder geval moet Lou eerst een wit-zijden das koopen. - Wil hij die van Bob soms? - Nee, die niet, daar een zusje van. - Bon, maar maak het kort.

Het duurt echter vrij lang. Lou bezit wel een splinternieuw chèqueboek, maar haast geen baar geld, en de juffrouw mag geen chèques aannemen. Bob vindt ook niet zooveel ‘rommel’ op zak. Ten slotte moet Adhemar de das betalen.

- En nu naar de haven! commandeert Sleeboom.

- Nee, wacht even. Eén ding moest ik nog vragen: ik wil eerst trouwen.

- Trouwen? Kom kerel, vergal dat tochtje nu niet!

- Nee, heusch, neef. Ik zou er geen greintje plezier aan beleven, als ik niet eerst getrouwd was. Zoo waar ik hier zit!

- Zoo!... Jij bent ook een lastig nummer. Het is wel te merken, dat je familie van me bent.

Trouwen? Bob schuift z'n Brummel's achter op z'n hoofd, legt z'n kin in de rechterhand en denkt vijf en twintig seconden na.

- Haal je meisje maar op de boot! beslist hij. Ik zal jullie wel trouwen: ik ben toch de kapitein?

II

Zoo voeren ze dus af, op dien eersten lentedag, met lichte zon over het groene water, in een room-blank yacht, dat heette *Cheerio*. Magda heeft gevraagd wat die naam beteekent. Bob weet het, zooveel als niets: hou je maar, goeie reis, amuseer je best en tot kijk! Dat is heel wat, vindt Lou, om in één woord te zeggen.

Zij varen. De fijne boeg klieft het bruisende water in twee zachte bogen, die verglijden tot kleine golvingen langs de gladde flanken. De kust raakt zelden uit 't zicht, en van op het zacht-deinende vaartuig kan Lou door z'n kijker de menschen zien, die hun vriendelijk goede reis toewuiven. *Cheerio!* Hij denkt: het is toch wel prettig om rijk te zijn, je wordt op den koop toe nog lekker behandeld. Ook begrijpt hij nu, waarom zooveel menschen zich maar rijk voordoen, al zijn ze 't niet. Ja, dat begrijpt hij best. En aan al die dingen denkt Lou, terwijl hij over de blanke reeling van z'n yacht in het speelsche water tuurt.

Ook Magda vindt hem nu een man, dé man, zij ziet zoowaar tegen hem op. Waarom eigenlijk? Omdat hij nu geld heeft, hij kan best een chèque van honderd mille in het water werpen, daar wordt hij niet armer door of de visschen niet rijker; en omdat de lui hem kapitein noemen, zulke fijne lui! Als Lou ergens trek in heeft, blijkt dat het net aan boord is. Was hier dan alles aan boord, steward? - Alles, kapitein, tot uw dienst. Zie, dien steward ontslaat hij nooit. Op een zandbank mogen ze loopen, of stranden op een eilandje van twee bij twee, zooals in de zondagsillustraties, die krijgt iedere week trouw z'n chèque!

Het wordt wat koeler aan dek. Lou kijkt op z'n polshorloge: half-zes. Haal even m'n zijden das, steward. Jawel, kapitein. Half-zes. Nu ontbreekt er één op het wekelijksch partijtje van de zwemclub: Lou Anders. Ze vragen zich zeker af: waar zit die? En iemand oppert misschien: die werkt vast over, voor wat zout op z'n brood. Haha! - Dank je, steward. - En moeder? Ze zal nu het telegram wel reeds ontvangen hebben. Wat moet die oogen opzetten! Als ze maar geen beroerte krijgt! En Magda? Die is zich aan het kleeden voor de ceremonie... Wat heeft hij tot op heden aan haar gehad? Niet veel. Wat kameraadschap, menig standje, de veel te correcte wekelijksche zoenen en wat sentimenteel geknijp in de bioscoop, meer niet. Achteraf was ze zelfs des te koeler, waarom ja? Vermoedelijk, omdat hij in het kunstlicht heelemaal niet meer op den held van de film leek, dat kon hij toch niet helpen? Maar van avond zal hij haar liefhebben, heelemaal... Daar bijven z'n gedachten bij stilstaan: heelemaal...

Want straks trouwt hen Bob.

***

Bob doet dat voor z'n temperament zeer plechtig, in een onberispelijke kapiteinsuniform, met als getuigen den steward en den eersten stuurman.

- Trouw jij met zoo'n vent? vraagt hij Magda. Het arme kind, ze weet niet of ze moet lachen of huilen.

- Ja, zegt ze stil.

- En jij, Lou Anders, stuk neef van me! Heb je'r wel eens goed over nagedacht? Doe je 't toch,

ja?... H'm. Dan verbind ik jullie in alle eeuwigheid tot een compleet stel, maar komt later niet bij me aan om te zeuren! Steward, champagne!

Nu moet hij nog toasten op het jonge paar, dat is eigenlijk z'n sterkste zijde niet.

- Zoo zijn jullie dan in het huwelijksbootje gestapt. Zonder vaar noch vrees, daaraan is wel te merken dat jullie nog bitter jong zijn. Ja, h'm. Enne, wat ik zeggen zou, dat is dus de tweede maal dat jullie vandaag in een boot stappen. Het is maar te hopen, dat beide tochten even gunstig mogen verloopen, en dat jullie nooit op de misère-bank stooten, maar dat het huwelijksbootje, na de Kaap der Goede Hoop te hebben omgezeild, in rustige wateren... op... heu... langs... enfin, jullie weten het, he: cheerio!

Hij heft z'n glas op: *ad multos annos!* - drinkt, smijt den roemer aan scherven en verdwijnt.

***

Nadien staan ze samen aan dek tegen de reeling geleund, dicht bij mekaar, vanwege de temperatuur en... ja. Veel wordt er niet gesproken, opvallend weinig zelfs. Ze kijken naar den mooien zonnegloed in 't water. En dan pas getrouwd zijn, meer hoeft niet. Woorden komen daar niet aan te pas, woorden zijn vierkant en bot.

Dan komt Bob hen storen:

- Heel even maar. Blijft gerust hangen. Ik breng jullie alleen het officieele stuk. Hier, Anders.

- Dank je, - zegt Lou, maar hij had den ander liefst overboord gegooid. Hij neemt het stuk aan en leest het door. Dan gebeurt er iets: automatisch tast hij naar z'n potlood en maakt

enkele aanteekeningen: komma, meer wit, kapitaal...

- Maar man, wat doe je nu? vraagt Magda.

Lou kijkt haar even verstrooid aan, bijt zich op de lip en smijt z'n potlood in zee. Zoo'n koppel uilskuikens, denkt Bob. Nee, dan gaat hij liever weer weg. *So long!*

***

Op een avond zitten de twee kapiteins in het salon en spelen een piketje. Ze rooken daarbij en praten wat. Lou verliest natuurlijk, hij kan het met de kaarten nooit halen van Bob. Maar daar is een spreekwoord over: ongeluk in 't spel...

- Vijf en zestig, zes en zestig, schreeuwt Bob in zegeroes. De laatste is voor jou, haha, omdat je toevallig de goede aas hebt aangehouden... Even tellen: honderd twee en dertig en vier. Dat maakt... Én jij... pf! je komt aan geen honderd! Is dat spelen? Als je zoo voortgaat, verlies je de heele erfenis nog, Lodewijk. A propos, ik heb dat eens uitgerekend; ik geloof, dat ik je nu het bedrag wel kan noemen.

- Niet doen! smeekt Lou. Nee, Sleeboom, je hebt het beloofd.

- Beloofd? Dat was de eed van een landrat; die geldt niet op zee.

- Toe nou, Bob. - Lou wordt bleek van angst. - Zie, je krijgt een chèque van honderdduizend van me, als je het verzwijgt.

- All right, kerel; maak je niet overstuur. Nog een piketje?

Nee, Lou zou liever weer eens aan land gaan. Waar zijn ze hier? - Op de hoogte van Bordeaux, maar dat wil Bob niet. Niet aanleggen. - Zoo,

en waarom niet? In Bordeaux moeten ze toch goeie wijn schenken? - Nee, nee, om de liefde Gods! Luister, Lou, je moet dat begrijpen. Hij heeft altijd in Canada geleefd, dat weet je. Eén week is hij nu op het oude continent geweest. Maar de Europeanen zijn ziek, allemaal. Oud voor ze geboren worden, grijsaards op twintig. Ze lijden aan... ja, hoe zal hij dat noemen? Europeïtis? Misschien zijn de Amerikanen dommer, toegegeven, en naïever ook, maar ze zijn jong en gaaf, Lou, je moest dat zien, en levenslustiger, niet zoo zwaar op de hand. Die haarklooverij en die wrange ballast van eeuwen historie, God nee, hij mag de besmetting niet wagen! Daarom wil hij Europa zien van op een zee-geïsoleerd yacht, maar je moet hem nooit mee aan land nemen, begrijp je, Lou? Zie, hij wil je daar een chèque van honderd mille op geven.

- Laat maar. Dan zijn we quitte, - zegt Lou, gansch verbaasd over zooveel philosophie bij Bob.

***

In de Golf van Gascogne overvalt hen de storm, niet zoo zacht ook; hij steekt plots op - vanwaar eigenlijk? - en zoo hevig, dat het yacht haasjeover speelt met de golven.

Bob heeft hen bijeengeroepen in het salon en vertelt van z'n jeugd. Hij doet dat niet kwaad, want hij kan aardig liegen voor z'n leeftijd, maar Lou zit er met een pijnlijk-vertrokken gelaat bij, en Magda's heele teint is groen. Alleen de steward schijnt het normaal te vinden, hij schenkt trouw de whisky in, die Bob telkens trouw naar binnen slaat, tusschen het praten door.

- En afstanden, kinderen! Daar hebben jullie op dit schiereiland geen flauw benul van! Ooms horloge was eens blijven stilstaan, toen wisten we van geen tijd meer en leefden zoo goed en zoo kwaad als het ging naar schatting. Zoo werd ik op een nacht eens wakker, stond daar zoowaar de zon aan den hemel. Ik ging oom wekken: kijk eens hoe licht. Dat is de maan, zei die. Ik beweerde dat het de zon was. Kregen we haast ruzie over. Stel je voor: op een keer kwamen we 's Zaterdags in de kerk voor de zondagsmis. Enfin, we raakten van de wijs. Dan stuurde oom eindelijk den stalknecht met het horloge naar onzen naasten buurman, om het weer gelijk te zetten. Goed, de kerel ging. En kwam terug. Oom nam het horloge aan, keek er eens op: dat kan niet! Hij hield het even tegen z'n oor: Gotfer...! riep ie tegen den knecht en dan nog wat lieve naampjes, had je dat horloge niet kunnen opwinden, toen je ginder wegging, driedubbele overgehaalde enzoovoort! Maar de arme man kon het niet helpen, hij hád het horloge opgewonden, het was weer af. Ja, zulke afstanden zijn dat. Drink je whisky 'ns op, Anders!

- Nee, dank je, asjeblief niet!

- En jij, Magdalena?

- N...nee, dank je. Ik...ik geloof dat ik maar eens wegga. Ben dik... dadelijk terug.

François sleept haar aan z'n arm het salon uit, Lou kijkt hen na. Ook bij hem is het niet pluis, hij voelt zoo'n ijle krieuweling in z'n ingewanden, bij elk zwaar gestamp wil die naar boven kruipen. Sleeboom praat maar onvermoeid door:

- Ach ja, en die buurman, waar ik net van sprak, moet je 'ns hooren! Op een dag stuurde die z'n jongen naar de stad om geconfirmeerd te worden, door den paus of zoo. Goed, die ging;

en kwam terug ook. - Maar wie heb je nu bij? vroeg z'n vader. Wie is die juffrouw? - Je schoondochter, Paps. Ik ben meteen maar getrouwd ook. - God! En die wurmen? - Ken je die niet? Je bent anders hun bloedeigen opa! - Haha, wat hebben we met dien vent achteraf gelachen!... Je gelooft me toch, Anders? Of meen je soms dat ik hier maar zit te liegen?

- Nee, nee, ik geloof je.
- Wat?! Geloof je me? Maak me niets wijs, man.
- Jawel. Maar waarom ga je zoo ver van me af zitten, Sleeboom?
- Zoo ver? Ik zit toch vlak over je.
- Ja? H'm... Dunkt jou niet, dat Magda zik... pardon, zoo lang wegblijft? Ik ga eens even kijken, excuseer.

***

Als Lou in z'n hut aanlandt, hoort hij wel dat Magda in de aangrenzende badkamer bezig is, maar hij voelt zich zoo ziek als een hond, en werpt zich languit op 't bed. Laat nu de zondvloed komen, denkt hij. Daarnaast doet Magda niets dan kreunen, die heeft haar portie ook. Toch kan Lou nu niet naar haar toe gaan, want volgens zijn berekeningen is het vaartuig bezig loopings te maken. Zou ze daar morgen boos om zijn? Nee, waarom? Anders koopt hij haar goed humeur maar weer af, met een chèque, het bedrag komt er niet op aan, hij is goed voor zestien cijfers. Haast alles kan hij koopen met z'n geld, op een paar dingen na: een stukje land bij voorbeeld. Ook kan hij nu geen chèque inslikken om z'n maag weer op streek te brengen, dat niet,

maar al het overige dan: de beste whisky en de duurste caviaar, bah!

Heeft hij goed gehoord? Magda kreunt niet, ze ligt stilletjes te roepen: Lou, Lou, kom dan eindelijk; laat me hier niet zoo liggen! Lou, ik heb je toch getrouwd, je bent toch m'n man?... Lou! Hoe zielig! Ik kom, wil hij roepen, maar er wil geen klank uit z'n keel. Dan laat hij zich op den vloer vallen en sleept zich voort tot aan de deur van de badkamer. Hij heeft echter mooi rukken en duwen, die lijkt wel vastgenageld. De deur is vast, fluistert hij, Magda, de deur is vast. Maar zij kan het zeker niet hooren, alleen begint ze nog luider te roepen: Lou, Lou Anders!...

Da capo

I

- ... LOU Anders! Word toch eens wakker! Waar heb jij vannacht dan gezeten? Het duurt lang, wel een paar seconden, eer Lou begrijpt, wat er met hem gebeurt. Hij staart wezenloos door het raam: daar ligt de Brug van de Springertjes in de zon, er rijdt net een tram over; op z'n werktafel ligt de heele stapel vellen nog netjes te wachten. Het was dus een droom: Sleeboom bestaat niet, Magda is nooit van hem geweest, en het yacht, ja, dat ligt wel degelijk in het water. Hijzelf is weer, nee, is nog steeds corrector met een blauw potlood en duizend in de maand.

- Ja, wat is er? vraagt hij wrevelig aan z'n collega.

- O, meneer is nog uit z'n hum ook? De directeur ontbiedt je.

Ha, de directeur ontbiedt hem. Voor die verhooging dan eindelijk. Het is goed, hij zal gaan. Als een man zal hij gaan, en ditmaal de waarheid eens zeggen ook. Ze zullen wel iets aan hem merken, al was het maar, dat hij gedroomd heeft, kom Lou!

Hij gaat dus, flink rechtop. Maar z'n eerste klop op die gevreesde deur is al veel te schuchter. Binnen! En daar staat ie, met al z'n complexen. Z'n heele houding heeft hij laten varen, die zou immers niet meer strooken met dien lammen klop op de deur.

- U liet me roepen, meneer de Directeur?

- Jaja, ga zitten. Ik ben dadelijk klaar.

Lou gaat stijfjes zitten, op den rand van dezen leeren fauteuil, waar hij eigenlijk diep in moest vallen, losjes de beenen over elkaar wippend. Maar er hangt iets in de lucht, dat hem met bevalt. De ander heeft z'n brief doorgelezen, nu drukt hij z'n bril recht, die al recht zat, neemt een vouwbeen op en kijkt Lou gewichtig aan.

- Meneer Anders...

- Ja?

- Ja!...

- U...

- Ja! Jaja! U herinnert zich, dat we vóór meer dan twee jaar een voorloopig contract hebben opgesteld, niet waar? omtrent uwe betrekking hier, de wedde en de eventueele verhooging?

- Jawel, Menee...

- Jaja! Ik zei wel: vóór méér dan twee jaar. Ik had het dus al eerder kunnen doen. Maar ik wilde het nog wat aanzien, want ook voor mij is het zeer pijnlijk, vergeet dat niet, meneer Anders.

- Ik...

- Jaja, dat begrijp ik. Maar het is een feit, dat ik niet over u tevreden ben, meneer Anders. En dat ik niet de eenige ben. Zoo klaagt bij voorbeeld ook de typist over u, u verbetert vaak dingen, die bij de tweede correctie juist blijken te zijn geweest. Ik noem maar een voorbeeld. Ook heb ik vernomen, dat u financieel, hoe zal ik zeggen, in den knoei zit.

- Ik zou toch...

- Nee, daarin vergist u zich. Een goed bediende, en meer speciaal een goed corrector, heeft niet dat recht. Geldzorg beteekent verstrooidheid, slordig werk dus. En, meneer Anders, het top-

punt! Daarnet bij m'n inspectie op het kantoor lag u, tracht eens te beseffen wat dat beteekent, lag u gewoon te slapen! U begrijpt wel, dat het in die omstandigheden uitgesloten is, dat De Adelaar nog langer van uw diensten gebruik wenscht te maken. Dus... Kijk, hier is een omslag met getuigschrift en drie maand salaris, en ik wensch u veel geluk in het leven, meneer Anders. Neem me niet kwalijk, ik heb het erg druk van morgen.

- Dank u, - zegt Lou; daar zal hij eeuwig spijt van hebben.

Dan komt hij recht en zegt niets meer. Z'n blik valt op een presse-papier, dat hem bekend voorkomt. Even bekruipt hem een vreemde aandrang, z'n vingers beven er van en hij wordt hoogrood; maar hij zegt niets of doet niets. Hij sloft naar de deur - zoo onwezenlijk, er hapert wat aan z'n knieën - en denkt: nu wordt het heele huis van goud. En Magda? Vaarwel, zoek maar een goede betrekking met een anderen man!

II

Hallo, is Lou Anders nog niet hier? Plons! Heeft niemand van jullie Lou Anders gezien? Plons, plons! Nee, niemand, hij is misschien ziek. Plons! Kom, ondervoede menschen worden niet ziek, die sterven ineens. Haha!

Hun lachen weergalmt luider dan het eigenlijk klinkt in dit overdekt zwembassin. Hier komen de acht leden van de club ‘Vrije Slag’ in het water stoeien, tweemaal in de week. Menschen in het water, is dat tegennatuurlijk? Het is een symbool, laat hen gerust eens een ander element

probeeren; zoolang ze hun hart meedragen, houden ze 't toch niet uit. Maar het blijft een aangename afwisseling, jawel. Ze laten eens lekker hun kleeren en al wat daar van zorgen en conventies aan vastzit, in de cabine achter, en dan plons, plons, jongens! Alleen hun hart dragen ze mee, in zooverre is het dus nutteloos. Ja, en ook hun badpak natuurlijk, maar zelfs dat durft Fé Strubbe wel eens te vergeten, want het gaat hier niet steeds ernstig toe. Maar wat! Het bassin is hun immers voorbehouden en ze zijn hier toch voor de pret, he? Plons!

Haha, die van Lou Anders was goed, maar ik denk dat hij overwerkt, voor wat zout op z'n brood! Plons!

***

Geen nood, heeren. Lou Anders komt. Kijk, daar is hij: dag samen! En hij lacht, dat zijn we van hem met eens gewend.

- He, Lou! Moest je nog ondertrouw doen? Wat vroeg de pastoor dan?

Daar tappen ze dikwijls geintjes over, over z'n trouw-schuwe Magda.

- Zwijg maar stil, jongetje, roept Lou en steekt dreigend den vinger op; jij krijgt zoo dadelijk een ‘ducking’ van me. Eén oogenblikje!

Hij loopt z'n kabine zoo in en weer uit, staat dertig seconden onder een volle douche, neemt z'n aanloop en duikt van de plank met een molentje. Plons! Dan niets meer, hij blijft meer dan twee minuten onder water, wat gebeurt hier? Maar hij komt weer boven, vlak bij Stokvis en dient hem de beloofde ‘ducking’ toe. Het heele

bassin is er verbaasd-stil van geworden, alleen Lou's hijgende adem wordt gehoord. Twee aan den rand stooten mekaar aan.

- Opslag, zegt de een.
- Het hoogste lot, meent de ander.

***

Nadien gaan ze hun sandwiches opeten in *De Drie Bekers*, dat is een heilige traditie, waar niemand van afwijkt. En als de sandwiches op zijn, stappen ze daarom nog niet door, lang niet. Van zwemmen krijg je dorst en ze hebben nog veel ondereen te bepraten; ze ledigen dus het vereischte aantal bekers, minstens drie, dat staat op het uithangbord.

Zoo zitten ze dan gezellig bijeen, en luidruchtig, pratend druk door mekaar met hun frissche gezichten. Misschien zit er nog wat water in hun ooren en de holle weergalm van het bassin, daarom schreeuwen ze zoo.

Maar na het eerste glas valt de grootste luidruchtigheid van hen af: het voornaamste is dan gezegd, wat moest gezegd worden, en waarvan ieder zich van morgen of gister heeft voorgenomen: dat moet ik beslist aan die of die vertellen. Nu verflauwt de atmosfeer, ze komen op het habitueele doode punt. Dat merk je bij voorbeeld aan het feit, dat Walter Vreebos, de acteur, de voorlaatste mop ten beste gaat geven. Kennen jullie die? - Welke? - Van dien heerrr? - Nee, nooit van gehoord, vertel 'ns. - Hij heft dus aan, met rollende r's en den passenden nadruk. Maar de anderen hebben ze net van morgen gelezen, spijtig voor Walter. Bij de peroratie lacht de heele troep beleefd en gedwongen; alleen

Stokvis merkt op: ja, die is goed, daar zullen de soldaten van Caesar wel om gelachen hebben! Hij moet het weten, hij is immers leeraar in de geschiedenis.

***

- Ik stel voor... - zegt Fé Strubbe, maar hij moet eerst zelf nog voorgesteld worden. Hij is de man met zonder badpak, want hij springt vaak uit den band; van allen kan hij zich dat het best permitteeren, omdat hij er warmpjes inzit: zaken, goede zaken zelfs. Hij komt dus in de hel, maar in afwachting heeft hij het niet zoo kwaad op deze wereld. Nu is hij rechtgestaan en strijkt een weerspannige blonde krul naar achteren:

- Ik stel voor dat we een spelletje spelen. Eenvoudig en zéér interessant.

Hij drukt op zéér, en blikt daarbij even naar Lou Anders, die geen mond meer opengedaan heeft sinds ze hier binnenkwamen, raak er maar wijs uit. Hij zit er zoo verstrooid bij, of ie professor was, heeft hij dat recht nu? Z'n optreden in het bassin was zoo rijk aan onthullingsbeloften, nu is hij weer een dubbel vraagteeken. De anderen nemen daar geen genoegen mee, als Lou dat maar weet. Ze hebben Strubbe's blik wel opgemerkt, daarom stemmen ze dadelijk vertrouwend in. Uitstekend, Fé, maar hoe zit dat spelletje in mekaar?

- Luistert. Eén van ons wordt aangeduid, staat recht en sluit de oogen. Twee minuten lang mogen de anderen nu raden, wat diens diepste wensch is, begrijpen jullie, z'n geheime droom. Niet langer dan twee minuten, dan moeten ze

opteeren. Daarna is het woord aan den betrokkene zelf. Hij houdt steeds de oogen gesloten - die mag hij onder geen beding openen, verstaan? - hij spuwt over z'n linkerschouder en steekt de rechterhand op. En dan - Strubbe wacht even voor het effect, luisteren jullie? - dán spreekt hij, maar eerlijk, jongens, alsof ie alleen in de woestijn stond, en vertelt ons zelf z'n toekomstdroom in maximum twee minuten. Aangenomen?

Aangenomen. Met zeven stemmen op acht. Lou zwijgt nog steeds. Stokvis zal op z'n horloge kijken. Strubbe begint: hij sluit de oogen, raden maar!

De eerste maal brengen ze'r niet zooveel van terecht, alle begin is moeilijk. En wat kan de Fé eigenlijk nog droomen, wat hij niet al heeft? Geldkoning wezen met usines over het heele land? Ja, vooruit, daar opteeren ze voor.

Het is mis. Fé droomt van een groote moderne villa met alle comfort, een fijne radio met jazzmuziek en een puike sigaar met een detectiveroman in een knussen fauteuil. Ja, maar telefoon mag er niet zijn, en nooit nog zaken, die zitten hem tot hier! Wel mooie dienstboden... nee, lacht niet zoo grof, jongens, alleen voor de aesthetiek en...

- Ophouden! roept Stokvis; twee minuten om!

Bravo voor de Fé! Daar drinken we op, proost. Wie volgt?

***

De beurt is aan Stany Goethals. Die is van nature niet spraakzaam, maar wat gaat er in z'n hoofd allemaal om? Hij is dé intellectueel van

het gezelschap, want hij heeft z'n doctoraat gedaan. Nu is hij assistent van een of ander zeergeleerd professor, en communist is hij op den koop toe. We zijn benieuwd.

Ze weten niet goed wat ze moeten raden: minister van Justitie of hoogleeraar aan de medische faculteit? Nee, allemaal mis. Zoo'n Goethals is Stany niet. Hij droomt van de Groote Revolutie, de algeheele ruïne, er mag geen steen op den andere blijven. Dat zegt hij in klare woorden. Paleizen en krotwoningen, alles veegt hij van den aardbodem. Dan gooit hij er z'n bistouri nog bij ook, en in die fijne rechterhand, die hij opgestoken houdt, zien jullie die? een ruwen werkmanshamer vat hij daarin, en met dien hamer slaat hij den laatsten spijker in de kist van den laatsten kapitalist. Verdomme nog toe! Laat dan de Nieuwe Dag maar komen, en maak van hem een dokwerker of wat je wil, onze kleinkinderen zullen ten minste *menschen* zijn. Dixit.

Goed, Stany, maar als Strubbe die kapitalist nu eens was? - Dan ook, alleen zou hij dan wat zachter kloppen. Haha, we drinken dus op Fé's uitvaart, wie volgt?

***

Bob Maçon staat recht en wordt bij voorbaat rood, omdat hij zal moeten spreken. Mooie Bob noemen ze hem, maar welk beroep hij precies uitoefent, weet niemand. Door de mannen wordt hij niet geteld, alleen de vrouwen raken één voor één op hem verliefd. Die nemen z'n eeuwig zwijgen voor modeste bezonkenheid, en dat is toch zoo schoon in een man! Ook lijkt hij op Tino Rossi, een beeld, Rosalie, je moest hem zien!

Het beeld sluit de oogen en slikt eens. Raden, jongens. Waar droomt mooie Bob van? Van een vrouw natuurlijk. Pf... loop wandelen, minstens van twee! Haha, van drie dan, van een harem, ja, daar opteeren ze direct voor. Kom op voor je harem, Bob, courage!

- Nee, komt z'n fijn stemmetje, jullie doen me altijd onrecht aan. Ik ben toch geen vrouwenlooper, he? Zie, ik droom van... maar jullie gelooven me immers niet, ik droom eigenlijk va... van...

Het zweet komt in pareltjes op z'n hoog voorhoofd staan, hij slikt weer, en opeens schiet Carlo van Dingen in een zenuwachtig lachje, al heeft Maçon eigenlijk nog niets gezegd. Sst, laat hem uitspreken.

- ... Ik droom soms v...van een klooster, waar ik een rustige kleine cel heb. Ja, eerlijk waar. Het is er zoo vredig, en geen enkele wereldsche beslommering die me nog komt storen. Daar slijt ik m'n stille dagen en...

Maar ze hooren hem niet meer boven het gieren, de helft zit krom met gebaren van schei uit, haha! De acteur Vreebos heeft tranen in de oogen en stoot z'n glas bier om: niets erg, toch maar op het smetteloos pak van Stokvis, die aldoor buldert: twee minuten! ophouden!

Wat een spel, Strubbe, wat een spel! Mooie Bob die naar het klooster gaat, schei uit of ik lach me een bult! Het zal dan zeker wel een nonnenklooster zijn, met allemaal jonge novicen, haha! Kom, we drinken op Pater Overste! Wie volgt?

***

Bert Stokvis, leeraar in de geschiedenis. Aan-

genaam. Door z'n deftig-zwarten bril zit hij nog verstoord op z'n bezoedeld pak te staren, de anderen laat dat natuurlijk koud. Stokvis mogen ze er ook wel eens tusschen nemen, hijzelf is aggressief genoeg en vaak hatelijk in z'n opmerkingen. Maar kom hem niet te na, hij wordt direct woedend, je hoeft maar één woord te zeggen: labberdaan. Nu rijst hij recht en knijpt de oogen dicht: zoo'n gek gezicht is dat, die bril staat er voor niets op twee streepjes.

Waar droomt hij van, jongens? Ik denk: van een groote bibliotheek, met saaie boeken overal, tegen de muren, aan het plafond en op den vloer. Nee, van een troon buiten den tijd, waar hij de heele geschiedenis zich ziet afspelen, en vanwaar hij iedereen rustig kan beleedigen. Of van een vrouw, die hij z'n leven lang mag treiteren? Haha!

- De twee minuten zijn om, - zegt Stokvis uit zichzelf, want niemand let er op - het is mijne beurt.

Best, eerst spuwen dan. - Nee, dat doet hij niet, het is te ordinair. - Dat moet hij toch. Kijk, ze nemen allemaal hun glas op en ze tellen tot drie: een, twee... - Hij spuwt dus, maar niets kent hij er van: hij spuwt op z'n eigen schouder. Het woord is aan jou, stokvischje.

- Het mijne is gauw gezegd, heeren; ik heb er geen twee minuten voor noodig. Ik droom van een eleganten wagen, Buick laatste model. En dien had ik al ook, als ik de ouwe lui niet moest onderhouden. Dat is alles.

Ga dan maar zitten, jongetje, en veeg je levertraan van je schouder. Maar die wagen moet eerst geolied worden, anders loopt ie niet gesmeerd, proost!

***

De beurt is aan Carlo van Dingen. Die is bediende, met als bijverdienste: des duivels prentenboek, poker of wat je maar wil. Er wordt gefluisterd dat hij niet altijd eerlijk is, maar dat zijn onze zaken niet. Zeg op, jongen, wat droom jij?

Hij droomt van te varen met een grooten steamer, om uit dit rotte land te zijn. En op een dag zál hij varen, daar kunnen jullie op aan. Want hij wil hier weg, en de zee lokt hem onweerstaanbaar. Zie, hij zal jullie alles ineens verklappen, hij heeft veel kans om over twee weken als steward te worden aangemonsterd.

Bravo, daar moeten ze op klinken, en gok ze allemaal hun mooie duiten maar af, Kareltje! Lou Anders drinkt er zelfs twee glazen op, achtereen, reikt Carlo de hand en zegt: cheerio. Dat is het eerste, wat we van hem hooren, maar het is zijn beurt nog niet, eerst Frans Verellen.

***

Die is zoogezegd de proletariër van de club, maar een goed hart, niemand heeft ooit wat anders dan goed van hem ondervonden. En de beste zwemmer, verreweg. We wenschen hem dus, wat ja? Een vaste betrekking, een goede vrouw en de gouden medaille.

Nee, dat wenscht hij allemaal niet. Alleen een hond, niets anders. Hij zegt het meenens en wordt bleek van ernst. De hond, waar hij iederen nacht van droomt, die kwispelstaartend en met van vriendschap gestrekte ooren op hem toe draaft, die hem aankijkt met trouw-glanzende oogen,

dolle sprongen maakt, en z'n meester niezend besnuffelt.

-... Maar als ik wakker word, is hij er niet meer, dan is het opeens leeg en koud in de kamer... - De anderen luisteren stom-verbaasd en Bert Stokvis vergeet op z'n horloge te kijken. - ... Ook overdag droom ik er van, als ik achter een dame met een hond loop te wandelen. Maar die dame heeft geld en ik niet. Zie, ik heb tot op één centiem uitgecijferd wat een hond kost aan taxe en onderhoud en... nee, jongens, het is niets voor mij, ik zal m'n hond nooit hebben, nooit streelen, nooit...

Ach, nu vallen er tranen uit z'n toeë oogen, hij staat zoowaar te huilen van verdriet. Kom, Frans, maak je niet overstuur voor een hond, je krijgt hem zeker vroeg of laat, jongen. We gaan hem alvast doopen, he mannen? Tommie, is dat goed? Proost dan.

***

Voorlaatst komt Walter Vreebos, de acteur. Hij schrijft ook, daardoor weet hij zoo eerlijk te liegen. Maar zeg het hem niet, want: alles is waarheid, luidt z'n leuze. Dat kan wel: alles, behalve wat Vreebos vertelt. Nu staat hij recht. Hij zal de linkerhand opsteken, vrrrienden, de rrrechter heeft hij noodig. Mag dat, Strubbe? Allez, omdat hij het is. *Quod non licet Jovi, licet bovi*, merkt Stokvis op. Daarom spuwt Walter precies op diens anderen schouder, als hij het woord neemt:

- Ik drrroom...

Maar de anderen weten reeds, dat hij staat te liegen. De wereld is een schouwtooneel en Vreebos speelt alle rollen. Nu is hij op z'n best: hij speelt Vreebos in de bewerking van Vreebos, door hem-

zelf; laat hem dus praten. Hij drrroomt van een rrrijk van edele menschen enzoovoort. Op het laatst moet de wereld ontstoken worden tot een brrrand van schoonheid.

- Twee minuten! - schreeuwt de Fé, die er hartgrondig genoeg van heeft. - En nu eerst gauw blusschen, jongens, anders slaat de brrrand over. Prrroost!

***

Lou Anders kennen we. Hij heeft bijna een huis en bijna een meisje, het is verbazend hoeveel hij bijna bezit. Practisch gesproken heeft hij een blauw potlood en duizend in de maand, niets dus. Toch wel iets: complexen, een heele verzameling; en net vandaag een zeer zonderling air. Er gist iets, waar we het fijne van moeten weten. Uit je schelp, Anders!

Lou staat recht. Rustig. En sluit de oogen, het is net of hij slaapt. De anderen worden wat stiller van zenuwachtigheid, wat nuchterder ook. Vooruit, niets laten blijken, raden. Ze zeggen maar wat, de gekste dingen, om de twee minuten om te krijgen. Ten slotte opteeren ze voor een spoedig huwelijk met Magda en een rist van twaalf zonen op tien jaar.

Nu gaat Lou spreken, stilte. Hij spuwt niet, steekt z'n hand niet op. Waarom herinnert hem dan niemand aan het reglement? Ook trekt hij de oogen open. God, wat staan die vreemd! Maar hij kan ze niet vast richten, ze dwalen van den een naar den ander, al spant Lou zich nog zoo in om doordringend te kijken.

Dan spreekt hij. Het zijn allemaal sullen, waarom gapen ze hem zoo stom aan? Staat z'n neus

soms onderste boven? Of zijn ze verwonderd dat Lou Anders ook eens een mond opentrekt, die kleine Lou, die Lou van niks? Wat zij droomden, was anders maar minnetjes. Zoo slecht zou Lou het er niet afbrengen. Maar hij hoeft niet meer te droomen. Hij heeft geërfd, met zestien cijfers, het bedrag, bedoelt ie... Jaja, kinderen, een auto: Buick laatste model, Stokvis; een chauffeur: Adie... Adee... enfin, een heidensche naam. En om middernacht precies vaart hij met z'n yacht uit, naar de Middellandsche Zee...

Lou kijkt op z'n blikken polshorloge. Dan gaan z'n handen van grootdoenerij en milde beloften wuiven:

- En jullie krijgen allemaal je hartewensch. Maar eerst moeten we drinken, driemaal *ad fundum!*

Bravo, bravissimo! Voor hun part tienmaal *ad fundum*, en vivat Lou Anders!

- Hoe heet je vaartuig? vraagt van Dingen, die weer nuchter wordt.

- *Cheerio*, komt het doffe antwoord.

- En waar ligt het?

Lou kijkt hem een tijdlang ernstig aan, dan wordt hij bijna kwaad.

- Waar ligt een yacht, sul? Dat ligt toch in de rivier?

Plots veert hij recht en roept wild:

- En nu, jongens, gaan we de bloemetjes buiten zetten. Hier, drie lapjes van duizend! Die moeten er aan!

III

Ze hebben de bloemetjes buiten gezet. Niet zoo zacht ook, morgen zullen ze wel beschaamd

zijn. Eerst wat rondgezwalkt van den hevigen dorst. In alle café's, waarvan het huisnummer deelbaar was door drie, zouden ze binnengaan. Er waren er nogal bij, zeg, ik durf het niet vertellen voor 't fatsoen. Toen gingen ze een hondenfokker uit 't bed halen, ze wilden mordicus een hondje koopen; het bedrag kwam er niet op aan, maar het moest Tommie heeten. Ze heetten allemaal Tommie. Was dat geen geluk, nu kon de Frans nog kiezen? Hij koos een kleinen zwarten scotchterrier, zoo'n snoezig beestje. Maar hij wilde hen bedanken ook, en stak in volle straat een heele speech af, waar hij zelf tranen met tuiten bij huilde. Dan nam hij z'n hondje op en liet het van den heelen avond niet meer los. Daar hadden ze nu zoowaar honger van gekregen, en ze gingen eten met drie gerechten en flensjes, allemaal op kosten van onzen multibillionnair. Kregen ze toen weer geen dorst? Ja warempel, en veel, die flensjes waren te zoet. Toen die lamme dorst wat verslagen was, teekende Strubbe het plan van z'n nieuwe villa op een tafelkleed uit. Welke van de twee ga je nu bouwen? vroeg Stokvis. Werd de Fé bijna kwaad om, hij had er maar één geteekend, labberdaan! Maar opeens riep Stany: Val dood, architect! Er is N.d.D. geen bestekamer aan! Nee, die ontbrak, haha! Hoe zou Strubbe dat dan klaarspelen? Nadat ze daar nog een half uur om gelachen hadden, zijn ze maar stilletjes naar hik... pardon, naar huis gegaan. Net brievenbestellers, zoo van links naar rechts.

Nocturne

I

LOU Anders gaat niet naar huis. Hij heeft alleen een huis van goud, dat is te mooi voor een dronkelap. Z'n yacht gaat hij opzoeken. Waar lag dat ook weer? Ach ja, in de rivier natuurlijk. Maar eerst wil hij nog ergens heen, de rest van z'n drie mille moet op. Hij weet een geschikte gelegenheid bij de haven. Eens is hij daar bij toeval verzeild, fatsoenlijke menschen komen er niet. Slechts verloopen kerels als Lou Anders, excorrector bij De Adelaar.

***

Hij loopt *De Sirene* binnen. Een mengeling van dansmuziek, stemmenrumoer en tabaksrook slaat hem tegen. Hij valt bij een tafeltje neer en bestelt whisky.

Achterin op een verhoog maakt een kleine bent jazz-lawaai, een dikke neger zingt er bij of ie dol wordt. Hij stoot maar gekke klanken uit z'n glimmenden kop, je kunt hem niet verstaan. Het leven is onzin, beteekent dat; je hebt gelijk, Mabumba. Whisky!

Over den vloer dansen nog enkele paartjes. Eén paar danst erg goed, dat zijn maniakken. De muziek zweept hen voort, onbarmhartig, tot de zolen stuk zijn. Zij neemt bezit van hen en maakt ze dronken. Soms laten ze mekaar los en

dansen driftig alleen: de melodie leven moeten ze, rhythme wezen! Daar zijn ook de sexueele dansers, voor hen is het alleen middel, poort van het Paradijs op een kiertje naar den boom des Levens. Zoo zijn de meesten hier, ze drukken het meisje dicht tegen zich aan en fluisteren schuine moppen. Er is ook een heer - enfin, een heer? - die naar z'n voeten kijkt en m, twee, drie zegt. Zoo iets moesten ze toch verbieden!

Lou Anders danst niet. Hij kijkt even naar het overige publiek. Meer vrouwen dan mannen, dat wist hij vooruit. Het verwondert hem alleen, dat er nog geen naast hem is neergestreken. Whisky!

Het orkest speelt een nieuwe melodie, de dolle neger gaat weer zingen. *Ik wil gelukkig zijn, ik wil dansen tot ik niet meer kan!* Alles op twee noten. Lou kan dat op één noot zingen. Straks zal hij de partituur in blaasjes en kringetjes op het water schrijven voor de nachtuilen, die zijn verstandig genoeg om ze niet te vergeten. Ik wil gelukkig zijn! Hoor je de saxofoon lachen, ze heeft er pret in?

***

- Dans jij niet?

Daar is de dame, nee, de vrouw, die hij verwachtte. Ze komt naast hem zitten.

- Nee, hij danst niet. Hij heeft wat veel gedronken.

- Daar weet zij goeden raad op. Nog meer drinken. Zij heeft trouwens ook dorst, hihi!

- Bestel maar!... Breng de flesch, garçon!

- En dans je nu heusch niet? - vraagt ze weer, schenkt zich in en komt wat dichter bij zitten.

- Nee, kind, zanik maar niet! Drink je whisky liever op.

Ze doet het, ineens en sec, Lou staat er versteld van. God, die kan er ook weg mee! Maar moet je niet met zoo'n beroep?

- Zeg je ‘kind’ tegen mij? Zie ik er dan nog zoo jong uit, ja? Hoe is je naam?
- Bob.
- Ha, Bob. Ik heet Lily. Vind je dat mooi?
- Nee.

Praat maar met zoo'n man! Ze zwijgen dan weer, tot de jazz een nieuw lied inzet: *Nur nicht aus Liebe weinen*.

- Is het af met je meisje, Bob?
- Ik heb geen meisje!
- Nu heb je mij toch?

Dat is waar, waarom is hij hier eigenlijk binnengegaan? Ach ja, om z'n geld op te krijgen. Breng nog een tweede flesch, garçon!... Hier, de rest is voor jou. Lou wil ook eens sec drinken, maar het brandt hem in de keel, hij voelt het loopen tot in z'n maag, en legt er de hand op. Nu is hij opeens geboeid door z'n hart, dat slaat stil en dof: tok tok, tok tok. Nooit zachter of luider, altijd eender, als een kind dat van eerlijk verdriet in een hoekje schreit.

- M'n hart klopt juist in de maat van de muziek, zegt hij voor zichzelf.
- Ja? Wat leuk! Mag zij eens voelen?
- Gerust.

Ze komt dus nog wat dichter bij hem zitten en voelt naar z'n hart.

- Inderdaad. En het slaat niet eens vlugger, nu zij er haar hand op houdt. Het hare klopt sneller, wil hij ook eens voelen?

- Nee, ze moet hem met rust laten nu, hij maakt de balans op.

- Balans? Welke balans dan?

Ja, als ze dat niet begrijpt. Hij heeft geërfd, Lily, met zestien cijfers. Nu slaat z'n hart telkens zestien keer, dan wacht het even, en hij denkt: zooveel! Haha, had jij compassie met hem? Hoeft niet, kindje. Hij krijgt z'n geluk niet onder de knie, dat is het, begrijp je? Kom, daar klinken we op. Geld krijg je ook straks, hij is toch quatrillionnair. Dacht je werkelijk, dat hij de bons gekregen had van z'n meisje? Haha, hoe dom van je! Of de laan uitgestuurd? Gegaan is ie, ja, als een man, en den directeur heeft hij een kolossaal presse-papier in z'n facie gesmeten. Drinken, proost! Ze moesten dien paljas naar het ziekenhuis dragen, met schedelbreuk. Geen hersenschudding, want hersens heeft hij nooit gehad, haha! Maar hij moet op het uur letten, want om middernacht precies vertrekt hij naar het Zuiden, met z'n eigen yacht. Drinken, cheerio!... Weet je, Lily, als hij iets bereikte in het leven, zeiden ze altijd: geluk. Je hebt geluk, zeiden ze, de sullen!

En Lou schudt zeer afkeurend het hoofd: - Geen sprake van. Capaciteit, maar dat wilden ze niet erkennen. Zij, de anderen, begrijp je? En waar staan ze nu? Ha!... Maar hij moet gaan, hier is je geld, veel geluk in 't leven!

Als hij opstaat, rijst het meisje half-recht en vraagt:

- Mag ik meegaan? Ik ga mee.

Lou keert zich om en kijkt haar doordringend aan. Hij schijnt ergens diepzinnig over na te denken. Dan rilt hij opeens en zegt met doffe smart in de keel:

- Nee, kindje, blijf maar. Ik ga nergens heen.

En dat is inderdaad z'n bedoeling, als hij *De Sirene* verlaat en den klammen nacht inzwijmelt.

II

Professor Buerbaum en z'n assistent zijn nog bezig met nachtproeven; zij waken en slapen zooals het voor hun arbeid best schikt. Stany's gelaat is wat rood en hij riekt naar bier, maar z'n hand blijft vast en z'n geest lucide. Nu fixeert hij met opgeslagen mouwen een spartelend konijn op de proeftafel; het kijkt hem aan met wilde oogen. Dat brengt Stany iets in herinnering.

- Ik heb een kerel gezien, die vannacht over de Brug gaat.

De professor schrikt niet.

- Zoo. Was hij jong?
- Ja, maar daarmee is ook alles gezegd.
- H'm. Dat is voldoende. Kleed je dadelijk om, we gaan een toertje maken.

***

Een man zwijmelt door de straten van het havenkwartier. Heel alleen. Het is stilletjes gaan motregenen, maar hij zet z'n kraag niet op. Niet meer noodig.

Soms stappen andere menschen langs hem voorbij. Altijd getweeën, een zware en een lichte stap. Twee is eigenlijk beter: als de een verdwaalt, weet de ander den weg nog. Maar hij heeft niemand en slentert eenzaam voort.

Op een hoek roept een vrouw hem aan. Hij kijkt niet op, antwoordt niet. Hij is stom en doof.

***

Fé Strubbe klapt z'n detective-roman dicht en stapt uit 't bed. Wat een verrassend slot, net iets voor Agatha Christie. De schrijver zelf de moordenaar, waar haalt ze 't?

Hij gaat naar het raam, schuift de gordijn weg en zet een venster open. Even staart hij naar de rivier buiten, kruipt dan weer tusschen de lakens, knipt de leeslamp uit en zucht van voldoening om z'n knussig bed.

Wie was die man onder den lantaarnpaal? vraagt hij zich opeens af. Kwam die hem niet bekend voor? Nee, hoe kan dat nu?

***

Wie is die man, ja? Telkens duikt hij, bij een volgenden lantaarnpaal, uit het donker op, wandelt langzaam voorbij, en verdwijnt weer in den nacht. De heele rij gaat hij langs. Hoeveel? Hij telt ze. Als het even is, durft hij; is het oneven, dan durft hij niet. Acht, hij durft... negen, ja?... tien, waarom niet?... elf, maar...

In de afgeknotte lichtkegels glinstert trage motregen. De regen. Hij haast zich niet, heel de nacht ligt voor hem. Als een grauw doodskleed zijgt hij langzaam over de stad.

***

Op een kleine kamer drie hoog, in een ruw bed, slaapt een jonge kerel. Z'n linkerarm hangt uit de dekens omlaag, net boven een houten kist, waar een zwart hondje in ligt te zuchten, op en neer, met z'n kleine kijkers dicht.

Hij droomt, de man. Tommie is verloren, in een groote stad met allemaal nauwe zijstraatjes. Hijzelf rent krankzinnig de eene wijk na de andere door en schreeuwt: Tommie, Tommie! Waar ben je?... Daar ziet hij hem opeens rustig op een hoekje zitten, goddank! Maar als hij er vlak bij is, loopt het ding weer weg. Het holt de straat over en daar is net een groote vrachtwagen...

Verellen schiet rillend wakker... Ach, het was maar een droom, gelukkig! Tommie ligt nog veilig naast hem en slaapt, braaf beestje. Hij streelt het even en fluistert: die goeie Lou!

***

Buiten de stad staan geen lantaarns meer. Het is er donker. Donker, wat is dat? Dat is, als je niet meer klaar ziet. Jaja. Sommige kinderen zijn bang voor donker, vele groote menschen ook. Want donker is onzekerheid, en onzekerheid baart angst.

Maar Lou voelt geen angst. De laatste lantaarnpaal was even, hij durft dus. Durft hij, ja? Waarom stapt hij dan zoo langzaam in den regen?

***

Behoedzaam dringt iemand een alleenstaande villa binnen, met een looper. Hij komt in het salon - zoo zacht, je hoort hem niet - en licht met z'n zaklamp het heele vertrek af.

Vannacht schikt zeer goed hier. Lou Anders heeft waarschijnlijk de bons gehad, wie wordt dan morgen verdacht voor inbraak bij z'n expatroon? Ha!

De lichtbundel ontdekt niet veel zaaks. Aan

de wanden niets dan boeken; van Dingen trekt er op goed geluk een uit. Het is een reisgids. Op den band staat een groot schip en er boven: PARTIR, met drie punten. Partir... De lichtstraal blijft er stil op staren. Partir... Ver weg, over groene zeeën naar blauwe luchten en blankbesneeuwde bergtoppen. God, weg uit dit rotte land! Partir...

***

Tok-links, tok-rechts, tok-links, tok-rechts. Lou stapt precies op de maat van z'n hart.

Dat moeten we doen, jongens, in de maat van ons hart stappen, het is een houvast voor ons tempo. Wie vlugger stapt, raakt van de wijs en struikelt. Ons hart slaat de goede maat, tok tok. Straks legt het z'n stokje neer, dan is de symfonie uit. Komt er dan niets meer? Jawel, het Groote Point d'Orgue.

Tok-links, tok-rechts, tok...

***

Een heer ligt angstig in 't bed te zweeten en durft zich niet te roeren, vanwege z'n hart, dat weer zoo wild klopt. Zou dat het begin zijn van een nieuwe crisis? God, wees dan al directeur van een uitgeverij en rijk als het water diep is, met zoo'n nachtmerrie van een hart kun je toch niet gelukkig zijn?

Sst, hoorde hij geen gerucht daarbeneden in het salon? Net of er een boek viel. Of was het maar inbeelding? Nee, nu hoort hij bepaald iemand rondsluipen... er is iemand. Dat moest er nog bij komen! Hij zal toch maar opstaan en een kijkje gaan nemen.

Zacht stapt hij uit 't bed, neemt z'n ongeladen revolver - geladen durft hij ze niet hanteeren - en daalt onhoorbaar de trap af. De voorlaatste trede kraakt, dan haast hij zich en werpt de salondeur wijd open... Net bijtijds om een schaduw te zien wegglippen in de gang en de voordeur te hooren dichtklappen. Zie je wel, en daar ligt een boek op den grond ook, een oude reisgids.

Hij gaat langzaam terug naar boven, maar om de vier treden moet hij rusten, omdat z'n hart zoo wild slaat. En die Joodsche professor met z'n vreemden naam houdt hem nu al twee maand aan het lijntje met z'n mysterieuze belofte.

***

Hoorde Lou niet ergens een deur dichtslaan? Nee, hoe kan dat op dit uur van den nacht? Verbeelding natuurlijk, het begin van den waanzin.

Nu hoort hij alleen nog het rusteloos stroomen van de rivier, zij wordt hem lieve muziek. Straks schrijft hij er met blaasjes en kringetjes een wijsje bij, een aardig wijsje. Op één enkele noot.

Den regen voelt of hoort hij niet meer, z'n hart evenmin. Het speelt reeds in sourdine...

***

Mooie Bob zit nog in *De Drie Bekers*. Hij had z'n tasch vergeten, ja, dat gebeurt wel vaker. De dochter des huizes zit er ook. Voor de rest leege tafels en stoelen. Eén enkele stoel is bezet, daar zitten ze voor de gezelligheid met z'n tweeën op.

En wat doet hij voor z'n beroep? - Hij? Ja, eigenlijk bookmaker, ken je dat? Maar niet lang meer, hij stelt zich voor naar het klooster te gaan, voor broeder. - Haha, daar moet zij eerst om lachen. Als hij echter volhoudt, zegt ze hartstochtelijk dat hij zoo iets niet mag doen. Daar zijn leelijke mannen genoeg voor. - Jij, kleine vleister, kom hier!

Na een poos vraagt ze, wat die andere heer voor z'n beroep doet, die zoo royaal was vandaag. - Die? is bediende ergens, corrector. - Zoo. En hoe heet hij? - Lou Anders...

***

... stapt langzaam en plechtig, als ging hij achter een uitvaart. Dewelke? Rijdt voor hem uit geen stille lijkwagen? De zijne dan maar. Het hoofd houdt hij eventjes gebogen, en z'n blik staart star - naar wat? Hij lijkt een vreemde slaapwandelaar, je krijgt opeens schrik voor hem, het is een schim.

Stapt er nu niemand achter hem? Misschien wel, misschien niet, maar omzien mag hij niet. Hij begint zacht een liedje te neurieën: Als de madeliefjes bloeien... Moeder zong dat, toen Lou klein was...

***

Een sjamberloek over z'n pyjama, is een deftig heer nog druk bezig met benzine en een doekje. Hij wrijft vlekken uit z'n pak. De pantalon heeft al een grondige beurt gehad; nog twee vlekken op z'n jas, één op iederen schouder.

Verstoord kijkt hij door z'n zwarten bril. Wat

ordinair, die lui! Geen greintje fatsoen meer, zoodra ze in een glas gekeken hebben. Hij hoort daar feitelijk niet bij. En straks moet hij met dat pak doceeren, en met dat hoofd! Hij zal wel haarpijn hebben... Zoo, dat is één... Z'n studenten moesten het weten, hij zonk van schaamte door den grond. Die Anders ook met z'n gezwets! Die stomme Lou Anders...

***

Wat wil jij worden, Lou? vroeg moeder dan. - Dokter, Mams. - Waarom, jongen? - Dan mag ik naar iedereen z'n hart luisteren, met zoo'n telefoontje. - Ach, daarom! En als we nu geen geld hebben om je te laten studeeren? - Dan controleur op den trein. - Maar jongen toch! Is dat heusch? - Ja, Mams. Dan krijg ik toch een fluitje? - ... En ze zong zoo mooi: Als de madeliefjes bloeien...

Ja, nu stapt er Iemand achter hem, hij voelt het. Hoe spijtig, dat hij niet mag omzien. Anders wist hij, wie het was.

Eens was hij braambeien gaan plukken, hij herinnert zich dat nu zoo goed. Toen kwam ie thuis met een gescheurde broek en veel schrik. Maar moeder bekeurde hem niet. Is je huid niet geschramd, jongen? vroeg ze bezorgd. Lou was haar schreiend om den hals gevlogen... En ze zong altijd zoo mooi. Als de madeliefjes bloeien, dan bouwen de vogeltjes hun nest...

***

Eén zit nog op en schrrrijft.

'Want het leven is mooi, vrienden, het is heer-

lijk. Uit zichzelf vergoedt het alle ellende. Wie klaagt dat hij arm is, prijst daardoor het weinige, dat hij bezit. En wie treurt om z'n nietigheid, dankt meteen God hierom, dat hij iéts is.'

Schrijver staat recht, loopt een paar maal op en neer in de kamer, met gefronst voorhoofd, blijft een tijdlang getroffen voor den spiegel staan, trekt een gewichtig gezicht en gaat weer zitten. 'En dat ietsje is in staat ons hart te vullen, het is zoo gauw tevreden. De glimlach van een vrouw, de oogen van een kind, een mooie herinnering, meer hoeft niet. Ons hart is zoo klein.'

Alles is waar, ook dat dus.

***

Is dat niet de Brug, die ginder opdoemt? En die plompe schaduw aan den anderen kant? Een kantoorgebouw, daar heeft Lou niets mee te maken. Maar de brug is zijne brug, ze heet zelfs naar hem. Want dadelijk gaat hij lekker duiken, in z'n yacht, dat er onder ligt. Boven z'n hoofd vliegt een nachtuil, luister, hij stoot een schreeuw uit: cheerio! Is dat niet vriendelijk? Het beteekent: hou je maar, amuseer je best en goeie reis.

Hij komt aan de brug. Van dichtbij glimt ze nat in het donker; en ze lijkt veel grooter, imposanter dan overdag. Lou voelt zich heel klein, als hij ze betreedt. In het midden blijft hij staan en kijkt door het traliewerk van de leuning naar de rivier, die immer haar lied zingt.

Zei de nachtuil: goeie reis? Waarheen dan? Nergens, he? Naar de visschen. Die zitten daar trouwens heel goed, de visschen. Nu slapen ze,

maar morgen schrijven ze hun zinnetje weer, hun idiote zinnetje.

Hoe zal ik er uitzien? vraagt Lou zich af. De klissen haar, dat is het eenige wat hem kwelt, het is zoo'n akelig zicht. Maar Mams zal die wel schoon kammen, als alles voorbij is... Dan bouwen de vogeltjes hun nest; en wij twee gaan samen stoeien...

Lou voelt naar z'n hart. Tok tok, het vermoedt nog niets. Sorry, ouwe jongen, maar... ik wil gelukkig zijn! En met looden armen grijpt hij krampachtig de tralies vast en trekt zich hijgend omhoog.

Capriccio

I

PLOTS een hand op z'n schouder. He, meneer Anders! Lou laat het traliewerk los en schrikt zoo hevig, dat hij duizelig wordt en dwars door de brug in het ijle meent te zinken. Hij krimpt ineen, keert zich angstig om en merkt een ouden heer met hoogen hoed voor hem. Wat een opluchting!

- Ik... ik... hijgt Lou.

- U dacht, dat het Magere Hein was, he? Nee, mijn naam is Buerbaum. Professor Jacob Buerbaum. Ik wilde maar zeggen dat u het niet uithoudt, u bent immers een zwemmer?

- Ik ken u niet, - zegt Lou vijandig. Wat moet hij nu beginnen? Hij is radeloos.

- Ik heb me toch behoorlijk voorgesteld. Kom.

Maar als de professor z'n arm aanraakt, rukt Lou zich driftig los.

- Ik ken u niet, - schreeuwt hij woest, en dan met afschuw: - Je bent de duivel, je bent niet echt. Ga weg!

- Stany Goethals kent u toch wel, he? gaat de professor onverstoorbaar verder. Stany, help eens een handje.

Lou geeft het op, hij begrijpt er niets meer van. En slaap heeft ie opeens, voor duizend nachten. Willoos laat hij zich meetroonen.

***

Als ze rijden, zegt hij tot Buerbaum:

- Ik geloof u niet. Het is een droom, - en tot den chauffeur: - Beken dat het een droom is, Stany, en lieg me niets voor.

Stany antwoordt niet. Maar opeens versnelt hij en rijdt recht op een boom af. Ontzet springt Lou recht: he! De wagen zwenkt nog net bijtijds, op twee wielen.

- Uitstekend, prijst de professor. Ziet u, meneer Anders, als dit een droom was, zou u nu wakker zijn geschrokken. Ergo... En tusschen haakjes, u merkt ook, niet waar, dat u nog aan het leven vastzit? Ach ja, rust maar wat. Niet te vlug, Stany.

Ze rijden geluidloos door de donkere stad. Aan Lou's voeten komt een groeiend plasje water. Maar als ze arriveeren, slaapt hij.

- Leg hem in dertien, Stany, en neem een proef van z'n bloed. Niet wekken, we zullen morgen wel met hem praten.

II

Bij z'n ontbijt krijgt Lou een zacht eitje met twee sneetjes toast. En hij hoeft niet eens op te staan, het wordt hem aan 't bed gebracht. Nadien neemt hij een warm bad, kleedt zich schoon, en maakt met den professor een toertje door diens rijk. Neem nog een sigaret, u rookt toch? - Jawel, dank u.

Hij bewondert het huis, de kliniek, het laboratorium, alles.

- En dat daar, professor?

- Och, dat is een aanbouw. Practisch niets.

Nee, daar neemt hij Anders niet mee binnen,

het is de morgue. Ze wandelen liever nog wat door den keurig verzorgden tuin, die vol jonge beloften in een bleek zonnetje ligt te geuren.

- De madeliefjes gaan haast bloeien, zegt Buerbaum.

- Ja, de madeliefjes... Sprak u gisteren niet van een voorstel, professor?

- Van morgen, ja. Maar dat kan wachten tot na de lunch, Anders. In afwachting doet u maar of u hier thuis bent, want we hebben nu zoowat alles gezien. In de bibliotheek vindt u boeken van alle slag, en op het buffet staan sigaren en whisky.

Nee, geen whisky, denkt Lou.

- Tot aan de lunch dan.

***

Maar na de lunch drinken ze een kopje koffie en na de koffie spelen ze met z'n drieën biljart. Dan is het weer theetijd, zoo'n dag vliegt voorbij. En tusschen de thee en het diner moet de professor hoognoodig naar z'n laboratorium, excuseer. Lou vraagt zich af, wat hij hier eigenlijk uitvoert. Het is zoo onwezenlijk, net een roman. Hij begrijpt ook niet, hoe Stany in zoo'n milieu communist kan wezen. Als hijzelf na deze bevrijding weer naar z'n oude misère moest, dan bij voorbeeld... Maar van avond wil hij met den professor praten.

***

Ze zitten in het salon te rooken na het diner.

- Ik... hoe staat het eigenlijk met dat voorstel, professor?

- Och, dat kan best wachten. Tenzij u natuurlijk wenscht het dadelijk te bespreken.

- Ja, Lou zou daar liefst bescheid van weten.

- Goed, dan gaan ze naar het laboratorium.

Daar is het indrukwekkend genoeg voor een leek. Kolven, retorten, kroezen; heele rekken buisjes en flesschen, en in de wandkasten de vele instrumenten... Gaat u zitten, meneer Anders, en vergeet niet, dat het nu een man van de wetenschap is, en niet meer de gastheer, die tot u spreekt. - Lou zal er aan denken.

Dan neemt de professor het woord.

***

Het wordt een vrij lange en droge uiteenzetting, Lou krijgt er slaap van.

Wat Lou den vorigen nacht ging verrichten, was tegennatuurlijk, want de functies van den mensch zijn gericht op de instandhouding van het leven. Tegennatuurlijk dus, maar het was een symbool. Beteekende zooveel als: ik heb er schoon genoeg van. Goed. Maar de reden? Geldgebrek, liedesmart? Minime. De professor weet het. Een nieuw hart moet Lou hebben, en een eerlijke kans in het leven. En de professor kan hem die bezorgen ook, kijk niet zoo raar.

- Gelooft u me niet? Kom eerst even mee hiernaast. Ik moet u iets toonen. Nadien zal ik alles uitleggen.

Lou gaat gewillig mee. Het is toch een droom, denkt hij, de vreemdste dien ik ooit gehad heb. Dadelijk word ik wakker, dat zul je zien. Ben ik in *De Sirene* dan in slaap gevallen? Of toch in het water gesprongen en gered? Is dit misschien

ijlkoorts? En waar begint de droom eigenlijk?... Maar de professor spreekt alweer.

- Ziet u die konijntjes? Dat zijn nu waarlijk proefkonijnen, als u zin voor humor hebt. En hoe zien ze er uit?

Lou knikt: goed.

- Ha! Weet u ook hoe die leven? Met gemengd en gekruist bloed, onthou dat... En hier, die puit? Ziet u z'n hart kloppen? Het is zijn hart niet, het is dat van een andere. Kom, nu gaan we terug naar het salon.

Terwijl ze door het groote, stille huis stappen, praat de professor zacht en vertrouwelijk, in gedachten verdiept. Het hart... daar heeft hij z'n heele leven voor gewerkt, gewroet, begrijpt Lou wel? Dat beteekent wat; kijk maar, hoe oud hij is... Het hart... Als z'n collega's op vacantie gingen, bleef hij doorwerken, rusteloos. En Stany ook. Stany is een goede knaap, meneer Anders, de beste die op de wereld rondloopt. Die wordt knapper dan ouwe Jacob, hoe onwaarschijnlijk dat voor een christen mag wezen... Ja, het hart, het hart van de menschen... God weet hoe gelukkig is die puit...

- Het menschelijk hart - gaat de professor op conferentietoon verder, als ze weer in het salon zitten - is niet zoo'n delicaat orgaan. Een dubbele pomp, die den bloedsomloop in stand houdt en daarom kapitaal, want het bloed knapt eigenlijk al de karweitjes op... Maar zeg me eerst eens, meneer Anders, is u m'n man? Een nieuw hart met een premie van honderdduizend frank. En zweert u me geheimhouding?

Lou zweert. Wat komt het in een droom op een eed aan? Maar het wordt hem vreemd te moede. Hij moet aldoor naar den professor

kijken. Toch merkt hij, dat de boeken in hun rekken tegen den wand aan het dansen zijn, is dat niet vreemd? En de professor praat maar. Lou knikt en slikt verbaasd z'n speeksel door.

Maar, meneer Anders, er is een maar. Ouwe Jacob zou geen rechtschapen Israëliet wezen, als hij geen klaren wijn schonk. Er komt natuurlijk een operatie bij, h'm... levensgevaarlijk... Eerst wat ribben uitnemen, dan de pleura en de long wegtrekken, hartzakje opensnijden, bloedvaten afbinden en aan Stany's apparaat koppelen... détails te technisch... (De boeken willen van het eene rek in het andere wippen, hoe gek!) ... Ten slotte hartzenuwen losmaken maar niet dooden... persoonlijke verdienste, als hij zoo vrij mag zijn... preparaat van eigen vinding... paar weken rust... honderdduizend... nieuw hart... geluk...

- Wel, meneer Anders?

Lou slaapt. Morgen zal het ja of neen zijn.

Entr'acte

ZOO versterven de laatste klanken van het eerste deel dezer symfonie...

Een rare symfonie, hoe kan het anders? De mensch is ook zoo'n raar insect, dat rondkruipt over zoo'n rare erwt, steeds weer opnieuw.

Nu is het entr'acte. U mag in den foyer gerust uw meening zeggen. Of discreet geeuwen en met uw buurman over wat anders praten. Dat recht heeft u.

Speelde ik valsch, mevrouw? Zeg het maar, u heeft er immers voor betaald. Maar zeg niet: die Lou Anders bestaat niet. Hij bestaat, mevrouw, in millioenen exemplaren. En z'n naam is Lou of anders.

Daar gaat de bel, meneer, voor het tweede deel. Ach, nu wordt de symfonie nog raarder. En onwaarschijnlijk, haast zoo onwaarschijnlijk als de waarheid vaak is.

Wat zegt u? Gaat u dan liever direct naar huis? Zoo. Goed, maar eerst moet u nog even gaan zitten, hier, vóór me; en me aankijken, vast in de oogen. Leg nu uw hand op uw hart, en zeg: ik ben gelukkig. Niet: ik wil gelukkig zijn. Ik bén gelukkig. Maar weet dan, dat ik u niet hoog acht, waarde heer. U is ergens blijven stilstaan, als een verroeste klok. Hoepel op dan! Een hond is gelukkig!

Hoepel op, de heele zaal, als het u lust! Het kan me niet schelen! Zet de deuren wijd open, portiers, laat het vok buiten! Dooft dan de

lichten en gaat zelf ook naar huis. In godsnaam, hoepel op!

Als er maar één blijft zitten. Eén enkele. Eén rustelooze die me begrijpt. Voor hem speel ik dankbaar m'n lied ten einde.

Staccato

I

UIT *Het Nieuwe Geluid* van 15 September. - INTERVIEW MET EEN GELDKONING.

Zaterdag jl. werden we eindelijk toegelaten bij den bekenden ijskoning L.C. Anders. Te elf uur stipt betraden we z'n heiligdom. Het ruime kantoor was meer dan weelderig ingericht. Zware gordijnen drapeerden de breede ramen, die een heelen wand in beslag namen. Midden in het vertrek stond een massief bureau-ministre van eikenhout, waaraan de meester der financie troonde. We naderden beschroomd. Hij verklaarde zich bereid ons twintig minuten te gunnen, meer niet. Na een haastig dankwoord, begonnen we dus dadelijk met de gebruikelijke vragen.

- Kunt u ons wat over uw jeugd vertellen, meneer Anders?

- Niet veel. Die was vrij onbeduidend, als van de meesten. Wat kinderlijke onzin, college en onderbroken classieken wegens vaders vroegtijdigen dood en geldgebrek. Toen een hondenbaantje ergens en nu: dit. Wat me echter steeds kenmerkte, was een onverzadigbare machtambitie en het ingewortelde verlangen naar de maatschappelijke positie, die van rechtswege aan m'n sterke persoonlijkheid toekwam.

- Is het indiscreet te vragen, wat dat hondenbaantje was?

- Niet in het minst. Ik was corrector bij een uitgeverij.

- Zoo. En hoe kwam u daarvan tot wat u noemt: dit?

- De gewone gang, he? Zoodra ik wat kapitaal had, huurde ik een onaanzienlijk kantoortje en deed zaken. Bij m'n debuut heb ik wel 'n paar trucjes moeten gebruiken, zooals iedereen trouwens, maar...

- U heeft inderdaad een verdiende reputatie van zakelijke schranderheid. Wil u ons misschien één van uw trucjes reveleeren?

- Zeker. Neem m'n debuut. Ik kocht voor al m'n geld de laagste effecten op de beurs. Toevallig van een zilvermijn, die misschien niet eens bestond, Denzelfden avond zond ik aan een groote krant. onder pseudoniem, een artikel, waarin ik verslag uitbracht over ontdekkingstochten in de buurt van die mijn, en terloops sprak over nieuwe en belangrijke zilveraders. Op den omslag schreef ik: kort verhaal, maar ze plaatsten het natuurlijk als reportage. Ik hoef u niet te vertellen, dat er een geweldige hausse volgde. Na drie dagen was m'n kapitaal vertienvoudigd. Nog iets?

- Als we zoo vrij mogen zijn. Het publiek vraagt zich dikwijls af, hoe een millionnair z'n dag besteedt. Wil u ons in een paar groote trekken daaromtrent inlichten?

- Zeker. Acht uur opstaan. Negen tot één kantoor. Drie tot zes zaken: vergaderingen en andere. Ik neem weinig ontspanning. Wat lezen of biljart, met tweemaal in het jaar vacantie. Zoo, heeren...

- Nog een enkele vraag, meneer Anders. U hebt gedeeltelijk den sluier opgelicht die over het verbazend begin van uw carrière hing. Maar als de bron van door ons ontvangen inlichtingen betrouwbaar blijkt, verliep er een zekere tijd

tusschen... heu... enfin, als we ons zoo mogen uitdrukken, verdween u een tijdlang uit de circulatie?

- Ja, daarover...

Maar precies op dat moment verscheen de secretaris met een telegram...

Lou leest het door en zegt:

- Een hoogst belangrijke zaak. Ik hoop dat je me excuseert.

Magda is uit haar zetel opgerezen.

- Jawel, ik ga al, zegt ze.

Ook hij staat recht.

- Ik breng je tot aan de deur... Zoo zoo, je bent dus aan de krant? Wat een idee! - en hij glimlacht even. - Toch niet voor de filmkroniek?

- Nee, Lou.

- Ik heet nu Louis-Charles.

- Goed, Louis-Charles dan. Nee, ik ben Tante Jet van de ‘Vraagbaak voor de Vrouw’. Ja, glimlach maar. Je bent nu wel rijk, he, Louis-Charles?

- Ontzettend. Maar waarom wordt Tante Jet op interview uitgestuurd bij zakenmenschen? Om haar vrouwelijke charme misschien?

- Nee, om haar vrouwelijk verleden. Denk jij soms nog aan het verleden, Lou?

- Zoo weinig mogelijk. Eigenlijk heb ik er niet veel prettige herinneringen aan.

- Zoo... Nu, het ga je goed. Maar wat moet ik met het interview aanvangen? We hebben haast niet over jou gesproken.

- Dat laat ik je getypt in twee exemplaren bezorgen. Fantaseer er dan zelf nog maar wat bij. Ja. Enne... hoe is je adres ook weer?

- Ben je dat vergeten?... Stuurt u het dan

maar aan m'n officieel adres, meneer Anders, - zegt ze, en: - Vaarwel, meneer Anders.
Ze heeft ook haar trots.

***

Ibidem. BEURSNOTEERINGEN.

Uitg. De Adelaar: gisteren 463; heden 461.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

* Het makelaarskantoor Strubbe & Strubbe, N.V. = degelijkheid.
* Morgen avond gaat in het Étoile-Theater de seizoen-première door van Friml's operette *Rose Mary*, met de wereldberoemde EMMY LINDT in de titelrol. Bespreekt tijdig uw plaatsen.

II

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 17 September. - NA DE VOORSTELLING.
In Étoile ging gisteravond de gala-voorstelling van *Rose Mary* door, met welverdiend succes en voor een select publiek. Onder meer bemerkten we op de eereplaatsen: barones du Bois de Castelvaux, Senator Péguy en L.C. Anders, den IJskoning.
De prestatie was niet alleen muzikaal zuiver en technisch volmaakt, ook de bezetting was meer dan schitterend. In de titelrol mochten we de befaamde Emmy Lindt toejuichen, die bij haar verrukkelijke sopraanstem zoo'n natuurlijk speeltalent voegt en zooveel vrouwelijke charme, dat

ze dadelijk alle harten voor zich innam. Daarvan getuigden de vele ruikers, die haar werden aangeboden na de voorstelling...

- Weet je, waarom ik witte rozen gekozen heb?

- Ja, dat weet ik. Maar ik begrijp niet, hoe je weeral in m'n kleedkamer doorgedrongen bent, als ik formeel verbod gegeven heb om wie ook toe te laten.

Emmy zit voor de toilettafel, ernstig verdiept in haar make-up. Lou staat achter haar en kijkt onafgebroken in den spiegel.

- Ze lieten me door op m'n eerlijk gezicht.

- Zoo. Daar zullen dan je bedoelingen wel niet op staan.

- Ik zweer je, Emmy...

- Ja, dat weet ik.

Wel, dan zegt hij niets meer. En zij ook niet. Als ze 't toch allebei weten. Haar opschik is af. Maar Lou heeft ongemerkt een étui uit z'n linkerzak gehaald. Hij maakt het open en vóór ze rechtstaat, hangt hij haar een parelsnoer om. Zonder één woord.

- Louis! - roept ze verrast en keert zich tot hem. - Dat mag je niet doen, zoo'n mooi collier!

- Je bent immers jarig?

Inderdaad. Hij is een schat, zegt ze. Is dat alles? vraagt Lou. Nee, niet alles. Hij mag haar zoenen ook. Maar niet te vurig, anders kan ze haar make-up opnieuw beginnen, en niet te lang, of hij wordt weer brutaal.

- Jullie zijn allemaal eender, klaagt Lou.

- Jullie ook.

- Maar van avond neemt hij haar mee uit dineeren, mag dat?

- Dat mag. Hij zei immers dineeren? Waarom zou dat niet mogen?
Wanneer ze opstappen, wil ze nog weten of hij ook het jaartal kent, als hij zich zoo precies den dag herinnert.
- Nee, liegt Lou hoffelijk. Is het geen twintig vandaag?
- Negentien, liegt Emmy prompt.
Dan gaan ze dineeren. Anders niets, wie kan daar bezwaar tegen hebben?

***

Ibidem. BEURSNOTEERINGEN.

Uitg. De Adelaar: gisteren 459; heden 457.

***

Ibidem. SPORTNIEUWS.

In de provinciale zwemwedstrijden werd de finale voor 200 m. vrije slag gewonnen door Frans Verellen, in 2 min. 3 sec. 1/5. De burgemeester overhandigde hem de gouden medaille. Wij wenschen den heer Verellen hierbij van harte geluk.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

* Het makelaarskantoor Strubbe & Strubbe = degelijkheid.
* Privaatlessen thuis, gesch. & talen. Schr.blad lett. A.S.

III

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 23 November.

Gisteravond had ten huize van Barones du Bois de Castelvaux een groote partij plaats. Onder de gasten bevonden zich talrijke vooraanstaande persoonlijkheden: Burggraaf Axel van de Woude de la Bruyère, Baron ....., de financier Louis-Charles Anders, R.L., de befaamde zangeres Emmy Lindt, de...

Emmy heeft al zesmaal overtuigd beweerd, dat ze zich reuze amuseerde, met drie heeren op leeftijd een barmhartigheidspraatje gehouden, viermaal vriendelijk een voorstel om te zingen afgeslagen en meer likeur gedronken dan bij deze flauwe warmte goed voor haar is.

Lou weet niet meer, hoe dikwijls hij gezegd heeft: Aangenaam, meneer X..., aangenaam, Baron Y tot Z... O ja, mevrouw, ik amuseer me uitstekend; heeft drie heeren op leeftijd naar het leven gestaan - in stilte -, en met twee moeders van huwbare dochters beminnelijk gepraat, respectievelijk over ijsfabricage, waar hij niets van afweet en over moderne efficiency, waar zij niets van begreep.

In die stemming vinden Lou en Emmy mekaar terug. Ze zijn het er roerend over eens, dat de gasten en gros onmogelijke zeurkousen zijn en het strijkje hunner waardig; dat je van de likeuren dorst krijgt en van de warmte rillingen, dat... enfin, ze houden het niet uit hier. Willen we spijbelen? - Ja, hoe? - In den tuin, kom. - Nee, brr... daar is het te koud. - Onzin, met zoo'n lenteweertje. Kom, ik haal je bontmantel.

Ze wandelen gearmd den nacht in.

- Zie je die groote ster? vraagt Emmy.

- Ja, zegt Lou peinzend, dat is Venus, - en drukt haar arm wat vaster.

Even later spreekt hij weer:

- Wat wisten die ouwe bakkebaarden te vertellen?

- Welke bakkebaarden?

- Die drie, waar je zoo druk mee praatte.

- Zoo. De jaloersche meneer gaat dus m'n gangen na?

- Ja. Het was weerzinwekkend, ze kwijlden van je, bah! Ken je dien eerste, dat stuk uitgever van een Spoelstra, met z'n belachelijken pincenez?

- Dat was toch een nette heer?

- Nette heer! Dien breek ik, zoo zie, tusschen m'n twee vingers, wacht maar. Al z'n aandeelen koop ik op, al verlies ik er een fortuin bij, want hij gaat op de flesch.

- Op de flesch, wat is dat?

- Ja, en naar de bajes ook, als hij op het laatst gaat knoeien. Haha, ik loer op hem.

- Toch niet, omdat ik met hem gesproken heb, wel?

- Nee, daarom niet. We hadden nog een oude rekening te vereffenen, dat begrijp jij toch niet, vraag maar niets... En ook, omdat hij jou lastig gevallen is.

- Maar...

- Jawel. Allemaal. Waar jij vriendelijk tegen bent, die breek ik, één voor één.

- Louis! Ik wist niet dat je zoo'n tijger waart.

En ze rilt even, om in de prettige sensatie te blijven. Zoo is Lou op z'n best, zoo mag ze hem graag. Maar wordt hij nu weer niet sentimenteel?

- Nee, Emmy, geen tijger. Voor jou ben ik een waakhond, een trouwe waakhond, dat weet je toch?

- Ja, zucht ze, veel te trouw... Nee, nee, handen thuis, of we gaan direct weer binnen... Vertel liever nog wat over dien uitgever.

Hoe kan een man nu te trouw zijn? vraagt Lou zich af, en kijkt naar de sterren. Die weten het ook niet, ze pinken maar. Die stomme sterren lachen overal om, ze hebben immers geen hart? Lou wel, een hart dat tweemaal krank is...

- Je zegt niets meer? Waar denk je aan?

- Ik... nergens.

- Jawel, want dat kan niet: nergens aan denken. Toe, zeg het!

- Aan jou, liegt Lou om er van af te zijn.

Niet waar, zij voelt het. Hij wil het niet zeggen. - Hij liegt dus? - Ja. - Goed, dan liegt hij, he. Als zij het zegt, zal het wel waar zijn. - Moet hij daar nu boos om worden? - Hij is niet boos.

Maar hij zwijgt toch. En merkt opeens het gewicht van haar arm; z'n druk laat even los. Zoo wandelen ze in stilzwijgen terug, gestoord om dat peulschilletje. God, wat kan een verliefd man zich dwaas aanstellen! Zij is de eerste, die weer spreekt:

- Zie jij in het donker, wat voor een boom dat is?

- Ja, hulst.

- Is dat geen soort mistletoe?

Zie, dat slaat hij dan toch niet af. Ze blijven stilstaan en hij zoent haar zacht.

- Is het nu weer goed? vraagt ze.

- Ach, ik ben een dwaas, Emmy. Maar jij weet niet, hoeveel misère ik in m'n leven gekend heb. En nog... voegt hij er bitter bij.

Dan gaan ze weer binnen.

***

Ibidem. BEURSNOTEERINGEN.

Uitg. De Adelaar: gisteren 380; heden 379.

***

Ibidem. GEMENGD NIEUWS.

Herhaalde gevallen van inbraak. Den laatsten tijd kwamen herhaalde gevallen van inbraak voor, die, naar vaklui oordeelen, alle denzelfden stempel dragen. Tot nog toe slaagde de politie er niet in de(n) dader(s) te vatten, maar ze zal geen pogingen ongemoeid laten.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

* Strubbe & Strubbe is geen naam, het is een waarborg.
* Goed mechanicus zoekt werk. Schr. blad onder F.V.
* Zaterdag a.s. te 8 u. in ‘Kunstmin’, opvoering van Goethe's *Iphigeneia* door het gezelschap Classica. Heeren: Karl Jacob, Piet van Dun, Walter Vreebos. Dames ...

IV

Uit *La Suisse Libre* van 24 December.

Gedurende de kerstdagen zullen we het genoegen hebben de vermaarde zangeres Emmy

Lindt als gast te mogen toejuichen in het Théâtre de M**.

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 26 December.

We vernemen uit betrouwbare bron, dat de bekende financier L.C. Anders, R.L., z'n kerstvacantie doorbrengt in een Zwitsersch sportstation.

Sneeuw is het kleed van deze wereld. Fijne, blanke sneeuw, waar de felle zon op glinstert en waar de gladde ski's twee zachte sporen drukken, twee evenwijdige sporen, die over gindschen heuveltop verdwijnen, symbool van voorbije pret.

Emmy daalt in rechte lijn skivast de helling af. Ze geniet van deze opwindende vaart en haar verhit gelaat glanst van gouden zon en suizenden wind. Soepel buigt ze de knieën door, stopt met een stijlvolle christiania, zoodat het sneeuwpoeder in een glinsterende wolk rond haar opstuift; zucht van genot en wacht.

Even later duikt Lou boven de helling op. Z'n blik kijkt hulpeloos en bij voorbaat verschrikt die kwade helling af, naar Emmy, die reeds veilig beneden staat en hem bemoedigend toewenkt. Ja, kom maar, ze heeft mooi praten... Vooruit, in godsnaam dan... Hij steekt van wal, kijk z'n ski's maar waggelen. Saamhouden? doorbuigen? vooroverleunen? Heeft hij den tijd niet toe. Telkens als de vaart te wild wordt, moet hij vallen, dat is de doelmatigste manier om te stoppen, want heel de nonsens van den instructeur gaat toch niet op. Eindelijk belandt hij sneeuw-beplakt bij Emmy, zucht van opluchting en smeekt: rust. Ze planten hun stokken in de sneeuw en gaan met opgetrokken knieën zitten.

- Oef! Je moet niet meer met me gaan skiën, Emmy, daar ben ik niet voor gemaakt. En m'n hart...

- Kom. Het verblijf hier zal je wát goed gedaan hebben.

- Ja, misschien wel.

Het is niet waar, dat weet Lou. De hoogte is zeer nadeelig voor dat lamme hart van hem, hij heeft het wel reeds ondervonden, maar praat er met niemand over.

- Je bent weer zoo stom. Denk je ergens aan?

- N...nee. Ik blaas even uit, dat mag toch wel? Een sigaret?

- Dank je.

- Een reepje chocola dan?

- Graag. Wat is het, Frigor?

- Wat zou het zijn? lacht Lou. Dacht je dat ik ooit andere kocht dan Lindt?

Hij steekt z'n sigaret op en zij knabbelt aan haar chocola. Mag ze nog iets vragen, Louis? - Alles, Emmy. Het is vooraf toegestaan. - Wel, er wordt zoo mysterieus over hem gepraat, wist hij dat? Ze beweren dat hij een tijdlang spoorloos verdween en naderhand totaal veranderd weer onder de menschen kwam. Daar worden dan de gekste verhalen bij gefantaseerd. Wat is de ware toedracht, Louis-Charles?

Lou's gezicht betrekt, hij kijkt voor zich uit en zwijgt. Wat moet hij daarop zeggen? Dat z'n voeten koud worden? Dat de zon toch maar lekker schijnt? Dat ze moeten opschieten, anders komen ze te laat voor de tea?

- Ach, laat de menschen praten, zucht hij ten slotte.

- Nee, zij wil het weten, versta je?

- Ja, en hij kan het je niet vertellen. Als ze

getrouwd zijn, Emmy, dan zal hij alles zeggen.

- Maar zij trouwt niet, hoe dikwijls moet ze dat nog herhalen?

- Ja, dan zal ze 't nooit weten. Kom nu maar, hij krijgt het koud van hier te zitten.

Lou werpt z'n sigaret weg, staat recht - nu voelt hij opeens de heele vermoeienis van dien tocht - en neemt z'n stokken weer op. Dan volgt hij sukkelend Emmy's spoor, en of ie valt, kan hem niet schelen.

Deze wereld is witte stilte. Slechts twee stippen trokken er over, maar hun harde ski's lieten in de knarsende sneeuw twee groeven achter. Twee scherpe groeven, zooals het leven vaak in ons hart kerft. Late zon werpt daar schaduwen in, die strekken zoover het oog reikt en over gindschen top verdwijnen, symbool van nakenden kommer.

***

Ibidem. BEURSNOTEERINGEN.

Uitg. De Adelaar: gisteren 339; heden 337.

***

Ibidem. RECHTERLIJKE KRONIEK.

De boetstraffelijke rechtbank te A. veroordeelde een zekeren R. Maçon, die zich voor bookmaker uitgaf, maar in feite van afdreiging leefde, tot vier jaar detentie.

***

Ibidem. BOEKBESPREKING.

We vernemen met genoegen dat aan onzen

stadgenoot Professor Dr Jacob Buerbaum de driejaarlijksche medische prijs werd toegekend voor z'n doorwrocht standaardwerk *Het menschelijk Hart*. We wenschen hem van harte geluk.

Ibidem. ADVERTENTIES.

* Strubbe & Strubbe is H E T makelaarskantoor.
* Goed mechanicus zoekt werk. Schr. blad onder F.V.

V

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 12 Februari. - LIEFDADIGHEID VOOR ONZE WEESKINDEREN.

Gisteravond hield de bekende zangeres Emmy Lindt een groot liefdadigheidsbal ten harent. Niet alleen mocht het feest in alle opzichten geslaagd heeten, waren de gasten zonder uitzondering buitengewoon vrijgevig en bleek de tombola een waar succes, zoowel wat de opbrengst als de pret der gasten betrof; de verrassende clou van den avond kwam echter, toen de gastvrouw liet aankondigen, dat ze bij opbod een zoen verkocht.

Na geestdriftig applaus werd het bieden ingezet. Maar toen bleek dat één der gasten, de IJskoning L.C. Anders, R.L., zich door niemand het koopje wilde laten afhoogen. Ten slotte noemde hij, om er een eind aan te maken, een bedrag, waar het heele gezelschap eerbiedig stom bij bleef.

Wat echter toen voorviel, was zeer betreurenswaardig. Precies op het oogenblik dat de heer Anders den hem beloofden zoen in ontvangst zou nemen, werd hij plots zeer bleek, sloot de

oogen, als werd hij duizelig, tastte naar z'n hart en viel languit op den vloer. Buerbaum, kon hij nog fluisteren. Het bleek, dat hij Prof. Dr Buerbaum bedoelde, den bekenden hartspecialist. Deze, in der haast geroepen, constateerde een zware hartcrisis en nam op zich den patient te vervoeren. Hij voegde er nog bij, dat een rustkuur van langen duur noodzakelijk zou wezen.

We hopen maar dat de heer L.C. Anders, R.L., die na z'n royaal gebaar zoo iets zeker niet verdiend had, spoedig en algeheel herstel zal vinden.

***

Ibidem. BERICHT.

We bieden aan alle lezeressen onze oprechte verontschuldigingen aan voor het feit, dat deze week de 'Vraagbaak voor de Vrouw' moest wegvallen wegens onvoorziene ziekte van Tante Jet.

***

Ibidem. BEURSNOTEERINGEN.

Uitg. De Adelaar: gisteren 265; heden 264.

De heer Spoelstra legt z'n krant neer en zucht. Dan drukt hij z'n pince-nez recht, die al recht zat, neemt z'n hoofd in beide handen en sluit de oogen.

Dat tergende kleine berichtje staat er iederen dag, in heel z'n laconische tragiek. Gisteren heden, gisteren heden, met dezelfde regelmaat als z'n nieuw hart klopt. Dat hart is het eenige, wat aan hem verbeterd is, daar mag hij niet over klagen. Tok tok, zegt het, altijd eender, nooit trager of

vlugger. Tok-gisteren, tok-heden, zegt het, en loopt met kleine pasjes naar den afgrond. Tok-zakenman, tok-knoeier, zegt het en: tok-knoeier, tok-dief, en: tok-dief, tok-tuchtboef. Op een dag zegt het niets meer, kwam die maar gauw!

In ieder geval zal dat verdomde berichtje niet lang meer in die verdomde krant staan. Want hij gaat op de flesch, zoogoed als zeker. Iemand heeft den Adelaar onder beide vleugels geschoten, en hij, Spoelstra, directeur en voornaamste aandeelhouder, weet niet eens wie het is. Zoo'n knap zakenman is hij geworden. Ra, ra, wat is efficiency? Neem het woordenboek, daar staat het in, hij weet het niet.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

* Strubbe & Strubbe is H E T makelaarskantoor.

* Volgende week gaat in het Étoile-Theater Kalmann's *Csardasvorstin* door, met de briljante Emmy Lindt in de hoofdrol.

***

Ibidem. GEMENGD NIEUWS.

Eigenaardig geval. Gisteren werd in de Stationstraat een zwart hondje overreden. De auto, een zware camion, stopte, toen het reeds te laat was. Zoo iets gebeurt wel meer. Maar plots vloog een armoedig uitziende kerel, de eigenaar vermoedelijk, als een dolleman op den voerder los en schudde hem niet zoo zacht dooreen. Had mij dan liever doodgereden, siste hij, bleek van woede.

Daarna nam hij voorzichtig z'n hondje op en liep schreiend naar huis. De omstanders moesten er waarlijk om lachen, en wandelden hoofdschuddend verder.

Nu is Tommie dood. Hij ligt met stijve pootjes op z'n zij, net of ie slaapt. Z'n meester zit er gehurkt bij en kijkt er ontzet naar. Hij heeft hem zoo voorzichtig naar huis gedragen, omdat er misschien nog leven in zat. Maar Tommie roert niet meer, hij wordt koud.

En toch... Ik moest hem wat te drinken geven, denkt Frans. Hij giet dus uit z'n lampetkom water in het stukke kopje, dat Tommie's drinknapje is (of was? z'n bevende vingers morsen de helft over den vloer... nee, is, want hij krijgt er dadelijk toch weer wat uit). Maar de resteerende helft is nog net de helft te veel: het water loopt langs het snoetje, dat niet open wil, op den bodem van de kist tot een nutteloos plasje verloren.

Nee, drinken niet, hij moet hem warm koesteren. Als hier nu maar vuur brandde... Wacht, Verellen haalt al z'n deksel van 't bed, veel is dat niet, en dekt er Tommie zacht mee toe. Nu moet hij een tijdlang geduld oefenen en niet telkens gaan kijken. Zeker een kwartier. Zie, hij zal ondertusschen wat bidden, wees gegroet, wees gegroet.

Na twee minuten licht hij de dekens even op, misschien is het beestje aan 't versmachten. Maar het ligt daar nog steeds onbeweeglijk. Z'n hand streelt er zacht over en blijft er moedeloos op rusten. Nu weet hij het opeens: hij zal z'n hand zoo laten liggen en met gesloten oogen een vurig wees gegroet bidden; als hij dan plots voelt hoe Tommie weer op en neer beweegt, dan is er een

wonder gebeurd. Ja. Wees gegroet, Maria... Sst, stil eens, werd hij daar niets gewaar, een kleine zucht? Al het bloed schiet hem naar het hoofd van opwinding, hij legt hoopvol z'n oor tegen Tommie's hart... Niets. Er gebeuren geen wonderen voor arme menschen.

Ja, dan weet hij het ook niet meer. Tommie was z'n heele leven slimmer dan hij; had die rotvent hem maar overreden, zoo'n ruit uit een glas... Frans zit er zachtjes bij te huilen... Toen het gebeurde, dacht hij: het is weer een droom, nu word ik dadelijk wakker. Maar het was geen droom. En de menschen lachten, haha, ze hadden er zeker pret in. Frans Verellen komt recht en stapt driftig z'n kleine kamer rond.

Tommie is dood. Lacht maar, menschen! Hij zal je trottoir niet meer bevuilen, juffrouw, je zult ons met geen verwenschende blikken meer moeten nakijken. En u, mevrouw, vrees niet meer voor uw kwabbigen bastaard, we zullen hem niet meer naar het leven staan, geen nood. Lacht dus van opluchting, haha! Jullie hoeven nooit meer naar ons te trappen! Jullie wisten het immers vooruit, dat ik het niet uithield. Nu kom ik de vuilbakken niet meer overhoophalen voor wat afval, weest gerust, voor mezelf deed ik dat niet. Voor Tommie, die was daar te goed voor. Een rashond, mijn Tommie! Maar nu is hij dood, met vier stijve pootjes. Verdomme!

VI

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 28 Maart.

We vernemen met vreugde, dat de bekende financier L.C. Anders, R.L., van de kuurplaats,

waar hij voor z'n gezondheid verbleef, weer tot z'n gewone bezigheden teruggekeerd is. Naar we hoorden, mag hij zich in een volledig herstel verheugen. We wenschen hem daarvoor geluk en heeten hem weer hartelijk in ons midden welkom.

- Wat een verrassing, Louis! Wel, proficiat, he!

- Dag Emmy!... Is dat alles? Ik heb toch nog een zoen van je te goed, een erg dure zelfs. Betaal jij je schulden dan niet?

Zeker betaalt ze haar schulden, maar het is een kille zoen van niets, geen waar voor z'n geld.

- Weet je, dat ik voor jou teruggekomen ben, voor jou ginder weggeloopen, gevlucht?

- En hoe staat het met je gezondheid, toch heelemaal in orde? Kom binnen... God, wat heb je me toen aan het schrikken gemaakt!... Zeg, Louis, houdt dat verband met... met je... mysterie, ja?

Maar nu wordt hij weer ernstig en stom als een visch.

- Ik heb iets voor je meegebracht, zegt hij en haalt een klein doosje uit z'n zak.

Zij maakt het open: het is een gouden polshorloge.

- Och, wat aardig van je! - Nu heb ik er vier, denkt ze bij zichzelf; wat vang ik er mee aan? - Dank je wel, hoor!

Ja, hoor. Zij dankt hem, hoor. Daar is hij vet mee, hoor. Hij kijkt naar z'n verzorgde handen, nu zijn ze leeg. O, maar hij kan nog veel verrassingen koopen, ringen en spelden en allerhande juweelen. Die kan hij dan allemaal aan z'n liefste lieve schenken, en als hij er telkens een zoentje bij vraagt, krijgt hij dat misschien ook. En dan?

Ja, dan heeft hij heel wat zoentjes gekregen, maar die kan hij toch niet laten inlijsten en thuis ophangen? Nee, hoor.

- Emmy, - vraagt hij opeens, en z'n stem klinkt zoo vermoeid nu - wanneer trouwen we?

Maar Emmy zit te droomen, daarom heeft ze hem niet uit z'n gepeinzen gewekt met het gebruikelijke: je bent zoo stom. Nu heeft ze hem niet eens verstaan:

- Wat zeg je?

- Wanneer wil je trouwen?

- Wanneer ik wil trouwen?... - ze kijkt hem steeds niet aan: - Ik wil alle dagen trouwen.

- Is dat heusch? Emmy!

Hij staat al voor haar. Zij schrikt op.

- Wat waar? Waarom kijk je me zoo aan?

- Wil jij alle dagen trouwen? Morgen bij voorbeeld?

- Vandaag, als het ging.

- Emmy!

Hij vat haar hand... - Maar niet met jou, Louis, stel je niet zoo aan! - Niet met... met wie dan? - Ze kent hem niet. - Kom, praat niet zoo'n onzin. - En hij stampt op den vloer, driftig. Maar driemaal driftiger stampt zij: Geen onzin! Ga zitten, ze zal het je vertellen. Of dacht je soms, dat jij alleen recht had op mysterieuze avonturen?... Een paar dagen nadat jij je... nadat je weg was moest ze in *Csardasvorstin* optreden. Het succes was normaal, met één ruiker minder dan gewoonlijk, die van jou. Maar 's avonds, toen ze thuis zat, precies hier in het blauwe salon en in denzelfden fauteuil, hoorde ze muziek. Wat is dat, dacht ze, het lijkt wel uit den tuin te komen. Ja, het was muziek, wondere muziek... Een tooverviool, die speelde: Kom, tzigane...

Maar zoo innig gespeeld, dat ze niet uit de betoovering loskwam, zoo meesterlijk, ze dacht direct aan Paganini. Ten slotte rees ze uit haar zetel op en liep, half-bevreesd dat het slechts een droom was, naar het balkon. En daar stond... Hij.

Een groote, door de zon gebruinde zigeuner, die speelde maar en keek niet op. Z'n slanke vingeren diepten de zuiverste tonen uit de trillende snaren op en z'n soepele stok streek zoo'n captiveerend rhythme af, dat Emmy gefascineerd naar z'n gezicht staarde, waarvan de fijnbesneden trekken ernstig verdiept lagen over z'n spel. Kom, tzigane... Dan werd het tempo plots wild en hartstochtelijk. Er gingen schokken van drift door z'n slanke gestalte, en z'n lange, zwarte haren vielen omlaag over het instrument. Hij zei niets of keek niet op, hij speelde maar en stond daar als door een speelduivel gekweld, de geest van Paganini.

Toen het lied uit was, zuchtte hij bevrijd, streek z'n haar naar achteren en keek voor de eerste maal op, recht met z'n bruine oogen in de hare... ‘Pour vous remercier, madame’, zegde hij, en: ‘Mes hommages, madame.’ Boog, en verdween in den nacht, met z'n viool en z'n vurig mysterie.

Maar zij bleef nog lang op het balkon staan droomen, en nadien heeft ze er vaak gestaan... hij is echter nooit teruggekeerd. En toch trouwt ze met hem, morgen of vandaag. Want ze zal zoeken, zoeken tot ze hem gevonden heeft, en dan... ach, ze is verliefd!

Lou is rechtgekomen: Je bent krankzinnig, meisje, schei uit, dat staat in boeken. Kijk, ik zal meezoeken, ik vind hem zeker vlugger dan jij, want ik neem de politie in den arm. En als ik hem vastheb, steek ik hem in een manchesterjasje en stuur hem direct naar je toe, is dat goed?

Maar eerst zal ik hem z'n broek uittrekken, dat is zooveel tijd gewonnen. Wat?

Emmy is ook rechtgerezen, ze komt wild op hem af en geeft hem een zinderenden klap in 't gelaat. O, nu is het meenens! Maar ze heeft er dadelijk spijt van, want Lou wordt zoo bleek. Straks krijgt ie weer een beroerte, denkt ze, en dat wil ze niet, in haar huis niet.

- Zoo was het niet gemeend, zegt ze en steekt hem aarzelend haar hand toe.

Maar Lou ziet ze niet eens, zoo grof wordt hij nu.

- Geen manchester-pakje dus. En niet doodschieten ook. Goed. Hij weet iets veel beters. Hij zal dien troubadour wat anders meegeven, z'n heele uitzet. Hij zal er een waardig minnaar voor je van maken, is dat niet goed? Ja, bij God, dat zal hij! Mes hommages, madame!

En L.C. Anders R.L. buigt spottend, maakt rechtsomkeer en loopt het salon uit.

***

Ibidem. FINANCIE.

Naar officieuze zakenkringen beweren, zou de heer C. Spoelstra, directeur van de uitgeverij De Adelaar, N.V., in staat van faillissement verkeeren. Voornaamste rechthebbende op aanspraak in het proces zou zijn de heer L.C. Anders. Dezes doorzicht in zaken blijkt dus ook niet steeds onfeilbaar.

***

Ibidem. VRAAGBAAK VOOR DE VROUW.

Bericht. Tante Jet heeft om gezondheidsredenen

ontslag ingediend. Deze rubriek zal voortaan verzorgd worden door Oma, onze nieuwe hiervoor aangeworven en zeer geschikte kracht.

***

Ibidem. GEMENGD NIEUWS.

Bij politieke manifestaties ter gelegenheid van de aanstaande verkiezingen, kwam het gisteravond tusschen twee kliekjes van elkaar vijandige partijen tot een opstootje. Het vlugge en krachtdadige optreden van de politie kon niet verhinderen, dat enkele vuurschoten werden gelost en een paar personen gewond. Een der manifestanten, een zeker St. Goethals, moest zelfs in een Roode-Kruis-post verzorgd worden, met een schotwond in den linkerarm. Is het niet betreurenswaardig, dat de politiek steeds weer aanleiding geeft tot zulke barbaarsche straattooneelen?

***

Ibidem. RECHTERLIJKE KRONIEK.

Onlangs werd op een oceaansteamer van de Transocé een blind passagier ontdekt. Thans werd deze man, met name Carlo van Dingen, voor de rechtbank opgeleid. Want bij het eerste verhoor door den boorddetective, gaf hij zulke verwarde antwoorden en ontweek zoo schuw alle uitlatingen omtrent z'n verleden, dat dit feit de bevoegde overheden meer dan verdacht voorkwam. Een nauwkeurig onderzoek werd ingesteld. Nu blijkt dat deze man vermoedelijk de langgezochte dader is van de geheimzinnige gevallen van inbraak, waar we het meer dan eens over hadden, en die alle onopgehelderd bleven. We hopen maar, dat

hij ditmaal z'n verdiende straf niet zal ontgaan.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

Pieker niet noodeloos over uw zaken. Vertrouw ze toen aan Strubbe & Strubbe.

VII

Uit *Het Nieuwe Geluid* van 4 April. BOEKBESPREKING.

Gaudeamus igitur, door W. Ryckbreyn. We kennen den heer Ryckbreyn, modern auteur, alias Walter Vreebos, lid van de tooneelgroep Classica, in twee gedaanten. Z'n classiek aspect, als we 't zoo mogen noemen, en z'n modern aspect. Beide vonden we terug in z'n jongste tooneelstuk *Gaudeamus igitur*.

Classiek van opzet, modern van inslag, is het de geschiedenis van een hoogstudent, die onder de harde slagen van het leven oproerig wordt, maar dank zij datzelfde leven tot inzicht komt en besluit met: Het leven is mooi, broers. Gaudeamus igitur!

Deze hulde aan het leven kunnen we, om den plechtigen toon, de aan het eind van ieder bedrijf weerkeerende koren, de vrij trouwe éénheid van tijd en plaats, alsmede het primeeren der gedachte op de actie, classiek noemen.

Anderzijds is het toch weer modern, om het thema, de vlotte behandeling de tendenz en vooral schrijvers vruchtbare fantasie. In z'n geheel genomen een flink geslaagd werk, dat alleen reeds om z'n prijzenswaardig optimisme goedkeuring en

navolging verdient. We citeeren nog enkele treffende passussen:

Uit Koor, I^{e} Bedr.:

En weze alle evolutie dan teloorgang,
het leven schrijdt vooruit, het leven schept.
Het schrijdt van min naar meer, van arm naar rijker;
Het wint en groeit, 't verrijkt bij elk verlies.
Uit IIIe Bedr.:

- Het leven is zoo goed, jongen, dat begrijp je nog niet. Als we op de wereld komen, zijn we afzichtelijk leelijk en als we van ouderdom sterven ook: kaal en tandeloos en vol rimpels. Maar op zekeren leeftijd, jongen, worden we mooi en goed.
- Hoelang, Vader? *(bitter.)*
- Lang genoeg. Want dan worden we allemaal mooi, man en vrouw, mooi en goed voor de liefde. En we hebben elkaar lief en strengelen onze levens vast aaneen. Maar uit kracht van die liefde blijven we immer mooi, en door de herinnering eeuwig jong. Ja, zoo goed is het leven.

***

Ibidem. GEMENGD NIEUWS.

Wanhoopsdaad. In de Luikensteeg sprong een jonge kerel uit het venster van z'n kamer, drie hoog. Het geldt een zekeren F. Verellen, al een heelen tijd werkloos, die zich sinds een paar dagen niet meer vertoond had. Toen z'n hospita, voor ziekte vreezend, bij hem aanklopte, sprong hij opeens verschrikt door het raam. Gelukkig werd z'n val door een voorbijrijdenden groentewagen

gebroken. Toesnellende geburen en een in der haast geroepen dokter brachten den armen kerel, die buiten kennis lag, naar het hospitaal. Men vreest voor hersenschudding en inwendige kneuzingen.

***

Ibidem. FINANCIE.

Het gebouwencomplex van de vroegere Uitgeverij De Adelaar, dat door den bij het faillissement het zwaarst getroffen aandeelhouder L.C. Anders voor een prik werd opgekocht, zal eerstdaags worden herschapen in een moderne zuivelfabriek.

***

Ibidem. ADVERTENTIES.

* De nieuwe Bank Strubbe & Strubbe, N.V., biedt 100% waarborg.
* Ruilen. Wie ruilt z'n hart? Mijnerzijds verzekerde toekomst, beste maatsch. positie en wat dies meer zij. Plus 100.000 fr. vergoeding. Schr. blad onder J.B.

***

Ibidem. LAATSTE BERICHTEN.

Hooge belooning wordt uitgeloofd voor al wie inlichtingen kan verstrekken omtrent L.C. Anders, den bekenden financier, die sinds 48 uur spoorloos verdwenen is. Naar uit pas gewonnen...

- Zoo, zegt Lou en stapt uit.

Johan weet echter niet, wat dat beteekent: zoo. Daarom blijft hij correct staan en wacht, terwijl z'n meester onhandig een rucksack - en wat voor een, foei! - om z'n schouders riemt.

- Is er nog iets van uw dienst, meneer?

- Nee, dat is alles.

- Zal ik dan... moet ik...

- Ja, je rijdt naar huis, he. Je stalt den wagen gewoon en zegt niets, geen woord. Ze zullen wel een belooning of zoo iets uitloven, maar daar reageer je niet op, begrepen? Kijk, hier is een extra fooi voor je. En m'n hand krijg je daarop ook, Johan, je was steeds een model-chauffeur, ik... tot weerziens.

Johan begrijpt er niets van, maar daar wen je wel aan bij rijke menschen. Hij zet den motor aan.

- Vergeet niet, dat je me in geen acht en veertig uur gezien hebt, roept Lou nog. Opper maar iets over kidnapping.

De ander begrijpt er nog minder van. Hij zegt, wat hij z'n heele leven moet zeggen: jawel, meneer; en verricht automatisch de schaarsche handelingen, die hij z'n heele leven moet verrichten: pedaal, handle, stuur, pedaal, handle... de motor trekt goed.

Lou kijkt met een bevrijden glimlach het wegwervelend stofwolkje na. Toch een mooie wagen, denkt hij, en stapt te voet verder. Zoo trok Paulus, zoo trokken de Apostelen. Zoo trekken we allemaal, op de breede maat van ons hart...

...Naar uit pas gewonnen inlichtingen blijkt, had de heer Anders vóór z'n vertrek, zoowel met z'n notaris als met z'n gevolmachtigd directeur, zekere schikkingen getroffen, die wezen op een

of ander definitief besluit, maar waarvan de aard ons verder onbekend is. Voor eventueele...

Lou krijgt er dorst van. En blaren, meer dan waarschijnlijk. Maar zoo gauw geeft hij het niet op. Hij zal rusten, daar, tegen dien woonwagen.

Daar blaast hij dus even uit. En spreekt alvast z'n proviand aan, want hij krijgt zoowaar honger, menschen, is dat niet fijn? Maar als de boterham half is, blijft z'n mond opeens verbaasd openhangen. Van ergens klinkt zachte vioolmuziek, en een gevoelige bariton zingt er bij: ...süsses Land der Muttersprache, Heimatland!...

Lou komt recht en stapt aarzelend den wagen rond, met die halve boterham in z'n hand. Aan de voorzijde zit een lange man weemoedig te spelen en staart van op z'n trapje droomend de ruimte in... Heimatland!...

Ik wed om m'n hart, dat het de man is, dien ik zoek, denkt Lou, en kucht eens. Maar voor dien gekken zigeuner is hij lucht, die kijkt niet op en speelt maar... Heimatland!...

- Ik ben Anders, zegt Lou opeens beslist.
- José, mompelt de man en speelt door.
- Anders de millionnair, voegt Lou er uitdrukkelijk bij.
- José le Tsigane... Enchanté.

Ja, Lou is ook enchanté, als die dwaas nu maar even wil luisteren.

- Ik... heu... ik kom met een voorstel. Er zit veel geld aan vast.

Zoo, dat mist z'n uitwerking toch niet. De ander strijkt af, al is het met weerzin, kijkt Lou verwijtend aan, en zegt:

- De ruimte is anders aan iedereen, monsieur. Maar kom binnen.

Andante cantabile

I

DE zwerver. Hij is van nature een rusteloos man. Want iedere baak in het leven heeft twee wijzers, één naar het voorbije verleden, dat onvolkomen was en ons niet kon bevredigen; één naar de ruime toekomst, waar ons hunkerend hart misschien rust vindt.

Hij is door eeuwigheid gekweld, maar dat weet hij niet. Hij luistert naar de stille stem van z'n heimwee, en z'n rustelooze stap loopt al de wegen af, van God en van den duivel. Soms zit hij vermoeid bij een tweesprong; we merken dat hij oud wordt en vragen: kun jij dan nergens rust vinden? Hij kijkt ons ernstig aan: jawel, die zoek ik immers? Maar er zijn nog zooveel boomen en bergen, die ik niet gezien heb. En ik moet mijn huis toch vinden? - Bestaat dat huis wel, zwerver? - O ja, want de Heer heeft het gezegd.

Zoo is het de Heer z'n schuld. Toen Hij den zwerver schiep, schouwde Hij hem wat langer dan de anderen in de diepe oogen, en vroeg: Is er niets, wat je heel graag zou hebben? - Ja Heer, een huis om rustig in te wonen, maar het mag niet ver van het Uwe staan. - Goed, sprak de Heer toen, zie je die erwt daar? Dat is de wereld, daar zul je een tijdje moeten leven. En zoek je huis maar, jongen, het staat ergens.

Daarom zoekt de zwerver en trekt rusteloos alle baken van het leven voorbij. Op de maat

van z'n hart, dat immer klopt: nog niet, nog niet.

Soms treedt hij als een vreemde gast over onzen drempel en groet zwijgend. Over z'n stille gangen hangt zoo'n ernstige weemoed, dat we ons verwonderd afvragen: hoe kan een mensch zoo'n rustig raadsel wezen? Maar we storen den zonderling niet en laten hem met rust. Dan staat hij voor het knappende vuur, avond aan avond; en we denken: zie, hij blijft ditmaal, zou hij aan ons wennen? Maar de zwerver zegt bij zichzelf: zoo'n vuur zal er branden in mijn huis; ter wille van dat vuur en z'n vroolijk knappen wil ik hier nog een poosje blijven. Of hij zit en luistert naar het gemoedelijk tikken van de zware hangklok: zoo'n klok zal er hangen in zijn huis. Of staat hij droomend door het raam te staren en denkt: daaraan zal ik m'n huis herkennen, dat voor den ingang zulke boomen groeien?

Hij blijft toch, en we meenen dat hij ons gezelschap op prijs stelt; we zijn hem dankbaar voor die stille hulde. Maar op een morgen is hij gansch verdwenen, voor hoelang weer, en niets blijft van hem over dan de herinnering. Hij heeft niemand gewekt, niemand gegroet, en z'n rustelooze tred voert hem alweer de wegen langs, van God en van den duivel.

Zie, dat vinden we dan buitenissig en ondankbaar. Waarom? Nergens om. Omdat wij allen vermolmde sloepjes zijn, die vastgemeerd liggen of op slib gestrand; en niet begrijpen, hoe een broos vaartuig d'onstuimige zee kan kiezen, als de enge haven zoo veilig is.

Maar het scheepje van den zwerver zoekt vertrouwend de haven, hem beloofd, en daarom heeft de Heer hem boven allen lief. Wij echter zijn

kleine menschen, die niet beseffen, dat een motor niet stil kan roesten, maar immer slaat: nog niet, nog niet.

II

Over den verlaten weg stapt een eenzaam man, die heet Lou Anders, of kortweg: Lou. Z'n jas hangt losjes open, daar is de meizon nu warm genoeg voor; en om z'n hals ligt slordig een witzijden das geknoopt. Als hij die maar gekocht heeft. Is er anders niets bijzonders meer aan hem? Jawel, hij bezit een nieuw hart. God zij dank, een flink hart, dat klopt voor ruimte en eeuwigheid.

Nu gaat hij een beleefdheidsbezoek afleggen bij den contractant, waar hij de beste zaak van z'n heele leven mee afgesloten heeft. José le Tsigane. ‘Comment allez-vous?’ zal hij netjes vragen, want die gekke vent spreekt in alle talen Fransch. Ja, hoe zou die het maken met z'n tweedehandsch hart? Kijk, Lou zal het dadelijk weten. Daar staat de woonwagen.

Hij loopt er omheen en spitst benieuwd de ooren. Waarom klinkt hier geen muziek? En er zit niemand op het trapje, de deur is dicht. Zou José niet thuis zijn, nog in de kliniek misschien? Of... God! of zou voor hem de operatie niet zoo'n gunstig verloop hebben gehad? Lou loopt aarzelend het trapje op en klopt aan: geen antwoord. Dan duwt hij het deurtje open en blijft verbaasd bij den ingang staan. De wagen is niet leeg, maar wie daar aan de kleine tafel hartstochtelijk ligt te snikken, het hoofd in de armen, is een vrouw. Een meisje eerder, want als ze

verrast opkijkt en recht komt, lijkt ze nog zeer jong. Hoogstens achttien, schat Lou.

Maar ach, ze is zoo mooi, en ze heeft verdriet! Lou staat er hulpeloos bij en kijkt stom naar het zwarte haar, dat nu verward zit, naar de fonkel-bruine oogen, die zoo zielig betraand kijken en naar het heele lieve gezichtje, waar de zon door het raampje verliefd op speelt.

- Wie ben je? vraagt ze boos. Maak dat je...

- Ja, ik ga al, haast Lou zich, excuseer... Ik meende dat José hier woonde en... ik wist niet, dat hij... enfin... getrouwd was.

- Ik ben toch Sonja, zegt ze, de zuster van José.

- O zoo! - Lou's heele gezicht klaart op. - Mag ik me dan voorstellen? Lou Anders. Nooit van gehoord misschien? Ik kwam eigenlijk maar eens informeeren, hoe José het maakt...

Daarop barst het meisje weer in hevig snikken uit. Ze heeft zoo'n eerlijk verdriet, Lou merkt dat direct. Z'n hart gaat er warm van kloppen. Kan een man dat zoo maar aanzien? Nee, dat kan hij niet. Lou komt beslist een stap naderbij en ziet haar deelnemend aan. Ze draagt nog zulke korte rokken, dat hij haar wel zou willen troosten, z'n hand beschermend op haar teere, schokkende schouders leggen, maar hij durft niet.

- Sonja... - zegt hij zacht; en omdat het zoo mooi klinkt, nog eens: - Sonja, je moet met huilen.

- Jawel, snikt ze en weent hartstochtelijk door.

Lou's hart klopt mild van ontroering, maar wat moet hij nu zeggen of doen? Ze is misschien pas zestien, zal hij vaderlijk spreken?

- Is er dan iets met José? Is hem... iets overkomen?

- Ja! - schreeuwt ze, en nu vreest Lou het ergste. - Ja, hij is... hij is al z'n mooi haar kwijt!

- Wat... wat zeg je?

- Ja! - en ze stampt woedend op den planken vloer. - Hij heeft z'n mooi haar laten afknippen, de bastaard! En hij wil nooit meer bij me blijven. Ik moet weg voor zaken, zegt ie. En... en hij laat z'n viool links liggen, dáár zie! en...

En ze moet weer huilen, zoo erg is het. Toch, als het niet erger is, durft Lou gerust z'n hand op haar schouder te leggen, op haar warmen schouder.

- Kom... - zegt hij, is z'n toon wel vaderlijk? - Sonja, daar hoef je toch niet zoo om te huilen... Sonja!

Ze kijkt hem aan en Lou voelt plots een warme edelheid in zich opwellen. Nu moet hij bepaald iets doen, een passende handeling, maar wat? Hij denkt er net bijtijds aan, dat z'n zakdoek misschien vuil is, en knoopt met de vrije hand z'n das los om haar tranen te drogen. Zij neemt ze van hem over en laat ze keurend door de vingers glijden. Opeens wordt ze veel kalmer.

Wie is hij? wil ze weten. - Lou Anders, voor haar Lou. - Is hij misschien de man, die José zoo rijk gemaakt heeft? - Ja, die man was hij. - Dan woont hij zeker wel in een marmeren paleis? - Nee, Sonja, hij woont nergens en overal. - Zoo, en waar slaapt ie dan? - Waar ie toevallig neerstrijkt. En hij heeft ook nog een kamer in de stad, daar en daar. - H'm. Dat is toch geen buurt voor hem, als hij zijden dassen draagt. - Ach, dat is een geschenk, Sonja, van... iemand. Voor hem is ze een kostbare herinnering,

daarom draagt ie ze steeds. - Ja? Waarom schenkt hij ze dan weg? - Heeft hij niet gedaan. - Wat! Heeft ie wel! Hij krijgt ze in geen geval meer terug, als hij dat maar niet denkt. - Niet? En als hij ze nu eens terugnéémt? - Haha, dat kan hij niet. - Dat zullen we dan eens zien.

En Lou grijpt er naar, maar zij is hem te vlug af, ze houdt de das met beide handen stevig achter den rug en kijkt hem uitdagend aan. Dan vechten we, zegt Lou met ingehouden jubel, vat haar beet en tast naar z'n das, als wou hij die werkelijk bemachtigen. Maar zij weert zich als een jongen, en Lou moet haar sterk tegen zich aan drukken. Dacht iemand soms dat hij een dure das van zij zoo maar opgaf? Vast niet, hij drukt nog wat harder. Dan vergeet hij opeens den inzet van de worsteling en de heele wereld, hij drukt een vurigen zoen op haar lippen en zij laat het toe, God zij geloofd. Ze laat hem lang in de diepe oogen kijken. En ze glimlacht er bij, hoe kan iemand zulke mooie, witte tanden hebben!

- Laat me los, - zegt ze opeens bevelend, en Lou, ja, hij doet het zoowaar. Hij is gehoorzaam.

- Waarom lach je zoo? vraagt hij.

- Haha, omdat ik gelijk had. Wie heeft nog steeds de das?

Het is eigenlijk waar, denkt Lou. Dat duivelsche kind, zou ze al vijftien zijn? Maar de heele das laat hem koud, zoo'n prul. Dan vindt z'n mannelijke trots het spitsvondig compromis.

- Wil je ze ruilen, Sonja?

Want ze hoort nu van rechtswege aan haar, heeft ze er niet contant voor betaald?

- Waartegen? vraagt ze nieuwsgierig.

Ja, waartegen? Lou heeft geen chèqueboek

meer. Bezit hij dan niets? Jawel, z'n horloge, feitelijk kan hij dat best missen, nu hij met de zon leeft. En het loopt niet eens gelijk.

- Tegen m'n gouden horloge, ja?

Ja, gretig. Haar oogen flikkeren begeerig en ze zegt:

- God zal me liefhebben, Lou Anders, jij bent een zonderling man.
- Wat zeg je van God?
- Niets. Zoo maar, het heeft niets te beteekenen.

Nu zijn ze zoowat uitgepraat. En bevredigd, allebei. Lou vraagt nog, of ze telkens aan hem zal denken, als ze op het horloge kijkt? - Ja, dat zweert ze. - Zij vraagt nog, of Lou viool speelt? - Nee, helaas, dat kan hij niet.

- Ga dan maar weer naar je marmeren paleis, onbekende prins, zucht ze. En als je José ontmoet, zeg hem dan, dat hij het verachtelijkste wezen is, dat op de aarde rondkruipt.
- Best. En ik zal hem een flink pak slaag geven op den koop toe, is dat goed?
- Nee, roept ze hem verschrikt na, doe hem vooral geen pijn!... Addio!
- Addio!

***

Dag boom langs den weg, dag oude boom! Wat sta jij daar in de zon te droomen? Kwam ze in uw jeugd hier soms voorbij, en rustte ze even tegen je ruwe schors? Maar nu ben je toch oud en volwassen, groote boom, is de herinnering dan zoo sterk?

Nee, ze is beslist ouder dan zestien. Achttien, schatte ik haar, dat is ze op z'n minst. Zigeuners

zien er altijd jonger uit dan ze zijn. Ach ja, en mooier.

Dag zonneke-zon aan den hemel, je ziet er zoo stralend uit vandaag! Ben je misschien verliefd op iemand? Jij gelukszon! Je mag immers haar zachte huid streelen en lekker bruin branden? En warm koesteren en liefkoozen? O, daar benij ik je om. Straal jij maar warm, zon!

Had ik gevraagd: hoe oud ben je, mooie Sonja? dan had ze zeker geantwoord: negentien, beste Lou. Ja beste Lou zou ze gezegd hebben. Maar een vrouw liegt voor haar leeftijd, minstens een jaar. Dus is ze twintig of ouder, o, daar is ze vrouw genoeg voor.

Dag vijverke groen, hoe lig jij zoo rimpelloos stil? Wil je gaaf en onberoerd het lieve beeld bewaren, dat op je koelen bodem rust? Kwam ze hier dan baden, met jou alleen? Toen heb je wel gerild, he, van diep genot, als ze zich aan je overgaf, als je haar heele jonge lichaam mocht streelen en bezitten? O, was ik die vijver maar!

Twintig en zeven en twintig. Dat mag, dat is heel normaal. Maak niet zoo'n druk lawaai, stomme auto! Straks doe je haar schrikken, en ze slaapt misschien, arme Sonja! en droomt van mij, wie weet? En ach, driemaal ach, ze is zoo mooi! God zal me liefhebben, zei ze. Lou kan dat best begrijpen: God is niet blind.

III

Daar zit een vogeltje op een tak. Schijnbaar tevreden. Maar opeens zegt het tjiet en fladdert weg, naar een anderen boom. Daar zit het even en vliegt weer op, verder. Dan weer terug en

naar elders, het heeft geen rust. Ten slotte neemt het voorgoed z'n vlucht, en tjiet, het is verzwonden.

Zoo is de zwerver: vrij van beweging, vrij als een vogel. Vogelvrij, al heeft onze deftige maatschappij daar zoo'n leelijk woord van gemaakt. Wij zitten ook aan zooveel dingen vast: geld en zaken en duizend kleine belangen, zware inerte stof. We kunnen dat alles niet steeds versjouwen Daarom zitten we bij de pakken neer, en schimpen op den zwerver, die voorbijtrekt en schier niets bezit, de arme luis.

Schier niets: wat vrijheid en een zorgeloos melodietje op de lippen. Zoo trekt hij van de geboorte naar den dood, en bezwaart zich niet met nutteloozen ballast, dien hij aan het eind van de reis toch weer moet afstaan.

Soms loopt hij ergens aan en toeft even. Als het vogeltje op den tak, niet langer. Dan trekt hij weer verder en zoekt z'n huis.

***

Lou stapt over den weg en fluit een liedje. Hij zal dus wel gelukkig zijn, voor zoolang het duurt. De menschen kijkt hij niet aan. Hij weet iemand, zoo mooi als een sprookje, daarbij vergeleken bestaan de anderen niet. Misschien een tikje hebzuchtig, maar dat staat haar goed. Dezer dagen gaat hij haar weer opzoeken, beslist. Misschien morgen al, ja, niet later dan morgen. Dat mag wel, er liggen toch vier en twintig uren tusschen, vier en twintig lange uren?... Ach, alles wel beschouwd, waarom zou hij vandaag niet eens teruggaan, even maar? De dag is nog lang genoeg en hij heeft immers niets bepaalds te verrichten.

Als hij nu maar een reden had, een voorwendsel.

God! het horloge, dat hij haar geschonken heeft, dat loopt niet gelijk! Hoe heeft hij daar niet eerder aan gedacht? Als die kleine Sonja daar nu blind op vertrouwt, en dat is meer dan waarschijnlijk, dan raakt ze op den duur heelemaal van de wijs. Wel, wel, dat mag niet gebeuren, wat zal ze van hem denken? Hij moet haar stellig op de hoogte brengen. Zie, zonder dat horloge zou hij morgen pas gegaan zijn, vermoedelijk zelfs later. Maar nu, hoe eerder, hoe beter, he? Dadelijk dan? Ja, dadelijk.

Lou blijft aarzelend stilstaan en kijkt z'n eigen persoontje monsterend aan. Dan voelt hij aan z'n kin: wat ruw, dat mag niet; z'n huid moet zacht zijn. Waarom, Lou, jij bent toch een zwerver? Ja, maar ieder mensch moet fatsoenlijk wezen, een zwerver ook. Hij gaat zich scheren.

***

Hij heeft wat water geschept in de gracht, die naast den weg loopt; vuil water, het schuim zal wel grauw worden. Een kleine spiegel hangt aan een uitspringend stukje boomschors en z'n witzijden das ligt slordig aan z'n voeten. Neuriënd zeept hij zich in en is zoo ernstig in z'n spiegelbeeld verdiept, dat hij de limousine, die geluidloos achter hem stilhield, pas opmerkt, wanneer de elegante dame aan het stuur uitgestapt is en het portier dichtklapt.

Als Lou de dame herkent, staat hij even verbaasd met z'n heele schuim-bekwaste gezicht; dan komt er een witte glimlach om z'n donkere lippen, maar hij zwijgt. Met van vermaak tintelende oogen.

De dame stapt met besliste hooge hakken recht op hem af.

- Eindelijk heb ik je gevonden! - zegt ze, met meer verwijt dan hartelijkheid.

- Heb je dan zoo naar me gezocht?

- Waar ben je geweest? wil ze weten.

Ja, waar? Lou kan dat niet met twee woorden uitleggen. In het nomansland van het bewustzijn, begrijp je, Emmy? Meer kan hij daar niet over zeggen. Als je dat per se wilde weten, had je maar een detective in dienst moeten nemen, zoo doen ze in romans immers ook.

- Je praat onzin. - Ze wordt blijkbaar boos. - En waarom ben je nooit meer bij me geweest?

Maar liefste Emmy! Hij heeft toch netjes afscheid genomen, heel correct. ‘Mes hommages, madame’, heeft hij dat soms niet gezegd? En een buiging gemaakt ook... Wat zegje... O, nee, niet om die oorvijg, wat dacht je wel? Zie, hij biedt je nu nog z'n andere wang, haha, sla maar!

Hoe boozer ze kijkt, hoe vroolijker Lou wordt. Hij informeert beleefd, hoe zij het nu maakt en of ze haar grosse Liebe al gevonden heeft. Ze zwijgt. - Was dat geen zigeuner, die José heette en in alle talen Fransch sprak? - Ze zwijgt nog en klemt de tanden opeen. O ja, een vrouw kan wel zwijgen. - Of had hij misschien een manchester-pak aan en een slappen hoed?

Dan barst ze driftig los: Nee! zegt ze. Ja! zegt ze. Ze heeft hem teruggevonden. Maar er is iets met hem gebeurd. Jij hebt iets met hem uitgehaald, Louis-Charles, en zij wil weten, wat dat is, versta je? - En haar nijdige hak stampt driftig in het onschuldige zand. - Hij is totaal veranderd. Jij trouwens ook. Hij leeft nog alleen voor de beurs, daar slijt ie den godganschen dag en hij

praat over niets anders dan zaken. Bah, z'n blik is koud en koel geworden, hij speelt nooit meer viool en zij is lucht voor hem. Dáár, en hij heeft al z'n mooi zwart haar laten afknippen, ben je nu tevreden, Louis-Charles?

- Ach ja, zegt Lou met een droomenden glimlach, z'n krullen is ie kwijt. God zal hem niet liefhebben.

- Wat zeg je van God?

- Niets. Zoo maar, het heeft niets te beteekenen.

Welnu? vraagt Emmy als een rechter, en wacht op uitleg. Maar Lou kan haar dien niet geven, heusch niet. Ach, er zijn zooveel raadsels in de natuur, je mag je daar niet te druk over maken. Nee, ook niet boos worden, Emmy, je maakt de vogels aan het schrikken. Straks stamp je je hakken nog stuk. En mag hij misschien voortgaan met z'n toilet, onder het praten door, want als ie zoo nog even blijft staan, kan hij dadelijk z'n gezicht niet meer bewegen? Het droogt er allemaal in, zie je.

Hij wil inderdaad weer in den spiegel kijken, maar Emmy houdt er beslist haar chroomleeren hand voor. Eerst uitleg geven, of hij zal zich in eeuwigheid niet scheren, versta je? En daarbij stampt ze nog een extra-boos kuiltje in het zand. Maar te gelijk breekt het stukje schors af, en de spiegel valt op een stuggen wortel aan scherven. Dat kalmeert haar blijkbaar. Van zelfzeker wordt haar houding onthutst en hulpeloos.

- Ja, zegt Lou verongelijkt, gooi jij m'n spiegel maar kapot! - Ze kijkt hem verschrikt aan; hij gaat dus door: - Verniel jij een armen zwerver z'n poover bezit maar, mevrouw, en rij dan maar weer verder in je glimmenden wagen.

Lou geniet van haar verwarring, en wanneer ze stil invoert, dat het toch geen opzet was, vindt hij: dat bleek het anders wel te wezen. Zij was van het begin af woedend. - Nee, Louis, zoo bedoelde ze 't zeker niet. - Niet? En eerst begint ze, zonder te groeten, met hem de huid duchtig vol te schelden; dan ontsteekt ze in driftige woede en gaat ten slotte z'n schaarsche bezittingen stuk gooien. Ze heeft het trouwens zelf gezegd, dat hij zich in eeuwigheid niet zou scheren. Wel, nu staat hij hier met z'n beklad gezicht. Als het haar daarom te doen was, proficiat dan, ze heeft haar zin, he?

Ach, Emmy heeft vaak op het tooneel gestaan, maar nu weet ze niet, hoe ze 't hem moet uitleggen. In ieder geval zal hij zich wél scheren, zij zal hem haar eigen zakspiegeltje geven, of wil hij in den wagen gaan zitten? En dien andere zal ze vergoeden. - Dat kan ze niet, het was een herinnering aan... ja, een dierbare herinnering.

- O..., zegt ze spijtig en zwijgt discreet.

- Ja, - herhaalt Lou nog, om haar heelemaal van streek te brengen, - een zéér dierbare herinnering.

Na een poos vraagt ze, of hij zich dan in de auto wil scheren.

- Dat gaat niet. Hij kan dat toch niet zittende doen? Waar is je zakspiegel?

Hier, ze haalt hem gedienstig uit haar tasch en wil hem aan Lou geven, maar die zegt:

- Hoe wil je dat ik hem ophang? Hou maar vast.

En zij doet het. Lou scheert zich tergendlangzaam, houdt zich boos en zegt geen woord. God, hij heeft nog nooit zooveel pret gehad. Stel je voor, Emmy Lindt, de befaamde zangeres, die

van een landlooper rekenschap kwam vragen en nu braaf een spiegeltje voor hem ophoudt! Ze zit er zeker mee in, wat de voorbijgangers wel van dat gekke stel mogen denken en of ze haar misschien herkennen.

Om haar verlegenheid te verbergen, tracht ze een paar maal de conversatie aan te krijgen. Ze vraagt nog eens schuchter, hoe het toch komt, dat hij zoo totaal veranderd is. Ja, zegt Lou peinzend, verzin daar zelf maar wat op. Het meest onwaarschijnlijke, je zult altijd nog ver beneden de waarheid blijven. - Zoo is haar nieuwsgierigheid wel genoeg geprikkeld.

Ten slotte probeert Emmy nog den schertsenden toon:

- Nu ga je zeven jaar ongeluk te gemoet, Louis-Charles, zit je daar niet mee in?

- Ach, zucht Lou, daar wil ik voor teekenen. Als het dan maar omslaat.

En hij is zelf verbaasd, dat dit antwoord zoo spontaan uit z'n nieuw hart opstijgt. Hij kijkt z'n eigen beeld getroffen in den spiegel aan. Achter dien spiegel ziet hij vaag Emmy's fijn gelaat, en verder nog: de blauwe lucht, waar een lief beeld hem schalks tegenlacht met fonkel-bruine oogen.

Maar achter die blauwe lucht is de hemel. Daar zit God op z'n troon; later krijgen we daar koekjes met chocola.

IV

Na dit onverwachte oponthoud is Lou nog haastig op z'n stappen teruggekeerd, omdat de kwestie met dat horloge geen uitstel leed; maar toen hij gespannen aanklopte en ten slotte

schuchter het deurtje openduwde, gaapte de wagen hem leeg en ongezellig aan. Waarom liet hij toen geen briefje achter met een boodschap, als de zaak toch zooveel spoed vereischte? Maar nee, dat deed hij niet. Hij slenterde aarzelend weer naar buiten en de wereld werd plots grauw en kil: de zon was ondergegaan.

Nu valt weldra de schemering in en Lou, den kraag opgeslagen vanwege de avondkoelte, stapt voort met vluggen tred. De stad is niet ver meer, daar moet hij van avond zijn; en morgen weer verder, dat stond vast. Waarom? Nergens om. Maar hij kan zich niet eens den tijd gunnen om even langs den weg te rusten, en eet z'n avondmaal uit de vuist, terwijl hij stapt. Wat overblijft, wikkelt hij onhygiënisch in een oude krant, voor morgen. Een oude krant is het zeker, er staat nog wat in over L.C. Anders, R.L. Weg er mee! Lou stopt ze in z'n rugzak.

Achter hem belt een fietser. Als hij omkijkt, blijkt het een steedsche juffrouw te zijn. Lou wil naar haar beenen kijken, als plots de verschijning hem bekend voorkomt. Spaar ons, Heer, het is Magda. Zij heeft hem eveneens herkend, springt verrast van haar fiets en roept:

- Nee maar, wien we daar hebben!... Hallo, ben je weer eens verrezen?

Lou schudt haar glimlachend de hand:

- Zijn het geen goede geesten, die weerkeeren?

Dan stappen ze even in stilzwijgen, om de ijle vervreemding te doen optrekken, die als een dikke mist tusschen hen gegroeid is. Lou kijkt haar van ter zijde aan. Ze is verouderd, vindt hij, ze betaalt reeds haar tol aan Vadertje Chronos: rouge en poeder, en vermoeide rimpeltjes om de oogen.

Hij merkt ook, dat ze dikke lippen heeft, hoe kon hij daar destijds verliefd op wezen?

- Heb je vacantie? vraagt hij om iets te vragen.

- Al lang, zucht ze. Ik ben immers niet meer aan de krant. Ik naai weer, lijk vroeger. Wist je dat niet?

- Nee, ik ben een tijdje... heu... weg geweest. Hoe kwam dat?

- Ja. Lang ziek gelegen.

En ze zwijgt beslist, meer zegt ze daar niet over. Lou moet maar raden, of het zenuwen of puistjes waren. Hij opteert voor zenuwen: Magda is zes en twintig.

- Je bent veel veranderd, zegt hij na een poos.

- Jij niet? vraagt ze lachend en kijkt hem aan. Hoe loop je nu de wegen af? Net een landlooper. Weet je wel, dat de heele stad over je gepraat heeft?

Lou glimlacht maar:

- Laat ze kletsen, Magda. Dat smeer ik hier, - en wijst naar z'n zool.

- Ik heet niet meer Magda. M'n naam is nu Madie.

H'm, symptomatisch, meent Lou en antwoordt:

- Zoo, Madie dus. Het klinkt wel aardig.

- Vind je? - Ze lacht koket tegen hem en strijkt met vrouwelijk gebaar een krul naar achteren.

Ze is toch mooi, denkt hij, als ze zoo lacht met die kuiltjes in haar wangen en dat vlammetje in de oogen. Hij bekijkt haar wat aandachtiger. Zes en twintig is eigenlijk nog jong, het is een rijpe jeugd voor een vrouw. En hoe staat het met de film en de romantiek? brandt hem op de lippen, maar hij vraagt het niet. Bemoeizucht

brengt maar narigheid, Lou is discreet. Magda, van haar kant, zou zoo graag wat vernemen over het groote mysterie in Lou's leven, maar er brutaal over beginnen durft ze ook niet, het is misschien gevaarlijk terrein. Ze zwijgen dus allebei. Als het gaat hinderen, zegt Magda weer iets. Dat het 's avonds toch nog koud is buiten.

O, maar dan geeft Lou haar z'n das, daar pronkt hij wat graag mee! Zet je fiets tegen dien boom, Maggie... Wat?... O, ja, Madie, juist. Als hij haar de das omstrikt, moet ze even gichelen, nergens anders om, dan dat hij het zoo onhandig doet, haha! Dan merkt ze dat z'n boord aan den hals losjes openstaat.

- Lou, - en dit is de eerste maal, dat ze z'n naam weer uitspreekt - schaam je je niet, om zonder cravate rond te loopen?

Wat!? Lou veinst ontsteltenis, tast naar z'n hals en zegt verbaasd:

- Wel, wel, die heb ik zeker ergens in m'n hoed laten liggen!

Dan stappen ze lachend voort. Naar de stad, die in den schemer voor hen opdoemt.

***

Lou moest even mee binnen, daar was geen ontkomen aan. Terwijl hij achter Magda de trap opklimt, naar haar kamer, denkt hij aan het vreemde van het geval: zoo ver heeft hij vroeger nooit vermocht door te dringen in haar heiligdom.

Die kamer is ook wat. De wanden hangen vol met helden van het witte doek. Verder staat er een tafeltje met twee stoelen, een buffet, een lavabo en een bed. Ook een kleerkast. Wanneer Magda die opentrekt om haar hoed en regenjas weg te

hangen, slaat van uit de vele toiletten een zoete, vrouwelijke geur Lou tegen. Hij wordt er even onrustig van en gaat zich verdiepen in de vereeuwiging van een lachenden Clark Gable.

- Ken je die? - Magda komt naast hem staan. - Den lady-killer noemen ze hem. Knap, he?

- Ja. - Lou verduwt een geeuw en hoopt in stilte, dat ze de heele galerij niet langs zal gaan met haar dweperigen commentaar.

- En dat is Gary Cooper, zou je daar niet zoo verliefd op worden? - Hoe kan Lou dat nu weten? - En hier heb je Tirone Power, en dat...

- Heb je geen verzameling van heldinnen? - onderbreekt hij haar, zeker als hij is, dat er geen enkele aan den muur prijkt.

- Jawel, in een album. Wacht... - En, ontferm u onzer, ze komt er mee op de proppen. - Hier, kijk...

Ze gaan er bij zitten. Dat is Garbo, die hoeft ze zeker niet voor te stellen. Dan heb je Norma Shearer en hier: Sonja Henie en...

- Hoe heet die?

- Sonja Henie, je weet wel, de fameuze schaatskampioen.

- Zoo... Sonja Henie, zegt Lou peinzend.

Als Magda wil doorgaan, merkt ze, dat hij verstrooid ergens aan zit te denken. Mag ze hem iets aanbieden, een likeurtje? Heusch, ze heeft nog iets onder de kurk, wat dacht hij wel!

Lou nipt er eens aan. Lekker, prijst hij. Maar het ding is afschuwelijk zoet en er zit geen pit in.

- Als ik er zoo drie uit heb, word ik smoordronken, lacht Magda, zoo'n verraderlijk goedje is dat.

Lou lacht beleefd terug, jaja. Maar hij wil haar niet te lang bezien, of er komt narigheid van. Z'n blik dwaalt door de enge kamer en staat plots stil bij een opgezette groene specht in een hoekje. Dat is het akeligste wat hij kent, zoo'n doode, onbeweeglijke vogel met stroo voor ingewanden, en die je star aankijkt. Tegennatuurlijk en een symbool, zou de professor zeggen. Stel je voor, dat een meisje ook geen ingewanden had, alleen stroo! Nee, nu kan hij onmogelijk nog langer blijven; was hij dat eigenlijk van plan geweest? Hij staat recht.

- Nu moet ik gaan, M...meisje.

Ja? Ze kijkt hem stil-verwijtend aan en komt recht, maar spreekt geen woord. Dan voelt Lou, dat hij nog iets moet zeggen. Hij kijkt op z'n pols, waar geen horloge meer aan zit:

- Ja, ik heb een afspraak om... nu dadelijk; ik vrees zelfs, dat ik al te laat kom... Nu, Maggie, tot ziens, he?

Ze verbetert hem zelfs niet meer. Vaarwel, zegt ze en denkt: hij heeft niet eens z'n likeurtje opgedronken.

Wanneer Lou vlug de trap afstommelt en buiten in het duister bevrijd herademt, staat Magda met gefronst voorhoofd voor den spiegel en kijkt naar haar nuttelooze borsten. Dan stampt ze plots nijdig op den planken vloer en rukt Clark Gable van den muur, die spottend lacht, omdat zij maagd en zes en twintig is.

***

Nu begint de nacht. Lou loopt langzaam in het duister, langs de huizen die als een sombere dreiging naast hem opdoemen. De sterren aan

den hemel loopen mee, die hebben ook geen haast. Hij denkt aan wat zich in die huizen afspeelt.

Waar alles donker is, slapen de menschen en droomen van ontsnapping. Ze roeien en drijven zalig op een blauwen vijver. Met groene vogels vliegen ze, heerlijk! naar de zon... Onstuimigwilde paarden draven door de vlakte, wit schuim spat wonderen... Of blanke sneeuw zijgt als een warm kleed, overal, rust... En een innige vrouw lacht rood, geen diepe begeerte wordt weerstaan. Die droomen, zijn gelukkig.

Maar in vele huizen schijnt nog licht, daar waken de menschen; en met hen: de Ellende. De innerlijke ellende, die druipt van ied'ren slingerslag. Verveling, zorg om geld, dor zelfverwijt om het verlies van eigen schoonheid. Verraad, verraad, tikt de klok. Verraad aan den Geest, aan de Waarheid, aan de principes. Prostitutie van wat mooie hersenschimmen, en dan wroeging om een versmacht ideaal. Waarom eigenlijk, het was een dwaas ideaal. Dwaas, dwaas, tikt de klok. Christus een dwaas, Frans van Assisi een dwaas, Don Quijote een dwaas. Maar ach, de Misère...

Toen ze dat huis bouwden, maakten ze dikke muren en een stevig dak, maar het baatte niets. Op een dag drong ze door een kiertje van de deur, de Misère, vrat hen allemaal op en kon niet meer buiten... Sindsdien woont ze in ieder huis van iedere stad, en wil niet wijken. Misschien, als ze die steenen gedrochten tot puin sloegen, waren ze van haar verlost, maar wie denkt daaraan? Ze verkiezen allemaal hun miserabel comfort, bah! Lou gruwt er van.

Morgen zal hij opstaan, vóór dag en dauw, spuwen naar de stad en verder trekken. Maar

van avond moet hij op z'n kamer overnachten, noodgedwongen. Hij slaat den hoek van z'n straat om. Ginder staat een vrouw bij een lantaarnpaal, heel alleen. Dat moet ook niet prettig zijn om zoo ergens te wachten, en waarop?

Maar als Lou naderbij komt, herkent hij de figuur. Het is een meisje, dat hem vreemd toelacht, met in haar oogen een uitdagend vlammetje. Al het bloed trekt naar z'n hoofd en z'n hart begint wild te slaan. Sonja!

Hij vat geroerd haar hand en kust ze, meer niet. Zoo aanvankelijk-onbaatzuchtig is hij. Sonja glimlacht om z'n verwarde hoffelijkheid. Wanneer hij haar arm grijpt, vraagt ze plagend:

- Wat wil je?

Lou boort z'n ernstigen blik diep in haar schitterende oogen.

Alles, zegt hij stil en troont haar mee. Maar voor den drempel van het huis maakt ze zich weer los, kijkt hem aan en vraagt lachend: hoeveel? Als Lou haar begrijpt, zegt hij royaal: alles.

Dan gaan ze binnen. Boven de stad danst Orion op één voet, om deze gekke wereld.

Ritenuto

I

DE zwerver is een eenzaam man. Dat is z'n noodlot, eenzaam te wezen. Hij heeft geen deel aan onze vreugden en smarten, men zou zeggen dat hij van een ander slag is. Als wij druk over alles en nog wat praten, zwijgt hij schuw; maar als iedereen uitgepraat is, verheft hij de stem en vertelt een verhaal. En wat voor een. Over een bloem of over een paard, wie kan daarnaar luisteren? Maar of we luisteren of geeuwen, deert hem niet. Hij leeft immers in een andere wereld, daar hebben wij geen toegang. En of we al trachten een blik te werpen over die vreemde grens, onderscheiden doen we niets; kool, zeggen we dan en keeren ons zelfgenoegzaam weer naar ons eigen wereldje, waar we met z'n allen gelukkig samenleven. Maar de zwerver zit alleen op een eiland: hij is een eenzaam man.

Soms komt hij in verzet tegen z'n lot en wil uit z'n eenzaamheid losbreken. Hij zit met ons aan en drinkt en lacht; hij zingt luider dan de anderen en, bij God, hij vloekt. Bravo, roepen wij dan, omdat hij net als wij geworden is, en geen stil verwijt meer voor onze onbeduidendheid; maar onze blikken staan niet oprecht, we begrijpen er eerlijk niets van. En de zwerver, ach, dan is hij nog eenzamer. Hij schreeuwt maar wat, het klinkt zoo hol. Valsch klinkt het, als de bittere dissonant, waarmee de zigeuner in machtelooze

woede afstrijkt, omdat z'n heimwee wenkt aan iederen straathoek en fonkelt op den bodem van elk geledigd glas: een wrange droesem.

Maar nooit is de zwerver zoo eenzaam als in den Winter. Nooit zoo rusteloos. Dan woont hij onder een dak, bij vreemden. Die begrijpen hem niet, ze praten langs hem heen. Steeds sjouwen ze druk en bekommerd, waarom toch, als de wriemelende mieren, wanneer de wandelaar achteloos op het nest trapte. Nee, ze kunnen niet rustig zijn. En de zwerver telt de dagen af, en de uren. Telt de kloppingen van z'n hart, dat immer slaat: nog niet, nog niet.

***

Nu is het Winter. De zwaluwen zijn ons lang vergeten, zelfzuchtig trokken ze naar het zonnige Zuiden. En wij zitten bij de kale boomen; maar het geeft niet: ze zijn mooi, de boomen, ze zijn van ons. Als het straks ginder te warm wordt, komen de zwaluwen vanzelf terug; en de menschen, ach nee, die koesteren geen wrok, ze zijn dan immers goed geluimd vanwege de Lente, vergeten de trouwe musch en begroeten die vreemde trekkers weer met vreugde.

Lou Anders had ook naar elders kunnen trekken, maar hij heeft het niet gedaan. Hij blijft voor den Winter, want een kale boom is net zoo mooi, en elders is het leven toch niet beter. Hij heeft z'n intrek genomen in een hoeve. Daar slijt hij z'n eendere dagen, leeft stil voor zichzelf en zegt niet veel. Af en toe wordt hij plots ijverig en steekt een linksche hand toe, om iets kwijt te raken, lijkt het. Wat dan? Daar spreekt hij niet over. Het zal wel iets in 't bloed zijn, hij kijkt dan vaak naar de lucht.

***

Is er veel afleiding op een hoeve? Haast geen. 's Morgens wordt Lou van de drukte wakker, kleedt en wascht zich, en eet zwijgend met de anderen. Als het weer niet te kwaad is, doet hij wel een toer, een doellooze zwerftocht. Maar nooit ver, hij heeft z'n geliefkoosde plekjes: de zandweg, die naast de hoeve loopt; de dreef langs het kasteel van den notaris of het sparrenbosch wat verder, zelden tot aan de groote baan. Bij den vijver echter, aan den anderen kant van het kasteel, kan hij uren stil zitten droomen, met een dood takje in den mond. Ja, zoo'n zonderling is hij, en durft dan best met een verkoudheid thuis te komen.

Voor zoover we weten, is hij maar één keer verder geweest. Maar toen waren er zigeuners in 't dorp, die had hij misschien nog nooit gezien.

Meestal komt hij voor het middagmaal naar huis, want de mensch moet eten, driemaal daags; ook de zwerver, helaas. Daar zit hij dan en zwijgt. Ook de anderen spreken maar karig, en Lou weet vooraf, waar het over zal gaan.

Dirk, de boer, vindt bij voorbeeld, dat de aardappelen weer niet gaar zijn en trekt rimpels. De vrouw is van meening: ze zijn wel gaar. Niet gaar. Wel gaar. Niet. Wel. Ten slotte wordt de meening van de kinderen ingeroepen, ongevraagd mogen die natuurlijk niet spreken. Zijn die aardappelen gaar, Klaartje? - 'k Weet niet, vader. - Nou, hoe heb jij ze liefst? - Zacht. Maar ik kies er de kleine uit. - ... - H'm. En jij, Frans? vraagt de vrouw. - 'k Weet niet, moeder. - Zijn deze niet goed soms? - Mij allemaal eender; ik neem altijd de groote, die zijn lekker hard.

Haha, Lou heeft er heimelijk pret in: die kinderen redden zich wel. De twee kleinsten zijn nog te piepjong om hun woordje mee te spreken. Lou Anders wordt evenmin om z'n meening gevraagd, die heeft geen waarde, want hij vindt de aardappelen altijd net goed. Heeft hij dan geen smaak?

Soms loopt het gesprek ook over iets anders. Het varken, ach! Het volwassen zwijn, dat in een twee voet diepe sloot verdronk, zoo'n stom beest; en het big, dat ze nu moeten koopen, maar waarvan? En toch is een boer zonder varken geen boer, zegt Dirk. Alles bijeen dus een lastig probleem.

Intusschen zit Lou verstrooid met de broodkruimeltjes te spelen, hij weet de oplossing evenmin.

***

Maar niet steeds verschijnt hij op tijd voor het middagmaal. Dan weten we wel, waar hij uithangt: hij zit weer bij den Kluizenaar, we zullen maar niet op hem wachten.

Die Kluizenaar, wat voor een is dat? Die is hier lang geleden en waar vandaan opgedoken? Niemand weet het. Uit het steenen tijdperk, zegt de onderwijzer, maar dat zal wel een grap zijn, want hij lacht er zelf vermoeid bij.

Toen bouwde de Kluizenaar een hut, midden in de hei van den jongen notaris, kwam op een mooien dag met z'n inboedel aanzetten en nam z'n intrek. Maar hij sprak met geen mensch, wij waren zeker lucht voor dien meneer. Behalve dat, bleek hij toch een geschikte kerel, niemand kreeg ooit last van hem. En nu leeft hij z'n zonderling

bestaan; hij stoort ons niet, wij hem evenmin. Meestal zit hij binnen en speelt op z'n oud harmonium; of leest, steeds weer dezelfde boeken, die zal hij haast wel van buiten kennen.

De notaris is er aan gaan wennen en op hem gesteld geraakt als op de parel van z'n rijk bezit. Nee, die zou z'n Kluizenaar voor geen geld nog willen missen. Vaak loopt hij zelfs bij hem aan, voor een praatje, en vertrouwt hem dan al z'n zorgen en geheimen toe, omdat diens hart zoo'n trouwe smoorkuil is. Nadien spreken ze over geleerde dingen en spelen een partijtje schaak, dat is met een tooverbord en rare poppetjes, nog moeilijker dan kruisjassen.

Vroeger gebeurde dat op 't kasteel, waar de Kluizenaar iederen Donderdagavond trouw op visite kwam. Maar er moeten eens harde woorden gevallen zijn vanwege de notarisvrouw, 't fijne zullen we daar nooit van weten. Sindsdien gaat de notaris zelf hem opzoeken.

Hij zal dus wel een fatsoenlijk mensch zijn, en als de notaris z'n omgang zoekt, hebben wij niets op hem aan te merken. Nee, behalve dat hij 's Zondags naar de kerk behoorde te gaan, en we niets van hem af weten. Niet eens z'n naam, we noemen hem Kluizenaar.

***

Daar komt Lou vandaan, als hij 's avonds hongerig weer op de hoeve verschijnt. Dan krijgt hij een dubbele portie en verder gebaren ze van niets. Maar Lou is nog zwijgzamer dan anders, alleen staat z'n blik niet zoo rustig.

De winternacht begint vroeg. Het vuur is gedoofd, de lichten zijn uit, iedereen slaapt.

Een slaapt nog niet: Lou Anders. Die ligt onrustig in z'n houten ledikant te denken. Is Arthur gelukkig? vraagt hij zich af. Ik weet het niet. Aanvaarding, onthechting, zegt die, nooit wat anders. Een dokter, die maar twee remedies weet tegen alle kwalen: aspirine en levertraan... Aanvaarding, onthechting. '... én, Anders, twee woorden is nog te veel, daar moest eigenlijk één woord voor bestaan, geloof me.'

Lou keert zich om in 't bed. En ons heimwee dan, is dat zinloos? moet dat wegkwijnen? - Wegkwijnen niet, aangezuiverd worden, geloof me, Anders. Lou kan er niet bij... Aanvaarding en levertr... ach nee, wat zegt hij nu? Aanvaarding en onthechting... Nee, nee, ik geloof je niet!

Hij gaat op z'n rug liggen en praat met zichzelf. Ben ik gelukkig? - Weet niet. Maar ik protesteer: de vraag is te abstract, stel ze wat concreter. - Goed dan. Heb ik kiespijn? - Nee. - Wintervoeten of likdoorns? - Nee. - Nergens pijn? - N...nee. - Ben ik dus gelukkig? - ... Ik weet het niet.

De boer slaap nu warm bij z'n vrouw, hij mag met haar alles doen. Misschien doet hij net dit, of dat? Misschien ook heelemaal niets, is hij druk aan het snurken. Maar het ligt toch in z'n bereik. En ik, heb ik geen onbevredigde verlangens? - Ja. - Ben ik, alles bijeen, ooit in m'n opzet geslaagd? - Nee. - Ben ik dus ongelukkig? - ... Ik weet het niet.

Zou Sonja met deze kou in haar woonwagen slapen? Of in een gastvrij huis? Toch niet bij een vreemden man? Ach, Sonja, laat me met rust. Ben ik... heb ik geen mooie herinneringen? - Ja, nee, ik weet niet. - Geen heerlijke toe-

komstdroomen? - O, ja! - En heb ik tot nog toe eigenlijk niet alles gekregen, waar ik van droomde? - Ja. - Ben ik dus gelukkig? - ... Ik weet het niet, ach, verdomme!... Wacht, ik zal het aan m'n hart vragen. He, stuk hart van me, ben jij gelukkig?

Lou luistert angstig. Maar z'n hart klopt tergend traag: nog niet, nog niet.

***

Als de slaap zich eindelijk over hem ontfermt, krijgt hij nog geen rust. Nu moet hij weer een tocht maken met Arthur, den Kluizenaar. Die komt hem zwijgend halen. Je zult het zien, belooft hij plechtig, geloof me.

Ze maken halt voor een berg. Een stijle berg van glas met kristallen punten; en op den top speelt de zon met duizend kleuren. Lou mag met tegenstribbelen, hij moet evenals Arthur de schoenen uittrekken en opwaarts!

Halfweg zijn z'n voeten twee bloedige stukken vleesch geworden, hij houdt het niet uit, al zegt de ander honderdmaal: je zult het zien, geloof me. Ook wordt het veel te koud, en Lou staat in z'n hemd.

Plots merkt hij, dat Arthur houten zolen onder de voeten draagt. Valschaard, schreeuwt hij woest, je boeken zijn van sneeuw! - Niet waar, zegt de ander rustig, kijk maar, - en legt z'n rechteroog op z'n handpalm.

Maar Lou is het beu. Hij laat zich terug naar beneden rollen.

II

Er is groot nieuws op de boerderij. De onderpastoor is op bezoek geweest.

Die onderpastoor. De schoolmeester noemt hem Cycloon des Heeren, en dat zal wel geestig zijn, want hij moet er zelf om lachen. Maar als we alleen zijn en aan hem denken, lachen we niet. Nee, sommigen weenen zelfs, stille tranen van dankbaarheid, om de weldaden, die ze uit zijn hand ontvingen. Want z'n leven is als een bronzen klok, klaar en schoon. We bidden, dat hij nog lang op de parochie mag blijven.

Van morgen kwam hij dus op de hoeve. En hoe maakten ze 't hier? - Goed, eerwaarde. - Zoo, dat deed hem plezier. Maar hijzelf had zorgen, ja, menschen. - Scheelt er dan wat, eerwaarde? - Och, ja 't, Dirk. Kijk 'ns, vannacht heeft z'n zeug geworpen, maar er zijn te veel jongen, hij krijgt ze nooit groot... Ja, en nu zal hij er een paar in den grond moeten stoppen. - 't Is toch zonde, zegt Dirk spijtig. - Ja, zonde, maar niets aan te doen, he? Wie wil er nu in dit seizoen zoo'n plat biggetje hebben? Niemand. - H'm. Als ik ...heu... u daar een... ja... - Maar natuurlijk bewijs je me daar een dienst mee, Dirk, en nog wel bedankt ook. Stuur Klaartje straks maar met de hondekar. En hoe staat het met de aardappelen, toch niet bevroren?

***

Lou was niet aanwezig. Die zat reeds vroeg bij z'n geliefkoosden vijver. Waar de zachte regen in fijne draden neerruischt en de zwaarmoedige boomen aan den oever duizend tranen weenen.

Hij is zoo mooi, die vijver. Hij hult je in een waan van rust. Misschien wordt hij ooit een herinnering, en dat is het heerlijkste, wat er is: een goede herinnering...

Had Lou die maar! Had op zekeren avond zeker persoon maar niet onder dien lantaarn gestaan, dan had hij steeds onbezoedeld een schoone herinnering kunnen bewaren, en een zuiver verlangen. Maar nu, ach...

Ginder stapt een pastoor over den weg. Hij heeft haast en wipt lenig over de kleine plasjes. En hij glimlacht. Leeft die niet in een roes, een heerlijke fictie?

Lou weet het niet. Maar z'n kleeren beginnen nat te kleven. Hij staat verkleumd recht en slentert naar huis. Naar huis? Naar de hoeve.

***

Daar hebben ze nu wat anders om bij de maaltijden over te praten: het biggetje. Het is zoo'n aardig beestje, je voelt er direct sympathie voor. Het knippert met z'n petieterige oogjes en kijkt je achterdochtig aan, maar dat is niet meenens, je reinste humor is dat.

Toen Klaartje het met de hondekar ging halen, gaf de onderpastoor ook nog een zak meel mee. De eene dienst is de andere waard, en hij wil niet hebben dat het honger lijdt. Frans vraagt of het niet kan leeren praten. Dat zul je wel hooren, zegt vader.

Lou lacht daar niet om. Hij maakt de bedenking, dat Frans nooit behoorlijk zal leeren knorren, ze zijn dus quitte. Dan staat hij van tafel op en wandelt naar buiten.

***

Naar Arthur wandelt hij. Een partijtje schaken. Hij zal ditmaal eens extra goed oppassen, al z'n oogen en hersens bij 't spel.

Zoo zitten die twee groote menschen dan ernstig gebogen over een bord met poppetjes. Mijn toren, zeggen ze voldaan, hier staat mijn toren, stoot je kop maar niet. En pas op voor je koningin, jongetje, hier kom ik op mijn paard. Jaja, en ze lachen er niet bij, het is meenens. Een kwarteeuw geleden hadden ze ook nog een houten zwaard en kampten luidruchtiger, ach ja, waren ze toen geen kinderen? Maar nu is het zeker ernst, zoo onbeweeglijk als hun zwijgende hoofden in de stille handen rusten.

Lou moet onverbiddelijk weer in de verdediging. Hij voelt reeds aan waar de partij naar toe gaat. Kon hij al z'n goede voornemens van daareven nu maar ruilen tegen het paard dat de ander net wegkaapt.

- Verzaak, raadt Arthur onbewogen, dan heb je 't terug.

- Wat heb ik daaraan? vraagt Lou. Kan ik het dan weer op m'n bord zetten?

De ander kijkt hem met z'n grijzen blik glimlachend aan; er ligt wat medelijden in dat lachje.

- En toch is je bezit hechter, wanneer je verzaakt, geloof me. Als ik je dat paard teruggaf, zou je 't nog honderdmaal kunnen verliezen. Daarbij ligt in de vreugde om ontvreemdbaar bezit steeds de kiem van nieuwe smart. Maar wanneer je verzaakt, Anders, innerlijk en oprecht, dan beteekent verlies niets meer, geen gemis, geen ontbering, geen scheiden, geen smart. Het raakt je niet, je staat er ver boven, als een heerscher,

en je kunt het nooit weer verliezen. Schaak koning.

Lou moet met nerveuze vingers door z'n haar woelen, zoo hopeloos wordt z'n stand. En wat Arthur allemaal zegt, kan dat nu waar zijn?

- Als je zoo doorredeneert, kan ik wel naakt op een mesthoop gaan zitten en crepeeren. Bedoel je dat soms? Moeten we dan alles opgeven?

- Alles, wat ontvreemdbaar is. Alleen den geest en z'n waarden niet, die zijn ons, voor eeuwig. Je staat mat.

Lou staat inderdaad mat, hopeloos. Het kan hem niet schelen, hij verzaakt.

- Waarom verlies ik altijd? vraagt hij verongelijkt.

- Omdat je tegenpartij te knap voor je is, - luidt Arthurs bescheiden antwoord, en na een poos: - Misschien ook, omdat je te benauwd bent voor verlies. Je moet de Fortuin in 't gelaat spuwen, dan lacht ze.

Dat kan waar zijn. Eenmaal heeft Lou daar de kans toe gehad, toen stond de Fortuin wellicht achter hem en moest hij slechts over z'n schouder spuwen, maar hij heeft het verzuimd. O, dat zijn kwade herinneringen.

- Speel me wat, verzoekt hij Arthur.

De ander laat zich niet bidden, dat doen alleen kleine artisten. Hij slaat z'n harmonium open en speelt.

... Door de lentezon stapt een meisje naar school, met Vergilius onder den arm. Haar lichte blouse spant even over haar jonge borsten, en de wind speelt frivool met haar korte rokken. Een knaap ziet haar wiegend voorbijstappen. Hij blijft getroffen staan en drukt Kloos wat vaster

onder z'n arm. Hoe golft die rok zoo blauw!... Dat kon best de aanhef van een vers wezen. Ja, maar dan moet hij rok door gewaad vervangen. Hoe golft zoo blauw 't gewaad... En hij zal haar met Diana vergelijken ook. Je schoot lukraak je pijlen af en trof m'n hart, Diana! Ha. Je oogen zijn twee bloemen, vergeet-me-nietjes blauw; daar wil 'k den zuiv'ren honing van je blik uit puren. Enzoovoort. De knaap stapt fluitend verder...

Ze zitten aan den vijver in 't park. Zij raakt niet wijs uit die stomme geometrie. Dus moet hij haar helpen. En zich gedienstig over haar boek buigen, zoodat z'n arm den hare drukt, even maar. Hij wordt er heerlijk warm van. - Bijgevolg is de maat van P, hier, gelijk aan *ab*H, zie je, het product dus van de afmetingen, of, wat hetzelfde is, het product van de basis, *ab*, en de hoogte, H. Begrijp je 't, Vera? - Nee, ze begrijpt het niet. De redeneering wel, maar het nut van de stelling niet. Dat is toch larie? - Alles is larie, behalve jij, wil hij zeggen, maar dat is nogal kras. Hij zwijgt dus, ernstig. Dan spreekt zij weer: hoe vreemd, dat één in de derde macht nog één blijft, vind je niet? - Het kan me niet schelen, zegt hij opeens. Maar zie, Vera, als jij zegt: spring in 't water, dan doe ik het. - Nu voelt hij z'n hals warm worden, omdat hij dat gezegd heeft, maar Vera lacht: je bent mal, Arthur!

Was hij mal? Ach, hij meende het zoo ernstig...

... De laatste klank trekt zuchtend weg.

- Weet je wat ik speelde? vraagt Arthur.

Lou kijkt op uit z'n mijmering.

- N...nee. Ik heb me soms afgevraagd: is dat nu Beethoven of Chopin?

De ander lacht medelijdend, hoe het bestaat.

- Dan moet je nooit twijfelen, Anders, dan is het Liszt.

Na een wijl staat Lou recht en zegt:

- Nu ga ik maar. Het wordt nacht. Goeden avond.

Arthur gaat mee tot aan de deur, kijkt even naar de zwarte silhouet van 't kasteel en wenscht z'n laten bezoeker: vaar wel. Dat is onveranderlijk z'n afscheidsgroet.

Dan sluit hij de wereld buiten, neemt een oud boek op, en zit weer alleen. Die Kluizenaar toch, zoo'n vreemd man.

III

Klaartje is ontegensprekelijk meer bijdehand dan die groote Lou. Moet ze ook wezen, de oudste van vier. En jij leeft zoo maar voor niks, verwijt ze hem. Daar moet Lou om glimlachen. Ach, dat kind is de eenige die soms een glimlach op z'n stil gelaat weet te tooveren. Ja, die twee schieten best met mekaar op.

In haar bijzijn wordt Lou wel eens spraakzamer dan anders. Wanneer ze druk bezig is, slaat hij haar ernstig gade, met welbehagen, naar het schijnt. Waar hij dan aan denkt, weten we niet. Misschien, dat hij zoo'n dochtertje had kunnen hebben uit een vrouw, die de zijne was, in een vroolijk huis ergens, zijn huis. Wie weet?

Klaartje speelt op het erf met Frans, ze hebben van middag vrijaf. Familie spelen ze. Frans moet beurtelings vader en de kinderen zijn, Klaartje is moeder. Ze bouwt eerst hun huis, dat is: ze groeft lijnen in den harden grond. Zie, hier is de keuken. Als die af is, moet Frans daar zoet blijven zitten tot de rest klaar komt.

- Maar hij is toch vader?

- Niet waar. Hij is de kinderen. Blijven zitten.

En moeder werkt ijverig door. Er komt een groot salon aan, twee salons wel, een voor in de week en een voor 's Zondags. En nog van alles.

Lou kijkt belangstellend toe.

- Wat is dat daar? vraagt hij.

- Dat? De trap. Heeft hij z'n bril soms vergeten?

Maar Frans speelt niet meer mee, hij wil de kinderen niet zijn. Dan mag hij vader wezen, is dat goed? Nee, vader ook niet. 't Is te koud.

En daar staat Klaartje nu met haar mooi huis, ze is opeens weduwe zonder kinderen. Maar dat geeft niet, dan richt ze maar een model-hoeve in. Het salon voor in de week wordt een varkensstal en...

- Ik ga ook een huis bouwen, zegt Lou plots in vertrouwen.

Daar vergeet Klaartje de heele model-hoeve voor, ze kijkt ongeloovig op.

- Heusch waar?

- Heusch.

- Met veel verdiepingen?

- N... ik weet niet.

Aan zulke brutale détails heeft Lou Anders nooit gedacht; maar Klaartje hakt zelf den knoop door:

- Twee dan. En met een blauw dak of roode pannen?

- Geen dak. - Ditmaal komt het antwoord zeer beslist.

- Geen dak? Hoe kan dat nu?

- Nee, geen dak. De regen en de zon moeten vrij binnen kunnen, en de wind en de vogels. Geen dak.

- H'm. Dan is er maar één verdieping. - Ze steekt daarbij waarschuwend den vinger op, of ze hem nog even bedenktijd gunt om van gedachte te veranderen. - Niets dan vier muren, zoo.

- Nee, geen muren, roept Lou verschrikt, geen enge muren. Niets dan een groote haard en een hangklok en zoo, een gezellig tehuis.

Maar nu moet Klaartje hem tot de orde roepen:

- Dat gaat niet, lacht ze, dan heb je heelemaal geen huis, haha! Hier staat het, kijk, het staat overal, het staat nergens!

Lou luistert onthutst naar die wreede logica, hij wordt er stil van.

***

Daar moet hij aan denken, als hij nadien door de eikendreef wandelt. Staat het nergens, zijn huis? Vallen onze droomen dan uiteen, wanneer we ze te nauw bekijken? Als een uitgebloeide roos, die men beroert, zoo hopeloos?

- Dag, meneer Anders!

Die hartelijke groet stoort Lou's overpeinzingen. Hij kijkt verrast op: de onderpastoor.

- D...dag...

- Is u verwonderd, dat ik u ken? vraagt de ander lachend. Ik zag uw foto in de krant, vroeger.

- Ha, vroeger..., brengt Lou er verward uit.

- Ja, en hoe maakt u het?

- Goed, pastoor.

- Zoo. Dat doet me genoegen. U moest me de eer van een bezoek eens gunnen. Dan konden we nader kennis maken. En wat praten?

- Jawel, heu...

Lou is nog steeds onthutst en wat schuchter.

Nu kijkt de onderpastoor hem een tijdlang zwijgend aan, en vraagt plots ernstig:

- Hebt u hier rust gevonden?

Lou kan van verbazing niet antwoorden.

- Ze ligt anders voor het grijpen. Kijk maar goed uit.

En weg is hij, heeft blijkbaar haast. Lou staart hem sprakeloos na. Dan gaat hij aarzelend z'n weg, maar moet nog tweemaal omkijken, tot die zwarte gedaante uit het zicht verdwenen is. Hij maakte zoo'n reëelen indruk, dat trof Lou. Leef ikzelf niet in een dorre fictie? vraagt hij zich af. Zijn mijne droomen niet ijl en verwoestend? een windhoos in de zandwoestijn? Ik zal het Arthur vragen.

***

- Onze droomen? herhaalt Arthur. Die moeten we verzaken, geloof me, Anders. We beheerschen de toekomst slechts in zooverre als we'r vrij en onafhankelijk tegenover staan, in de mate dus waarin we vrijwillig alle droomen verzaken, die zij zou kunnen verwoesten.

O, Lou kan dien man soms plotseling haten, om de wreede woorden, die hij spreekt, de kille, doode woorden.

- In alles berusten dus? vraagt hij wrevelig.

- Berusten niet. Dat woord heb je van mij nooit gehoord. Aanvaarden. Ken je Rainer Rilke?

- Nee. Maar jij komt me soms voor als de meest haltelooze onder de stoïci.

De stoïci? Ach, daar wordt veel kwaad over gesproken. Maar alles bijeen was hun levenshouding vrij juist, en voor heidenen zeer ver-

heven. Die houding, verlicht door de christelijke moraal, is je ware, Anders, gel...

- Christelijke moraal? Ik dacht anders, dat jij nooit een voet in de kerk zette?

De Kluizenaar kijkt Lou met z'n grijze oogen glimlachend aan, omdat die vandaag zoo onvriendelijk is. Dan spreekt hij weer.

- We moeten den Vader aanbidden in Geest en Waarheid, Anders. En het huis van God is niet in Jeruzalem of niet in Samarië. Het is, waar God is: overal.

Dan zij we buren, God en ik, denkt Lou. Mijn huis staat immers ook overal? Bij die herinnering zucht hij even, en verzoekt:

- Ach, Arthur, het was een kwade dag. Speel me wat, wil je?

... Een jonge man werkt geduldig aan z'n oefeningen van harmonie. Eigenlijk had hij in de philologie willen studeeren en schrijver worden, dat was z'n eerste ambitie. Maar vóór hem op z'n werktafel staat de foto van een blond, lachend meisje. Dat meisje is hem liever dan alles in de wereld, en ze houdt zooveel van muziek. Hij opteerde dus voor het conservatorium...

Elders zit het blonde, lachende meisje ook in de studie verdiept. Niet alleen, o nee! Ze raakt niet wijs uit die saaie psychologie, en ze is zoo mooi! Er is steeds wel iemand bij de hand om haar bereidwillig te helpen. Een rijke notariszoon of zoo, het hoeft daarom geen Adonis te wezen.

Zoo liepen hun wegen uiteen. Maar ze schreven mekaar. Hij schreef: als ik een ster was en jij keek naar me, Vera, dan zou ik uitdooven. Zoo'n malle jongen was hij nog steeds. Zij schreef: Ik heb hier kennis gemaakt met een student in

de rechten, een aardige jongen, die me soms helpt met psychologie. Herinner jij je onze lessen van meetkunde nog, Arthur? - Hij: Ach, Vera, altijd weer oefenen, oefenen, oefenen. M'n leven is zoo saai, dat ik net niet uithield, als jouw foto niet op m'n kamer stond. Maar voor jou wil ik een groot man worden, en dat zweer ik je plechtig, Vera: al m'n composities draag ik jou op, niemand anders. - Zij: Je moet niet zoo romantisch wezen, Arthur. En nu ik het daar toch over heb, wil ik je wel zeggen, dat ik ons avontuur nooit anders dan als een jeugdidylle heb beschouwd. Ik hoop, dat ik je daar niet mee bedroef of kwets? - Maak je om mij geen zorgen, Vera, jij moet vrij je weg gaan. Als ik je werkelijk liefheb, dan moet ik jouw geluk wenschen en niet het mijne. Nee, bekommer je vooral niet om mij. Een aspirant-artist heeft immers overal flirts!

Ja, dat schreef die jongeman: áls ik jou werkelijk liefheb, schreef hij, want hij toonde zeker aanleg voor dialectiek. Maar 's avonds zat hij stil naar een lachende foto te staren en z'n werk schoot niet op. Hij werd dus geen groot man, waarom ook? Nee, hij maakte z'n lessen fatsoenlijk door en werd orgelist, zonder meer. En toen een blonde, lachende bruid huwde met een jong advocaat-notaris, toen speelde hij onberispelijk de Huwelijksmarsch, met alle registers jubelend open...

- Weet je wat ik speelde?

- Ik?... ja. Was dat geen Schumann?

Waarom vraagt hij dat telkens? denkt Lou.

- Precies, zegt de ander opgelucht, Schumann. Niemand anders dichtte zoo'n voornamen weemoed.

Maar Lou vermoedt wel iets.

- En ik meen, dat je nog iets anders speelde.
- Wat dan?
- Dat je *Nirvana* speelde. Is het niet?
- Nee, zucht Arthur, kon ik dat maar. Nee, dat kan ik niet.

En ze zwijgen, als bij afspraak.

- Ik ben daareven toch niet grof geweest? vraagt Lou nog.
- Wat we niet graag onthouden, vergeten we wel, Anders. Die zorg is de natuur vertrouwd.

Dan staat Lou recht, al is het nog vroeg, en nadat de Kluizenaar hem vaar wel heeft toegewenscht, stapt hij door het half-duister terug naar de hoeve.

***

Wanneer hij daar aankomt, vindt hij de twee oudste kinderen alleen in de woonkamer. Klaartje zit stil in een hoekje te schreien, niet luid, niet heftig, ze heeft stil verdriet. Dat is zoo buitengewoon, dat het Lou vreemd te moede wordt. Hij vraagt:

- Wat is er, Klaartje, is er iets?

Nee, schudt haar snikkend hoofdje, en ze veegt haar tranen af. Maar Frans brengt het uit:

- Jawel, vader heeft haar geslagen.

Lou kijkt weer naar het kind, en voelt plots een redelooze drift in z'n gemoed opsteken tegen dien man. Maar Klaartje veert recht.

- Niet waar! - verdedigt ze de familiereputatie, en dan, omdat liegen niet mag: - het was per ongeluk.

Ja, commenteert haar broertje met blijkbaar genoegen, ze had het varkenskot niet goed gesloten

en het big was weggeloopen, en vader vond het vlak bij de sloot terug en toen heeft hij haar geslagen. Jaaa.

- Huil maar niet, troost Lou het meisje; ik zal...

Hier houdt hij aarzelend op. Wat zal hij? Niets. Hij is een arme zwerver, met wel ergens een vaderlijk instinct, maar zoo jong en onervaren nog...

- Wat dan? - vragen de kinderen, plots geboeid.

- Ik zal... ik zal jullie een verhaal vertellen. Maar dan gaan we samen bij den haard zitten; en je mag niet meer huilen, Klaartje.

Nee, ze lacht al, kijk maar, door haar tranen heen.

- Echt gebeurd? vraagt ze.

- Echt gebeurd.

- En hoe heet het?

- Van een man, die het Geluk zocht. Luister maar.

Daar leefde eens een man, die niet gelukkig was. Hij had zoo weinig vreugde in het leven, en zooveel zorgen, dat hij er schoon genoeg van kreeg. Eens droomde hij van een heerlijk land, waar niets dan zaligheid en geluk was, met goud voor het grijpen en al wat het hartje lustte. Maar toen hij wakker werd, kwam z'n lot hem des te ondraaglijker voor. Dat kan niet blijven duren, dacht de man, ik zal alles vaarwel zeggen, ver van hier trekken en op zoek gaan naar het Land van Geluk.

En hij ging. Nu had hij vernomen, dat ergens een groote, wondere Brug was en dat men daar maar hoefde af te springen om alle leed en zorgen

te vergeten en dus gelukkig te zijn. Daarheen trok hij dan, maar net toen hij om middernacht op de Brug stond en zich afvroeg, of hij den sprong zou wagen, klopte iemand hem zacht op den schouder. De man keerde zich verschrikt om, en wie stond daar voor hem? Een oude toovenaar, die glimlachend zei: Niet doen, kind der menschen; het zou je tegenvallen. Kom liever mee met mij en ik zal je gelukkig maken. En ach, omdat onze man toch niet wist, waar hij anders heen zou gaan, en ter wille van de belofte, kwam hij gewillig mee.

In het paleis van den toovenaar moest hij zeven dagen en zeven nachten vasten, en binnen dien tijd maakte de toovenaar in z'n geheime kamer een tooverdrank voor hem klaar. Toen mocht hij een wensch uitspreken, aldus: dat ik zoo gelukkig zij als... en iemand uitkiezen. Hij koos dus een zeer rijk en machtig man uit, sprak de vereischte woorden en dronk den tooverdrank op. Dadelijk viel hij in een diepen slaap, die weer zeven dagen en zeven nachten duurde, maar toen hij ontwaakte, stonden er twee dienaren bij z'n bed, en hij was een rijk en machtig man.

Hij at en dronk nu lustig en in overvloed, schafte zich alles aan, waar hij maar van droomde, en meende dat hij eindelijk gelukkig was. Niet lang, helaas! Op een dag kwam er een fee tot hem, die...

- Een goede fee? wil Klaartje weten.
- N... ik... ik weet niet.

Wat is dat nu? Waarom weet hij dat niet?

- Was ze mooi?
- Ja, heel mooi.
- Een goede fee dan, beslist Klaartje.

... Ja, ze was zoo mooi, dat onze man er ver-

rukt naar staarde. Toen lachte ze betooverend en wenkte hem, en hij trad verblind op haar toe. Maar wanneer hij haar net genaderd was, keerde zij hem den rug toe en zweefde verder. Dan lachte ze weer naar hem, en hij kon niet anders dan haar volgen, zoo mooi was ze in z'n oogen. Maar ze vluchtte opnieuw en lokte hem steeds verder. En zoo deed ze telkens: als hij haar bijna bereikt had, ontsnapte ze hem weer. Tot op een dag hij haar eindelijk kon vatten; en omdat ze hem zoo lief was, zoende hij haar. Maar toen gaf ze hem een klap met haar tooverroede, en wat denken jullie? Hij veranderde in een ijsklomp.

- Het was een booze fee, verbetert Klaartje.

Waarom? vraagt Lou benieuwd. Omdat ze hem in een ijsblok omtooverde?

- Nee. Omdat ze altijd tegen hem lachte en toch weer wegliep. En toen?

... Ja toen. Wat moest onze arme man beginnen? Hij keerde terug naar den toovenaar en sprak: Ach, Heer, wat helpen mij al m'n geld en macht? Nu ben ik van ijs, ziet u wel? en nog steeds niet gelukkig. Kunt u me niet helpen? Ik bid u. - Zeker zal ik je helpen, kind der menschen, sprak de toovenaar; heb ik niet beloofd dat ik je gelukkig zou maken? Maar je zult zeven dagen in de brandende zon staan en zeven nachten in de strenge nachtvorst. Dan zal ik weer een drank voor je bereiden, maar wees ditmaal voorzichtig in je keuze.

En zoo geschiedde. De man koos een vrij en onbekommerd zwerver uit, sprak: dat ik zoo gelukkig zij als deze, dronk den tooverdrank op, en sliep. Toen hij ontwaakte, bloeide de Lente in duizend geuren, de zon lachte aan den blauwen hemel en onze man trok fluitend verder. Nu kan

m'n Land niet ver meer zijn, juichte hij, dat voel ik aan m'n popelend hart! Wat heerlijk, nu zal ik nooit nog smart of kommer kennen, maar blij en lustig leven, zonder zorg en narigheid!

Toen op een dag ontmoette hij de Prinses. Zij was bedroefd en weende jammerend: Ik had een broer, maar ach, hij is verdwenen. Een booze geest heeft hem van hier gelokt. Nu heb ik niemand meer. - Dan zal ik een broer voor je zijn, troostte de man, huil maar niet. Maar hij wilde nog meer voor haar worden, want ze was mooi, en van het eerste oogenblik af had hij haar hef. Dien nacht toonde zij hem haar rijk en al hare bezittingen, en onze man was eerst verrukt, omdat het allemaal zoo mooi was: ruischende fonteinen en bloeiende kersebloesems. Maar naderhand dacht hij: en toch is dit mijn Land niet, het Land van Geluk, waar ik van droomde. En toen de morgen aanbrak, trok hij verder, en zegde de Prinses bedroefd vaarwel.

Toen kwam de Winter. De vogels trokken weg, de bloemen stierven, de blaren vielen af en alles werd naakt en koud. Nu moest de man ergens onderdak zoeken. Misschien, dacht hij, als weer de Lente komt, trek ik wel verder. Misschien vind ik dan eindelijk mijn Land. Maar...

... Lou staart verstrooid naar de rustelooze vlammen in den haard.

- En toen? vraagt Klaartje. Werd hij toen gelukkig?

- Ik weet het niet, - zegt Lou zoo ernstig, dat de kinderen verbaasd opkijken. Wat flauw, nu is hij het slot van z'n verhaal vergeten.

- Het is z'n eigen schuld, meent Klaartje met verwijt.

- Hoe zoo? vraagt Lou angstig, alsof nu alles van dit antwoord afhing.

- Hij had met de Prinses moeten trouwen, dan was hij zeker gelukkig geworden.

- Dan had ook het verhaal een behoorlijk slot gekregen.

Maar Frans is van een andere meening:

- Hij had de Booze Fee moeten doodschieten en den Toovenaar aan een boom vastbinden en de Prinses gevangen nemen. En dan Koning wezen. Jaaa.

Ze weten dus allemaal precies, wat hij had moeten doen. Alleen Lou Anders weet het niet.

***

Nu is het nacht. Met aan het uitspansel: Gods duizendvoudig oog, dat waakt over ons en neerblikt op ons allen. Op ieder van ons, maar met hoeveel meer innigheid op die eenzaam zijn?

In z'n verlaten hut speelt de Kluizenaar op een oud harmonium. Z'n haar wordt stilaan grijs en z'n voorhoofd krijgt rimpels. Hij speelt geen Bach of geen Mozart. Geschreven composities speelt hij, met allemaal éénzelfde opschrift: aan Vera.

Vroeger heeft hij die vaak gespeeld, uit het hoofd. Uit het hart eigenlijk. Dat was na de mis, wanneer haast alle menschen de kerk verlaten hadden, maar op het koor zat nog een dame te bidden. Een voorname dame, en zoo mooi! de vrouw van den jongen notaris. Dan speelde de orgelist met al het zachte vuur van z'n innigheid, of zij misschien wat langer zou blijven en schooner bidden. Na haar vertrek wachtte hij steeds een poosje en wandelde dan stil naar huis.

Maar op een dag, hoe dan ook, troffen ze

mekaar bij den uitgang. Zij zag hem uit het doksaaldeurtje komen en bleef verwonderd staan. Ben jij de orgelist? - en na een stilzwijgen: - waarom blijf je altijd spelen na de mis? Hij haalde glimlachend de schouders op: beroepsijver. Maar zij voer plots uit: Luister, Arthur. Ik wil niet, versta je? Ik laat me door niemand in opspraak brengen, zelfs niet door jou. En je moet ophouden met me te schrijven ook. Je weet niet, hoe jaloersch m'n man is. Daarbij, je verveelt me met je malligheden. Zul je 't doen? - Ik zal doofstom worden, als jij dat wenscht, Vera. Maar één ding kun je me gelukkig met verbieden, en dat is: je lief te hebben. Want als ik je lief heb, wat gaat jou dat aan? - Dien avond dichtte hij voor haar z'n mooiste nocturne: deze, luister...

Door de nachtelijke stilte dwalen grijze klanken. Klagende klanken over de dorre hei.

***

Ja, het is nacht. Met over de wereld: Gods duizendvoudige stem, die spreekt tot ons allen. Tot ieder van ons, maar met hoeveel meer aandrang tot de rusteloozen dezer aarde?

Lou krijgt weer narigheid. Klaartje is den onderpastoor gaan roepen, die op z'n beurt Sonja meetroont. Ik kom jullie trouwen, zegt hij, maar vlug wat, want ik heb haast. Een, twee, drie, speciale vergunning, amen.

Sonja doet niets dan kinderen krijgen, Lou kan niet bijhouden met tellen. Het is ontzettend, zooveel kinderen, allemaal zwarte.

Maar Arthur grijpt haar bij de haren vast en trekt haar hoofd naar achteren. Zie toe, zegt hij

kalm. En nu merkt Lou het verraad: het is Sonja niet, Magda is het!

Dan ben ik vrij, meent Lou. En als ze hem achterna wil loopen, roept hij van verre: ik verzaak, ik verzaak!

IV

Het big komt flink aan, eere zij Klaartje. Zij immers voedt het, waakt er over. Maar het leert blijkbaar niet praten. Stom varken, zegt Frans. Dan leert hij het maar zwemmen, volgenden Zomer; zoo kan het nooit meer verdrinken, en dat gaat wel, jaaa.

Leen is weer zwanger, eere zij Dirk. Maar de onderpastoor zal dit kind niet meer doopen: hij gaat ons weldra verlaten, is het niet God geklaagd? Zoo loopt het immers altijd af, de goede blijven niet. Tja, op al wat Monseigneur doet, moeten we natuurlijk amen zeggen, wij simpele boeren; maar als we ooit voor den Grooten Rechter staan, zullen we ons klein woordje ook eens spreken, daar zijn we allemaal gelijk, Monseigneur. Nu komt er zeker weer zoo'n makke met een bril, die voor den notaris preekt; en de schoolmeester kan weer een nieuwen naam verzinnen, is 't geen zonde en jammer?

Maar het weer is veel zachter, eere zij God. Lou heeft de eerste krieuweling gevoeld. Den laatsten tijd, wanneer hij toevallig met de boerin alleen was in de woonkamer, werd hij soms onrustig; maar nu hij weet, dat ze zwanger is, zal hij zich wel wachten. Intusschen is hij weer in één van z'n ijverige periodes vervallen: overal wil hij behulpzaam zijn en steekt een teere hand

toe. En och, we laten hem maar betijen, veel kwaad sticht hij ten slotte niet.

En hoe zit het met den Kluizenaar? Die heeft, naar de veldwachter beweert, een heelen avond rond het kasteel gezworven, omdat de notaris niet op hun wekelijksch schaakpartijtje verschenen was. Jaja, die Kluizenaar, als dat eeuwige binnenzitten maar niet naar z'n hoofd geslagen is.

***

- Je let niet op het spel, Anders. Je speelt je dame kwijt.

Het kan Lou niet schelen.

- Maar jij bent verkouden, zegt hij. Dat komt er van, als je 's nachts buitenshuis zwerft.

Arthur kijkt hem even aandachtig aan. Ja, zegt hij peinzend en speelt voort. Z'n haar wordt grijs, denkt Lou, en voelt plots zoo'n warme genegenheid voor dien man, dat hij diens hand zou willen drukken. Maar hij roert niet en wacht tot de ander zal spreken.

- Ja... De notaris is deze week niet hier geweest... Schaak, Anders, ik geloof dat je mat staat. Jij moet wel verbazend veel geluk hebben in de liefde.

- En jij? vraagt Lou met even trillende stem. Naar je spel te oordeelen, ben je zeker de rampzaligste minnaar op de heele wereld.

- Dat denk je maar, - zegt Arthur met matten glimlach, en dan weer ernstig: - Nee, de notaris is niet verschenen.

- Waarom ga je hem niet opzoeken? Hij is toch je naaste gebuur?

- Ja, waarom?... - Arthur kan er blijkbaar

niet op antwoorden. - Ik zal nog wat voor je spelen, Anders.

En hij gaat aan z'n vertrouwd harmonium zitten, slaat het open en neemt een boek. Dan legt hij z'n magere vingers op het klavier en speelt...

... Een jong notaris trok uit de stad naar buiten. Nu vader dood was, kon hij de zorg voor z'n bloeiende studie best aan z'n kantoorchef toevertrouwen. Niet zooveel later kreeg de orgelist van de hoofdkerk ontslag. Waarom eigenlijk, was hij dan onbekwaam? Vast niet, een virtuoos aan het klavier was hij. Maar hij bedierf de jeugd, lijk Socrates: onder de koorknapen verspreidde hij kettersche ideeën, dat mocht niet.

Toen trok ook hij naar buiten, bouwde zich een hut op de ruwe heide en werd kluizenaar. Het geestige Toeval voerde voor de eerste maal dien man tot hem, den notaris. Die kennis en vriendschap aanknoopte en hem ten slotte voor hun wekelijksch schaakpartijtje noodde op het kasteel.

Zoo zag hij haar dan eindelijk weer, al was het maar even, want ze trok zich telkens onmiddellijk terug; en hij mocht haar iederen Donderdagavond zacht de hand drukken, al heette ze nu voor hem: Mevrouw. En 's nachts speelde hij z'n mooiste liederen voor haar, want ze sliep met open raam, dat wist hij. Als ze nu nog waakte, zou ze zacht insluimeren; en als ze sliep, zou ze heerlijk droomen. Zoo dacht die eenzame speelman: als en zou, want hij had een zwak voor dialectiek.

Maar lang kon die heerlijkheid niet duren. Bij één van z'n wekelijksche bezoeken was Mevrouw,

ach, bepaald onvriendelijk. Ze zei iets over haar salon, waar tegenwoordig alles toegang kreeg, en dat de Berg wel eens naar Mohammed kon gaan. Daar bloedden oude wonden weer van open, maar sindsdien kwam de Berg naar Mohammed. Want als het zicht van den Kluizenaar haar ondraaglijk was, moest hij onzichtbaar wezen, niet waar?

Zoo verscheen de notaris dan trouw iedere week. Ze speelden zwijgend hun partij, en Arthur kon beleefd informeeren, hoe Mevrouw het maakte en of Mevrouw goed sliep. Dat was alles: een zwakke schakel, maar iets toch... En nu is de notaris niet verschenen. Als haar maar niets overkomen is!

Maar wat blijft er voor den Kluizenaar over? Schier niets. Die zit alleen, wordt stilaan grijs en speelt nog wat herinneringen: van een blond meisje dat met Vergilius naar school liep...

- Weet je, wat ik speelde?

- Ja, zegt Lou ernstig, nu weet ik het: je speelt herinneringen. En meer ook: onsterfelijke liefde speel je. Welke bovenaardsche melodie was dat?

- Het adagio uit de *Sonate Pathétique*. Je hebt het dus gemerkt?

- Ja. Maar zooveel jonger als ik ben, kan ik je dit zeggen, Arthur: wensch jezelf geluk. Want jij hebt een vrouw wanhopig liefgehad, niet waar, en zij heeft je gevoelens versmaad? Maar zoo is je liefde vrij gebleven van zelfzucht en begeerte; want eigenlijk maalt echte liefde niet om wederliefde, ze schenkt zich onvoorwaardelijk weg. En je herinneringen moeten wel schoon en zuiver wezen? Nee, Arthur, je bent een benijdenswaardig man, geloof me.

- Geloof me is mijn stopwoord, - protesteert de ander met een glimlach, en dan weer ernstig: - Maar ik klaag niet, Anders, ik treur niet.

Wat een man, denkt Lou. Na een pauze vraagt hij:

- En herinneringen, moeten we ook die niet verzaken? Zijn die geen ontvreemdbaar bezit?

Arthur kijkt hem even onrustig aan, voor hij antwoordt:

- Die vraag verwachtte ik vroeg of laat. Mezelf heb ik ze duizendmaal gesteld, maar heusch, ik weet het niet. Dat is een van de weinige dingen, die ik niet weet.

- En de nederigheid één van de weinige deugden, die je niet bezit, lacht Lou.

- De eenige, schertst Arthur prompt en onverstoorbaar.

Nu een tipje van den zwaren sluier opgelicht is, schijnen ze beiden opgelucht. Dan staat Lou recht: Ik ga maar. En de Kluizenaar laat hem uit, kijkt nog even naar een verlicht raam van het kasteel, zegt stil: vaar wel, en gaat weer binnen. Daar zijn geen nuttelooze woorden meer. Hij is alleen met zichzelf en God.

V

's Anderen daags is het anders zoo rustige dorp een beroerde poel, waar de Booze met leedvermaak een kei in smeet.

Heb je 't gehoord, zeg? Vreeselijk, he? Jaja, de notaris, zoo'n godvruchtig man, en zoo geleerd, wie had dat kunnen denken? Wat is er dan? Maar mensch, weet je dat nog niet? Het is ont-

zettend, zoo iets, praat er maar niet met de kinderen over. Ik kon het eerst niet eens gelooven. M'n man zei: vannacht, zei-t-ie, heeft de notaris zei-t-ie, sst, kom wat dichter bij... Maar wat dan?

Wat dan? Een doktersattest zal het in klare woorden en onnederlandsche wendingen getuigen, en de reden zal eerstdaags wel in het Staatsblad verschijnen.

Zoodra Lou het verneemt, gaat hij, loopt hij, rent hij naar de hut van den Kluizenaar. Maar wanneer hij ze in 't zicht krijgt, en ze ligt daar rustig, net als anders, zegt hij bij zichzelf, dat er immers geen reden is om zoo te hollen. Hij stapt dus weer gewoon door. Toch hijgt z'n hart tweemaal, wanneer hij angstig aanklopt en moeizaam ademend intreedt.

***

Wie is die man, die bij het brandend haardvuur zit, ongekamd, ongewasschen en zoo bleek? Is dat Arthur? Gisteren waren z'n wangen toch niet zoo ingevallen? En kan iemand op één nacht zoo oud worden? Haast zoo oud als de vergeelde brieven, waar hij in verdiept zit, die hij nog even doorleest, dan langzaam stukscheurt en in het vuur werpt.

- Arthur! stamelt Lou ontsteld.

De ander schrikt op, maar wanneer hij Lou herkent, krijgen z'n oogen weer hun rustigen, onbewogen glans, alleen lijken ze wat dieper te liggen.

- Zoo, Anders. Je bent zoo matineus?

Maar ditmaal wil Lou geen comedie spelen. Hij komt vlak bij staan, en, eigenlijk gekomen

met het vage voornemen om nieuws te brengen, vraagt hij nu:

- Wat is er gebeurd?

Arthur kijkt hem aarzelend aan, laat dan opeens z'n pose varen en zegt stil en oprecht:

- Zij is hier geweest.

Lou zwijgt discreet, tot de ander weer zal spreken.

- Ja, zij is hier geweest. Ze kwam spontaan naar me toe, kun je dat begrijpen?... Ja, maar weet je wat ze zei? Je moet vort, zei ze. Ze zei niet: ik heb je lief. Nee... Ze schreef anders een mooie hand, kijk maar. Dat ik een malle jongen was, schreef ze altijd. Ja, ze kon het zoo aardig zeggen. Maar nu zei ze dat niet, alleen dat ik 'vort' moest...

Het dringt plots tot Lou door, dat deze man hem z'n vertrouwen schenkt. Hij kijkt hem verbaasd aan.

- ... En toch klonk haar stem zoo... ik weet niet, net Schubert. En ze was nog altijd even mooi als toen. Ik heb nooit begrepen, waarom ze geen kinderen kreeg. Zie liever zelf, Anders, zij is niets veranderd. Niet waar, ze is nog steeds dezelfde?

En hij toont de versleten foto van een blond, lachend meisje. Lou kent die dame niet, maar uit eerbied voor het mysterie zegt hij ja. Arthur scheurt nu ook de foto in vier stukken en werpt ze in het vuur. Dan staat hij recht, strijkt met z'n magere vingers z'n haar naar achteren en is blijkbaar weer de oude.

- Je moet m'n toilet verontschuldigen, Anders. Ik was... heu... een beetje in de war. Met dat bezoek en zoo... En met den notaris... daar heeft hij me nooit iets van verteld, de notaris. - Dat is een stil verwijt aan het adres van den doode.

Dan verandert hij plots van onderwerp: - We hadden het gisteren over de herinneringen, niet waar? Nu weet ik er alles van, Anders; we moeten ook die verzaken, ze zijn ontvreemdbaar bezit, geloof me.

En hij glimlacht er verontschuldigend bij, dat hij dat niet vroeger geweten heeft. Lou vindt het tamelijk hopeloos, en zegt:

- De notaris heeft alles verzaakt, ook zichzelf.

- Toch niet, Anders. - Arthur schijnt weer wat medelijden met hem te voelen. - Want dat gaat niet. Dat was precies z'n groote illusie, te meenen, dat hij dat kon... Maar het heeft alles geen belang. Kom...

- Wat ga je doen? vraagt Lou.

- Wat zou ik doen? Als m'n nabijheid haar hindert, haar... ik weet niet, een soort verwijt is misschien, dan moet ik toch verdwijnen, niet waar? Zij moet immers gelukkig zijn? - Daarbij lacht z'n gelaat zoo jong, dat hij wel haast een malle jongen lijkt, en hij besluit: - Ik ga ‘vort’, Anders.

- Ik ga mee, - zegt Lou opeens beslist, en dan hortend: - Ik moet je iets vragen, Arthur. Ben... ben jij gelukkig?

***

Nu is alles tot de orde teruggekeerd, ons dorp is weer rustig.

De notaris, God hebbe zijne ziel, heeft de hand aan zichzelf geslagen, omdat hij aan den rand van het failliet stond. We zijn nooit zoo geschrokken als toen, maar het is voorbij en het was een mooie uitvaart.

De onderpastoor heeft ons verlaten, dat is erg genoeg. De nieuwe is maar een bleekneus, zoo recht van de boeken, je weet wel. Laakrimakristie, zegt de schoolmeester, maar dat zal wel geen echte vloek zijn, hijzelf lacht er ten minste fijntjes bij.

En den Kluizenaar zijn we ook kwijt, die is met de noorderzon vertrokken. Achteraf blijkt hij een heel fatsoenlijke kerel te zijn geweest: hij heeft z'n harmonium en alles aan de kerk geschonken.

Samen met hem is ook die vreemde nietsnut verdwenen, die bij Dirk van Geert rondhing. Zooveel te beter, we zijn van die rare snuiters hier niet gediend. Maar we zullen goed opletten, op wie het wicht van Leen gaat lijken.

Ja, het dorp is weer rustig. Het harde, wreede dorp, zoo'n gezond organisme, dat al wat vreemd is, tot het zijne maakt of uitstoot. Het eeuwige dorp, dat nog zal staan, als alle steden lang in puin liggen.

Adagio
Uit het dagboek van Dr L. Anders, privaatdocent.

I

** **W**AAROM ik opeens behoefte voel m'n wel en wee aan iemand, al was het maar een bruin-leeren boekje, toe te vertrouwen, is me een raadsel. Waarschijnlijk een of ander Freudiaansch ersatzcomplex. Wie eenzaam leeft, neemt z'n toevlucht tot de fictie. Ik moet dat weten: ik ben doctor in de wijsbegeerte en het middelpunt van onze planeet. Want daarom heeft God de aarde rond gemaakt, opdat deze flat haar centrum zou wezen.

Aan den ingang van dit onaesthetisch gebouw staat op een keurig koperen plaatje voor elkeen te lezen, dat op de derde verdieping L. Anders woont, privaatdocent. M'n kennissen en collega's kennen me, iedereen dus. De rest is vormlooze massa, dom en bekrompen, practisch niemand.

M'n flat heeft vier of vijf kamers: hall-eetkamer, salon, twee slaapkamers en een badkamer. Vijf dus. Ook een keuken natuurlijk, en als ik me niet vergis zelfs een provisiekamertje. Maar daar kom ik nooit. Daar zwaait Stefanie den scepter, dat is m'n dienstmeisje. Ik weet niet zeker of ze wel Stefanie heet, het kan ook Valentine zijn, in ieder geval een van die onmogelijke namen. Een model-dienstmeisje, ze spreekt nooit een woord. Van haar standpunt uit moet ik ook een ideaal meester zijn, al wat ik tot haar zeg is: goeden morgen, en: goeden avond. Want ze slaapt niet hier: vijf

of zes hoog, heelemaal boven, daar zijn aparte slaapkamers voor dienstboden. Ook overdag is ze meestal onzichtbaar en maakt nooit drukte met emmers en zoo: ik heb met haar geboft.

M'n buren ken ik niet. Onder mij tangelt een knaap af en toe geradbraakte sonatines van Kuhlau op een kaduke piano. Boven mij braakt een geconstipeerde gramofoon soms jazz-muziek, tot laat in den nacht. Daar verdenk ik een dame van. Maar de geluid-isolatie laat veel te wenschen over. Als op de bovenste verdieping een muntstuk valt, zoeken de huurders van gelijkvloers er naar. Het gebeurt wel dat ik in de lift stap met iemand, wiens gezicht me bekend voorkomt, dat zal dan een andere huurder zijn. Vroeg of laat leer ik ze wel kennen, ik woon hier pas drie of vier maand.

Dat Arthur in de operatie gebleven is, was aanvankelijk een harde slag voor me. Thans ben ik er goddank overheen. Want als er na dit leven niets komt dan eeuwige slaap, is de dood geen kwaad; en als er een leven op volgt van straf of belooning, heeft de rechtvaardige niets te vreezen. Arthur was een rechtvaardig man. Z'n beeld zal me altijd voor den geest blijven.

** Vandaag ben ik bij den kapper geweest. Jules of François heet hij, zoo'n prettige Fransche naam. Daar zou ik voor m'n plezier naar toe gaan. Ik had op de heele wereld geen beteren kapper kunnen treffen. Hijzelf is somber en zwijgzaam, zegt geen woord te veel; en in z'n salon hangt zoo'n fijne stemming van zwaarmoedigheid en ernst van verzwegen dingen. Mij heeft ie als klant aanvaard. Want hij kiest z'n klanten met zorg.

Van morgen kwam er net zoo'n indiscreet outsider binnengestormd, flapte met een luidruchtig ‘goeden dag, heeren!’ de heele stemming weg en ging met veel drukte en omhaal zitten. Toen had hij nog de onbeschaamdheid om luidop en volkomen nutteloos te verklaren dat het ‘lekker weertje’ was. We bekeken hem allemaal met verwijtende blikken, niemand antwoordde wat. Dan ging hij maar met z'n krant zitten ritselen en heeft minstens driemaal z'n stoel verschoven.

Zulke lui wil Xavier niet in z'n zaak. We lieten hem bij stille afspraak voorgaan. Niemand heeft een mond tegen hem opengedaan. Toen hij geschoren was, wees de patroon met tegenzin naar het tarieflijstje en kuchte afkeurend. De schaamtelooze meneer betaalde, keek nog eens schuw rond en sloop letterlijk de zaak uit. Die komt niet meer terug.

M'n sigarenleverancier is een levend contrast. Hij heet van en nog iets. Maar praten, dat die kerel doet, net een wekker! Hij praat over politiek, als een artist over het landleven, ik bedoel: veel en onnauwkeurig. Daarenboven maakt hij redeneeringen met vier termen, ik heb een hekel aan hem. Maar hij woont zoo practisch vlak bij. M'n kapper en hij huren gelijkvloers naasteen in hetzelfde blok als ik. De straat heet Kleine- of Groote-Beerstraat. Aan de overzijde staan geen huizen, daar ligt een park met een Franschen naam, waarop ik van uit m'n slaapkamer een mooi zicht moet hebben.

** De post bracht me een uitnoodiging van Mevrouw Fouchez om volgende week te komen dineeren. Een zeer verstandige vrouw. En logisch, wat uiterst zeldzaam is. Ik heb haar leeren kennen

door een lezing die ik hield voor den cultuurkring, waarvan zij presidente was: Cercle des... het komt er eigenlijk niet op aan. We kunnen met elkaar best opschieten, al mocht ze voor mijn part een heer zijn en geen dame. Of eigenlijk toch weer niet, want ze is fijngevoelig en intuitief, wat rare kwaliteiten zijn bij een man. Daarbij heeft ze een prettige manier om te schertsen en me niet au sérieux te nemen, die me verlegen maakt en niet onaardig aandoet. Ik heb dadelijk geantwoord, dat ik met genoegen aanvaard, maar ik kan den brief niet posten: ik weet heusch niet meer of haar villa *Gai Pinson* of *L'étourneau* heet. Misschien zal ik ze er allebei opschrijven, die vogels, bedoel ik.

Toen ik van middag door de eetkamer stapte om naar den cursus te gaan, merkte ik dat Rosalie bij het afruimen van de tafel huilde. Ik deed maar, of ik niets gezien had. Achteraf heb ik me toch afgevraagd, wat er wel mocht haperen. En niets gevonden, eerlijk niets. Misschien had ik haar eerder moeten opslaan, dat kan het eenige zijn. Ik zal het op het einde van de week doen, als blijde verrassing.

Van avond belde de professor me op en vroeg, waarom ik me in zoo lang niet meer vertoond had. Ik zei, dat ik aan een dagboek begonnen was. Hij lachte me uit door de telefoon en noemde dat symptomatisch. 's Avonds ga ik dikwijls naar hem toe, voor een praatje, al zijn we het lang niet over alles eens. Onze omgang is nu zeer vertrouwelijk, we tutoyeeren mekaar en ik noem hem op zijn verzoek gewoon Jacob. Hij is de eenige, met wien ik over Arthur kan praten, en z'n salon is zoo knus en gezellig. We hebben afgesproken voor volgende week, Maandag of Dinsdag.

** De studenten waren weer rumoerig in den cursus. Misschien komt dat door den regen. Of zou ik voor hen werkelijk een saaie zeurkous wezen? zijn ze te jong om onderscheid te maken tusschen de stof en den leeraar? Alles bijeen geloof ik, dat ze zich nauwelijks van m'n bestaan bewust zijn, evenmin als ik van het hunne, dat beken ik ronduit. Tusschen hen en mij ligt maar één schakel: de Logica. Voor hen wellicht een saaie boel, voor mij niet zoozeer een vak of een kunst als een deugd, de voornaamste deugd in het leven.

M'n kapper was van middag extra vriendelijk. Hij heeft zelfs één van z'n gevleugelde woorden aan me gespendeerd. Toen hij aan m'n verwarden haarbos trok, merkte hij met een droevigen glimlach op: ‘U hebt twee weken met mijn geld op zak geloopen.’ Ik begreep het niet dadelijk, van avond pas is de humor tot me doorgedrongen. Misschien laat ik m'n baard afknippen, dan kan ik iederen dag bij hem aanloopen.

II

** Ik ben onoprecht geweest, bruine vriend. Ik heb de waarheid vermomd. Misschien was dat wel m'n opzet, toen ik je in het leven riep: om door zoo ongeveer de waarheid te schrijven, ook mezelf om den tuin te leiden. Want net toen jij het kunstlicht zag, was er iets gebeurd. En dat van m'n baard was eveneens voorwendsel. Maar als ik m'n biecht wil spreken, moet ik niet verward en onsamenhangend praten, als de vele stakkers zonder logische opvoeding, maar in de goede orde en van het begin af.

Het is *niet* waar, dat ik geen van m'n studenten ken. Eén ken ik heel goed: het is een meisje op de eerste rij. Ik weet haar naam en voornaam, waar ze woont, hoe ze gekleed gaat, de kleur van haar oogen, haar leeftijd, alles. Dat op zichzelf is al buitengewoon, meestal let ik niet op zulke dingen; het gebeurt zelfs dat een eigennaam me ontsnapt, al is m'n logisch geheugen sterk ontwikkeld. Maar háár zie ik alle dagen, niet waar? En als ze toevallig eens niet in den cursus is, ben ik niet op m'n gemak. Want ik heb als gewoonte aangenomen om onder het praten m'n blik op haar te laten rusten: zij is een bevallige verschijning, dat zeg ik ronduit, en schoonheid kan niet anders dan de waarheid ten goede komen. Natuurlijk kijk ik niet in haar oogen, zoo onbeschaamd zou ik niet wezen. Maar áls dat toevallig gebeurt, slaat zij haar blik neer. Waarom? heb ik me al dikwijls afgevraagd. Misschien is ze verliefd op me; naar het schijnt, valt zoo iets wel meer voor. Ik zou het in ieder geval prettig vinden.

Nu van m'n baard. ‘Zij’ is de dochter van m'n kapper, om precies te zijn. Dat kan het kind natuurlijk niet helpen, al is Henri of René van zichzelf een heel geschikte kerel. Nu is een baard om verschillende redenen practisch: je hoeft je niet voortdurend te scheren en hij boezemt, meestal toch, ontzag in. Maar zonder baard ziet iemand er zeker jonger uit (al was ik verleden maand nog vijf en dertig, jong genoeg dus). Ook kon ik dan iederen dag bij haar vader aanloopen, die me zeer sympathiek is, misschien mede hierom, dat het bevallige van ouds op z'n omgeving afstraalt.

Tot zoover de premissen. Wat er precies voorviel op den dag, toen ik aan m'n dagboek begon,

kan ik me niet met alle bizonderheden herinneren: ik was namelijk verrast en een beetje in de war. Overrompeld is misschien een beter woord. Dat er gebeld werd, had ik niet gehoord. Doorgaans is het de melkboer of iemand van dat slag; niet voor mij, bedoel ik. Maar ditmaal kwam het dienstmeisje aankondigen, dat er een juffrouw was om mij te spreken. Ik wist waarlijk niet wat ik moest beginnen, ik had nog nooit iemand op m'n flat ontvangen. Daarom vroeg ik het aan Valentine of Sofie, maar die deed alleen haar ooren wiebelen, om te beduiden dat ze me daar volkomen vrij in liet. 'Het is de dochter van den coiffeur', voegde ze er als commentaar bij. Daardoor werd m'n verlegenheid nog grooter, maar ik verzamelde al m'n moed, en zei: laat haar in het salon.

Hoe staat dat in de boeken? vroeg ik me haastig af, en toen ze binnentrad, informeerde ik hoffelijk, met hier en daar een kuchje: 'Wat verschaft me de eer?... Gaat u zitten.' Dan was het ergste voorbij. Ik voelde wel dat ik begon te blozen, maar merkte tevens met voldoening dat zij niet voor me onderdeed. Dat maakte m'n stem wat vaster, toen ik vroeg: 'Juffrouw Lefèvre, als ik me niet vergis?' Zij knikte en ik was trotsch op m'n geheugen. Meteen begon ze een verwarden uitleg te geven voor haar bezoek. Het is vreemd dat de menschen tegen mij altijd onsamenhangend praten. Het kwam hierop neer, dat ze ontzettend veel last had met logica, het arme kind, en nu had haar vader er bij haar op aangedrongen dat ze privaatles zou nemen, en omdat ik zoo geschikt was en zoo vlak bij woonde...

Maar ik luisterde maar half. Zij droeg een frisch lichtblauw kleed met witte stippen, geen

zij, maar toch glanzend. En haar hoedje was zoo'n leuk ding, ik kan het niet beschrijven, vilt of zoo. Ik moest haar aldoor bekijken. En in haar blozend gelaat stonden haar oogen zoo blauw als... heerlijk blauw.

Opeens merkte ik met verwarring dat ze zwijgend zat te wachten en ik dus verondersteld werd iets te antwoorden. Ik zei maar gauw: 'O ja, maar dat komt in orde, juffrouw', heel stellig. Toen ze me glimlachend aankeek en me dankend een teere hand toestak, was m'n bereidwilligheid meteen beloond. Ik mompelde nog van dat het genoegen aan mijn kant was of iets in dien aard, en deed haar uitgeleide tot aan de deur.

Sindsdien is ze niet meer hier geweest. We hebben vergeten een dag te bepalen en zijn nu beiden te schuchter om er weer over te beginnen.

En nu weet je alles, bruine vriend, alleen haar naam weet je niet. Voor jou heet ze M.L.

** De blijde verrassing voor Valencienne of Eugenie heeft eigenlijk een dramatischen afloop gehad. Waarschijnlijk is haar naam nog anders, ik heb hem op de pensioenkaart gezien en dadelijk een goed middeltje bedacht om hem te onthouden. Mnemotechnische kunstmiddeltjes zijn m'n specialiteit voor dergelijke gevallen, omdat m'n logisch geheugen zoo sterk ontwikkeld is. Ik hoef nu alleen maar aan een Fransch auteur te denken, dat weet ik, maar z'n naam wil me niet te binnen schieten.

Toen ik haar dus het weekloon uitbetaalde, wilde ze eerst het teveel teruggeven, niet beter wetend of het was een verstrooidheid, alsof het sprookje van den verstrooiden hoogleeraar altijd opgaat. Ik zei tamelijk onbeholpen dat het als

verhooging bedoeld was, voor haar goede diensten en zoo... Had ik het vooraf geweten! Ze werd opeens hoogrood, stamelde wat, barstte in snikken uit en ging ongevraagd zitten. Ongewenscht ook, want ik had nogal haast met de drukproeven die ik aan het verbeteren was. Daar dacht ik evenwel niet meer aan, zoo verontrustte me haar zonderling gedrag en de hopeloos-onsamenhangende dingen, die ze tusschen de snikken door uitstotterde. Qua orde en logisch verband heb ik nooit verwarder verhaal aangehoord. Het begon met dat die aparte kamertjes op de vijfde of zesde verdieping geen goede schikking waren, en eindigde met dat zij een kind moest krijgen. Wat voor mij een schromelijk *latius hos* is. Welk apart kamertje ook kan toch geen kinderen verwekken. Maar daar zaten we. Zij, bedoel ik, want ik ben er natuurlijk niet bij betrokken. Nu ze het gezegd had, merkte ik het ook aan haar, zoo schrander ben ik wel.

Ik voelde even neiging om boos te worden, op haar, en vooral op dien snuiter van een melkboer, of gasfitter; zij heeft bekend wie het was, maar ik ben het vergeten. Opeens herinnerde ik me de drukproeven en dacht: als ze maar gauw wegkwam. Ook wist ik niet wat ik in deze omstandigheden moest zeggen, en raadde haar zoo tactvol mogelijk: trouw dan. Toen begon ze pas te huilen. ‘Hij’ was getrouwd, enzoovoort, enzoovoort. Ja, dat kon best nog een half uur duren. Ik dacht met heimwee terug aan de schoone dagen, toen ze geen woord te veel sprak en me zelfs niet stoorde met lawaai van pannen en zoo. Maar plots sloeg me de schrik om het hart, dat ze opdringerig zou worden en wilde suggereeren dat *ik* niet getrouwd was. Ik viel haar prompt in de

rede en zei: ‘zoek dan een anderen jongen of plaats een advertentie of...’ Ik was op het punt om te zeggen: of trek naar een klooster, maar ik begreep dadelijk dat zoo iets bezwaarlijk ging.

Ze werd goddank kalmer, en zei: als ze maar tijd kreeg om te zoeken, als meneer haar maar niet wegstuurde, meneer was zoo goed voor haar. Ik antwoordde naar waarheid dat ik er niet aan dacht, op een toon die klaar beduidde: ziezoo, die zaak is af. Maar er kwam nog wat: of ze ‘achteraf’ terug mocht komen, en of ze ‘in dien tusschentijd’ haar zuster mocht sturen? ik knikte op alles grif ja, haast voordat ze uitgesproken was, denkend aan de drukproeven en dat de tijd niet stilstaat.

Had ik ze op staanden voet de laan uitgestuurd, het had niet langer geduurd. Ze begon zoowaar weer te snotteren, ik bedoel huilen. Van dankbaarheid ditmaal, maar het duurde nog langer. Ze zou meneer in eeuwigheid niet vergeten, meneer was zoo goed voor haar, té goed, het eind was er van verloren. En dat de menschen nu nog over meneer zouden kletsen ook, het was te erg... Ik stoorde me er niet eens meer aan, dat ze zulke onkiesche dingen brutaal in m'n gezicht durfde zeggen, ik voelde een doffe berusting over me komen, en vroeg peinzend: Ging de bel daar niet? - Nee, snakte ze overtuigd en huilde rustig door. Precies op dat moment rinkelde de telefoon in de hall, ik ben nooit zoo dankbaar geweest voor een verkeerde aansluiting.

Toen ik terugkwam, was ze weg. Maar als bij afspraak begon de dame boven mij met haar jazz-lawaai. Ik kon m'n gedachten niet bij de correctie houden, met al die zorg dan nog! Ik heb maar wat zitten mijmeren over het Noodlot.

Als ik daar vroeger over las, haalde ik steeds de schouders op, alsof het de menschen hun eigen domme schuld was, gebrek aan logica. Nu weet ik echter, hoe willekeurig het Fatum z'n slachtoffers uitkiest.

** Zondag. Zoo'n stom-vervelende dag, ik weet nooit hoe ik hem om moet krijgen. Van morgen heb ik André of Raymond, den vader van M.L., gezien. We hebben een dag vastgesteld voor de les: Donderdag van vijf tot zes. Net toen ik zei: ‘Zoo, dat is dus afgesproken’, drong tot me door, dat ik tegen het reglement van de hoogeschool gezondigd had. Alweer iets om over te piekeren, hoewel het niet zoo erg is, daar ik alleen privaatdocent en niet officieel aangesteld ben. Ik voel er in ieder geval geen spijt over. Donderdag. Ik zal het opschrijven, zelfs een leeraar in de logica kan niet alles zoo maar onthouden.

Victorine of Amelie heeft haar vrijen dag, ik hoop dat ze ijverig zoekt en geen tijd verliest. 's Zondags dineer ik dus in de stad, altijd in hetzelfde restaurant en onveranderd het menu van den dag: vandaag kalfslapjes of biefstuk met een of andere groente, het smaakte me niet.

Na den middag heb ik m'n flat eens goed in oogenschouw genomen; ik woon hier nu haast vier of vijf maanden, het wordt tijd dat ik ze ken. In het salon kon ik overal m'n naam opschrijven, van het stof. Dat moet voor Donderdag zeker een grondige beurt krijgen, en orde is er ook te kort. Ik bedoel eigenlijk: stemming en gemoedelijkheid.

Nadien een wandeling langs de haven gedaan: dat is m'n habitueele wekelijksche toer, om fit te

blijven. Gesoupeerd en nog wat gelezen. Ik wilde vroeg naar bed, maar het para-Kuhlau-sch getangel hield me uit den slaap. Dus stond ik weer op en ging aan m'n venster een kijkje op het park nemen, voor de aesthetiek. Het zicht had genietbaar kunnen zijn, had niet op iedere bank een stel verliefde kalfjes gezeten, mekaar aan het aflikken. Ik werd er misselijk van en trok maar weer aan m'n dagboek.

Op Zondag voel ik altijd best dat er iets in m'n leven te kort is.

** Vreeselijk, wat me gisteren weer overkomen is! Ik kwam een dag te vroeg op het diner bij Mw F., en heb me dus heelemaal voor niets gekleed. Zij scheen het nog leuk te vinden ook, ze lachte voortdurend kuiltjes in haar wangen. Ik moest zelfs even mee in het salon, en verklaren hoe dat dan gekomen was. Ik zei: het is vervelend als je zooveel afspraken hebt, wel twee, die met den professor ook al (daar heb ik trouwens mee verward). Haar uitnoodiging had ik nog zoo goed ergens weggeborgen, maar ik wist niet meer waar. - En u kent m'n telefoonnummer toch? - Ja en nee. Ik heb een onfeilbaar middel om het te onthouden: het is precies de geboortedatum van iemand, maar ik was vergeten wie... Mw F. scheen het ook een lastig geval te vinden, ze knikte me ernstig toe. Toen zei ze opeens: ‘u had in het telefoonboek moeten kijken, doctor.’ Het is waar. Die vrouw is bewonderenswaardig om haar logica. Ten slotte dreigde ze met den vinger: als ik nog eens te vroeg kwam, zou ze me verplichten te blijven. Was dat geen aardige manier om me aan de deur te zetten? Bij m'n vertrek kuste ik haar hand, het kon me niet schelen,

wat ze van me dacht. Had ik zoo'n moeder gehad!

Ik ging recht naar den professor, om daar ten minste niet te laat te komen. Ouwe Jacob tapte al dadelijk een mop over m'n opschik: al z'n dochters waren besteld, waarom kwam ik dan zoo witgedast aanzetten? Maar ik was niet in stemming om te schertsen. Toen we rustig in het salon zaten, vroeg ik: 'Dunkt jou ook niet, Jacob, dat in het leven alles net anders uitvalt, dan men zich voorstelt?' - 'Zoo'n gemeenplaats beteekent narigheid, concludeerde hij; lucht je hart maar.' Wat ik deed. De concierge van m'n flatgebouw had een of twee dagen geleden een monoloog met me gehouden; hij was in een verbitterd humeur en haalde vooral de andere huurders over de tong. Konden ze allemaal model-huurders wezen als ik, vleide de man. Ik luisterde verstrooid en dacht hoe ik weg moest komen, maar verstond er toch genoeg van om te ontdekken, dat de Kuhlau-naar-het-leven-staande knaap eigenlijk een dame was, en de jazz-dame een jongeman. 'En dat zit me dwars, Jacob. M'n fantasie heeft ze veel concreter uitgeteekend, dan ik kon vermoeden, ieder bij z'n instrument, den een beneden, de andere boven mij. Nu moet ik ze telkens verhuizen als ik er aan denk. En het gaat niet, om den drommel gaat het niet. Het is om gek van te worden, soms zou ik op m'n hoofd gaan staan, om ze in de goede orde te krijgen.'

De professor lachte me uit: als het niet erger was! Maar dat het leven gemeene streken met je uithaalt, was waar. Neem zijn geval. Hij had altijd maar één hartewensch: een zoon te krijgen, zoo'n flinken knaap als Stany. Nu, hij heeft niets dan dochters gehad, zes op een rij, de laatste was net

verloofd, toen z'n vrouw stierf. '... Van de derde hield ik het meest. Zij had al m'n verstand geërfd. Mijn Eve Curie, zei ik altijd... Weet je wat van haar terechtkwam, Lou? Ze trad in een katholiek klooster, christin en non werd ze! Nu moet ze misschien de gemakken schoonmaken. Sindsdien heb ik haar niet meer gezien, maar het schijnt dat ze in haar tegennatuurlijk bestaan berust, schik heeft zelfs. Mijn Eve Curie... Dat vergeef ik den Zoon van den Timmerman nooit.'

Ik vergat dadelijk m'n petieterige zorgen voor het bittere leed van dezen ouden man. Nadat we nog een tijd zwijgend gezeten hadden, stond ik op om afscheid te nemen. 'Ben je nog steeds gelukkig, Lou Anders?' vroeg de professor bij m'n vertrek. Hij zegt altijd de dingen waar het op aankomt. Ik antwoordde, voorzichtig en zonder vuur, dat ik niet ongelukkig was. Terzelfder tijd trof het me, dat die zin me vertrouwd in de ooren klonk. Iemand moest hem vóór mij geuit hebben. Toen ik in het donker naar huis stapte, wist ik het opeens: Arthur de Kluizenaar.

Op m'n flat aangekomen, ging ik naar wat koud voedsel zoeken in de keuken, want ik had niet gesoupeerd. Ik trok wel vier of vijf kasten open, haastig, want ik voelde me net een inbreker, maar vond niets. Verzaak, scheen de laatste kast spottend te piepen, toen ik ze dichtklapte.

III

** Ik was natuurlijk verlegen, toen ik bij Mw F. aankwam, niet alleen om het 'bis in unum', vooral vanwege dien handkus. Behalve Mr F., die altijd je opinie deelt maar zich nooit

bijster schijnt te amuseeren, en alleen over zaken behoorlijk kan praten, was er een vierde tafelgenoot. Een pastoor, dien ik dadelijk herkende: ik had hem destijds door de modder van z'n parochie zien stappen, zonder z'n kleed te besmeuren. Cycloon des Heeren, maar z'n rechten naam wist ik niet. Nu weet ik hem: Dupont of Franklin of iets dat er sterk op lijkt.

Toen de gastvrouw mij aan hem voorstelde, lachte hij:'Maar we kennen mekaar van langen datum, niet waar, doctor? We zijn trouwens collega's.' - 'Hoe zoo, collega's?' vroeg ik verbaasd. Ik had verstaan dat hij een sociaal werker was. 'Wel ja, allebei verstrooid,' en hij pinkte vroolijk tegen me. Mw F. had dus uit de biecht geklapt; ik bekeek haar verwijtend. Mijns inziens was het ook een *latius hos* om uit één particulier geval dadelijk zoo'n algemeene conclusio te trekken. Maar het sprookje van den verstrooiden professor zit er nu eenmaal bij de menschen in.

Ondertusschen praatte m'n vis-à-vis voort. Volgens hem waren er hoofdzakelijk twee soorten verstrooiden: geleerden en kunstenaars, omdat ze te weinig acht slaan op de concrete werkelijkheid. De eersten zijn menschen van abstractie, de anderen streven een aesthetische fictie na. Mr F. knikte dat hij absoluut die opinie deelde. Ik vroeg: 'En bij welke soort van de twee hoort u?' - 'Allebei, antwoordde hij prompt. Want schoon leven is beide: kunst en wijsheid. En dat is ten slotte het doel van allen socialen arbeid: het leven van anderen schooner te maken.' - 'Ja, o ja, zeker', zei Mr F. De gastvrouw duwde nog wat asperges op m'n bord en ik dacht: Ziezoo, nu gaat hij een collecte

houden voor de reparatie van z'n dak. Maar dat deed hij niet, hij viel me danig mee.

Na het diner moest ik mee bridgen. Ik stond met Mr F., die erg verstrooid speelde en dikwijls aan z'n glas nipte, maar zeer billijk de schuld op zich nam voor het feit, dat we alle robbers verloren. Om elf uur zoowat nam de pastoor afscheid en Mr F. stond er op, hem met den wagen thuis te brengen. Ik bleef dus nog wat praten met Mevrouw. We hadden het over de relativiteit van het geluk. ‘Kijk eens’, zei ze, naar de deur wijzend, ‘die man is waarschijnlijk gelukkiger dan wij, en ik weet haast zeker dat hij droog brood eet. Hij is een zeer representatief type van den enthousiast.’ Ik vroeg me af, of zij zichzelf gelukkig achtte, het tegendeel zou me verwonderen.

Datzelfde trachtte ik te gissen van den conducteur, toen ik als eenige reiziger met de laatste tram naar huis reed. Hij stak met zoo'n blijkbaren tegenzin in z'n uniform, en z'n oogen stonden zoo dierlijk-berustend, dat ik in een plotse opwelling vroeg: ‘Ben je niet gelukkig, conducteur?’ - ‘Bah, zei de man zonder me aan te zien, 'n mensch mag daar niet over prakkezeeren. Het is lijk het is.’

** ‘Zij’ is hier geweest, M.L. bedoel ik. Ik zat al een kwartier te wachten, en nam telkens boeken en voorwerpen op, om ze precies op dezelfde plaats terug te zetten (want alles was in orde), toen ze kwam. Als de bel ging, werd ik opeens benauwd, dat ze me dingen zou vragen die ik niet wist. Hoe belachelijk, ik weet practisch alles.

Het waren trouwens de gewone moeilijkheden:

onnauwkeurige noties en vooral last met abstractie. Ze had al de duistere punten netjes aangestreept. Qua orde in schriften en boeken kon ik er een lesje aan nemen. Maar het eerste halfuur praatten we glad langs mekaar heen, zoo gedwongen waren onze woorden en houding. Toen bekroop me de vrees, dat ze na afloop thuis zou zeggen: ‘Ik ben er niets wijzer door geworden, Paps,’ en dat haar vader zou antwoorden: ‘Laat het dan.’ En ik begon te praten, kwam er niet op aan wat, en liet de boeken links liggen. Het werd een excursie over methodologie, een zeer vertrouwd onderwerp voor mij, hoewel niet bijster interessant. Maar ze luisterde met open mond en ik kon rustig in haar blauwe oogen kijken, want intens nadenken hoefde ik niet. Ik praatte maar door, zelf verbaasd over m'n vlotte uiteenzetting, en begon me zoowaar op m'n gemak te voelen, met rustige stem en beheerschte gebaren.

De tijd was veel te gauw verstreken. De forsche handdruk bij het afscheid zei zooveel als: volgende maal gaat het beslist beter. Ik hielp haar in haar mantel. Zij droeg een aardige rok en blouse, fluweel of zoo, maar lichter.

** Ik ben Magda tegen het lijf geloopen. Nu heet ze Lena, onthou het allemaal maar. Ze is getrouwd, de romantiek zal dus wel ver wezen; maar ze liep met haar kinderwagen in het zonnetje te wandelen, zoo blozend en blij als ik haar nooit had kunnen maken. Dat het haar wel ga!

Na den middag belde de professor op. Hij had bezoek gekregen van een heer met zware snor en uilenbril, die om inlichtingen kwam betreffende mijn persoon, voorwendend reporter te zijn. ‘...Ik het hem eerst uitspreken,’ ging ouwe Jacob

verder, toen zei ik: ‘Meneer, als hier iemand met een valschen knevel en een vensterglasbril komt kletsen over reportage, dan bel ik om den huisknecht, de politie of het krankzinnigengesticht. Laat hem buiten, Stany.’

Geen twee uur later een telefoontje van Mw F. Een heer met zware snor enzoovoort was navraag komen doen naar m'n levensloop, willende m'n biografie schrijven. ‘... Ik vertrouwde hem niet, doctor, ik heb hem maar afgescheept met wat vage uitlatingen. Veel wist ik trouwens niet.’

Toen ik van den cursus thuiskwam, zei de concierge, dat m'n broer wel een uur met hem staan praten had. Ik vroeg: ‘Met een knevel en een zwarten bril?’ - ‘Precies, knikte de man, ik zag het dadelijk aan z'n *physiolomie*.’

Pauline of Virginie wist te vertellen dat een heer met bovenvermelde uitrusting van de belasting gekomen was en haar heelemaal uitgehoord had over mij. ‘Wat heb je gezegd?’ vroeg ik ontstemd. ‘Al wat ik wist, antwoordde ze. Niets.’

Opeens had ik een inspiratie. Nu we toch aan het praten waren, vroeg ik: ‘A propos, hoe is je voornaam?’ Daarop begon ze vreeselijk met haar ooren te wiebelen, werd beurtelings rood en bleek en moest plots gaan zitten, maar zei geen stom woord. Nu weet ik het nog niet.

Wat dien mysterieuzen heer betreft, nu ik er over nadenk, wil het me voorkomen of ik hem zelf ook gezien heb, ergens achter mij. Wanneer ik hem ooit ontmoet, zal ik hem in ieder geval een opstopper geven voor z'n bemoeizucht.

In den cursus kijkt M.L. me soms onderzoekend aan. Ik gis, dat ze twee personen in mij ontdekt heeft, één officieel, één intiem. Dien laatste moet ik in eere houden.

** Ik heb den man met den knevel beet gekregen. Toen ik van middag toevallig voor m'n raam ging staan en de straat onder mij afkeek, stond hij warempel op post voor den ingang van het gebouw. Hij was te zwaar gebouwd voor een opstopper, dat zag ik direct. Maar ik ging naar hem toe en riep hem binnen. Hij kwam dadelijk mee, niet in het minst verbaasd.

'Van de belasting?' vroeg ik ironisch-superieur, toen we in de hall zaten. 'Nee, lachte hij. Privé-detective. Ik loop u al drie dagen te schaduwen, in de hoop dat u me zou opmerken en binnenroepen.' Dat was, eerlijk gezegd, een klap voor m'n ijdelheid. Toen praatte hij voort: 'De zaak is deze, meneer Anders: een zeker persoon heeft me vijftig duizend frank beloofd om uw integraal verleden uit te visschen, vooral de... h'm... intermezzo's, als ik het zoo mag uitdrukken. Nu kom ik u voorstellen: sam-sam, als u me de moeite bespaart. U doet beter met te accepteeren, anders kom ik er toch achter.'

Ik wist niet wat sam-sam beduidde. Maar plots ging me een licht op en, spijts m'n ontstemming, moest ik haast lachen. M'n gekwetst gevoel van superioriteit leefde weer op, en ik was in m'n schik te kunnen antwoorden: 'Zoek het dan zelf uit, meneer... heu... de detective, en zeg tegen Emmy dat de prijs te laag is. Als ze er een millioen van maakt, kom ik m'n generale biecht spreken. Dag, meneer.'

** Met den professor had ik van avond een gesprek, dat voor een leek eerder bizaar zou schijnen. Ik vroeg of een vrouwenhart paste in het gestel van een man. Het antwoord kwam zeer beslist: nee. - En een kinderhart? - Evenmin.

Na eenig stilzwijgen, vroeg ouwe Jacob met wat vermoeienis in z'n stem: ‘Scheelt er wat, Lou?’ - ‘Ach, ik weet niet. Dunkt jou ook niet dat vrouwen en kinderen gelukkiger zijn? Omdat ze niet steeds hoeven te denken, bedoel ik.’ De ander deed sceptisch h'm, en ik voegde er somber bij: ‘Soms twijfel ik er aan, of bewust geluk ueberhaupt bestaat. Ben jij gelukkig, Jacob?’ Ik had gewild dat hij overtuigd ja zei, maar hij antwoordde niet direct op m'n vraag. ‘Je stelt je er te veel van voor, jongen, sprak hij ten slotte. Leven, eten, drinken en werken, meer hoeft niet; en tot op zekeren leeftijd: liefde, in den biologischen zin dan.’ Daar bedankte ik voor, ik kon er geen genoegen mee nemen. ‘En de gepassioneerden, de enthousiasten, die de geschiedenis maken?’ Dat was een idee van me, ik dacht daarbij aan dien pastoor. ‘Klets, zei de professor. Zij maken de geschiedenis niet, en zichzelf gelukkig evenmin. Trance is geen normale toestand, hoogstens goed voor een kwartiertje daags, wat de resteerende uren te troosteloozer maakt.’ - ‘Misschien zijn de krankzinnigen lekker gelukkig,’ zei ik opeens. Daar moest ouwe Jacob om lachen.

In het naar huis gaan bedacht ik dat, op de keper beschouwd, m'n leven toch maar saai was.

IV

** Meer dan een week heb ik je links laten liggen, bruine vriend. Het was ook zoo'n verward kluwen van impressies en gevoelens in m'n binnenste, en voor een docent in de logica is het dubbel pijnlijk zulke dingen neer te schrijven.

Ik heb geworsteld, naar het me achteraf toeschijnt, met een sterk, hoewel onbestemd gevoel van ontbering en heimwee, alsof ‘iets’ m'n leven moest vullen, wat niet komen wilde. Van morgen stond ik op en het was voorbij. Blijft alleen de nare herinnering en de schuilende vrees, dat het weer kan komen. Maar het leven is niet zoo kwaad. Misschien heeft de professor gelijk: ademen, eten, drinken en werken.

M.L. was gisteren hier. Zij brengt wat zon in deze sombere vertrekken, zooals de romanschrijvers zeggen. Alles aan haar is gratie en bevalligheid: de frissche verschijning, de prettige dingen die ze draagt, haar jeugdige soepelheid en die heldere stem, zoo'n vroolijk belletje op m'n doodsche flat! Niet dat ik verliefd ben of iets van dien aard. Zij is immers nog zoo jong en ik behoor in zekeren zin reeds tot een ietwat rijpere jeugd.

We praatten nu veel vertrouwelijker en ik noemde haar bij den voornaam. Toen ik onder de les ongemerkt haar profiel gadesloeg, in jongen ernst over een boek gebogen, trof me opeens haar schoonheid. Wat later keek ik weer, en nog eens, en telkens was ze even mooi. *A joy for ever*, dacht ik, en zooals een diepe maar eenvoudige waarheid soms eensklaps tot ons doordringt, en we staan verbaasd dat we ze niet eerder begrepen, zoo werd ik me plots bewust, dat haar schoonheid geen wankel bezit was, geen moeizame verworvenheid, maar een natuurlijke eigenschap, ongekunsteld en steeds aanwezig: zij ‘was’ mooi.

Het stokken van haar stem riep me tot de werkelijkheid terug. Ze had blijkbaar iets gevraagd en wachtte op antwoord. Toen ze m'n belangstellenden blik betrapte en m'n verwarring merkte,

steeg een lichte blos haar naar de wangen, een raadselachtig da-Vinci-lachje toog even over haar gelaat, en ze herhaalde de vraag. De vormen a priori? O ja, daar wist ik alles van, maar liefst had ik m'n arm om haar schouders geslagen. Toch praatte ik plichtmatig over de epistemologie van Kant, wel een kwartier, bedenkend dat m'n hoedanigheid van leeraar, hoewel schijnbaar een voordeel, in waarheid een leelijke handicap was.

Na de les verzamelde ik al m'n moed en vroeg: 'Moet je direct naar huis, Maria?'- 'N...nee,' antwoordde ze aarzelend en een tikje verbaasd. 'Blijf dan wat, zei ik haastig en wees uitnoodigend naar een clubzetel. Laten we nog wat praten.' Ik zag een wolkje argwaan over haar blauwe oogen trekken, maar ze ging toch zitten en ik offreerde haar, geheel tegen m'n principe, een sigaret. Toen liet ik haar over haarzelf praten en deed niets dan af en toe een vraag stellen. M'n zin voor logica moest het hard verduren, want je kreeg een algemeenen indruk van verwarde ideeën en gevoelens, maar ik luisterde naar de muziek van haar stem en was verheugd over haar loutere aanwezigheid.

Ik heb heel correct afscheid genomen. Niet getracht haar te zoenen of zoo iets, bedoel ik. Ik zei alleen dat ze eens vaker moest aanloopen, om te praten. Ja, knikte ze, maar vandaag is ze nog niet hier geweest.

** Van middag kwam Valerie beschaamd zeggen 'dat het zoover was'. Valerie heet ze, ik zag het op haar pensioenkaart. Dat heb ik trouwens altijd geweten, het was niet zoo'n lastige naam. Want als ik er soms even naast was, heb ik in het terugbladeren ontdekt, lagen de elementen

van ‘Valerie’ steeds in de namen die ik opgaf; had ik me dus de moeite getroost, dan had ik hem vanzelf gevonden, zoo machtig is het logisch geheugen.

Het *was dan zoover*, en haar zuster zou van avond komen. Goed, zei ik, en: veel geluk dan, zei ik. Wat moest ik anders zeggen? Zij huilde ditmaal niet, is er blijkbaar overheen. Maar voor mij begint nu de narigheid weer met een nieuw dienstmeisje. Als die maar geen herrie maakt, met bezems en zoo.

Morgen trouwt een kennis van me met een meisje dat heel wat jonger is. Sommige menschen praten daarover, alsof het niet in den haak was, waarom eigenlijk? Die menschen zijn eng en bekrompen, ik vind het heel gewoon. In ieder geval ben ik blij voor den armen kerel, misschien ga ik wel naar den dienst. Zoo'n bruidje moet een prettig zicht wezen.

M'n essay over ‘Het ontologisch Godsbewijs en de relatieve waarde van het Godsbewijs in het algemeen’ krijgt een goede pers. Ik heb een geteekend exemplaar aan M.L. gezonden.

** Omdat Zondag zoo'n saaie dag is, ga ik den laatsten tijd soms naar een katholieken dienst in de buurt, uit louter nieuwsgierigheid en voor de aesthetiek van de liturgische handelingen. M.L. gaat daar ook, zij is een godvruchtig meisje.

Het toeval wilde dat meneer Duchesne of hoe hij ook heet het sermoen preekte vandaag. Kort en raak, waarna collecte. Hij sprak over een tehuis voor weesjongens, zoo geestdriftig dat je dadelijk zin had om zoo'n misdeelde knaap te wezen. En we moesten allemaal voor hen bidden,

hard bidden. Geven ook, als 't kon, om te toonen dat ons gebed meer was dan ‘woorden zonder oorden’. Maar eerst bidden. Wie dat niet deed, mocht z'n geld houden. ‘... Want hij die oprecht een Onze Vader bidt, heeft al de werken van barmhartigheid verricht.’ Ik heb lang in tweestrijd gezeten of ik zou geven of niet. Toen de collecteschaal dichter bij kwam, en ik zag de menschen er allemaal iets inwerpen, besloot ik om het ook maar te doen. Maar eerst zei ik tot Niemand-in-het-bizonder: geef ons heden ons dagelijksch brood.

Bij het uitgaan van de kerk zag ik dat M.L. in gezelschap van haar moeder was. Maar ik liep dien pastoor tegen het lijf. Hij kwam me de hand schudden: ‘Hallo, doctor, ik wist niet dat u tot de Kerk behoorde.’ - ‘Doe ik ook niet, meneer Du...h'm,’ zei ik verlegen. Er kwam wat spijt in z'n blik, toen zegde hij: ‘Maar u komt er in, dood of levend,’ en glimlachte alweer. Ik wist eerlijk niet wat hij daarmee bedoelde. ‘U zegt...’ bracht ik er aarzelend uit, en wilde vragen: met de voeten vooruit? ‘Ik bedoel, ging hij ernstig door: de gelukzaligen behooren ook tot de Kerk, en de eerlijke zoekers vervoegen ons overal. Tot weerziens, doctor.’ Vandaag heb ik daar dikwijls aan moeten denken. De eerlijke zoekers.

** De nieuwe meid is een lastig nummer. Zij is een plaag. Heeft blijkbaar de familie-tong geërfd, en een of anderen demon, die haar kwelt. Werkt met opzet en voorbedachtheid. En een drukte daarbij! Eerst moeten de tapijten het ontgelden, daar heeft ze zeker een pik op. Kloppen en vegen en borstelen, alsof al dat stof goed was

voor de meubels. Nadien krijgen de meubels natuurlijk een beurt en wrijft ze al het stof weer op den vloer. Zoo komt er nooit een eind aan. Ik heb geen oogenblik rust meer. Als ze niet *ad interim* hier was, kreeg ze op staanden voet gedaan. Haar naam wil ik niet weten.

** Den naam van m'n kapper zal ik nooit meer vergeten. Z'n zaak heet naar hem. Maison zus of zoo. Toen ik dat merkte, liet ik m'n verstand werken, en jawel, ik vond het trucje: hij draagt denzelfden voornaam als Rousseau, de would-be-wijsgeer. Jean of Jacques dus.

Intusschen is de bom door de kerk. M'n baard er af, bedoel ik. Tot op het laatste moment heb ik in tweestrijd gezeten op den kappersstoel. Maar bij een bepaalde armbeweging van Jean zag ik m'n gelaat in den spiegel zonder baard, en het leek me jonger. Dat gaf den doorslag. Er af, zei ik. Toch voelde ik de steken aan m'n hart, toen de onverbiddelijke schaar haar werk deed, en in het naar huis gaan had ik den indruk half-naakt over de straat te loopen.

De uitslag is ook niet gebleken wat ik er van verwachtte. De eerste blik van M.L. stond verbaasd en een tikje afkeurend, naar het me toescheen. Misschien als ze er aan went...

Zij komt nu vaker aanloopen. Het academisch jaar is practisch af, er zijn geen cursussen meer en de studenten hebben wat zijzelf ‘blokvacantie’ noemen. Daardoor worden mijn dagen lediger dan ooit, saaier ook. Overdag wil het werk niet vlotten, ik ben onrustig; en wanneer de jazz-dame, die eigenlijk een jongeman is, over m'n hersens begint te krassen, komt er ook niets van.

Meestal zit ik maar te mijmeren en loop van

het eene vertrek naar het andere, om alle voorwerpen te schikken, alsof er bezoek moest komen. De bel maakt me telkens nerveus; dan loop ik naar den spiegel, kijken of m'n das goed zit. Ja, ik ben nu zeer precies op m'n uiterlijk, het moet maar eens uit zijn met de mythe van den verwaarloosden professor.

Soms ga ik uit verveling voor het raam staan dat uitziet op de Kleine- of Groote-Beerstraat. Het park aan den overkant bloeit nu welig, met zwaar-groen loover en kindermeisjes in de zon; maar ik let vooral op de voorbijgangers op het trottoir. Als dan na een uur vergeefsch wachten niemand van beteekenis passeerde, wend ik verveeld m'n blik af en denk: ze houdt niet van me.

Omdat de tijd zoo langzaam voortkruipt en de nieuwe meid nooit voor het laatste nippertje met de maaltijden klaarkomt, ga ik dan maar wat in het park zitten, met een boek. Daar heb ik een goed zicht op de bewoonde zijde van m'n straat. Ik tracht ook wel te lezen, maar aan het einde van een bladzijde weet ik niet meer wat er op stond en kan opnieuw beginnen. Ach, wat is het leven eentonig. Ik kijk op m'n horloge en denk: nog één sigaret rooken, dan is het wel etenstijd. Hoe vreemd, dat de maaltijden een opluchting voor me zijn, want honger heb ik eigenlijk niet en nadien begint de dorre verveling weer.

Maar soms zie ik haar op straat of voor haar venster. M.L. bedoel ik. Dat is een welkome afwisseling en maakt veel goed. Zelfs loopt ze af en toe om uitleg bij me aan, maar niet half genoeg. Niet dat ik verliefd ben of zoo, maar het leven van een jonggezel is toch eigenlijk maar een saaie boel.

V

** Niemand ontsnapt aan 't Noodlot. Het is onvermijdelijker dan de zwaartekracht. Een onzichtbare sperwer, die plots valt.

Het begon met een bezoek aan Mw F. Ik wilde haar opinie over het geluk te weten komen en of zijzelf gelukkig was. Mijn meening daaromtrent stond vrijwel vast: bewust geluk bestaat niet, alleen kinderen en krankzinnigen kunnen het bereiken, en in zekere mate vrouwen en enthousiasten. Maar als het per se onbewust moet zijn, wat heb je er dan aan? Die conclusies was ik van zin te verdedigen, maar van de verhoopte discussie kwam niets.

Ik merkte dadelijk dat Mw F. overstuur was. Voor mij, die haar sereniteit kende, was dat bloote feit al ontstellend genoeg. Haar man bedroog haar, met een dienstmeisje, vertelde ze me, nauwelijks tranen van woede verkroppend. Ze scheen vooral gevexeerd om de ordinaire voorkeur. Ja, toen was ik totaal uit het veld geslagen en wist heelemaal niet wat te zeggen of te doen. Ik had kunnen voorstellen: ‘Laten we samen wegloopen, mevrouw, hoe verder, hoe liever.’ In de plaats debiteerde ik de meest zinlooze gemeenplaatsen, zooals vaak in boeken staan, en was blij behoorlijk weg te komen uit deze pijnlijke situatie. Uit deze onheilspellende situatie: als die vrouw niet tegen het Fatum opgewassen was, wie kon het dan zijn?

Na den middag werd ik ontboden bij den rector van de universiteit. Ik ging verbaasd, met op den bodem van m'n hart een greintje ongerustheid, al kon ik me geen reden voor zoo'n speciaal verzoek indenken. Nu, misschien was het niets

van belang, stelde ik me gerust. Een formaliteit...

De rector ontving me vriendelijk, veel te vriendelijk, en begon met m'n verdiensten te roemen, wat me al zeer ongewoon voorkwam. Ik was een goed docent en had uitstekende diensten aan de faculteit bewezen. M'n collega's hielden van me, zonder uitzondering, en de studenten ook. ‘Jawel, waarde doctor, ze vinden u zeer sympathiek. En ikzelf acht u zeer hoog, als leeraar en als man.’ Ik kreeg opeens den indruk dat ik naar m'n eigen grafrede zat te luisteren, en kon dat gevoel maar niet kwijt.

De rector maakte een kleine pauze en ging op spijtigen toon verder: Maar we leven in een democratisch land en hangen af van een democratische regeering. Zoo moeten we noodgedwongen rekening houden met den commentaar van den man uit de straat, de massa, die eng is en bekrompen, waarde doctor. Die bij voorbeeld gaat kletsen, als het dienstmeisje van een vrijgezel een kind krijgt; die aanstoot neemt aan privaatlessen, waar het reglement die formeel verbiedt; de domme, kleinzielige massa, die een baard vies vindt zoolang je hem draagt maar betreurt zoohaast hij weg is; die zelfs de ruimheid van geest mist om de evolutie te volgen van een... h'm ongekunsteld man tot een... h'm... geparfumeerd heerschap.

Meteen wist ik het heele requisitorium. De rector verzekerde me nogmaals dat dit alles van het *profanum vulgus* kwam en in niets z'n persoonlijke gevoelens jegens mij kon beïnvloeden. Maar de arme man was helaas verplicht, soms tot stappen over te gaan, die z'n persoonlijke goedkeuring volstrekt niet wegdroegen, enzoovoort. ‘... U ziet er trouwens den laatsten tijd bepaald niet

goed uit, waarde doctor. Ontslag om gezondheidsredenen zou zeer aannemelijk zijn. En ik weet een vacante plaats aan een Fransche faculteit, waar u misschien kans hebt. Ik zal...'

Maar daar bedankte ik voor.

't Kan me niet schelen, dacht ik in het naar huis gaan. Maar het kon me heel wat schelen; daarom zei ik dat ook, telkens opnieuw. En ze kunnen allemaal verrekken, dacht ik nog, zoo'n ordinaire uitdrukking eigenlijk.

Bij een vluchtheuvel van de tram zag ik Mr F. Ik stevende recht op hem aan en begon een aggressief praatje over de huwelijkstrouw, en dat de trouwring voor velen geen symbool meer is. 'Ja. O ja, zeker. Zegt u dat wel, doctor.' De lammeling knikte overtuigd en heel beleefd amen op al wat ik zei; ik walgde van hem. Toen de tram voorreed met nijdig gekras van remmen, dacht ik: Had m'n hoofd nu toevallig onder die ratelende wielen gelegen, dan was alles voorbij geweest, geen narigheid meer. Ik liet Mr F. alleen instappen en ging te voet naar huis. Bij m'n kapper kocht ik met opzet een duur fleschje parfum; dat was bedoeld als volharding in de boosheid.

Thuis gekomen, stuurde ik het dienstmeisje naar boven met formeel verbod zich vóór den avond nog te vertoonen. Nadien had ik er spijt over: nu zou ik geen souper hebben, en van een kamertje apart tot een baby leek me opeens niet zoo'n *latius hos*, eerder een elliptische sorite. Maar waar praat ik over? Ik ben immers geen docent in de logica meer; dat is maar goed ook, want ik houd m'n hart niet eens onder controle. Vroeger was het zoo'n rustig orgaan, dat klopte met de regelmaat van een klok; nu wordt het van de eene stemming in de andere geslingerd, en ik ben weer-

loos slachtoffer en machteloos toeschouwer tevens. M'n mooiste redeneeringen hebben er geen vat op.

Op m'n flat hield ik het van pure radeloosheid niet uit. De tijd scheen stil te staan en er kwam zoo'n oneindige verveling over me, dat ik niet kon zitten of staan. Tot overmaat van ramp begon de knaap onder me, die eigenlijk een jonge dame is, z'n zooveelste parodie op Kuhlau. Toen trok ik m'n jas aan en wandelde naar de haven.

Daar slenterde ik wel een uur en keek afgunstig naar de voorbereidselen tot vertrek van een groot passagiersschip. Terwijl ik zoo verdiept stond te staren, schreeuwde plots een hartstochtelijke vrouwenstem achter me: ‘Seemann, Seemann, nimm' mein Herz in deine Hände!’ Gefascineerd keek ik achterom, maar het was slechts pick-up-geluid uit de openslaande deur van een nabije havenkroeg.

Zeeman, neem m'n hart in je handen, voer het weg naar Honolulu of naar Patagonië, naar het oerwoud of naar den Poolcirkel! Laat het zinken in den oceaan, met een blok lood, voer het naar de hel! Zoo verward praatte ik in mezelf, toen ik voortslenterde. Naar m'n flat durfde ik niet weer te keeren. Ik ging naar den professor en vroeg hem wat hij dacht van den Sterken Man, of die gelukkig was? ‘Klets, zei ouwe Jacob, die bestaat ueberhaupt niet.’ In een paar exemplaren misschien, gaf hij toe: hijzelf en Stany, andere waren hem onbekend. Ik kwam dus blijkbaar niet in aanmerking. ‘En Stany vloekt, zei ik om toch iets op diens verdienste af te dingen; is dat geen teeken van zwakheid?’ - ‘Ach, jongetje,’ kwam het antwoord, en dat was zeker bedoeld om me te kleineeren: ‘als je zooveel misère op de tafel en op het bezoekuur gezien

hebt, dan is iedere vloek een gebed tot den Heer.' - 'Jij bent een pessimist, Jacob', zei ik nog, op een toon, alsof daarmee al z'n woorden ongedaan waren. 'Dat ben ik, beaamde hij grif. Leider halen de pessimisten steeds gelijk.'

Nu is het nacht. Omdat ik toch niet kon slapen, ben ik maar opgestaan om m'n tribulaties neer te schrijven. Een man kan zich niet afzonderen van deze wereld: zij zit hem achterna tot in z'n slaap. Als ik durfde, zou ik dien pastoor Du en nog iets vragen, hoe hij het klaarspeelt, om met één voet in de fictie en met den andere in de realiteit te staan. Misschien heeft hij het geheim. Misschien ook is z'n hart een even beroerd complex als het mijne, ja, dat zal het wel wezen. Een huichelaar, net als de rest. Ikzelf trouwens ook. Als een kennis me straks vraagt: hoe maakt u het? dan zeg ik immers: goed, dank u. Alleen jou ontveins ik niets, bruine vriend; jij mag alles weten. Zelfs dat ik nu zit te staren naar den stoel, waar zij gewoonlijk op zit. M.L. bedoel ik.

VI

** Nu is alles voorbij. Onherstelbaar voorbij. Eén moment nog heb ik gemeend dat het goed zou komen, maar het Fatum heeft z'n arbeid mooi voltrokken.

Toen ik van morgen wakker werd in denzelfden zetel, waar ik had zitten schrijven, was m'n dagboek van m'n knieën op den grond gegleden en de zon scheen al zoo lekker door de ramen, dat ik niet eens merkte dat het kunstlicht nog brandde. 'k Voelde me onwaarschijnlijk frisch en rustig, haast verzoend met het leven. Vandaag gebeurt

er iets definitiefs, dacht ik, en: M.L., dacht ik.

Den voormiddag bracht ik door met schikkingen, zooals een goed huurder pleegt te treffen, wanneer hij het huis verlaat. Ik vond het zoowaar prettig, in die duizelige stemming van psychisch evenwicht door m'n flat te bewegen.

Na den middag stuurde ik het dienstmeisje wandelen, schoor en kleedde me, en ging rustig zitten wachten in het salon. Ik wist zoo zeker dat ‘zij’ zou komen, dat ik niet in het minst verbaasd was, toen de bel overging en even later M.L. binnenstapte. Ze droeg een droom van een zomerjaponnetje, katoen of zoo, maar soepeler; toen ze nadien bij het balkonraam stond tegen het licht, zag ik er haar welgevormde beenen dwars doorheen.

Ze had weer last met Kant, vertelde ze me zuchtend. Destijds begreep ze 't zoo goed, nu was ze den draad weer kwijt. Dat gebeurt wel meer met die abstracte dingen, als er wat gras over gegroeid is. Ik legde het nogmaals uit, kalm en precies. Nooit in m'n leven heb ik zoo klaar gedoceerd als toen, ik luisterde zelf verbaasd naar de eenvoudige en adaequate uitdrukking van m'n gedachten. Ik besloot met een synthetisch zinnetje, dat nooit nalaat grondige competentie te suggereeren, hoewel ik het schoon van buiten ken.

M.L. lachte alweer: het zat er in nu, voorgoed; en kwam me dankend de hand reiken, maar ik zei: blijf nog wat, en offreerde een sigaret. Daar zaten we dan. Ik voelde me vol rustig zelfvertrouwen en praatte, als ik me wel herinner, over haar toekomst, intusschen onafgebroken starend naar het gouden kruisje aan haar blanken hals, zooals vroeger in den cursus. Ze onderbrak me met een onverwachte vraag: ‘Is het... Wat

dunkt u, professor, is het... mag een meisje als ik, dat nog studeert, al verkeering hebben? Is dat niet noodlottig voor de studies?'

De eerste vraag *ad rem*, dacht ik. Op dat oogenblik precies begon m'n hart weer onbeheerscht te slaan. Het liep in razend tempo al de afgelegde etappen terug en stond popelend aan het nieuwe begin. Voor het eerst merkte ik, dat de zon in de kamer scheen en het buiten lekker warm moest zijn.

Ik was geen docent meer, al had ik er M.L. nog niets van verteld. Toch kon ik van mezelf niet verkrijgen te antwoorden: dat mag gerust. Dat zou zooveel als een zware bom geweest zijn in een moeizaam opgerichte constructie van principes. Daarom haalde ik de schouders even op, met een uitdrukking van: waarom eigenlijk niet? en vroeg: 'Hou je dan van iemand'? want ik begreep dat het nu of nooit was. Zij knikte ernstig, er kwam een ongewone zachtheid in haar blik. Dit was het geschikte oogenblik. Ik ging juist zeggen dat het met mij net zoo was en het voorwerp van m'n liefde maar op armslengte van me af zat, toen ze weer sprak. 'U kent hem ook,' zei ze. Ik moest lachen van pret, zoo leuk vond ik dat te pas gebracht. 'Renaud de la Faille,' zei ze toen nog. Eerst begreep ik niet, waarom ze dien gekken naam uitsprak. Maar opeens drong met ontzetting het besef van de ware toedracht tot me door.

Zij hield dus van dien suiter. Ja, ik kende hem, daar had ze gelijk in. Een fils-à-papa van recenten adel met veel geld en streken, die zoowat in de rechten grasduinde en op het semestrieele tentamen het verschil niet wist tusschen inhoud en omvang van het begrip. Maar zij hing er een heel

ander beeld van op, haast een middeleeuwsch ridder. Ik kon m'n tong niet aan den gang krijgen en knikte maar, met een bleeken glimlach. Nooit heb ik beter gevoeld dan toen, dat ik eens andermans hart in het lijf draag. En wat heeft de maatschappij ons behoorlijk gedresseerd, dat we in zulke oogenblikken van verwoesting normaal reageeren, en schier zonder inspanning de hindernis nemen, waarvan we te voren gezegd hadden: als die er tusschenkomt, geef ik het op.

Ik gaf het niet op. Zelfs voelde ik een zekere bittere opluchting, dat het nu 't een of 't ander was. Ik dwong m'n gelaat in een vaderlijken glimlach en knikte maar bij haar geestdriftig portret, maar na de eerste ontzetting was het alsof ik van alle kanten leegstroomde, en als een ijle, onwezenlijke peulschil bleef zitten in dit plots enorme vertrek. Op het eind veerde M.L. recht, stralend van opwinding, maar mijn wangen waren koud en m'n handen voelden klam aan.

Bij haar vertrek bekroop me één oogenblik de krankzinnige temptatie om haar met geweld een zoen te geven. Dan zou ze kirren als een jonge duif, zeggen dat ze me alleen op de proef had willen stellen, en haar armen om m'n hals slaan. Maar ze zei: ‘Uw handen zijn zoo koud.’ - ‘Mijn bloed is geen lava, glimlachte ik met een poging om nog geestig te zijn. Ik ben een koelbloedig man.’ Toen ging ze.

En zoo is alles dus uit. Er valt niets meer te zeggen. Behalve dat ik nadien gehuild heb, zonder reden eigenlijk, zoo maar, als de onwetende massa, die zich niet beheerscht.

** Thans kom ik afscheid nemen, bruine vriend. Want van ‘iets’ ben jij ‘iemand’ voor me

geworden, en nu meen ik te weten, waarom ik je in het leven riep.

Vóór jij kwam, was ik een rustig vrijgezel, met een parel van een dienstmeisje en m'n Logica. Wat kan iemand nog meer verlangen? Maar toen ging ook de idylle aan m'n horizon dagen, en ik dacht dat m'n leven nu vast de moeite waard zou worden om zwart op wit te staan. Je weet het vervolg: de Moiren hebben hun woordje meegesproken, en alles is zóó anders verloopen, dan wij verwachtten.

Maar het leven gaat verder, want met al onze vrijheden missen we die ééne, waar het op aankomt: *to be or not to be*. Ik kan gelukkig nog kiezen: zus of zoo te wezen. Ik heb dan met den professor alle noodige schikkingen getroffen. Ditmaal wil ik een heusche remedie, geen lapmiddeltje meer.

Bruine vriend, ik heb haar liefgehad, jij kunt het getuigen. Zooals de rijpe leeftijd de jeugd hefheeft, met stille passie en spijtige onmacht. Ik hield van den stoel waar ze op zat, en van het boek dat ze onder den arm drukte. Van het kruisje aan haar hals en van haar japonnen. Die heb ik zelfs getracht je te beschrijven, al is dat bepaald niet m'n sterkste zijde. Ook haar jonge, soepele lichaam heb ik begeerd, ik wil me niet mooier voordoen dan ik ben. Maar ach, waarom rakel ik die dingen weer op? Laat ik je liever de laatste episode vertellen.

Zij is denzelfden avond nog hier geweest, gister bedoel ik. Voor een kleine toelichting zoogezegd, maar ik wist dat het voorwendsel was: die stof kende ze op haar duimpje. Nog haast voordat ik uitgesproken was, vroeg ze: ‘U gaat toch niet op reis?’ - ‘Wel nee, hoe kom je daarbij?’

- ‘Ik weet niet. U kijkt zoo vreemd. Ik dacht dat u misschien naar een begrafenis moest, van familie of zoo. ’*Omen accipio*. Ik lachte haar indruk weg, bewonderend bij mezelf haar fijnbesnaarde intuïtie.

Dan ging ze maar weer, en excuseer voor de storing. In de vestibule, die eigenlijk niet meer is dan een kapstok en een spiegel, lei ik plots m'n twee handen op haar schouders, keerde haar naar den spiegel en vroeg: ‘Toch een knap gezichtje, he?’ Zij werd hoogrood, maar het kon me niet schelen. Ernstig zei ik nog: ‘Beloof me dat je nooit met iemand zult flirten, waar je niet eerlijk veel van houdt.’ Haar verbaasde blik scheen dat totaal overbodig te vinden, nu ze toch al iemand liefhad. Maar bedenkend dat de mensch van stof is en veranderlijk, drong ik aan. Zij beloofde ten slotte en scheen opgelucht toen ik haar uitliet.

Ach, bruine vriend, ik ben een oude verliefde gek geweest, om de waarheid te zeggen; maar m'n handen hebben even op haar schouders gerust en ik geloof, dat ik een goede daad verricht heb. Vaar wel.

Furioso

I

LOU Anders is een van de grootste denkers van dezen tijd, de anderen moeten wel krankzinnig zijn als ze dat niet merken. Maar het is fataal, dat groote geesten miskend worden, gek verklaard zelfs. Daarom zit Lou hier als A 23 in Sion, een sanatorium van Dr Buerbaum. Beter gezegd een gekkenhuis, Lou weet dat wel. Voor hen is hij een curieus geval van paranoia, al doen ze net tegen hem of hij maar wat ziek is. ‘Komt u hier wat rusten? Rust maar goed, meneer Anders.’ En ze nemen z'n temperatuur, en hij moet baden, ach, zoo dikwijls, alsof ie van zichzelf geen zindelijke kerel was, en soms mag hij in den tuin wandelen. O, ze zijn vriendelijk genoeg tegen hem, maar dat is allemaal huichelarij, in feite houden ze hem gevangen. Lou weet wel waarom. Hun geest is te bekrompen om z'n genie te erkennen, of wel benijden ze hem er om en gunnen hem z'n superioriteit niet. Dan zeggen ze maar gauw: je bent gek, en sluiten je op.

Dat hij hier terechtkwam, heeft hoe dan ook verband met den professor, het fijne weet Lou daar niet meer van. Toch is er bepaald iets dat hapert in de verwikkelingen, en het ergst van al: dat Lou heelemaal niet gek is. Hij heeft zelfs getracht hun dat aan het verstand te brengen, maar z'n geval is hopeloos: hoe meer hij praat, hoe vaster ‘zij ’ in hun meening verstarren.

Ze nemen dus alle voorzorgen, die men bij een krankzinnige pleegt te nemen: gesloten deuren, getraliede vensters, geen snijdende of puntige voorwerpen, en alles achter slot, tot zelfs z'n garderobe en z'n lavabo. Zoo zit hij te wonen in z'n kamertje. Z'n cel eigenlijk: A 23. En ze wilden wel dat hij zich braafjes in een hoekje installeerde om door het venster te kijken. Maar Lou's geest is niet tot werkloosheid gedoemd: hij heeft een papiertje en een stompje potlood weten te bemachtigen. Daarmee vereeuwigt hij de diepzinnige vruchten van z'n brein, voor later.

***

> '*La santé moyenne de l'esprit est chose malaisée à définir*.'
> Henri BERGSON.

Te dien tijde kwamen in het hartje van Londen vele zeergeleerde dokters bijeen, die zouden eens en voorgoed de gemiddelde lengte van den mensch vaststellen. Eerst werd er, zooals dat past, druk en gewichtig gesproken over de Wetenschap in het algemeen en de Geneeskunde in het bizonder; dan volgden, naar Engelsche wijze, lange en saaie verhandelingen met onbegrijpelijke termen, die niets met de zaak gemeen hadden. Ten slotte toog men aan den arbeid. De dokters namen mekaar eens goed op en men ging aldus te werk: Dr Meter nam van al de aanwezigen precies de maat, waarna Dr Teller op een haartje het juiste gemiddelde berekende. Dit cijfer werd met algemeene stemmen aangenomen en in het Driemaandelijksch Medisch Bulletijn gepubliceerd. Nu wonen er in Engeland zeer lange menschen en ook kleine menschjes van

niet zooveel voet. Maar toen die protesteerden omdat ze zoo schromelijk buiten de goede maat vielen, werden ze eenvoudig uitgelachen, gegrepen en als sociaal-gevaarlijk opgesloten.

Omtrent dienzelfden tijd kwamen in het hartje van het oerwoud de Boschjesmannen bijeen om te beslissen hoe groot een man moet zijn. Omdat ook zij zichzelf als maatstaf namen, viel het gemiddelde nogal klein uit. Toen stond een ziener onder hen op en sprak: over het roemrijke verleden en de glorieuze toekomst der Boschjesmannen en dat eens, zooals trouwens een ieder wist, de gansche wereld hun erf zou wezen. Maar de Bleeke Bamboes waren langer dan zij, en misschien leefden er op de wereld menschen, die nog slungelachtiger waren. Zouden ze daarom de maat niet wat ruimer nemen? Nee, schreewden ze allemaal, als de anderen te lang waren, dat konden zij niet helpen. En de ziener kreeg een ongeluk, en omdat hij toch dood was, peuzelden ze hem maar op.

***

De professor staat er op A 23 zelf te behandelen. Als hij binnentreedt, kijkt Lou plots geboeid door het raam. Die huichelaar zal z'n koortskromme nazien, z'n pols voelen en vragen of hij goed geslapen heeft. Of met een hamertje tegen z'n knieën kloppen en in 't wit van z'n oogen kijken. Lou laat dat gebeuren, al heeft hij een wrok tegen dien man, die eigenlijk te verstandig is om ook aan de comedie mee te doen.

- Wel, jongen, heb je goed geslapen?

Lou kan er niet op antwoorden, zwijgt afkeurend en kijkt den ander niet eens aan. Als er

per se moet gesproken worden, zal hij iets zeggen over het weer, dat het gaat regenen. Maar de professor komt opeens ernstig naar hem toe, vat hem bij den arm en vraagt met aandrang:

- Lou Anders, ben je gelukkig?

Dat is geen comedie meer. Lou kijkt hem aan met z'n diepe smartelijke oogen, waarvan de donkere kringen alle antwoord op de vraag overbodig maken. Hij zegt:

- Jij bent ouwe Jacob, he? Ik ken je wel. Maar wat is er eigenlijk van die derde dochter van je geworden? Daar heb je me nooit iets van verteld.

De professor heeft twee harten. Deze woorden noteert hij in z'n professioneel hart. Geen spier van z'n gelaat vertrekt en hij blijft op antwoord wachten. Dan vraagt Lou weer:

- Wat is een obsessie, Jacob?

Als de ander blijft zwijgen, herhaalt hij de vraag, maar de professor zegt zacht:

- Dat is geen onderwerp om over te praten.

Lou lacht, nerveus en superieur, alsof hij dat wel verwachtte.

- Ik wist niet dat je zoo'n lafaard was, Jacob. Stany zou me daar prompt op antwoorden... Een blijvende waanvoorstelling, is 't niet zoo?

De professor knikt.

- En die met een obsessie behept is?

- Is gek, zegt Buerbaum kortaf.

- Precies. Maar als iemand met de obsessie rondloopt, dat hij gek is?

Lou heeft het gezegd op een toon van: schaak koning; het antwoord blijft uit.

- Dat komt niet voor, zegt de professor ten slotte.

- Jawel. - Lou lacht triomfantelijk. - Dan

zijn er twee mogelijkheden. Als de man gek is, is het geen waanvoorstelling en is hij normaal; maar als hij gezond is van geest, is hij krankzinnig, want de voorstelling valsch.

Lou geniet er blijkbaar van dat hij de Wereld schaakmat gezet heeft. Dan gaat hij op ernstigen toon verder:

- Je bent niet erg schrander, Jacob. Je derde dochter zou dat veel behoorlijker opgelost hebben. Er zijn nog andere mogelijkheden, zou ze zeggen. De man kan gek wezen op één manier en wanen dat hij gek is op een andere. Of wel den spijker op den kop slaan en bewust krankzinnig zijn. Gaat dat soms niet? Of een gecombineerd geval, de menschelijke geest is niet zoo iets eenvoudigs... Ach, nu weet ik het weer. Je Eve Curie moet de gemakken kuischen, is 't niet zoo? Jaja, het is bewonderenswaardig voor vrouwen een ideaal te hebben. Wat zeg jij er van, Jacob?

De professor zegt niets, laat Lou praten, maar noteert alles zorgvuldig in z'n doktersgeheugen.

- Ga voort, moedigt hij aan. Waarom zwijg je?

Maar Lou kijkt door het venster, naar waar zon is en vrijheid. Van z'n stoel kan hij tusschen twee staven geen completen boom zien. Er komt weer smart in z'n donkere oogen, hij staat recht en drukt z'n voorhoofd tegen het koele venster.

- Het helpt ons geen steek verder of we redetwisten, professor. Aan iedere zaak zijn twee aspecten. Jij zit opgesloten in je gezichtspunt en ik in het mijne. Dat kan zoover gaan dat hetzelfde woord voor ons verschillende beteekenissen krijgt, hoe kunnen we 't er dan over eens worden? In de fractie van seconde tusschen het moment dat ik het uitspreek en het oogenblik waarop de trillingen van je trommevlies een begrip oproepen,

heeft het woord misschien een algeheele verandering ondergaan, als het negatief van een foto, hoe vlug ook doorgegeven, toch even blootgesteld aan 't licht. Neem het woord ‘gek’ bij voorbeeld. Jij denkt dat ik gek ben; ik denk dat van jou ook. Van jullie allemaal. Want ik merk direct en onfeilbaar, als met een speciaal zintuig, dat je anders spreekt dan je denkt en niet zoo handelt als je zou willen. Dat noem ik krankzinnig. Waarom zou iemand die tegen een boom praat, gek wezen en iemand die huichelt dat zoo iets nooit bij hem opkwam, niet? Maar jullie zijn de meederheid, dat is het eenige verschil, en deze wereld is een domme democratie. Daarom zit ik hier gevangen en jij kunt binnenloopen met een air van exclusieve wijsheid en op m'n knieën hameren of in 't wit van m'n oogen kijken. Om den schijn te redden, want een andere verklaring voor die comedie vind ik niet. En toch zijn wij de uitverkorenen. Hoe kan het anders dan dat de minderheid uitverkoren zou wezen? Dat staat zelfs in de Heilige Schrift, vraag het liever aan je Eve Curie.

Lou keert zich plots om naar den professor, kijkt hem doordringend aan en smeekt:

- Laat me er uit, Jacob. Jij hebt me hierheen gevoerd, he? Laat me er uit, je ziet toch wel dat ik normaal ben?

- Nog niet, jongen. Niet voordat je genezen bent.

Lou grinnikt, als een vroeg-wijze knaap aan wien men over den ooievaar vertelt. Genezen! Dan wendt hij zich weer af en gaat met bitter leedvermaak voort:

- Maar ook dat is illusie, ouwe Jacob, te meenen, dat je ons feitelijk gevangen houdt. Zie,

ik zal uit de biecht klappen en je alles vertellen; je gelooft me toch niet, het kan dus geen kwaad. Wij, ik bedoel de uitverkorenen, die jullie krankzinnig noemen, wij hebben van ouds geweten dat het meerendeel van de menschen gek zijn. En omdat ze te talrijk waren om in quarentaine te plaatsen, hebben we zeer vernuftig onszelf opgesloten in deze oasen van gezond verstand, die terecht asylen heeten, toevluchtsoorden. Maar de eerste de beste komt hier niet binnen, probeer het liever. Is het nog nooit tot je stompe hersenen doorgedrongen, dat het veel makkelijker is om hieruit te geraken dan er in? Zoo eens even aanloopen kun je, ja, om onzen pols te voelen, en wij spelen met z'n allen lekker comedie tegen je, maar een heusche cel krijg je niet, je hoort niet tot de broederschap. En als één van ons soms gek wordt en gaat huichelen als de rest, krijgt hij op staanden voet gedaan. Dan wenscht hij ook niets liever, dat is het fijne van ons systeem. Haha, je dacht dat je schrander was, he, ouwe Jacob? Zeg het maar tegen geen mensch, of we moeten de deuren barricadeeren.

De professor schijnt er diep over na te denken, haalt z'n uurwerk uit en zucht. Hij kan niet langer blijven, het is trouwens tijd om weg te komen, anders wordt Lou straks weer wild. Hij staat op en zegt:

- Zeer interessant... Enne... heb je goed geslapen vannacht? - Nee, schudt Lou stil en verstrooid. - En ben je gelukkig?

Als de ander peinzend in de ruimte blijft staren, herhaalt Buerbaum de vraag. Dan kijkt Lou hem plots hulpeloos aan.

- Ga je al weg? - vraagt hij, en bezorgd: Je moet oppassen voor de verpleegster. Ze zei iets

van dat ze je wilde vergeven. En je bent m'n beste vriend, Jacob. Wanneer kom je terug?

- Morgen, belooft de professor.

II

De verpleegster is een *minus habens*. Stupied, om geen euphemismen te gebruiken. Ze is niet normaler dan de rest. Lou weet heel goed wat ze denkt, hij kan haast haar gedachtengang van haar gelaat aflezen, en wat ze zegt lijkt er hoegenaamd niet op. Ook heeft ze geen lust in haar verrichtingen en waar ze wel zin in heeft, doet ze niet. Je moet maar krankzinnig zijn.

Toch is haar optreden niet zoo kwetsend als dat van de anderen. Wel huichelt ze neerbuigende toewijding voor misprijzen en afkeer, maar ze doet het zoo doorzichtig en naïef, zoo onbewust schier, dat je 't bezwaarlijk euvel kunt opnemen. Maar ze is hem vijandig gezind, Lou merkt dat aan kleinigheden. Ze laat hem bij voorbeeld moedwillig alleen zitten, uren lang; hoe stommer Lou zich dan verveelt, hoe meer leedvermaak ze daarin schept en hoe opzettelijker ze wegblijft. Of wel, als hij net aan het schrijven is en niets liever wenscht dan met rust te worden gelaten, komt ze opeens binnen en staat daar of ze van den prins geen kwaad weet.

Lou zou zich best kunnen wreken. Haar onverhoeds overvallen, aan het bed kluisteren, de kleeren van het lijf rukken, geweld aandoen. Of langzaam folteren, om de reacties te zien. Een sterk man als Lou kan dat, en in troostelooze uren meent hij soms dat hij het doen zal, mede om in haar de anderen te treffen; maar als ze

binnenkomt, zelfzeker van optreden en veel solieder dan in z'n verbeelding, ziet hij er telkens van af. Zoo'n inspanning zou trouwens kracht verspillen zijn, Lou moet z'n energie sparen voor het werk van z'n geest.

***

'*Chacun sa vérité*.'
Luigi PIRANDELLO.

Hoe sierlijk stonden de waterlelies op dien vijver! Hoe lieflijk was het op de groote, donkere blaren te rusten, en zacht gewiegd door het streelende water, mekaar toe te spreken, vriendelijk, op den adem van den frisschen wind! Hoe prettig, om bevallig te zijn, en geliefd door zon en wind en water!

Waren ze maar steeds behaagziek gebleven zonder aanstellerij, en zonder dwaasheid naïef! Waren ze maar niet gaan piekeren over het wezen der dingen! Maar op een windstillen middag zei opeens een rampzalige lelie:

- Wat zou dat toch wezen met die twee zonnen, de eene boven ons en de andere onder ons? Welke zou daar de echte van zijn?

- Die van boven natuurlijk, zei een groote witte lelie laatdunkend. Want bij het minste waterrimpeltje streept die van beneden uiteen, maar de andere blijft trouw zichzelf. Sol est Sol.

De oudere lelies knikten instemmend, maar een kleine, wier kroon niet zoo mooi uitgegroeid was, en daardoor misschien met geest van tegenspraak behept, lachte smalend:

- Hoe dom van je, kameraad! Hoe zou een starre, onbeweeglijke afbeelding echt wezen, en

de levende zon in het water slechts een schijnbeeld? Sol non est fa.

Ja, dat vonden veel jongere lelies ook. En ze begonnen druk te redetwisten, het werd een heel leven op den vijver. Ten slotte groepten ze zich in kampen: de eersten noemden zich Solisten en de anderen Ikonodoelen. Het werd zoowaar een formeele campagne, want de meesten wisten nog niet waar ze voor zouden opteeren. Toen zei een lichtzinnige lelie van een nieuwe Amerikaansche soort:

- Ik begrijp niet waar jullie je druk over maken. Waarom zouden ze niet allebei echt wezen? Schei toch uit met die haarklooverij! Het komt er maar op aan, wat de zon voor je beteekent. Jij gelooft in die van boven? O.K., vaar d'r wel bij! En jij in die van beneden? Goed, trek je dan van de anderen niks aan, *let them say!* Mij persoonlijk kan het geen lor schelen, zie je, als 't op z'n tijd maar warm is. Ik geloof in allebei.

Credit ambobus! fluisterden de wijze Solisten gechoqueerd, met een air van hoe bestaat het. Maar die niet zoo bedreven waren in de redeneerkunst, vonden het erg practisch, precies in hun lijn en derhalve zeer verstandig. Zij noemden zich lachend Ambobussen.

Toen sprak een eenzelvige lelie, die tot dan toe zwijgzaam en impenetrabel voor zich uit had staan philospheeren, aldus:

- Wat is, kan niet niet zijn; en wat soms niet is, is heelemaal niet. Want daar er geen overgang is van het wezen tot het niet, is het uitgesloten nu eens wel, dan weer niet te zijn. Ergo is geen van de twee zonnen de echte, zoo niet moest ze steeds schijnen en nooit uitdooven. Het zijn slechts

voorbijgaande schaduwen van de ware zon, in se ongekend en onkenbaar. Ik heb gezegd.

De meeste leliën moesten er natuurlijk hartgrondig bij geeuwen, maar hier en daar stond er één peinzend te knikken, als moest ze na rijp beraad die opinie wel deelen. Neöeteranen doopten ze zich.

Zoo hadden ze haast allen hun zegsman gevonden. Toch waren er nog die onverschillig toekeken en er blijkbaar geen opinie op nahielden. Tot hen richtte zich de leider van de Ikonodoelen en vroeg smalend of ze dan visch noch vleesch waren.

- Precies, repliceerde een lelie met een hazelip heel flegmatiek. Je hebt het gezegd, mikrostefaantje (het smeden van nieuwe woorden werkte aanstekelijk). Visch noch vleesch, we zijn immers vegetaliën. En van al dat discussieeren word je niet mooier. Misschien heeft één van jullie gelijk, of allemaal, of geen. Misschien is de zon daarboven echt, misschien de zon hierbeneden; mogelijk allebei, of geen, of nog een derde. Ik weet het niet. Voor ons part mogen ze in rijen van vier naar de maan loopen. Daarbij, wij zijn verdraagzaam. We kunnen best lijden dat de zon in 't water schijnt, zonder er direct achter te gaan visschen. Ieder z'n meening, zeg ik, en laat ons met vree.

Dat was vrij juist geformuleerd wat de Vischnochvleezigen dachten. En zoo had ten slotte ieder z'n opinie, al luidde die maar dat alle opinie overbodig was.

Maar toen begon het pas. De vijver kende geen rustigen dag meer. Wind of geen wind, de waterlelies woelden en wurmden, of ze kwik in 't lijf hadden. Van den vroegen morgen tot den laten

avond waren het debatten en discussies; en al wordt wel eens beweerd dat leliën niet spinnen, aan dezer woordenvloed kwam geen einde. Zelfs bleef het niet steeds bij woorden: ze deelden met hun groote blaren venijnige meppen uit, of trokken ongemerkt hun scherpsten wortel los en gaven mekaar heimelijke steken onder water.

Met dat al ging hun physiek er niet op vooruit, o nee. Zij werden slap en futloos, verwaarloosden hun ingeboren biologische functies voor vreemde schijnbelangen, en gingen er weldra verlept en onfrisch uitzien. De wandelaars, die langs den vijver kwamen, meestal gasten van den eigenaar, merkten zoo terloops op: ‘Uw waterlelies doen het ook niet al te best.’ - ‘Nee,’ zei de man dan, en in z'n hulpeloozen blik stond wel te lezen dat hij er geen raad mee wist. ‘Nee, die doen het maar slecht... Ziekte zeker, of wormen.’ Hoe kon hij ook vermoeden dat het de lelies hun eigen stomme schuld was?

Intusschen steeg de verwarring op den vijver tot haar hoogtepunt. In hun aggressieven ijver wisten de meesten niet eens meer waar de strijd eigenlijk om ging. De Solisten hadden zich gesplitst in Monosolisten, Tweeënsolisten en Neosolisten; de Ikonodoelen in dito-qua-tales en dito-per-jocum; de Ambobussen in essentieele en effectieve. De Neöeteranen echter sloegen alle records: aanhoudend riep één van hen: distinguo, distinguo! Dat beteekende dan telkens een nieuwe secte. Zoo waren er: de Puren, de Edelen, de Gereformeerden, de Selecten, de Verkorenen, de Zuiverenvanleeringe, de Oorspronkelijken, de Onbesmetten, de Onfeilbaren I, de Onfeilbaren II, de Verlichten, en vele anderen, te lang om te vermelden. Ten slotte moesten de meervoudsuitgangen van de

benamingen wegvallen, want ieder van hen had nu z'n eigen secte en zelfs werd vermoed, dat sommigen innerlijk verdeeld waren en zich logisch gesplitst hadden. Ook de Vischnochvleezigen voelden zich verplicht aan den strijd deel te nemen, ofschoon ze, hun principieele tolerantie getrouw, gedwee alles verdroegen, behalve dat de anderen niet verdraagzaam waren.

Tot op een dag de eigenaar in een bootje op den vijver kwam, met een haak de lelies opvischte en naar den mesthoop voerde. Toen was ineens alles uit. Maar de hazelip-lelie viel op de wei met haar kroon vlak naast een madeliefje, en vroeg met haar laatsten adem:

- He, zuster, welke zon is de echte, die van boven of die van beneden?

Het madeliefje keek verbaasd omlaag.

- Ik weet van geen twee zonnen, zuster. Die in den hemel staat is zeker echt. Daar ben ik naar toe gegroeid in trouw hunkeren. Haar volg ik met open kelkje van Oost naar West, om warmte en leven; en als ze ondergaat, vouw ik bedroefd m'n blaadjes dicht, want dan wordt het donker en koud. Maar telkens komt ze weer, en iederen traan toovert ze om in parelend kristal. O, ik houd zooveel van de zon! Jij ook, zuster lelie?

- Ik? Ach, verzuchtte de lelie spijtig, was ik maar een madeliefje geweest, dan had ik het geweten! Maar wij hadden ook nog een zon in 't water, zie je, en we moesten eerst uitmaken welke van de twee de echte was.

- Hoe kon je daar dan aan twijfelen? vroeg het madeliefje verbaasd. Kijk eens hoe vies je wortels zijn en hoe heerlijk-mooi je kroon!

Toen was de hazelip-lelie nog even gelukkig, niet zoozeer omdat ze nu de waarheid wist, maar

omdat iemand gezegd had dat haar kroon zoo mooi was, en stierf.

***

Kan Lou bezoek ontvangen? Er is een dame voor hem. - Laat ze binnen.

Het is Emmy. Met één oogopslag merkt Lou twee dingen: ze is bang voor hem, als iemand die voor de eerste maal in aanraking komt met problemen, tot dan toe angstvallig ontweken; toch heeft haar nieuwsgierigheid de overhand, ze wil Lou's onderbewustzijn aan het praten krijgen.

Ze komt schuchter binnen en neemt plaats op den stoel dien de verpleegster haar aanwijst. Dan zijn ze alleen en ze vraagt:

- Wel, Louis-Charles, hoe maak je 't?

Maar Lou is stom als een visch, en staart geboeid door het venster, naar den regen, hoe die zacht en weldadig neerzijgt over het land. Daar zou hij in willen wandelen tot hij druipt en lekker doordrenkt is; die zou zoo frisch en koel op z'n voorhoofd vallen! Was hij hier maar weg!

- Wel...e... Lou, zeg je niets?

Nee, Lou zegt niets. Hij vertikt het. Het zou wel een goede grap zijn, bedenkt hij, om nu de bloote waarheid te vertellen over z'n verleden: zij zou hem gek wanen en het nooit gelooven. Lou moet er inwendig om grinniken. Maar, hoewel hij geen reden ziet om zoo terughoudend te zijn, weerstaat hij toch de bekoring. Aan den drempel van z'n confidentie is er een onzichtbare hindernis, waar hij niet over kan.

- Ken je me niet? Louis-Charles! Zeg dan toch iets.

Natuurlijk kent hij haar, hoe dwaas! Beter dan

zij hem kent, want zij verkeert in den waan dat hij gek is, en hij weet precies wat voor vleesch hij in de kuip heeft, veel secuurder dan vroeger. Maar iets zeggen? Waarom? Is ze dat waard? Dat haar stem daarnet beefde, is nog geen geldige reden. In vervlogen dagen heeft hij met haar ski geloopen, o, dat was ook een vervelende geschiedenis. Doorbuigen, knieën saamhouden, vooroverleunen... en het kwam nooit uit... en al die hellingen... en sneeuw, sneeuw...

Emmy heeft zich wel reeds driemaal verwenscht, dat ze zich hier gewaagd heeft. Opeens krijgt ze schrik voor die stomme schim aan het venster, dien onwezenlijken man, dezelfde en anders. Zacht en vlug staat ze recht.

- Dan ga ik maar, zegt ze haastig. Dag Lou! - en wil opstappen.

Maar zoo komt ze er niet van af.

- Blijf nog wat, Emmy. Ik krijg heusch niet te veel bezoek.

Emmy bonst angstig het hart in de hijgende borst bij die onverwachte woorden, maar ze gaat weer zitten, omdat Lou's stem zoo bedaard klinkt en rustig, als nooit te voren.

- Waarom zei je dan niets?

- Ik dacht na, zegt Lou zonder haar aan te zien. Jij zit daar met rouge en poeder op je gelaat, zoo'n gek hoedje ergens scheef tegen je hoofd en een mantel waar nuttelooze knoopen aan staan. En ik sta hier, zonder boord en geen vouw in m'n broek. Nu komt de geest van onze voorvaderen op bezoek, kijk, daar komt ie... We zeggen hem, dat één van ons tweeën gek is. Wien zal hij daarvoor aanzien, meen je?

Emmy is aanvankelijk wat geschrokken van Lou's diepliggende oogen, nu lacht ze opgelucht,

omdat hij blijkbaar nog geestig kan zijn. Dan kan ze ook wel met haar stratageem beginnen.

- Maar vertel eens, Lou, hoe is dat zoo aangekomen? Hoe ben je hier geraakt?

Lou voelt dadelijk waar ze naar toe wil.

- Ik weet niet, - speelt hij hulpeloos comedie; hij kent trouwens de ware toedracht ook niet precies. - Dat is het lamme van de geschiedenis: ik kan me niets herinneren... Tenzij...

- Ja?

- Ach nee, het zijn allemaal nevels. Zoo'n vage indruk van een dokter...

- Dokter Buerbaum? suggereert Emmy haastig met nauw-verholen opwinding.

- Precies, ouwe Jacob, - zegt Lou op een toon van nu zijn w'er. Dan verandert hij listig van onderwerp: - Heb je geen paraplu bij? Je zult nat worden, het regent.

- Ja, nee. Maar die dokter, wat deed die? Gaf hij je een drankje?

- Ik weet niet, zegt Lou na een geveinsde inspanning. Ik weet het heusch niet, Emmy.

- Zeg, Lou, ken jij dat boek van Dr Jekyll en Mr Hyde?

- Nee, ik krijg hier geen boeken. - Hij kijkt naar de deur en laat z'n stem dalen. - Ze behandelen me hier slecht, Emmy, verschrikkelijk! Zie maar hoe ze me knijpen als het niemand ziet. - En hij toont een blauwe vlek op z'n arm, die hij er zelf stoïek ingeknepen heeft. - Kun je niet zorgen dat ik hier wegkom, Emmy? Dan zou ik m'n geheugen wel terugvinden.

- Ik zal m'n best doen. Maar laat je arm eens goed bekijken. Kreeg je geen inspuitingen?... Ze hebben je misschien onder hypnose gebracht. Ja?

- Er is niemand op de wereld, die mij kan hypnotiseeren. Als je nu nog zei: narcose... Maar je moet m'n arm loslaten, Emmy, anders word ik weer wild.

Wild? Hoe zoo? Emmy kijkt hem achterdochtig aan, en gaat weer zitten.

- Ja, wild. Je begrijpt toch dat ik een man ben, niet van ijzer of van steen, bedoel ik, maar vleesch en bloed. Dat ik hier van de wereld afgezonderd zit en m'n natuurlijkste neigingen niet kwijtraak.

Emmy knippert met de oogen, ze voelt zich onbehaaglijk. Lou praat opeens veel levendiger.

- O, maar ze hebben dikwijls last met me! Dan komt m'n natuur in opstand en ik wil de verpleegsters te lijf of zoo. Daar komen krachtige kerels bij te pas, reken maar! Om de week gebeurt dat, maar nu is het al wel een dag of tien geleden... Emmy, hou jij nog van me?

Emmy is wat bleek geworden. Ik ga, zegt ze en rijst van haar stoel. Maar aan den binnenkant van de deur zit geen klink. Lou kijkt haar doordringend aan, zooals ze tegen de deur gedrukt staat, en geniet van haar verwarring. Dan komt net de verpleegster en Emmy glipt als een verschrikte haas weg.

Lou grinnikt van pret. Z'n hart klopt heel rustig, maar die fijne dame heeft hij lekker doen boeten voor haar indiscrete bedoelingen!

III

Wij spreken veel nuttelooze woorden, maar de dingen waar het op aankomt zeggen we niet. De professor vraagt iederen dag of Lou gelukkig is;

Lou, wanneer hij hier vandaan mag. En geen van beiden krijgt antwoord op z'n vraag.

Soms mag Lou met de verpleegster in het park wandelen. Waarom die verpleegster er bij te pas komt, begrijpt hij niet. Als hij wil, kan hij toch ontsnappen. Daar is geen kunst aan. Maar wanneer hij er verder op doordenkt, komen er te veel problemen bij: te ingewikkeld allemaal.

Hij kijkt dus maar rustig rond, naar de boomen bij voorbeeld. Zijn die boomen mooi? vraagt Lou zich af. Hoe kan hij daarop antwoorden? Voor een houthandelaar zijn ze mooi, als ze recht en struisch groeien, hoog en solied; voor een boer, wanneer er voor veel geld fruit aan hangt. Een tuinier kijkt alleen of ze behoorlijk gesnoeid zijn en geen rupsennesten dragen; een artist gaat van ze houden als ze naakt en verwrongen staan en nergens meer op lijken. En dat alles heeft misschien nog niets te maken met de schoonheid van den boom. In ieder geval kan Lou ze niet zoo maar mooi of leelijk noemen, zonder meer. Aan alles zijn vele aspecten, die je klaar moet onderscheiden.

Lou bestudeert ook wel de andere patiënten. Er is een jongetje van een jaar of tien, kind van rijke zigeuners, zegt de verpleegster. Lou vindt het een aardig knaapje, al kan hij niet anders dan het jammerlijk beklagen. Die keine Aeneas kan haast z'n tocht beginnen, en na hem anderen, steeds weer opnieuw en ieder voor zich. Een eindelooze rij. Steek van wal, Palinurus, we gaan 't beloofde land veroveren! Lig je veilig gemeerd? Heb je lief? *Mutate sedes!* De hand aan het roer, de hand aan den ploeg, niet omzien, vooruit! En met de vrije hand vechten, kameraad, tegen iedereen: tegen vader en moeder, tegen broers en

zusters, tegen jezelf vooral, hard om hard!... Tien jaar... misschien heeft Lou zelf dat knaapje in 't leven geschopt. Hoe heet z'n moeder? De verpleegster weet het niet.

Nadien op z'n kamer moet Lou weer zware problemen verwerken. Hét Probleem eigenlijk, waar alles bij staat of valt.

***

> '*Si Dieu n'était pas l'Innommable, Il ne serait pas Dieu.*'
> LOU ANDERS.

Het Wezen dat wij God noemen en wiens essentie wezen is, moet of wel bestaan of wel ongerijmd zijn. Welnu, dat Wezen is niet ongerijmd, want denkbaar. Dus bestaat Het.

Zoo ongeveer kunnen we het ontologisch godsbewijs klaar formuleeren.

De major hoeft geen lang betoog. Immers voor dat Wezen, met uitzondering van alle andere, is de loutere mogelijkheid uitgesloten. Als Het niet bestaat, zal Het nooit zijn of is Het nooit geweest: ongerijmd dus, want zonder eenige betrekking tot het wezen. In het andere geval bestaat Het van alle eeuwigheid af in alle eeuwigheid: noodzakelijk. Daarom mag men hier van de niet-ongerijmdheid (denkbaarheid, noembaarheid) tot de noodzakelijkheid besluiten, en behelst dit besluit geen ongewettigden overgang van de logica naar de realiteit, zooals een oppervlakkig denker geneigd zou zijn te meenen.

Daarom ook pakt het heele probleem zich samen in den minor: al of niet ongerijmd. Is God denkbaar? Daar ligt de sleutel van alle

wijsheid. Dáár, als in een duistere tunnel, komen ze tastend bijeengesukkeld, de schranderste kampioenen van de meest uiteenloopende godsbeschouwingen: monisme, pantheïsme, agnosticisme, ontologisme, gnosticisme, atheïsme, de heele bent. En sommigen doen nog bazig en druk, ze debiteeren heele risten van argumenten, maar ze willen een konijntje tooveren, dat er niet is, uit een hoogen hoed, die er misschien evenmin is. Want zoo het ontologisch bewijs mank gaat, is het alleen om de onbevattelijkheid der gods-idee, en lijden de andere minstens aan hetzelfde euvel; zoo niet, zijn ze overbodig.

God, zeggen wij. Dat is een woord van drie letters. Maar bevat het daaraan beantwoordend begrip, zoo het al bestaat, iets meer dan afzonderlijke, negatieve, hoogstens analogische, misschien tegenstrijdige gegevens? Zoo meent wellicht de archeoloog, die zorgvuldig doode fossielen verzamelde, eindelijk het mysterie van den levenden iguanodon te hebben gevat.

Jave, de Zijnde, heeft zelf tot ons gesproken. Ik ben Die ben. Dat heeft Hij niet gezegd: één woord was het, onbegrijpelijk voor ons, maar ons splitsend verstand heeft er dat van gemaakt. *Het Wezen, wiens essentie wezen is*, komt, wat breedvoeriger, op hetzelfde neer. En zoo gaan we steeds te werk: we zeggen achter elkaar en willen verbinden twee of meer opeenvolgende begrippen. Maar de godloochenaar repliceert: je zegt vierkant rond, - en we zijn niet bij machte om daar afdoend op te antwoorden.

De Zoon van God spreekt ons vaak over z'n Vader. Bij Johannes herhaalt Hij met voorliefde deze woorden: Mijn Vader. En wij kunnen het nazeggen, als volgzame papegaaien, maar wat

het bedoelt weten we niet. Hoe zouden we ook de essentie vatten zonder het wezen, als die twee één en onafscheidbaar zijn? Daarom is God alleen z'n eigen Uitdrukking en dientengevolge, z'n eigen Liefde. Maar voor ons, of we zouden zijns gelijken wezen, is en blijft Hij de Onnoembare.

***

De E.H. Dufraing is zooveel als de aalmoezenier van Sion. Bij z'n secretariaat voor sociale actie weet hij hier en daar nog wel wat zuiver zielewerk te vinden, want de dag heeft vier en twintig uren.

Iedere week komt hij trouw op bezoek. Voor Lou zijn dat plechtige momenten. Met dien man kan hij ten minste verstandig praten; die heeft zoowaar eens gezegd, dat kinderen, krankzinnigen en dronken kerels diepzinniger spreken dan normale menschen. Hij is misschien de eenige, die Lou *au sérieux* neemt.

Nu zit hij weer in de kleine ziekenkamer, vóór een haastig opgediend avondmaal, waar Lou om schelde voor z'n bezoeker, toen hij merkte dat die nog niet gegeten had. De aalmoezenier moest het verbaasd toegeven en scheen zelf verwonderd bij de ontdekking dat hij eigenlijk honger had.

- Eet u de compote maar heelemaal uit, moedigt Lou aan. En de koekjes ook. Er moet niets overblijven, ik heb al gegeten, ziet u. Neem gerust alles, het zou jammer zijn als er iets inbleef. Want het lichaam moet flink gevoed worden, niet waar, dat is van belang?

Meneer Dufraing glimlacht hem vriendelijk tegen, eet verstrooid het laatste koekje op, en zegt:

- Ja, dat is van belang.

Dan dankt hij, veegt de kruimeltjes van z'n soutane en komt bij Lou aan het venster staan.

- En ik geloof, gaat Lou voort, dat u soms heel wat voor den boeg hebt. Meer dan u halzen kunt.

- Dat gaat nog, - zegt de aalmoezenier, en lacht overmoedig als een knaap van achttien. - En hoe maakt u het?

- Goed, eerwaarde. Ik word nu gauw beter.

- Dat doet me genoegen.

En aan z'n blik merkt Lou, dat het hem inderdaad genoegen doet. Dan staan ze zwijgend bij het raam, waar buiten de herfstavond geurt: weelde van nog wat late zon in een paleis van roode wolken.

Lou wordt het opeens plechtig-vreemd te moede. Hij rijst uit die alledaagsche nietigheden tot waar hij van aangezicht tot aangezicht staat met de ernstige vragen van het leven. Wat gewordt er van mij? Wat heb ik verricht? Deze man hier heeft z'n leven mooi geschreven met zweet en bloed, en in z'n hart de zware etappen gekerfd, met als eenige voldoening het eenzame besef dat hij van zichzelf niets was, een kleine machtsaanwijzer.

Stil vraagt hij:

- Zouden ze iemand als mij in een klooster opnemen? Die gek geweest is, bedoel ik?

De aalmoezenier legt z'n hand op Lou's schouder en zegt:

- Eigenlijk nemen ze daar alleen maar dwazen op, al is het de heerlijkste vorm van dwaasheid dien ik ken. Maar je moet gezond van lichaam zijn. En ik meen dat uw hart niet meer is, wat het wezen moet. Op een keer loopt dat slecht

met u af, meneer Anders. Kijk niet zoo verschrikt, ik ben discreet... Ach ja, ik zou best uw roman kunnen schrijven. Dat was zelfs m'n jeugdambitie: boeken te schrijven. Maar als je de keuze hebt tusschen een schoon leven en een mooi boek... Voor uw roman zou ik als motto kiezen: *Inquietum cor nostrum, donec requiescat in Te*... Kent u Sint Augustinus niet? Dien moet u vast lezen, als u weer goed bent. Hij is niet dweperig of saai, maar echt en solide.

- Ik heb anders al zooveel gelezen, zegt Lou vermoeid. En zoo weinig geleerd. De wijsheid staat niet in boeken, meneer Dufraing, en het is niet goed voor een man, ze allemaal te verslinden. Op den duur wordt het in z'n hoofd een verward panorama met hier en daar nog de spits van een waarheid, tot... Nee, het is niet goed, en te ingewikkeld soms... Toen ik nog kind was, had ik dikwijls last met de lessen van godsdienst. Uit zoo'n dik boek kwamen die. Toen begreep ik ze niet en nu ben ik er nog vaak mee bezig, maar ik kan me niet precies herinneren hoe het was. En die leeraar was geen goed priester, hij hield z'n handen niet van ons af, u begrijpt me wel. En God... Daar heb ik zooveel uren over getobd en geschreven, tot m'n hoofd er van duizelde. Het fijne weet ik er niet meer van, maar het kwam altijd zoo uit, dat er twee tegenstrijdige verklaringen voor waren. U weet wel, zoo'n legpuzzle waarvan aan beide kanten de stukjes in mekaar passen, maar totaal verschillende figuren vormen... En zoo ging het altijd: twee aspecten, twee aspecten... ach! Maar ik verveel u?

- Heelemaal niet, beste. En tob maar niet te veel: eens komt er klaarheid, in en buiten u. En rust, Lou Anders, rust. Zie, daar geef ik u m'n

hand op. En nu moet ik gaan. Tot weerziens!

Nadien staat Lou nog peinzend bij het raam. De westerkim is prachtig rood en hooger drijven de wolkjes met roze omzoomd, maar de zon is verdwenen, als een goed werker, wiens daden blijven.

IV

Tot weerziens, heeft de aalmoezenier gezegd. Maar bij z'n eerstvolgend bezoek, een week nadien, zit op A 23 een nieuw patiënt. Intusschen zijn er met Lou Anders een paar dingen gebeurd.

Op een mooien dag heeft hij willen ontsnappen, maar, zonder boord, zonder hoed, zonder geld vooral, en met z'n stoppelbaard van hoeveel dagen, is hij niet verder geraakt dan de naaste gemeente, waar de rijkswacht hem opgepikt en teruggevoerd heeft.

Dan is de professor verschenen.

***

- Kom, Lou, we gaan naar huis.

Lou staart hem ongeloovig aan, omdat hij alle hoop, dat dit nog gebeuren zou, al opgegeven heeft. Maar als het meenens blijkt, kent z'n uitbundige vreugde geen maat: een kind, dat voor het eerst mee op reis mag. Is het heusch waar, Jacob? - Het is heusch waar. Maar de professor deelt Lou's vreugde niet. Hij kijkt somber en zucht.

- Stap maar in, jongen, - en tot den chauffeur: - Naar huis, Stany.

Allegro scherzando

I

HET eerste wat Lou hoort, is het tikken van een wekker. Dan voelt hij hoe het warm en onbehaaglijk is. Hij opent de oogen en een stem zegt: God zij dank. Die stem herkent Lou. Jacob, wil hij zeggen, maar het wordt niet meer dan een gefluister. Hijzelf is dus Lou Anders en er is wat met hem gebeurd.

- Hoe voel je je? vraagt de professor en vat z'n pols.

Lou rolt z'n hoofd heen en weer op het kussen om te beduiden: niet goed.

- Blijf maar rustig liggen. Ik zal je lippen wat nat maken.

Maar even later moet Lou iets vragen en wenkt den professor vlakbij. Is hij niet gek? - Wel nee, hoe zoo? - Dat moest toch. Heeft er iets gehaperd?

Dr Buerbaum schiet opeens de eenige verklaring voor deze onbegrijpelijke vraag te binnen: Lou herinnert zich niets. Zoo hij al gelukkig geweest is, was het totaal onbewust en zal hij het nooit navertellen. Hoe vreemd en logisch te gelijk! Het was een leven apart, een zielsverhuizing. Nu beseft hij natuurlijk z'n huidigen toestand niet.

***

Een paar dagen later is de professor al zeer tevreden. De patiënt komt flink aan.

- Je doet het telkens beter, lacht hij.

- Ik wen er aan, - lacht Lou terug. Dan stelt hij de vraag, die voor hem de eenige verklaring kan zijn: - Is de andere... in de operatie gebleven?

- Nee, zegt de professor en gaat eerst het raam sluiten. Je weet nog, hoe we alles nauwkeurig hadden afgesproken? Je wilde krankzinnig zijn. Dan zou ik trachten uit te visschen of je gelukkig was. Bleek direct of indirect van niet, dan moest ik je terughalen en omscheppen in eender wat.

Lou knikt, zoo was de afspraak. En nadien?

- Je bent het geweest, gaat de professor voort; drie maand ben je in Sion geweest. Denk eens goed na. Je had een kleine kamer die op het westelijk deel van het park uitzag, met zoo het bed, hier een getralied raam, daar de deur, twee stoelen en een tafeltje. Er was ook een verpleegster en ik kwam alle dagen. Meestal zat of stond je aan het venster; je schreef ook symbolische verhalen of dialectische spitsvondigheden, met dit stompje potlood, zie. Neem het eens vast. Zegt je dat niets? Kun je je niets herinneren?

Lou schudt peinzend het hoofd. Hij denkt nog, dat het niet waar is. De professor heeft het op 't laatste nippertje niet durven wagen en geeft nu dezen uitleg... Maar als hij de data vergelijkt en z'n eigen schrift herkent, moet hij de feiten wel aannemen. Het is onbegrijpelijk.

- En was ik niet gelukkig? vraagt hij.

- Dat leek zoo. Ik heb het je iederen dag gevraagd, maar nooit antwoord gekregen. En jij vroeg telkens wanneer je daar weg mocht. Dat was toch al zooveel als een aanwijzing. Ten slotte interpreteerde ik een ontvluchtingspoging van je

als een negatief antwoord. Maar of je wezenlijk gelukkig was of niet, zullen we nooit weten.

- Nooit, - zegt Lou spijtig. Dan gaat z'n belangstelling naar de toekomst. - En wie... wat voor een hart draag ik nu in het lijf?

- Niet veel zaaks, moet de professor zich hulpeloos verontschuldigen. Ik heb hem opgepikt bij de Brug van de Springertjes, je weet wel. Een gestrande zwierbol, geloof ik.

H'm, doet Lou. Er zijn ten slotte nog erger alternatieven. Wie heeft ooit gehoord dat zoo'n kerel ging piekeren bij voorbeeld? En Lou heeft nog geld, daar zal het niet aan liggen.

- Tracht er wat van te maken, - zegt de professor op een toon, alsof hij er zelf niet veel van verwacht.

- Dat zal ik, verzekert Lou parmant, als ik eerst maar weg ben uit je saaie kliniek.

***

Stany komt den draad wegnemen en de wond verzorgen. Hij is vlug in z'n handelingen, ernstig en precies.

- Hoe verliep de operatie? vraagt Lou.

- Goed.

- Geen complicaties?

- Nee.

Die man springt karig met z'n woorden om, en naar wat hij denkt kun je meestal gissen.

- Je bent zoo weinig spraakzaam, Stany? Wat denk jij eigenlijk van me?

Stany kijkt hem verbaasd en een tikje verstoord aan, om deze niet-professioneele vraag.

- Voor mij ben je ‘een geval’, laat hij zich eindelijk ontvallen. Een zeer interessant geval

trouwens. Als ik je als mensch moest beoordeelen... Je maakt te veel kas van jezelf, Lou Anders; ieder moet het maar stellen met het hart dat hij van z'n moeder meekreeg... Wat jij te kort hebt is een taak in het leven. Arbeiden zonder opzien, kameraad, dan zou je wel vrede vinden.

- Daaraan herkent men de stommelingen, lacht Lou, dat ze werken.

Stany stopt het fleschje ether dicht, neemt de instrumenten op en gaat.

- Wees jij dan maar verstandig, zegt hij, en vaar d'r wel bij!

II

Lou Anders is een vroolijk nummer. Hij werkt in ploegen met de zon. Als die ondergaat, nemen z'n bezigheden eigenlijk een aanvang; en ze zit al een heel eind in de lucht, wanneer hij z'n slaapdronken kijkers opentrekt, en belt om Dille, die prompt verschijnt met het ontbijt, de krant en de post.

Dille (van Odiel?) is een halve gare, maar trouwer dan een hond. Kind van z'n moeder, die vijftien jaar ouder was dan hij, maar niet erkend door z'n overgrootvader, die eigenlijk z'n vader is, heeft hij z'n jeugd gemist in een gesticht, en zich met dierlijke trouw gehecht aan den eenigen persoon die zich om hem schijnt te bekreunen.

Lou heeft hem handig afgericht. Terwijl Dille het bad klaarmaakt en het scheergerief gereedzet, kijkt Lou vluchtig de krant door, vooral naar de mondaine gebeurtenissen en spektakels, en doorloopt de eventueele brieven in dameshand.

Dan neemt hij z'n bad en scheert zich, prettig

gestemd om den jongen dag die wacht op verovering en om de gezellige huiselijkheid die Dille's ijver door de vertrekken weeft. Deze haalt dan de koffie en zorgt aan het ontbijt voor conversatie.

Hier is op enkele maanden veel veranderd. Het is dezelfde flat in de Groote-Beerstraat, minus de narigheid. Lou heeft nu minder last van z'n buren, dan de concierge van hem.

- Is er nog iemand voor me geweest, Odiel?

- Jawel, meneer, de kleermaker.

- Enne... heb je om een Roode-Kruisauto gebeld?

- Hoe zoo, meneer?

- Ik bedoel, ik zou het me niet zoo erg aantrekken, als dien kerel iets overkwam. Van de trap tuimelen of zoo.

- Ha, juist, meneer.

Dille staat al een tijdje ostentatief met de rechterhand te zwaaien, waar een gloednieuwe ring aan prijkt van onvervalscht koper, maar z'n meester merkt het niet.

- En hoe staat het met je fiets? Nog ongelukken gehad?

Dille's gezicht klaart op.

- 'k Heb een nieuwe, meneer, zegt hij trotsch. Met twee lampen en drie versnellingen.

- Wat!? - Lou weet wel dat z'n knecht een mythomaan is, maar nooit de eerste vijf minuten. - En je had er pas een?

- Zijn ze terug komen halen, meneer, vanwege de afbetalingen.

Ach ja, dat is telkens het roemlooze einde. Lou heeft er pret in en zegt:

- Ik zal je opslaan.

Maar die belofte, iedere week herhaald en nooit nagekomen, begint haar uitwerking te missen.

- 't Is goed, - zegt Dille, op een toon van: als u het niet doet, ook goed.

Na het ontbijt kiest Lou een wandelpak uit, kleedt zich en gaat een toertje maken of een bezoek afleggen. Voor het diner laat hij zich ergens inviteeren, al was het maar een uitnoodiging om te betalen door een maître d'hôtel. Van vier tot acht zijn vervelende uren, de eenige waar hij geen raad mee weet. Daarvóór gaat alles goed, daarna begint het eigenlijk, maar die vier stomme uren! Een boek soms, een zeldzame brief, wat tennis of het zwembassin zijn niet in staat die donkere wolk van verveling te verdrijven. Lou zou iets bepaalds moeten verrichten, arbeiden zonder opzien, dat zei Stany ook. Arbeiden dan in den ruimsten zin van 't woord.

***

- Wat doen we vandaag? denkt Lou hardop.

- Ik weet het niet, - zegt Dille, gevleid door de confidentie. Voor zichzelf weet hij het best. In z'n vrijen tijd gaat hij fietsen in een buitenwijk van de stad, waar een meisje woont met bruine vlechten en een stevig vrouwenlichaam. Ze kijkt wat scheel, maar de rest is prima.

Dille ruimt het ontbijt af en Lou gaat zich kleeden. Van vier tot acht, denkt hij. Arbeiden, werken, iets om handen hebben. Dan schijnt het hem opeens of z'n geheugen nawerkt en hij ergens in de krant gedrukt zag staan: ‘Vrije Slag’. Hoe lang is dat geleden? Wat is er van de andere clublui geworden? Fé Strubbe, Bob Maçon, Frans Verellen en de rest? Lou krijgt een inspiratie en meteen is z'n besluit gevormd: hij zal ze weer opzoeken, zien wat er van hen terechtkwam. En

van hun droomen, *horresco referens!* Dat is een goede karwei van vier tot acht. Lou fluit een fox-trott en maakt in gedachten alvast een lijst op, voor iederen dag één.

***

Magda komt denzelfden dag nog aan de beurt, om haar oudste rechten. Lou weet al, dat ze getrouwd is en kinderen heeft, maar hoeveel? En hoe ziet haar echtgenoot er uit? Is ze gelukkig met hem?

Bij de komst van den deurwaarder zou Magda niet meer verbaasd geweest zijn. Dan moet ze wel een kwartier de woonkamer in orde brengen, aldoor pratend. Met vijf kinderen onder de acht jaar, verontschuldigt ze zich, en de drie oudste jongens, die kunnen wat mooi maken! En vandaag ligt alles toch speciaal overhoop, dat is meestal zoo, als er bezoek komt, he? Ja... Dan weer over de kinderen: de oudste is zoo verstandig, en de jongste ook en die van tusschenin eigenlijk ook. Lach me niet uit, Lou Anders, het verstand hebben ze van hun vader... Wat zeg je?... Nee, die komt dadelijk thuis. Maar zoo vijf rakkers, zwijg stil. Gisteren hebben ze dat gedaan, en vandaag dit en...

Er komt geen eind aan. Magda is geen vrouw meer, denkt Lou, zij is de moeder van haar kinderen, punt. Wat een geluk voor beiden dat hij niet aan haar blijven plakken is!

Even over zes komt haar man thuis. Hij is bediende van het makke soort: z'n das één centimeter gezakt en z'n boord één centimeter omhoog-gekropen, met blinkende ellebogen aan z'n jas en twee bulten in de knieën van z'n pantalon.

Hij kijkt Lou met een tikje achterdocht aan, maar duldt hem als ‘ami de son amie’. Magda is heelemaal je ‘amie’ niet, maakt Lou voor zichzelf uit. Jij bent de man, die bij de moeder van haar kinderen mag slapen. Praten doet hij niet veel, hoewel af en toe met onverwachte heftigheid, als de conversatie een van ‘zijn’ onderwerpen aanroert.

Lou prijst zichzelf zalig, dat hij niet tot zoo'n exemplaar uitgegroeid is, stel je voor. Nu moet hij nog toetsen of dit huwelijk op vaste gronden rust.

- Jaja, meneer Verbruggen, wij zijn heel goede maatjes geweest, Maggie en ik. - Hij weet wel dat ze nu Lena heet, maar gebruikt dien naam met opzet. - Lang geleden, natuurlijk... En wanneer gaan we samen nog eens naar de bioscoop, Magda? U hebt er toch geen bezwaar tegen dat ik haar inviteer?

De goede echtgenoot weet niet goed of hij het ernstig moet opnemen en verontwaardigd zijn, dan wel als een grap en meeschertsen. Hij lacht zoo tusschenin.

Dan staat Lou recht om op te stappen. Waarom blijft hij niet soupeeren? vraagt Magda. En de vrees in haars mans blik is zoo evident, dat Lou zich in stemming voelt om z'n avond op te offeren voor de intrigue, maar de maat van z'n geduld is vol en hij mompelt iets over een afspraak.

In de gang houdt hij Magda's hand wat langer vast en zegt, in strijd met de waarheid:

- Ik meende het daareven. Wanneer gaan we samen nog eens uit?... Of mag je niet van huis na donker?

- Nee, - is haar antwoord, op alles, zoo

rustig, dat alle verder pogen bij voorbaat nutteloos blijkt. - Ik heb nu m'n bioscoop thuis. Met vijf sterren.

- Zeven sterren, lacht Lou. Vergeet je man niet. Een satelliet is ook een hemellichaam!

En nijdig denkt hij: Tante Jet!

***

Op z'n flat gebruikt hij een licht avondmaal, want in den loop van den nacht soupeert hij toch nog hier of daar. Dan zal hij zich kleeden en een paar dancings bezoeken.

Magda is dus afgewerkt. Nummer één. Lou schrijft in een paar korte zinnetjes z'n indrukken neer en smaakt de voldoening van het werk dat opschiet.

Bij het serveeren betrapt hij z'n knecht op een dagelijksche zonde.

- Maar Odiel, hoe dikwijls heb ik je al gezegd, dat je de borden niet met je zakdoek schoon mag vegen?

Dille kijkt ongelukkig om de bekeuring en mompelt vergoelijkend:

- 't Is anders toch 'ne vuile.

Hoe geestig zou dat zijn, denkt Lou, als hij het niet meende. Daar een variant op moet ik van avond zeker te pas brengen.

***

En dat doet hij onbewust, wanneer hij Jeanne tusschen donker en licht naar huis brengt. Jeanne is verpleegster en getrouwd nog wel, en kent daarom de knepen van ‘het spel’ dubbel zoo goed.

- Niet op den mond, - protesteert ze zwakjes, als Lou haar bij het afscheid kust. - Voor de besmetting.

- Geeft niet, kindje, lacht haar cavalier, ik ben toch al besmet. - Dan houdt hij haar flink omkneld en vraagt: - Wanneer mag ik je eens mee naar m'n flat nemen? Je kunt toch zeggen dat je nachtdienst heb... Of moet ik geweld gebruiken?

Jeanne probeert zeer verontwaardigd te kijken bij dezen aanslag op haar vrouweneer, maar Lou laat z'n greep niet los:

- De kwestie is deze, verklaart hij schalksch: er is een knoop van m'n pyjama. En wij kunnen hem er niet behoorlijk aan krijgen. Dille heeft het geprobeerd, maar hij had er den rug aan vastgenaaid... En er staat zoo'n knusse tête-à-tête, je hebt er geen idee van hoe gezellig om in te praten... Jeanne...

- Dien knoop zal ik er dan wel eens aanzetten, zegt Jeanne gichelend. Maar nu moet je me laten gaan, Lou Anders. - Dan zoent ze hem terug, plots zacht en mild gestemd bij deze virtueele overgave.

En Lou stapt voort in den nacht, met z'n nieuwe verovering en de laatste schlager op de lippen. De stad lijkt wel uitgestorven, zoo stil en doodsch. Al die domme menschen slapen nu, die weten niet wat vreugde rapen is. Op den hoek van de straat staat een politieagent. Lou kan nooit aan de verleiding weerstaan om ze aan te spreken.

- Heb je geen dame alleen gezien? vraagt hij.

- Nee, zegt de man met slaap in z'n keel.

- Ik ook niet, zegt Lou, en de agent kijkt hem afkeurend na.

Dan gaan z'n gedachten weer terug naar het

meisje, dat hem van avond zoo correct afscheepte voor den dans. Ze zat in gezelschap van vier heeren en hield ieder van hen netjes op z'n plaats. Die meid moet handig zijn in ‘'t spel’ om zoo goed te pareeren. Maar Lou is ook geen novice. Hij zal dat terrein verkennen, en veroveren, voet voor voet, en bezitten... en weer wegschenken, ach ja, *au suivant de ces messieurs!*

Ginder komt nog een eenzame nachtraaf. Het blijkt een pastoor te zijn, en van dichtbij herkent Lou hem: Dufraing. Hij gaat met uitgestoken hand op hem af, roept joviaal: hello! en wil schersten: ook van de nachtploeg? Maar de ander spreekt zacht: excuseer, ik draag het Viaticum. En gaat ernstig z'n weg. Lou kijkt hem aarzelend na, onthutst om de schrijnende dissonantie. Ligt ergens iemand in doodstrijd? Wanneer hij in gedachten voortstapt, lichten voor hem twee oogen met dien vreemden, stillen glans, dien hij er nooit te voren waarnam.

III

De taak van vier tot acht is niet zoo licht als Lou het zich voorgesteld had. Er zijn bij voorbeeld adressen waar hij niet achter komt: Carlo van Dingen. Op reis, zegt z'n vrouw en toont z'n laatsten brief: uit Liverpool. Bob Maçon is nooit thuis en nooit elders, hoe moet Lou hem dan te pakken krijgen? En Sonja is totaal verzwonden, een naald in een hooimijt, zoek maar!

Het treft daarentegen gelukkig dat hij Walter Vreebos, den acteur, op straat tegen het lijf loopt. Een gezet heerschap nu. Als die vlug voorbij wil stappen, vat Lou hem bij den arm en zegt op z'n beminnelijksten toon:

- Wel, wel, wien we daar hebben!

- Ach, kijk!... Heu... Lou Anders, niet waar? Hoe maakt u het? (met ondubbelzinnigen blik op een nabije torenklok.)

Wat krijgt die kerel, denkt Lou, om me met u aan te spreken? Hij gaat resoluut naast hem loopen en vraagt:

- En jij, ouwe jongen? Getrouwd?

- Ja... (aarzelend, en dan:) ... geweest. Gescheiden, ziet u (zeer gewichtig). Incompatibilité d'humeurs.

Lou begrijpt dat best vanwege de onbekende dame.

- En wat voer je zooal uit?

Voor Vreebos schijnt er niets anders op te zitten dan berusten, én in de conversatie, én in de familiariteit. Hij maakt er dan maar van wat er nog van te maken is.

Het wordt een lang betoog met passende mimiek en gebaren, waar om de vier woorden ‘ik’ in voorkomt, en waaruit Lou zooveel begrijpt, dat spreker acteurrr, auteurrr, regisseurrr en directeurrr is van Classica. Waartoe dient het dien man te vragen of hij gelukkig is? Zeker niet om achter de waarheid te komen, want hij speelt overal comedie, behalve misschien op de planken.

Toch vraagt Lou het. De ander bekijkt hem met een treffenden tooneelblik, die verbaasd schijnt te betreuren, dat zoo'n knap stukje pantomime moet verloren gaan voor zoo'n malle vraag, waar spelers positie op vrijwel de hoogste sport van de ladder toch voor zichzelf spreekt?

- En je kon dus niet met je vrouw opschieten?

- Nee. (Waarna dramatisch stilzwijgen.) Walter leeft eigenlijk in concubinaat met een

jonge actrice, wier carrière hij kan maken of breken. Maar dat vertelt hij niet. Prrrivé.

- Weet je nog, vraagt Lou opeens, waar je lang geleden van droomde? Een rijk van edele menschen of zoo.

Vreebos moet intens nadenken, een zoo druk bezet man draagt niet z'n heele verleden mee. Dan weet hij het toch.

- O ja! (Plechtig) Ik heb nu weer een stuk persklaar liggen. Een trrragedie. Modern en classiek noemen ze mijn werk, maar dat weet u natuurlijk. In deze trrragedie heb ik als thesis gesteld, dat de mensch geen meester is van z'n bestemming, maar gedreven wordt door het Fatum. En dat het rrrecht op harmonisch leven alle andere prrrimeert.

- De huwelijkstrouw bij voorbeeld?

- Precies... (maar omdat hij zich betrapt voelt, voegt er bij:) ... onder meer.

- Maar als je boek af is, heb je het toch niet zoo druk? Het is voor jullie immers de komkommertijd nu?

- O ja. Maar z'n zaak, niet waar.

De Muzen zijn nogal krenterige dames om voor te werken. Daarom heeft Walter destijds z'n schoonvader diens zaak in wijnen ontfutseld en maar gehouden ook, toen hij z'n vrouw wegstuurde.

Lou is zoogoed als ingelicht, en wil het kort maken. Maar de ander heeft nu een dankbaar auditorium in hem ontdekt en raakt pas goed op dreef. Er is geen betere manier om bij Vreebos in de gunst te komen, dan hem uit te vragen over zichzelf. Hij praat welig door, vooral over Walter Vreebos (*salvis titulis*) en over het Leven. Ha, het Leven! Dat woord kan hij liefkoozen en

streelen, op alle manieren. Jammer dat er geen r in komt. Hij zou het willen inlijsten en boetseeren, over de straat schilderen en van de daken roepen.

- Heb je kinderen? valt Lou hem in de rede.

- Kinderen? O nee! (met een gebaar van: aan mijn lijf geen polonaise.)

Maar het Leven, daar kan hij boeken over schrijven, daar raakt hij nooit over uitgepraat! Het Leven!... En Walter Vreebos, de acteur, schudt zuchtend het hoofd. Dat is één van de weinige dingen, die hij niet onder woorden kan brengen.

Lou krijgt opeens zoo'n hartgrondigen hekel aan hem, dat hij kordaat vraagt: ga jij zoo? Ik moet dien kant uit. Tot ziens! *Incompatibilité d'humeurs?* Een compliment voor die dame.

***

Dien heelen avond loopt Lou de dancings af, maar het meisje met de vier heeren vindt hij niet. Voor zichzelf maakt hij uit, dat ze naar haar snoetje Christiane moet heeten, en in den geest voert hij heele gesprekken met haar, waar Lou Anders natuurlijk telkens het laatste woord heeft.

***

Fé Strubbe heeft nog steeds z'n weerspannige blonde krullen en z'n jong gelaat, maar is heel wat pondjes aangekomen, vooral z'n abdomen. Hij is de eerste, die Lou hartelijk ontvangt en royaal een glaasje port en een sigaar aanbiedt. Ook stelt hij hem z'n vrouw voor, niet zoo'n

schoonheid maar solide, en z'n twee kinderen: een zoon en een dochter. Dan praten ze over voorbije dagen.

Strubbe is van makelaar bankier geweest en failliet gegaan. *Ups and downs*, he? Toen is hij getrouwd. Ik kon het alleen niet meer harden, lacht de Fé. Hij zegt er niet bij dat z'n vrouw een rond sommetje meebracht, hetwelk, weer in zaken belegd, ruime winsten afdroeg. Nu is hij directeur en practisch eenig aandeelhouder van een naamlooze vennootschap in confectie, onbetwist heerscher in huis en heeft twee voorbeeldige kinderen. Wat wil je nog meer?

- En je villa? - vraagt Lou, verheugd over Strubbe's blijkbaren schik in het leven.

- Die komt, dat loopt zoo lang niet meer aan... Maar wat heb jij een paardengeheugen, kerel! Drink nog eens uit... Ja, die komt. We praten er iederen dag over, niet waar, Martha? Met een tennisveld voor de kinderen en misschien een zwembassin. Maar ze mogen er hun studies niet voor verwaarloozen, want studeeren zullen ze, het koste wat het wil. De oudste in de rechten en m'n dochter talen, he pop?

De pop knikt en kijkt haar paps blozend naar de oogen, zoo'n flink man, waar ze trotsch op kan wezen, en die voor allemaal geld maakt, alsof het stroo was.

Als Lou naar huis stapt met dezen glimp van huiselijk geluk nog in z'n hart, mengt zich bij z'n vreugd om Strubbe's lot een onbestemd gevoel van ontbering. Hij weet immers niet hoe diezelfde man soms nare dagen doorworstelt, alleen met zichzelf, of als iets tegenslaat; en dat hij al z'n welstand zou ruilen voor wijsheid en wetenschap, die hij niet bezit. Want in z'n kinderen wil hij

slechts z'n eigen te laat gekoesterden droom voltooien.

In Lou's nota's krijgt de Fé een gunstige critiek.

IV

Bert Stokvis is geen steek veranderd. Nog steeds dezelfde zure vrijgezel. Misschien is dat niet heelemaal zijn schuld, want om te trouwen moet je getweeën zijn en Bert mag best wezen zooals hij is. In ieder geval slechte reclame voor het celibaat.

Geschiedenis doceeren is hem een behoefte geworden, in en buiten de school; en over een tijdje kan hij tegen z'n studenten zeggen: je vader maakte z'n résumé's ook altijd te lang.

Z'n Buick laatste model heeft hij nooit gehad en zal hij nooit hebben, tenzij toevallig één van z'n maandelijksche loterijbiljetten den grooten prijs trekt.

Status quo dus. Toch is Lou's bezoek niet vruchteloos geweest. De oudere broer van Stokvis is advocaat, en in het over en weer praten komt Lou te weten, dat Carlo van Dingen ergens op staatskosten logeert.

***

Aanvankelijk vernederd, ontdooit Carlo's stugge houding geleidelijk en gaat ten slotte in confidentie over, niet omdat hij Lou speciaal sympathiek vindt, maar omdat het al zoo lang in z'n hart opeengesmoord zit en je zoo iets nog best kunt opbiechten aan een kennis die maar even opduikt en weer verdwijnt.

- Hoe absurd eigenlijk! Ik heb meer kraakjes

gezet dan goed is voor m'n gemoedsrust, en dan op een dag vlieg je zoo stom tegen de lamp bij een overval op een speelhuis, en draaien ze je de nor in voor hazardspel, omdat je al een tropee op je kerfstok had. Hoe komisch als het niet zoo'n jammer was!

- Maar op je vrouw kun je vertrouwen, Karel, zegt Lou om iets bemoedigends te zeggen. Zij verklapt je geheim aan den koning niet.

- Zij weet het niet, Lou Anders. Daar sta je van te kijken, he? Ze denkt dat ik op zee ben. Voor haar maak ik daar eigenlijk geen geheim van, maar voor m'n jongen, die moet eerlijk in z'n herinneringen staan. Ik stuur m'n brieven aan een tusschenpersoon die ze van elders laat doorzenden. Een fijne kerel, man, die houdt ook een oogje op m'n jongen en op diens studies. Want m'n zoon wordt zeeman, reken maar, minstens kapitein!

En Carlo's gelaat klaart op bij dat ruime perspectief van zon en water. Maar de bewaker aan de deur rammelt beteekenisvol met z'n sleutels: de tien minuten zijn om. Wil je die bestellen? vraagt van Dingen nog vlug en stopt Lou een brief in de hand. Deze moffelt hem haastig weg. Op den terugweg leest hij het adres: Den Zeereerwaarden Heer A. Dufraing.

***

Van avond heeft Lou een afspraak of zoogoed als, met Nicole. Ze heette dus niet Christiane, maar Nicole is minstens zoo mooi.

Gisteren heeft hij voor de eerste maal met haar gesproken, niet langer dan één dans plus vijf minuten, maar lang genoeg om te merken dat je

bij haar niet met de gebruikelijke complimenten terechtkomt. Nee, ze heeft stijl en persoonlijkheid. Diaphaan mooi, en zoo tenger en slank, dat Lou haar met z'n bloote handen zou kunnen kraken. Of een vers maken, als het niet telkens hoefde te rijmen. Ze is sindsdien niet uit z'n gedachten geweest, zelfs niet toen Jeanne 's avonds dien knoop aan z'n pyjama kwam zetten. In het donker dacht hij telkens: als dit nu Nicole was...

Toch weet hij niet veel van haar, practisch niets; alleen dat ze van avond in *Tivoli* komt, maar dat is voldoende.

***

Wanneer hij haar in deze zwangere atmosfeer van valsche romantiek opmerkt, kleine oase van gracie en rust, schijnt Lou zich te verbazen dat ze nog mooier is dan gister. Ze draagt een avondjapon van blauwe zij, onwezenlijk smal in het middel. Hij kust ingetogen haar kleine hand en zet zich ongevraagd naast haar.

- Die plaats is bezet, zegt ze.

- Nu wel, lacht Lou en blijft rustig zitten.

Hij bewondert haar profiel en merkt hoe de groen-grijze oogen, als het ware omfloerst, donker afsteken bij haar roomkleurige teint. Z'n rede wil hem influisteren dat Nicole hoogstwaarschijnlijk tuberculeus is met haar broze, doorzichtige schoonheid, maar de dagen zijn lang vervlogen dat Lou wat om de rede maalde. Hij biedt haar z'n arm voor den volgenden dans: sta me toe, uit zeeschuim geborene!

Onder het dansen doet hij een ernstige ontdekking. Sinds gisteren heeft zich voorgenomen heel subtiel spel met haar te spelen. Maar nu ze

licht en teer in z'n arm rust, weet hij opeens dat het heelemaal geen spel zal zijn: hij zal zich voordoen zooals hij is.

- U zegt zoo weinig, merkt ze verbaasd op. En uw reputatie als causeur?

O, maar Lou kan praten. De maan uit de lucht en al de sterren. Tot Wilde groen wordt in z'n graf, als zij dat wil. Maar als het haar verveelt, zal hij stom wezen als een kreeft die pantomime speelt.

- Praat maar, zegt ze geamuseerd. Behalve liefdesverklaringen en huwelijksaanzoeken, die zijn taboe.

- Om niets te zeggen dus. Dat zal moeilijk gaan, want waar het hart vol van is... Maar hij zal probeeren.

***

Dien nacht wandelt Lou op rozen naar z'n flat. Het is zoover, dat ze mekaar tutoyeeren en met den voornaam aanspreken, al smoort ze nog iedere avance in de kiem. Eigenlijk niet normaal, Lou vermoedt een of ander duister experiment in haar leven. Of tering? Ze kuchte zoo droog in de taxi... Ach, niet piekeren! Ze heeft gezegd dat ze geen man kende die zich met meer smaak kleedt, dat is ook wat. Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd.

In de hall van z'n flat struikelt hij bijna over het lichaam van Dille, die een toeval heeft en daar voor levenloos ligt, niet de minste uitdrukking op z'n bleek gelaat, maar hij riekt verdacht naar bier. Lou valt meteen uit z'n droomwolk in de nuchtere werkelijkheid terug. Wat moet hij aanvangen? Koud water, Hoffmann of niet aan-

roeren? Hij weet het niet. Dan krijgt hij een ingeving en belt Jeanne op, de verpleegster.

- Hallo, Jeanne! Hier Lou. Zeg: Dille, m'n knecht, je weet wel, ligt hier met een toeval. Kun je niet even aanloopen?

- Nee, Lou, je maakt het te bont, lacht Jeanne terug, vannacht niet. Waar was je van avond?

- Maar het is waar, Jeanne, ik lieg niet. Hij ligt in de hall, zoo wit als een doek. Moet ik...

- Nee, heusch, vannacht gaat niet, zegt ze en hangt gichelend den hoorn op.

Daar staat Lou dan, met z'n bekrompen kennissen! De concierge is natuurlijk doof en Lou loopt zelf in de buurt een apotheker wekken, maar als hij buiten adem terugkomt, doet Dille voor hem open, weer heel normaal.

- Gebeurt dat dikwijls, dat je een toeval krijgt?

- Soms, - zegt de man onverschillig, en voegt er dan trotsch bij: - Maar zoo zijn er niet veel menschen, als ik. Ik ben feitelijk de vader van m'n moeder.

V

Frans Verellen is niet thuis, maar gedienstige buren lichten Lou wel in, die weten minstens zooveel over hem als hijzelf.

Verellen is na z'n zelfmoordpoging invalide gebleven: beide beenen lam, en rijdt nu met z'n wagentje en z'n hond de volksbuurten af om te venten, schoenveters en zoo.

- De stakker, zegt Lou.

O, maar hij is heelemaal geen stakker, hoe kan meneer zoo iets denken? Hij fluit van den morgen

tot den avond en is altijd even opgeruimd. De kinderen uit de buurt zijn dol op hem, hij vertelt hun verhaaltjes 's avonds en brengt soms wat snoepgoed mee. Maar een passie voor z'n hond, die man! Als hij een vrouw had, kon z'er jaloersch op wezen, allez! Z'n verdiensten zijn maar klein natuurlijk, maar z'n behoeften ook. En braaf en godvruchtig, alle dagen naar de kerk. Want als meneer soms van de politie is, komt hij vast aan een verkeerd adres.

Nee, zegt Lou, en gaat in gedachten terug, zonder hun nieuwsgierigheid te bevredigen. Hij kan het zich indenken, hoe die dompelaar weer tot het leven ontwaakte, en alles plots licht en mooi vond; hoe hij, misschien voor de eerste maal, zacht en goed behandeld werd; hoe hij van liefdadige menschen een wagentje kreeg en een hond. Een hond. Verellen is dus een van de weinigen die hun droom vervuld zagen. Toch moet hij uit een diepere bron van levensvreugde putten, om zoo te zijn als die menschen hem afschilderden. Lou is blij voor den kerel, maar niet voldaan over z'n onderzoek.

***

Van Nicole komt hij ook niet alles te weten. Ze doet aan tooneel. En speelt verbazend knap, denkt Lou er bij. En is ze gezond? Nicole trekt een onverschillig snoetje en haalt even de schouders op, als om te zeggen: niet bepaald krank ook.

- Maar kan hij geen prettiger onderwerp bedenken om over te praten?
- O ja, dat kan hij, dochter van Zeus.

En Lou vertelt van z'n interviews, hier en daar

een geestigheid bijfantaseerend, om dien innigen glimlach te voorschijn te tooveren, of die korte tinteling van haar blik. Wanneer hij aan Walter Vreebos toe komt, staat haar aandacht opeens gespannen:

- Ken jij die ook?

- En jij? vraagt Lou verbaasd.

- Natuurlijk, lacht ze nerveus, hij is immers onze directeur.

Dan praat Lou door, en hangt al z'n portretten op in een persoonlijke lijst, terwijl de discrete ober op- en afdient. Bij de mokka steekt hij een sigaret op en begint weer over haar gezondheid.

- Dat was geen nieuwsgierigheid van me, Nicole... Ik bedoel... het zou voor mij geen verschil maken als je ziek was...

En hij neemt verlegen haar hand, maar zij zegt: taboe, trekt ze terug en drinkt van haar koffie.

In de taxi weert ze nog een schuchtere poging af en vraagt, of ze dan geen goede kameraden kunnen zijn, zonder meer?

- Nee, zegt Lou plots heftig. Geen kameraad of geen broer.

En bij het afscheid, hoewel ze protesteert en angstig nee zegt, slaat hij z'n arm om haar schouders en zoent haar. Want dit is een oerstrijd, waar geen conventies aan te pas komen. Zie, zij biedt al geen weerstand meer. Maar als Lou haar gelaat opricht, staan er twee bevende tranen in haar oogen.

- Ik ben een beest, mompelt hij; je moet het vergeten.

Maar Nicole, plots onverschillig, veegt ze weg, werpt het hoofd in den nek en zegt:

- Als het zoo is, Lou Anders, dan zullen we mekaar niet weerzien. Je gaat je toch niet inbeel-

den, dat ik iets... iets speciaals voor je voel? Zoo'n midas!
Dan lacht ze zelfs, luidruchtig, en verdwijnt.

***

Zoo'n midas! Lou weet eerlijk niet wat het beteekent, maar het zal wel iets verschrikkelijks zijn. Misschien zooveel als Blauwbaard. Ga maar naar huis, midas, we zullen mekaar toch nooit weerzien. Blijf maar rustig op je flat, zitten midassen!... Had ze nog gezegd: stommeling, lompe Klaas! Maar midas! God weet wat het allemaal beteekent... En ze voelt niets voor hem, geen sikkepit, ze heeft het zelf gezegd.

Om één uur verklaart Lou plechtig en met proleptische gebaren tegen z'n buurman aan de bar:
- Maar als iemand mij uitmaakt voor een midas, dat laat ik niet over m'n kant gaan; dát niet!
- Wat is een midas? vraagt de ander.
- Weet ik niet.
En Lou wuift onverschillig met de hand, alsof dat hoegenaamd geen belang had, morst daarbij asch op z'n verkreukeld pak, en glijdt met een zucht van de hooge barkruk. Dan stapt hij onzeker naar buiten en vraagt aan een wachtenden taxichauffeur:
- Wil je een vrachtje?
- Ja. - De man houdt het portier al open.
- Neem dan je rammelkast op je rug en loop rond!

Om drie uur krijgt hij vreeselijk den hik en

vraagt aan Vreebos, dien hij in een tingeltangel aantreft, wat een midas is.

- Wacht eens, zegt die, midas... dat is een geliefkoosde uitdrukking van iemand... - en dan opeens heel stellig: - Nee, ik weet het niet. *Pas la moindre idée*.

- Jij weet ook niet veel, - zegt Lou smalend, met dichtvallende oogen, en vat Walter bij z'n jas, voor steun eigenlijk, maar het lijkt wel ruzie zoeken. - Wat jij weet, kan ik achter op een pik... postzegel schrijven.

Om vijf uur staat hij bij een agent z'n verdriet uit te snikken. Hij heeft de bons gekregen. Vaarwel, midas, heeft ze gezegd. Weet jij wat een midas is?... Ook niet?

- Ga maar gauw naar huis, zegt de man. Waar woont u?

- Nergens, ik moet dolen, - jammert Lou, en vraagt dan opeens, terwijl hij den ander z'n arm voor den neus duwt: - Hoe laat is 't?

- U draagt geen horloge, zegt de agent, maar 't is vijf uur, tijd om naar huis te gaan.

Geen horloge? Lou voelt aan z'n pols: weg. En z'n portefeuille dan? Ook weg. Alles weg.

- Daar had jij me voor moeten beschermen, brigadier. Jij bent de wet.

- Als ik m'n plicht deed, moest ik u opbrengen naar het bureau, wegens publieke dronkenschap.

Dronken? Hij dronken? Haha, de goeie mop! Hij is een midas, diendertje, en een midas weet heel goed wat ie zegt!

Om zeven uur belt hij bij meneer Dufraing, om een kop koffie, als 't niet te veel gevraagd is.

Want hij heeft vreeselijken dorst, de pastoor zal dat wel begrijpen, en wat je aan den minste van je broeders doet...

Jawel, de pastoor begrijpt het, en Lou krijgt zelfs een zetel om z'n roes uit te slapen. Daarin zit hij nog te mompelen: want ik kom van ver, van heel ver, heelemaal van Macedonië... En wiegt zuchtend z'n hoofd in slaap.

Om drie uur p.m. wordt hij wakker. Als hij die vreemde kamer aanstaart en eindelijk herkent, naar z'n verhitte wangen voelt en z'n gehavend pak bekijkt, groeit z'n verbazing tot wrevel en schaamte. Dufraing is tactvol afwezig, maar de meid komt vragen of meneer niets wenscht. Nee, dank u, zegt Lou, en informeert waar de pastoor is.

- De kanunnik is uit.

Zoo, de kanunnik, dat wist Lou niet. Dan wascht hij z'n gloeiend hoofd, drinkt een glas water en vraagt, terwijl de meid z'n kleeren borstelt, wat een kanunnik eigenlijk is. Wat een malle vraag! Voor haar is dat een primaire notie, het is gelijk haar meneer, en Monseigneur is hooger.

- En een midas? Weet u ook niet bij geval?

- Nee, - zegt de meid hoofdschuddend, en gaat twijfelen aan het geestvermogen van den gast, dien ze zoo voorkomend moest behandelen.

Als Lou koortsig op z'n flat aanlandt, schijnt er een pak van Dille's hart te vallen, die zegt, met iets als verwijt:

- Dat moet u toch maar niet meer doen.
- Wat niet? vraagt Lou gemelijk.
- Zoo lang wegblijven, meneer.

Op zoo'n onzin kan Lou niet antwoorden. Hij neemt een heet bad en kruipt rillend onder de lakens.

VI

Nu heeft Lou schipbreuk geleden en hangt aan een stuk wrakhout, in een onstuimige zee. Hij moet het krampachtig omknellen, anders gaat hij naar de haaien. En de storm raast niet uit, het wordt een strijd op leven en dood, tusschen de elementen en Lou's uithoudingsvermogen. Achter hem aan drijven andere stukken wrakhout, en telkens bij den golfslag ploft er een in z'n rug; ook worden de klissen wier ondraaglijk, die z'n keel als het ware dichtsnoeren, met vlijmender nijd, naarmate de vaart in wild geweld toeneemt. Want de zee zwiept onbarmhartig voort, omhoog, omlaag, en Lou zwelgt het brakke zeewater binnen en braakt het weer uit...

Dan begrijpt hij opeens den zin van dezen tocht. Vóór hem uit, op de volgende golfkruin, zwalpt, in een even titanischen dans: z'n hart. Dat moet hij achterhalen. Maar het is een krankzinnige opgaaf, want als Lou omhoog geslingerd wordt, verdwijnt het bodemloos diep onder de grillige schuimkronkelingen; en wanneer hij omlaag schiet, smijt de storm het tartend de hoogte in. Dan groeien de afstanden geleidelijk tot onwaarschijnlijke afmetingen. Lou wordt om beurten duizelig en beklemd, en verliest telkens z'n hart uit het oog.

Hij geeft het dus op en laat zich in het water zinken, lang, heel lang, tot de beroering afneemt en hij eindelijk den bodem raakt. Daar is het

rustig en hij wandelt tusschen grillige planten en bont-gekleurde visschen. Er is een monster bij met fantastische vormen: een midas... Nu gaat de bodem hellen, zacht maar gestadig, en het water wordt lichter groen, tot Lou een vreedzaam strand bereikt, waar glanzend wuivend gras tot rust noodt.

***

Wanneer Lou ontwaakt uit z'n ijlkoorts, staat de professor bij z'n bed, z'n moeder zit er naast met rood-beschreide oogen en wat verder staat Dille bedrukt te kijken, met radeloozen angst in z'n blik.

- Wat gebeurt er? vraagt Lou zwakjes bij deze misplaatste doodbedscène.

De professor licht hem in. Een zware pneumonie, maar het ergste is voorbij. Voorloopig Dagénan. Als hij trek heeft mag hij eten; maar in 't bed blijven, minstens een week.

- Hoe voel je je, jongen?

- Moeder... - zegt Lou en drukt haar hand; dan, geheel in strijd met de waarheid: - Goed, Mams.

Hij knikt ook zwakjes tegen Dille, die wellicht met zuiverder instinct dan de anderen de nabijheid van den Dood gevoeld heeft, en strak naar z'n meester staart, dierlijk bevreesd voor iets, dat dezen bedreigt en waartegen hij machteloos is.

***

De volgende dagen slepen traag voorbij, zwaar van torment. Lou's hoofd bonst pijnlijk, de keel brandt hem en in z'n rug is er een stekende

pijn, die de verdooving niet geheel vermag te smoren. De koorts blijft hoog en de zeldzame sluimeringen woelig. Lou heeft alleen maar dorst.

Moeder waakt dag en nacht bij hem, gunt zich niet meer dan af en toe een dutje in den zetel. En Lou denkt terug aan z'n jeugd, toen hij mazelen had of roodvonk.

- Mams, ken je dat lied nog: Als de madeliefjes bloeien?

- Heere, ja! Maar dat is lang geleden...

- Zing het nog eens, verzoekt Lou.

En de oude vrouw, ach, als haar jongen vroeg: ga eens op je hoofd staan, zou ze 't nog probeeren. Ze zingt dus, maar het lijkt er niet op. Het wordt een krassend geluid, niet eens de goede wijs. Lou heeft spijt dat hij er om gevraagd heeft, dat lied stond eerst zoo zuiver in z'n herinnering. Als het uit is, zegt hij met een glimlach:

- Je bent ook niet meer zoo jong, he, mams?

- Ach nee, jongen, twee en zeventig van Maart, zucht Moeder.

Twee en zeventig, zoo oud zal Lou nooit worden. Wenscht hij dat dan? Vroeger vast niet. Was ik maar dood, zegde hij toen. Maar nu de Dood zoo vlak langs hem voorbijgestreken is, vreest hij heimelijk diens zwarte schaduw.

***

Als Dr Buerbaum den vierden dag zacht de kamer inkomt, ligt Lou in een rustigen, diepen slaap, maar z'n moeder zit dood in haar zetel. Ze hebben nog net den tijd om het lijk uit de kamer te dragen, vóór Lou als een nieuw mensch ontwaakt en zegt: Ik heb trek in eten, menschen.

Van dan af is Dille gerustgesteld: de Dood

moest iemand halen, maar de professor heeft zoo lang gewerkt en afgedongen, tot Hij genoegen nam met de oude vrouw, dat is Dille's verklaring voor de feiten. Hoe het ook zij, van dan af komt Lou flink aan en mag bezoek ontvangen.

***

De eerste bezoeker is Bob Maçon. Als Mohammed maar geduld oefent, denkt Lou, dan komt de Berg wel. Het bezoek heeft blijkbaar niets te maken met de werken van barmhartigheid, want Mooie Bob begint dadelijk met z'n fijn stemmetje over zichzelf te praten.

Hij is getrouwd met de dochter uit *De Drie Bekers*, het eenige meisje waar hij ooit naar omgezien heeft, al wordt er veel over hem gelasterd. Nadien slag op slag. Ziekte met de kinderen, pech in zaken...

- Wat voor zaken? vraagt Lou.

Heu... hij is bookmaker, dat weet Lou toch? Pech in zaken dus, en nog van alles. De moeilijkheden schijnen vooral van financieelen aard te zijn geweest.

- En heb je ook niet moeten brommen, voor chantage?

Nee... heu... hij bedoelt: eigenlijk wel, op vermoedens. Ja, dat is ook een zware slag geweest. En het jobsverhaal gaat verder.

Nog een, die z'n droom vervuld zag, denkt Lou met leedvermaak: een rustige, kleine cel. Ironie van het leven!... Dan vraagt hij zich af, wat Maçon hier toch komt verrichten.

- Maar wat verschaft me de eer van je bezoek?
- Jaaa... teemt Mooie Bob en denkt even na

hoe hij moet beginnen. M'n vrouw zei dat je al een paar keeren bij ons geweest was. En verleden week heb ik weer zoo'n vreeselijk pech gehad, doordat een stom outsider den wedren won. Geruineerd eigenlijk. Toen zei m'n vrouw: Je moest maar eens naar je vriend met z'n mooie kleeren gaan, die zal je wel een paar duizend leenen... Ja. En hoe maakt het de professor? Nog steeds aan het experimenteeren?

Dat is het dus: chantage. Maçon is op de hoogte en wil daar geld uit slaan. Lou moet vlug nadenken, hoe het mogelijk is. Hijzelf heeft het niet verklapt, en Buerbaum heeft meer reden tot geheimhouding dan hij... Brieven? Brieven van of aan of over den professor? Ha, een paar zaten er in z'n verdwenen portefeuille, maar inhoudend niet meer dan wat toespelingen. Die kunnen in Bobs handen verzeild zijn, daarbij Lou's intrigeerende bezoeken... En van stuk tot beetje krijgt Lou een kijk op de zaken, die niet zoo ver bezijden de waarheid is.

Maçon laat z'n vermeend slachtoffer rustig den tijd tot nadenken, dat is z'n gewone tactiek. Toch begint hij zich na een paar minuten onbehaaglijk te gevoelen, om het uitblijven van de normale reactie, als Lou opeens scherp vraagt:

- Ze hebben je dus al één keer voor chantage de nor ingedraaid?

Hij drukt op één keer, en nu wordt de atmosfeer geladen van spanning.

- Laten we niet over het verleden praten, komt Bobs stemmetje zuurzoet. Maar die goeie, ouwe dokter met z'n rare experimenten... Ik vraag me af of dat wel allemaal in den haak is, of het mág eigenlijk?

Lou is de eerste die z'n zelf beheersching verliest.

- Vraag hem dat zelf, jij gemeene afdreiger! Schoelje! Bloedzuiger! Bah, ik walg van je! Er uit! - En tot Dille, die verschrikt komt toegeloopen: - Smijt hem buiten!

***

Van morgen is de kleermaker geweest, met onbetaalde rekeningen, maar de arme man is van de trappen getuimeld.

Na den middag komt Emmy aanzetten, in halve-rouw ornaat. Voor doodbedconfidenties, denkt Lou geamuseerd, en vraagt zich af hoe dit bezoek weer zal verloopen; want het valt bij hun ontmoetingen telkens zoo faliekant uit voor haar, dat ze bot vangt en beschaamd moet afdruipen.

Na de ijsbrekende informaties, hoe de zieke het maakt, veinst Emmy opluchting, maar is eigenlijk teleurgesteld, dat het niet erger is.

- Je komt te laat voor confidenties, zegt Lou lachend.

O, maar dat was heelemaal haar bedoeling niet. Die confidenties zouden trouwens overbodig zijn. Louis-Charles herinnert zich toch wel dat hij haar alles verteld heeft, in Sion? Van Dr Buerbaum en die mysterieuze operaties...

Emmy heeft uit den duur der verdwijningen opgemaakt, dat de behandeling hoe dan ook heelkundig is. Lou vraagt zich verwonderd af, of hij het dan toch verklapt heeft, maar vermoedt van niet en antwoordt:

- Ach ja, het is waar ook. Ik was anders van zin om eens eerlijk op te biechten, m'n hart te luchten, maar dan is het natuurlijk overbodig... En hoe maken het man en kind?

Dit is eigenlijk als scherts bedoeld, maar Emmy

wordt opeens bleek, dan rood, en begint verward te stamelen:

- Hoe... weet jij dat?

Lou denkt vlug na en, zoo hij al verbaasd is, laat niets blijken. Emmy getrouwd, waar zullen we 't schrijven! En in 't geheim, natuurlijk om haar naam als jeugdige sopraan niet in 't gedrang te brengen. En een kind, lieve hemel!

- Ik weet alles, zegt Lou heel gewoon. Ik hoef daarom geen privé-detective met een snor en zoo in dienst te nemen.

Emmy is de kluts kwijt. Angstig vraagt ze:

- Je zult het toch niet verklappen, Lou?

- Maar Emmy, het is geen misdaad, getrouwd te zijn!

- Jawel! Voor m'n carrière wel. Beloof me dat je zult zwijgen, zweer het!

- Ik zweer geen ijdelen eed, - besluit Lou, en daar kan ze genoegen mee nemen.

Nu moet Lou het naadje van de kous nog weten, hij zet z'n interviews practisch voort van op z'n ziekbed.

- En ben je gelukkig?

Emmy haalt even de schouders op.

- Ach, José is niet heelemaal geworden, wat ik er van verwachtte. En Willy is in een pensionaat... Maar we hebben geld en al wat daarvoor te krijgen is.

Vaar d'r wel bij, zou Stany zeggen.

- En Sonja? vraagt Lou. Ook getrouwd?

- Ja, met een Franschman. Die zitten in Polen.

- En heeft ze niet zoo'n knaap van veertien, vijftien jaar, wat... heu... zonderling?

Dat weet Emmy niet, ze zit verstrooid over iets te piekeren.

Na haar vertrek moet Lou nog op dat rare geval doordenken: Emmy, die van nieuwsgierigheid verteerd wordt en zelf zooveel verborgen hield. Misschien juist daarom. Hoe gemakkelijk nemen we ons persoonlijk geval tot maatstaf?... En Emmy getrouwd! Sonja ook. Haast allemaal getrouwd. Maar daarom niet gelukkig. Wat een goeie mop zou het zijn om Mooie Bob op haar spoor te zetten!...

Dan komt weer het fijne, bleeke gelaat van Nicole voor z'n geest, met de donkere betraande oogen en het lichte koortsblosje op de even uitstekende jukbeenderen. Dat beeld komt terug, alle dagen, driemaal daags, vaker naarmate Lou zich beter voelt. Het wordt een obsessie, soms lacht het of praat, maar meestal staat het verwijtend met twee stille tranen, zooals 't gewonde hert den jager aanblikt.

***

De professor komt alle dagen, per auto, want de beenen worden stram. Hij noemt de dingen bij hun naam, en meent wat hij zegt. Toen de moeder van Lou stierf: je haalt het; en nu: overmorgen mag je opzitten.

Dien avond komt er nog laat bezoek.

- Een pastoor die vraagt of hij niet stoort, zegt Dille. Zal ik hem binnenlaten?

- Als hij Dufraing heet, anders niet.

Hij heet Dufraing, wat een toeval! En treedt in met lachende handen, en vraagt hoe en wat, en verheugt zich over het vlot herstel. Dan haalt hij een paar volgeschreven vellen te voorschijn en zegt als een rouwmoedig zondaar:

- Ik heb uw verhaal toch geschreven, meneer

Anders. In m'n vrije uren, - daarbij wuivend met de hand, alsof die legio waren. - Het is bestemd voor onze katholieke jeugdillustratie, maar ik wilde het eerst wel eens graag voorlezen, al zal u er zich nauwelijks in herkennen.

Eén en al oor, zegt Lou. Dan schraapt Dufraing de keel en begint.

***

Het wordt een verhaal, eenvoudig van trant, gewild-naïef soms, glijdend schier zonder inspanning over diepe symbolen.

Van een knaapje, Felix, dat onuitsprekelijk gelukkig was met z'n speelvriendinnetje Felicitas. Van als de zon in nevels oprees tot ze rood en vermoeid van de lange taak wegzonk, speelden ze samen, vrij en onbekommerd. En gelukkig, de dagen waren te kort!

Tot op een dag Felicitas niet kwam opdagen. De knaap wachtte lang en geduldig, maar toen ze uitbleef, werd z'n hart zwaar bevangen en hijzelf moe en lusteloos. Eet dan toch, zei moeder, en: morgen ga je naar school, daar zie je Felicitas immers terug. Van die belofte leefde de hoop weer op, en Felix trok vol verwachting naar school, leerde behoorlijk lezen en schrijven en rekenen, maar Felicitas zag hij nergens.

Hij zocht haar overal: op straat, thuis, in de kerk, op school, en soms meende hij een glimp van haar op te vangen, maar bij het popelend naderen bleek het slechts een flauwe gelijkenis. Oudere en wijs-geroemde menschen, die wel gisten wat er scheelde, spraken den kleinen Felix moed in: het stond in de boeken zelf, hoe hij Felicitas zou terugvinden; maar later pas, deze moest hij

in afwachting maar doorworstelen. Felix geloofde hen aanvankelijk; want die zouden het wel weten, ze wisten al het andere immers ook? Maar dan bekroop hem weer de vrees, dat ze niet recht begrepen, wat hij eigenlijk bedoelde, en hij zocht alleen. Zoo ontmoette hij eens een meisje, dat zoo sprekend op z'n vriendinnetje leek, dat nu voor hem alle twijfel uitgesloten was. Maar achteraf bleek ze ordinair en lichtzinnig, en Felicitas was innig en goed...

En zoo verliep het telkens. De menschen zeiden vaak: Felicitas? O ja, die kennen we heel goed! Dat je daar zoo lang naar gezocht hebt, arme kerel! Ze woont hier vlakbij, straat en nummer zus en zoo. - Of wel: Nee, Felicitas kennen we niet, maar wel iemand die haar kent. We zullen een aanbevelingsbriefje meegeven. - Of: Felicitas? Ja, h'm, kijk: je loopt hier rechtuit, en dan is het links of rechts. En zoo voort. Vraag het daar nog maar eens. - Eén was er zelfs die grinnikte en zei, dat je door een hennepen venster moest kijken, dan zag je haar wis en zeker.

Maar in het hart van Felix slonk de hoop tot een klein bevend vlammetje, en daaromheen groeide als een beklemming de angstige zekerheid, dat de menschen niet eens begrepen, wat hij zocht. De menschen waren anders dan hij, zoo gauw voldaan... En Felix zocht alleen. En doolde. Ach, overal... En werd oud... Alleen z'n blik bleef jong en scherp, en zocht rusteloos alle einders af, maar wie hij niet vond, was Felicitas.

‘Nu is Felix een oud man, grijs en gerimpeld. Hij moet op z'n stok leunen en bij iederen bocht van den weg even rusten. Heb je Felicitas niet gezien? vraagt hij aan de menschen die voorbijloopen. Maar haar beschrijven kan hij niet, het

is ook zoo lang geleden. Toch zal hij haar bij den eersten oogopslag herkennen, maar waar? De menschen hebben haar niet gezien. Die stomme menschen zeggen, dat hij een sterrenplukker is. Ga maar gauw naar huis, het wordt nacht, zeggen ze.

'Maar Felix blijft verdiept zitten en laat den schemer vallen over z'n gepeinzen. Felicitas... Ze moet immers bestaan, anders heeft z'n leven geen zin gehad?... Felicitas... Ze kan immers geen hersenschim wezen? Of toch? O, die laatste onzekerheid, die de ziel in de wortels aanvreet! Felix staat op en stapt rusteloos verder.

Ginder doemt een oude kerk in het duister op. Een tempel van God. Hoe lang is het geleden, sinds hij daar nog een voet gezet heeft? Vroeger speelde hij wel eens aan het kerkmuurtje, met Felicitas... En als ze daar binnen nu eens was, en op hem wachtte? Hij stapt aarzelend door het donkere portaal.

Wanneer hij geknield zit op een van de achterste stoelen, breekt er plots iets in hem, en als lang gekoesterde parels vallen z'n tranen op dezen gewijden vloer. Hij slaat de handen voor 't gelaat en snikt: God!... vele malen achtereen. Dan kijkt hij hulpeloos naar het roode lampje, dat zoo innig trilt, en smeekt: Jezus van Nazareth, God die gezegd hebt: zoek en ge zult vinden, ontferm u over mij! En zie: opeens voelt hij een hand op z'n schouders, en als hij omkijkt...

De koster vond hem 's anderen daags: dood. Maar op z'n gelaat stond zoo'n hemelsche glimlach van onuitsprekelijk geluk, dat de menschen zich afvroegen, welk verrukkelijk visioen deze man had mogen aanschouwen.'

***

De stem van den kanunnik heeft warm getrild, niet zoozeer om het herleven van de aesthetische aandoening als van schoon-menschelijk gevoel.

- U hebt er zelfs een *happy ending* aan gebracht, zegt Lou peinzend.

Maar voor zichzelf maakt hij uit dat het slot van het verhaal anders is. Op een dag ontmoette de man een bleeke nimf van doorschijnende schoonheid, innig en goed. Toen wist hij dat dit Felicitas was, waarnaar hij z'n heele leven gezocht had. En hij nam haar tot zich en ze leefden samen lang en gelukkig. Zoo zal het einde zijn van z'n verhaal.

- Ja, lacht Dufraing, al lijkt het op 't eerste zicht wel een *unhappy ending*.

Dan toovert hij ergens een pakje vandaan, een cadeautje voor den zieke: de Belijdenissen van Aurelius Augustinus. De eerste, die wat meebrengt, denkt Lou getroffen, van geld dat geen vier en twintig uur het zijne geweest is. Hij vindt geen passend dankwoord en stamelt verward een gemeenplaats. De kanunnik kijkt op z'n horloge en staat recht.

- Nu is het hoog tijd voor den patiënt om te rusten, - en reikt Lou de hand.
- En voor den pastoor om te werken. Niet?
- Ja, zoo een en ander, - en Dufraing wuift vaagjes in de ruimte.
- Een partijtje biljart... schertst Lou.
- Precies. En een spelletje bridge... Haha, we begrijpen mekaar volkomen. Tot weerziens en... hou zee!

VIII

Nu mag Lou opzitten en begint de verveling van den convalescent, doordat de bezoeken raarder worden en de levenslust toeneemt. Hij speelt wat patience of leest tot de letters gaan dansen. Dan rekt hij zich, geeuwt en blijft zitten mijmeren.

Augustinus' Belijdenissen zijn nog niet opengesneden, er is iets behekst met dat boek. Lou heeft altijd de bedoeling om er aan te beginnen, maar bezint zich telkens of er komt wat tusschen, en stelt dan weer uit. Intusschen blijft het in het salon slingeren en verzamelt stofjes. Eens heeft Lou het opengeslagen, en al zei Dufraing dat het niet dweperig aandeed, 't was O God van hier en O God van ginder. Niet te veel ineens lezen, had de kanunnik nog gezegd. Nou, Lou zal de goede maat niet overschrijden.

Dille is een kostbare toevlucht in deze dagen. Een ster en een anker. Voorbeeldig huisknecht, mitsgaders gezelschaphouder. Hij vertelt zoolang het z'n meester behaagt te luisteren, de eerste vijf minuten de waarheid, daarna wat boeiender. Toch zijn de bloote feiten van z'n geteekend bestaan dramatisch genoeg, en Lou zou er, met de pen van een Walschap en wat gist, een zeer winstgevenden roman uit kunnen beslaan.

Maar het behaagt hem slechts zelden te luisteren, en nooit langer dan de historische inleiding. Dan sluit hij de oogen, laat Dille's stem afdobberen en keert in zichzelf en in het verleden, op den dwalenden gang van z'n gedachten.

Nicole. Ze heeft hem niet bezocht dan in figuurlijken zin. Maar zoohaast Lou beter is en uitmag, zal hij haar opzoeken, om het verwijt van die

twee betraande oogen uit te wisschen. Hij zal nog veel meer uitwisschen: zijn verleden en het hare. En opnieuw beginnen, een leven van geluk en rust. Dat rijst in hem als een zonnige zekerheid.

Sonja. De eenige waar hij geen nauwkeurige berichten over heeft. In Frankrijk met een Pool, of was het andersom? Ver weg in ieder geval. Hoe is dat meisje in z'n leven gekomen en er uit verdwenen? Als een plots mysterie. Om de ironie kracht bij te zetten, heeft ze het eenige instrument meegenomen, waar je op aan kon: het horloge. Ach ja, ze was hebzuchtig, die kleine zigeunerin van zestien à vier en twintig jaar! Ze zal van haar vrouwelijke charme wel een besten prijs gemaakt hebben. Maar heeft ze een kind van hem? Heeft Lou Anders een zoon in deze wereld, een kleinen Aeneas?

Arthur is dood, maar daarom denkt Lou nog wel aan hem. Die stakker heeft tweemaal z'n hart weggeschonken, en er de eerste maal z'n geluk, de tweede z'n leven bij ingeschoten. Maar ik klaag niet, Anders, ik treur niet... Wat zou hij nu wezen? Niets, of anders? En waar? Bij den God van Augustinus, of... nergens? Ach, wat nare gedachten!

- Vertel nog eens over je grootvader, Odiel.

- U bedoelt: de vader van m'n moeder?

- Hum.

- O, dat was een kerel kolossaal! Als hij zat was, lichtte hij de deur uit de garnieren om binnen te komen, en we moesten ze elken morgen terughangen. En ieder van ons moest z'n tas en telloor ergens wegstoppen. Ja, ieder voor zich, dat was bij ons, haha! En dat spaarde den afwasch uit. Ik heb er eens vijf frank van gekregen, maar

's anderen daags moest ik ze terug geven, en ik had z'al verteerd. Maar toen heb ik sterren gezien, manneke, groen en blauw. Hij is dood, zei de doktoor. Gij wel, zei ik. En verschieten! Haha, ik had m'n hart stil doen staan, om ze bang te maken. Toen wieren ze kwaad op den doktoor. Ge zult ons eens blij maken, zeien ze. Maar feitelijk was 't om niet te moeten betalen...

De grens naar de fictie is overschreden, en Lou's grillige gedachten vangen hun dooltocht weer aan, als van een man wiens mooiste brok leven achter hem ligt. Maar Lou is nog niet oud. Vier en nog wat, en in prima conditie. En de toekomst...

Nicole. Ze zal door z'n huis bewegen als een goede fee, en wonderen verrichten van gezelligheid en intiem geluk. Dan, 's avonds... O, hij zal kinderen van haar hebben, als ze maar niet tuberculeus is! Eerst een dochterje, om in de goede soort te blijven, en dan een jongetje, zoo'n kleine, grappige kleuter, die telt: één, drie, zeven, negen; en vraagt waarom het overdag licht is en 's nachts donker.

Emmy. Daar heeft Lou een merkwaardig experiment mee beleefd. Zoolang hij als een hondje achter haar aanliep, was hij steeds de held van de caricatuur; maar niet zoodra had z'n mannelijke trots de begeerte den kop ingedrukt, of de bordjes waren verhangen. Maar onderstel dat hij met haar getrouwd was, en z'n echtelijke promotie alsmede de vrucht er van angstvallig verborgen moest houden, uit vrees voor hààr carrière! Hoe zou die gekke zigeuner dat opnemen? *Comme vous voulez, madame?*

Stany heeft nog herrie geschopt in een nonnenklooster, vertelde de professor. Dat schijnt hem

als een kwade microbe in 't bloed te zitten. Op een mooien dag was hij, zonder boe of ba te zeggen, naar het klooster getrokken, waar Eve Buerbaum zuster is. Met het vage voornemen om haar te schaken of zoo iets. Maar moest onverrichter zake terug. Een toevallig getuige heeft de zuster hooren zeggen: ‘Onsterfelijk? Maar dat zijn ze al, Stany.’ en op het laatst, zeer beslist: ‘Niet levend.’ Dat is al wat men van dit dramatisch conflict weet; nu kan ieder voor zich er de rest bijfantaseeren, want die stille gesloten man zal het nooit verklappen.

Eve Curie blijft dus bij haar standpunt. Maar ouwe Jacob wordt werkelijk zeer oud, wel haast honderd jaar, niemand weet het precies. Z'n succes laat hem nu koud, z'n rijkdom ook, hij gaat hoe langer hoe meer piekeren over z'n Eve Curie, en wordt daardoor voor de anderen onhebbelijker. Lou kan het niet helpen, dat z'n sympathie voor hem wat luwt. Zou hij in de toekomst nog bruikbaar zijn? Ach, Lou heeft geen nieuw hart meer noodig. Alleen Nicole...

Nicole. Hij zal rozen strooien op haar pad, zooals de dichter zingt. Maar als ze nu eens boos is en nee zegt? Of verloofd met een ander? Of vertrokken, lieve hemel!

Lou schrikt op uit z'n mijmering en merkt dat Dille nog niet aan 't eind van z'n inspiratie is:

- ... maar ik had er schrik af, hij was zoo sterk als een os. Hij werkte zoogezegd aan de dokken, soms toch. Maar eens moest hij van de tram omdat hij geen geld had. 't Is goed, zei-t-ie, maar ikke nie, gij ook nie. En hij hield de tram tegen. Die had schoon trekken en stampen en probeeren, geen avans, he! Toen werd de konterleur

kwaad. Zwijg, zei grootvader, houd uwe kop, zei-t-ie, anders neem ik u allemaal mee terug. Haha! Op den duur kwamen ze bidden en smeeken, astublieft meneerke, maar ze moesten hem eerst nog een gratels abonnement geven, of hij liet ze nie vertrekken... Hij is anders nog raar aan z'n eind gekomen. Gewed, dat hij op éénen avond vijf en twintig liter bier en vijf en twintig haringen naar binnen zou spelen. Bij den achttiende draaide hij met z'n oogen en hij viel dood. Maar als ze'r mee afkwamen, ging grootmoeder vierkant voor de deur staan. Hier nie binnen, zei ze, hij is gestorven lijk een beest, begraaft hem lijk een beest. Ja, zoo zei ze 't krek. De gemeente heeft er nog tusschen moeten komen, en we kregen allemaal een nieuw kostuum...

De dood, denkt Lou. De laatste halte. Iedereen stapt af. En dan? Lou kent heel weinig menschen die daar een afdoend antwoord op weten. Practisch geen. De kanunnik misschien. Het zou hem wat waard zijn om in diens hart te kijken, of het daar een beroerde bouwval is, dan wel een schoon geordend geheel, keurig en frisch als een Engelsche tuin? Vroeger meende Lou, dat één priester op twee niet deugde, en de andere waren stakkers, of huichelaars, op z'n best droomers, in geen geval normale menschen. Nu is z'n zienswijze sterk veranderd, ter wille van dien éénen man, die bij de anderen zoo gunstig en schoon-menschelijk afsteekt. Die bezit de metaphysische deugden: schoon, waar en goed; en legt aldus, en niet slechts met woorden, getuigenis af voor Die hem zond.

Intusschen ligt Aurelius Augustinus op z'n beurt te wachten. Geeft Lou dan de voorkeur

aan Dille? Vast niet, maar er is iets betooverd met dat boek; en bij Lou een zekere inertie, alsof hij tegen de taak opziet. Op een dag trekt hij er toch aan, uit louter verveling, snijdt het boek open en bladert het eens door. Hij leest de hoofden, zoekt hier en daar wat uit, slaat resoluut alle affectieve ontboezemingen over, maar raakt geleidelijk verdiept, geboeid, getroffen. Op de eerste bladzijde al: *rusteloos is ons hart, tot het rust in U*. Irrequietum... Dat wilde de kanunnik als motto plaatsen in Lou's biografie; maar Augustinus schijnt het als algemeen-geldend te bedoelen. Wat een wijsgeer ook, die man: *Waarom vraag ik, dat Gij tot mij komt, ik die niet zou zijn, als Gij niet waart in mij?* En een dichter: *Maar ik moest zeker den schal uwer wolken oplettender verstaan*. Dufraing had gelijk, het is geen devote-heiligen-praat, maar stevige lectuur, theologie en metaphysica.

Later doet Lou nog een ontdekking. Augustinus is een man van levenservaring en één die weet wat liefde is. Liefde heeft hij gekend in al haar vormen, zelfs die, *waarbij ook tegen den wensch in kinderen worden verwekt, die eens geboren, onze liefde niettemin afdwingen*. Een zoon. Het is al heel problematisch, of Lou het wel zoo ver gebracht heeft. Daardoor krijgt Augustinus' stijl het stempel van den ingewijde en beschouwt Lou de gevoelsuitingen in een nieuw licht. Hij is aan het achtste boek, wanneer de professor het exeat verleent.

IX

Lou Anders is weer onder de menschen verschenen, waakt dus over uw dochters. Hoeft dat nog wel? Er is iets veranderd met Lou. Wat ernst

over z'n gelaat, en in z'n blik een rustige beslotenheid. Hij kijkt de meisjes verstrooid aan en schijnt niet zoo welbespraakt als vroeger.

Zoodra hij Nicole's adres weet, gaat hij op een middag naar haar toe. Ze is nog in négligé. Enfin, dat recht heeft ze. Als ze den bezoeker herkent, lichten haar oogen vroolijk op. Goddank, denkt Lou, ze is niet meer boos. Dan mag hij in haar boudoir, maar opeens komt er een schuwe hinder over z'n gedrag en van de scène, die hij in den geest zoo vaak gespeeld heeft, komt niets terecht. Lou kan die gedwongenheid wel wegschertsen, maar dat wil hij opzettelijk niet: ditmaal geen periphrase.

Ze praten dus heel correct, als dames op de thee. Het weer is goed vandaag. - Ja. - Beter dan gister, als 't morgen maar niet omslaat. - Nee. - En is Lou weer heelemaal beter? - Heelemaal. - Maar hoe staat het met z'n interviews? - Af, op één na.

Lou stapt door het vertrek, gaat voor het raam staan en zucht van boos ongeduld op zichzelf.

Wie moet nog voor de vierschaar?

- Ikzelf, - zegt Lou, en dan opeens: - Wat gebeurt daar?

Nicole komt naast hem staan.

- Waar?

Maar het was zuivere strategie. Lou slaat z'n arm om haar schouder en trekt haar zacht naar zich toe. En zoent haar, op het voorhoofd, op de gesloten oogen, op den mond. En jubelt inwendig om haar stilzwijgende instemming. Maar als Nicole in z'n zwoegende borst de beslissende woorden voelt rijzen, legt ze haar kleine hand op z'n mond, en smeekt: niet doen. Lou is echter te mooi op dreef nu.

- Wij moeten voor de vierschaar, zegt hij, jij en ik, Nicole. En de rechter zal je vragen: Wil je Lou Anders, die een nieuw leven wenscht te beginnen, als wettig echtgenoot? En jij zult antwoorden: ja, o ja, natuurlijk... Zeg eens ja, zoo voor de aardigheid... Nicole...

Hij vat haar bleek gezichtje, dat op z'n schouder rust, voorzichtig tusschen z'n groote handen en merkt opeens haar stille tranen. Geen tranen van geluk, dat ziet hij wel. Maar wat dan? Een belemmering? een blinde muur?

- En dan, praat hij haastig door, vraagt de rechter aan mij: Wil je tot wettige vrouw deze bekoorlijke jonge dame, die pruilt, omdat ze niet zoo erg gezond is? En ik: maar natuurlijk, edelachtbare, waarom staan we hier anders? Ik zal ze heelemaal opknappen, reken maar, en er een stevige, flinke, gezonde...

Er komt geen glimlach op Nicole's gelaat. Ze neemt z'n handen weg, gaat weer stil in een hoekje van de sofa zitten, en zegt:

- Dat is het niet. - Lou schrikt van de onverwachte bitterheid in haar toon en de verwoesting van haar trekken. - *Ik* moet voor de vierschaar. Kijk me niet zoo aan, Lou Anders.

Dan spreekt ze haar belijdenis, op dien strakken toon, die alle hoop en vrees heeft opgegeven, schijnbaar onbewogen, terwijl de tranen achteloos over haar wangen rollen.

Zij is de maitresse van dien midas. Vreebos, bedoelt ze. Tegen haar zin, dat spreekt vanzelf. Maar in het begin vond ze hem nogal interessant. Imponeerend, weet je? En bij den troep schenen ze 't geen van allen zoo nauw te nemen met de moraal. Er was zelfs een homosexueel bij, die daar nog zoowat prat op ging. Zij wilde natuurlijk

geen groentje zijn, en van een zoen en een avond mee uit, werd het... dit. En dan kwamen er ook materieele voordeelen bij: geld en kleeren, en de carrière, hij was directeur enzoovoort. Had ze toen teruggekrabbeld... Het was trouwens te laat, voor ze haar flater inzag.

- En nu weet je alles, meneer Anders. Want één ding heeft die kwal me althans geleerd: dat er niets verachtelijker is, dan een leven dat met leugen en huichelarij aaneenhoudt... Waarom ga je nu niet? Ga maar.

Lou staat nog voor het raam, zonder uitdrukking op z'n gelaat, maar in z'n binnenste ziedt en bruist het. Hij roert niet of zegt geen woord, en de geladen stilte in het kleine vertrek groeit aan tot een ondraaglijke beklemming. Nicole houdt het niet uit, zij komt zacht overeind en wil stilletjes de kamer verlaten, maar dan is Lou in drie stappen bij haar, vat ruw haar arm en barst los:

- Jij slet! Had je nog van hem gehouden! Maar zoo! Imponeerend, weet je! Materieele voordeden! Geld, bah!... Je flater inzag! Je flater!! Bah! Jij...

Hij braakt de laagste scheldwoorden tegen haar uit, en zij knikt maar: ja, ja, en laat machteloos haar tranen leken. Maar als hij weg wil, klampt ze zich, gedreven door ik weet niet welk krankzinnig instinct, krampachtig aan hem vast; en bij Lou is het zoo'n primitief conflict van liefde en haat, dat hij haar nog éénmaal zoent, onstuimig, tot haar tanden kraken. Dan vlucht hij, haastig en stom, als voor een booze sirene, en laat deze vrouw, dit meisje nog, van aangezicht tot aangezicht met de toekomst.

⁎*⁎

Verwoest, denkt Lou. Alles verwoest. Verslenst, vernield, vertrapt. Hij wist niet dat smart zoo dor en voos kon zijn. Bij anderen en in boeken leek ze altijd nogal interessant. Maar nu is het, o, beroerd in z'n binnenste. Iets kapot, reddeloos. En niets anders in de plaats, geen uitkomst. Drinken? Straks misschien, nu gaat hij naar den professor. Dat is haast een reflex geworden, als er iets misloopt, alsof die steeds een uitweg wist en niet telkens maar een ander doolpaadje instuurde.

⁎*⁎

Het eerste wat Lou te hooren krijgt, is dat hij er niet goed uit ziet.

- Nee, zegt Lou.
- Te veel gewandeld misschien. Is het dat?
- Ja, zegt Lou.
- Ik zei toch: niet langer dan een uur. Je moet m'n instructies beter opvolgen.
- Ja, zegt Lou.

Dan keert Jacob, wiens belangstelling voor de buitenwereld hoe langer hoe flauwer wordt, z'n aandacht weer naar z'n eigen gedachten, en praat opgewonden over Stany, die vandaag tweemaal gepromoveerd is. Tot hoogleeraar, als opvolger van z'n meester, en tot gewestelijk leider van de Internationale. Maar de concepties van dien knaap zijn gewoonweg fantastisch! Weet Lou wat hij nu weer gepresteerd heeft? Een hart van chroomstaal. Een kunsthart, waar haalt hij het stoute idee! En het functionneert, heel secuur, maar je moet een accumulator in je zak dragen. Natuurlijk, wat gevoelens en aandoeningen betreft...

Lou luistert maar half. Wat gewordt er van Nicole? vraagt hij zich in kwelling af. Op z'n best: een gebroken leven, hard, koud en vreugdeloos... Op z'n ergst: morphine... ja, dat zal het wel worden. Of zelfmoord? Godverdomme!

- ... als die een kans krijgt, maakt hij de menschen onsterfelijk!

- Daar zijn ze vet mee! - zegt Lou smalend, en de ex-professor kijkt hem verbaasd aan.

- Jij denkt zeker, gaat Lou voort, dat je me veel diensten bewezen hebt, he? Veel... - en hij haalt de schouders op, omdat het zonde is van de woorden. - Nee, Jacob, had ik m'n hart maar gehouden, het hart dat ik van moeder kreeg, mijn hart, dat was misschien nog best geweest.

- H'm, doet Buerbaum sceptisch, dan was je... h'm... niet meer, zooals ze zeggen.

Daar schrikt Lou toch even van; het geeft een raar gevoel, te denken dat hij dood had kunnen zijn. Hoewel, bij slot van rekening...

- Zoo, zegt hij langzaam. Ja. Dat komt toch vroeg of laat, he? En dan? Weet jij wat er dan komt, professor doctor?

- Bij mijn weten niets, jongeman. Mijn gebied gaat van de conceptie tot den dood en beperkt zich bij de waarneembare phenomenen. De stof, de feiten, reëele dingen enfin. Als ik daarbuiten ging, zou ik even laakbaar zijn als de exegeet, die uit den Bijbel betoogt dat de zon rond de aarde draait. Maar mij zal niemand verwijten, dat ik op andermans terrein jaag. Het mijne is trouwens ruim genoeg. Ik vraag me zelfs af of er ueberhaupt...

- Ik moet naar huis, zegt Lou opeens. Je moet me excuseeren, Jacob. Feleciteer Stany voor mijn part.

***

In het naar huis gaan kan hij niet aan de verleiding weerstaan om een oude kerk binnen te loopen, in de meening dat hij daar rustig alleen zal zijn om na te denken.

Maar een vervaarlijk predikant met een baard en een groot kruis in z'n gordel, staat met blijkbare voldoening uit te weiden over de verschrikkelijke folteringen die ons in het vagevuur wachten. Brandwonden vooral, en nog wel iets, wacht maar. Tenzij we (zooals hij) het pad van deugd en boete bewandelen. En die folteringen kunnen lang duren, beminde christenen, wel duizend jaar. Een bewijs daarvan is bij voorbeeld de (zeer aanbevelenswaardige) instelling, waarbij een zeker kapitaal ter beschikking van de kerk gesteld wordt, om jaarlijks van de interest missen te lezen voor de zielerust van den afgestorvene.

Hoe stom, denkt Lou. Een gebruik, gratis gesteund op de anthropomorphische opvatting van een mysterie, wordt achteraf ingeroepen om het tijdelijk, dus stoffelijk karakter van dat mysterie te bewijzen. Er was eens een man die op een vijver ging visschen, omdat hij dacht dat er visch zat; toen raakte hij overtuigd dat er wezenlijk visch moést zijn, omdat hij er immers zat te visschen...

Daar gaat een belletje. Het rinkelt met naïeven aandrang. En de menschen worden stil, buigen de hoofden. Lou kijkt onwillekeurig naar het verlicht altaar, waarheen al de lijnen van deze zuivere architectuur convergeeren. Een priester in blank ornaat keert zich langzaam om en heft plechtig den monstrans boven de hoofden.

Bam! Een eerbiedige gongslag trilt door de

stilte, en het zegenend gebaar van den priester daalt langzaam van den hemel naar de aarde. Hoe dan ook, moet Lou opeens aan het ontologisch godsbewijs denken. Wat was dat ook weer? Of wel bestaande, of wel ongerijmd. Bam! Maar voor wie de vraag stelt, is God niet ongerijmd, of het heele argument kwam niet voor onderzoek in aanmerking. Bijgevolg komt er een betoog *ad hominem* bij, dat het Anselmusbewijs weliswaar objectief geconditionneerd laat, maar subjectief bindend maakt. Bam! God bestaat dus, voor mij althans.

Het belletje rinkelt weer, vroolijk nu om den ontvangen zegen, en de menschen nemen hun tegoed aan luidruchtigheid op. Lou komt haastig weg.

***

God bestaat. Dat is één. Dat is eigenlijk ook twee en drie. Alles valt of staat daarbij. Eindelijk een gewis steunpunt, de zekerheid waar het op aankomt: God bestaat. Is daarmee niet alles gezegd? De rest zijn corollaria. Als God bestaat, bezit Hij de attributen die het katholiek geloof Hem toekent, ongeacht predikanten met een baard. Dan volgen de resteerende etappen vanzelf, als van een klaar gemerkte route. Je kunt natuurlijk nog gaan twist en over de vraag, of Christus' voorkeur voor het bootje van Petrus al dan niet een aanwijzing is voor diens primaatschap, maar in hoofdzaak...

Lou besluit nog even bij Dufraing aan te loopen, z'n ontdekking toetsen aan een theologischen maatstaf. Bij het binnenkomen zegt hij, te plechtig eigenlijk voor z'n temperament:

- Ik heb God ontdekt.

- Als het maar niet andersom is, lacht de kanunnik. Kom even binnen.

Maar even wordt lang. Het blijft niet bij theodicee, al is de kanunnik nog zoo geboeid. Lou vertelt over z'n verleden en verklapt het mysterie van den professor. Hij wordt hoe langer hoe openhartiger. Dat hij steeds dien onweerstaanbaren drang naar geluk in zich draagt. Dan z'n tallooze ontgoochelingen. En Nicole...

- Neem nog een sigaar, zegt Dufraing.

Lou zegt niet nee, want ze zijn puik voor een pastoor, en hij heeft nog nooit de bevrijding gevoeld van zoo vertrouwelijk met iemand te praten. Maar heeft de kanunnik wel tijd? - O ja, en de ander wuift met de hand of hij op vacantie was. De dag heeft immers vier en twintig uren.

Dan beantwoordt Dufraing de confidentie door over zichzelf te praten. Van z'n harde jeugd, en het geestelijk ideaal, dat nog gaaf en ongeschonden in het centrum van z'n ziel staat. Hoe z'n overplaatsing uit een drukke parochie van levende zielen naar het secretariaat voor sociale actie aanvankelijk een harde slag was voor z'n ijver, tot hij, na een periode van blind vertrouwen, het verband ging inzien. Zelfs administratief werk kan licht vallen, als je 't verband maar vat met de zielen... Hij heeft ook van een meisje gehouden, toen hij man werd. Kijkt u daar van op, meneer Anders? Ja, het was misschien wel goed, als ieder priester zoo iemand had om aan te denken. Dan zou het verzaken lichter vallen, u begrijpt wat hij bedoelt... Nu is ze een flinke vrouw met vijf kinderen. Eén daarvan heeft hij gedoopt, dat is meer dan haar echtgenoot vermocht, niet waar?

Ten slotte speelt de kanunnik op z'n oude piano enkele études van Chopin. Lou luistert verbaasd en denkt weer na over het hart van dezen man. Nu heeft hij er een blik in geslagen, en weet dat er van verwarring of onrust geen sprake is. Na het spel staat hij recht om op te stappen, en prijst oprecht:

- U speelt uitstekend.

- Ach, in m'n vrije uren...

- Die vrije uren zijn een goeie mop, lacht Lou. Of een fabel?

- Haha, een dichterlijke vrijheid! Wat niet belet, dat een mensch z'n dag om moet krijgen.

Bij het afscheid ligt er zooveel hartelijkheid in hun handdruk en zoo'n warme gloed in de oogen van den kanunnuk, dat Lou getroffen denkt: hij houdt van me. Dan schiet hem weer de innige confidentie van zooeven te binnen: Ik heb de zielen lief, meneer Anders, krankzinnig lief...

***

Dille is rampzalig, omdat z'n meester er zoo afgemat uitziet en weer koorts heeft. Lou zit bij het raam te mijmeren. Z'n hoofd duizelt nog van de vele woorden. Nu ebt de spanning van de wisselende voorvallen terug, en oude zorgen steken den kop weer op. Daareven heeft Lou de Belijdenissen nog eens opengeslagen, en toevallig een citaat gevonden: *Het is goed voor den man om geen vrouw aan te raken*. Maar daar kan hij niet bij, nog niet. Nicole...

- U moogt niet meer zoo lang gaan wandelen, zegt Dille na een fellen tweestrijd; anders kan ik voor uw gezondheid niet instaan.

- Dat is het niet, - zegt Lou, onbewust de

woorden van Nicole herhalend; en Dille ademt verlicht omdat er geen bekeuring volgt op z'n gewaagde inmenging. - Dat is het niet, Dille. Maar iemand heeft m'n leven verwoest. Die man daar, kijk, hij stapt net voorbij. Die midas met z'n breeden zwarten hoed.

Lou weet nog steeds niet wat een midas is; Dille evenmin. Maar van man tot man... Ze begrijpen mekaar.

***

's Anderen daags volgen de gebeurtenissen elkaar snel op. De middagedities brengen sensationeele koppen: MAN VERMOORD. OP STRAAT GEWORGD. AFSCHUWELIJK VERMINKT. Op de tweede pagina rouwartikels: EEN TROUBADOUR VAN HET LEVEN IS VAN ONS HEENGEGAAN. IN MEMORIAM W. RYCKBREYN. WALTER VREEBOS (*salvis titulis*) IS NIET MEER.

Lou stuurt z'n knecht prestissimo naar het buitenland, met z'n eigen pas en identiteitskaart: knoei maar wat met de foto's, en veel geluk in 't leven, beste kerel!

Dan spoort hij den kanunnik op, van waar hij onverrichter zake terugkeert: die ruilt z'n hart niet. Komt verslagen bij ouwe Jacob terecht, en verdwijnt van den aardbodem.

Twee en dertig maten rust

NU mag ik even rusten. En de snaren spannen, want door de laatste akkoorden mag vooral geen dissonant trillen, en ik speel nog maar pas...

Het einde wordt weer fantastisch, geacht publiek. Die mordicus willen, dat alles terecht komt, zullen teleurgesteld zijn. Die moeten maar een romannetje van Courths-Mahler lezen: er zijn er genoeg, en allemaal o.k. op 't laatst.

Maar tegen wie praat ik? M'n eenzame luisteraar is in slaap gevallen. Ach, laat hij van bevrijding droomen. Het heeft ten slotte geen belang!

Ik haal een spiegel en plaats hem vóór me. Nu zijn wij er nog he, ouwe jongen, jij en ik? We zullen zacht spelen, niet waar? Plechtig en traag. En de waarheid getrouw, zooals de partituur gegrift staat in ons hart.

Largo

I

OUWE Jacob is nog niet dood, die heeft zeker olympisch bloed in de aderen en leeft van ambrozijn.

Maar Stany Goethals neemt geleidelijk z'n plaats in. Ook nu leidt hij de operatie, en werkt vlug en precies, totaal verdiept in ‘het geval’. Buerbaum assisteert en denkt weer aan z'n eerste chirurgisch experiment. Hoe lang is dat geleden? Toen stonden er ook pareltjes angstzweet op z'n voorhoofd.

Deze twee gemaskerde mannen, met hun witte jas en gummihandschoenen, onder den lichtkegel van duizend watt, ze lijken wel spelers van een tragische pantomime, die een ritus voltrekken, vele malen herhaald, zoo stom en afgemeten volgen hun verrichtingen elkaar op. En Lou Anders ligt er hulpeloos bij. Je krijgt met hem te doen, omdat zoo onherroepelijk over z'n lot beslist wordt terwijl hij slaapt. Z'n laatste stameling in de narcose was: midas. Zal hij ooit weten wat het beteekent?

Stany neemt een voorwerp in chroomstaal op, een kunstwerk van fijne techniek, en plaatst het omzichtig waar achtereenvolgens Lou's harten gewoond hebben, al die lastige huurders...

Als dit experiment lukt, is niets nog onmogelijk. Het hart was het groote probleem. Den stier bij de horens, zoo is Stany's tactiek. Daarna de

longen, gehard en onverteerbaar, waar geen Kochbacil iets tegen vermag. Dan de maag, kankervrij. De andere organen... En Stany's brein droomt van den nieuwen mensch, dien hij zal scheppen. Hij is jaloersch op God, en wil Diens werk overdoen, maar beter.

Nu naait hij het hartzakje dicht, trekt de long terug en bevestigt de gouden stukken rib weer op nun plaats. Haastig, het is misschien al te laat. Nu nog de wonde en het verband. Dan gauw den handschoen uit om den pols te voelen... Hij klopt. Niet zwakjes en flauw, als tot hiertoe het geval was na een operatie, maar stevig en flink. Zestig, met de regelmaat van een chronometer.

- Gelukt, zegt Stany en z'n oogen lichten.

- Natuurlijk. Maar de patiënt? Leeft de patiënt? vraagt ouwe Jacob.

Eerst begrijpt Stany den zin van de vraag niet, maar dan beseft hij opeens dat de bloedsomloop nu onafhankelijk kan functionneeren, en dat het leven niet ophoudt een mysterie te zijn, omdat hij den gebruikelijken toetssteen gewijzigd heeft.

- Welk is nu het criterium van *Dasein*? vraagt Buerbaum.

Hoe lucide is die man nog, denkt Stany. Hij haalt fronsend de schouders op, luistert even aan Lou's borst en zegt:

- Hij ademt.

- Jaa... - doet Jacob sceptisch, op een toon van: dat kon het wel eens wezen, he?

Ze wachten dus, in die tergende onzekerheid, of er niets zal gebeuren.

Er gebeurt iets. Lou Anders roert opeens, trekt de oogen wijd open, wil zich oprichten maar valt terug, en fluistert: *irrequietum*... Dan niets

meer. Z'n blik blijft star naar één punt staren en z'n mond hangt verbaasd open, als zag hij een wonder visioen.

Dood, denkt Buerbaum. Ook Stany heeft het teeken van den Vijand herkend, maar hij geeft alle hoop niet op: het hart klopt nog.

De atmosfeer in de kamer wordt benauwend van spanning en onzekerheid. Griezelig, met schuwe schimmen van verantwoordelijkheid en wroeging. Stany wordt onrustig en gaat telkens het hart beluisteren. Veertig, maar het lichaam wordt koud... Twintig... Dan stokt het even, wil weer aan den gang, en blijft haperend stilstaan, voorgoed.

- Dood, zegt Stany onbewogen, maar het experiment is schitterend gelukt, - en als hij Jacobs vertrokken gelaat ziet: - Trek het u niet aan, dokter. Wat is de enkeling tegenover de Gemeenschap? Deze hier heeft door te sterven ten minste iets verricht.

***

Ze hebben Lou Anders in de morgue gelegd. Of was hij het nog wel? Jacob Buerbaum zit er bij, alleen, en mijmert. *Irrequietum*, rusteloos... Wat kan dat zijn? Er is iets met dat woord. Hij heeft het in al z'n boeken vruchteloos nageslagen, deze man van de wetenschap. *Irrequietum*. Ik heb rusteloos het geluk gezocht en denkbeeldige levenswaarden nagestreefd. Zoo iets?... De stakker. Maar misschien was het verkieslijk boven Buerbaum's eigen fanatiek positivisme. Van de conceptie tot den dood. En dan? Voor ouwe Jacob is de dood niet ver meer. De mensch een dier dat leeft en sterft. En dan?... Z'n dochter weet

op al die vragen een klaar antwoord. Z'n Eve Curie, en die is zoo verstandig...

De professor jaagt een vlieg van het lijk. Buiten op den weg begint een versleten draaiorgel een lied van Tosti te parodieeren. En bij de schamelheid van deze poging tot kunst, rollen langzaam twee tranen over de wangen van ouwe Jacob.

- Lou Anders... zucht hij.

Maar hij weent om alles: hijzelf, z'n Eve Curie, en het naamloos jammer van een laten twijfel.

II

Kanunnik A. Dufraing? Nooit van gehoord. Dokter Buerbaum legt het naamkaartje terug op z'n werktafel en sloft aarzelend naar de spreekkamer. Pastoors kunnen toch zijn tarief niet betalen?

Bij het binnentreden is hij eerst verwonderd, dat z'n bezoeker niet oud is en leelijk, bij zijn weten twee noodzakelijke vereischten voor de waardigheid van kanunnik; dan verrast, omdat het gelaat hem bekend voorkomt, van Sion; ten slotte verbaasd, wanneer de vermeende patiënt niet begint te klagen over z'n hart, maar rustig zegt:

- Dag, dokter. Wij kennen mekaar nog, he? En hoe verliep de operatie van Lou Anders?

Dat is het dus.

- Schitterend gelukt, - zegt Buerbaum, en laat er dan zachter op volgen: - Maar de patiënt is dood.

Er komt een spijtige trek op beider gelaat, en ze zitten nu zwijgend, deze twee mannen: één van het Oude, één van het Nieuwe Testament.

Tusschen hen ligt niet meer dan de schaduw van een Gallileeër, maar die wordt een diepe, gapende kloof, door geen vergelijk te overbruggen, want voor den een is Hij de Zoon van den Timmerman, voor den ander de Zoon van God.

- Zoo... zegt Dufraing eindelijk, dat hart dus...

- Was prima, onderbreekt Buerbaum kortaf. Het klopte nog toen de patiënt al dood was.

- Ja, ik heb niet veel verstand van die dingen, dokter. Maar ik vraag me toch af, als het werkelijk prima was, of de patiënt niet moest leven, zoolang het klopte.

H'm, doet de professor impenetrabel, en neemt het air aan van een sfynx, maar vraagt zich af, wat die pastoor hier eigenlijk komt verrichten.

De kanunnik, die z'n gedachten raadt, komt met z'n rekest op de proppen:

- Dan heb ik nog maar één verzoek, dokter. Wanneer mag ik om het stoffelijk overschot sturen, voor den dienst?

- O, maar dat is in orde, pastoor. Ik neem alles op mij.

- De zaak is deze, gaat Dufraing onverstoorbaar verder: ik wil Lou Anders met een dienst en in gewijden grond begraven. Op diens eigen verzoek natuurlijk, anders zou ik zoo'n indiscretie niet begaan.

Nu is de beurt aan Buerbaum om ‘Zoo...’ te zeggen. Een posthume bekeering? Dan denkt hij opeens aan iets, dat misschien eenig licht kan werpen op Lou's uiterste wilsbeschikking.

- Het laatste woord van den patiënt was: *irrequietum*... Is er geen citaat of wat, dat zoo begint? Ik heb het nageslagen...

- U hebt verkeerd gezocht. De juiste tekst van

Augustinus luidt: *Inquietum cor nostrum, donec requiescat in Te*. U ziet, het is een laatste getuigenis. Lou Anders was een zoeker van God.

- God... - zucht ouwe Jacob sceptisch, en denkt: een onbepaalde functie, een parameter die al de berekeningen op het laatst in de war stuurt.

- God, herhaalt de kanunnik zeer beslist. Maar u staat aan den verkeerden kant, dokter. Het is met God als met een kerkraam: je moet het zien van binnen uit.

- En waar stond Lou? vraagt Buerbaum met een zweempje ironie.

- Op de rechte plaats, dokter, al had het niet den schijn. Zoo heb ik eens een man gekend, die droomde maar van jagen, wild en wijd. En omdat hij aan z'n dorp vastgestrengeld zat, schafte hij zich alvast een geweer en een jachtakte aan. Maar telkens als hij een haas of een konijntje in 't vizier kreeg, liet hij ontgoocheld den loop zakken: hij kon het niet over z'n hart krijgen. Naar mijn oordeel, besluit Dufraing, was die man een jager op grof wild, al heeft hij nooit leeuwen of tijgers gezien.

De professor zit zwijgzaam. Hij denkt ergens over, en schijnt innerlijk van iets afstand te doen.

- Komt u het lijk maar halen, zegt hij eindelijk. Er is een morgue aan de kliniek. Ik zal de lui verwittigen.

Daarna zegt hij niet veel meer, en de kanunnik begrijpt dat hij moet opstappen.

- Weet u bij geval ook wat een midas is? vraagt Buerbaum nog bij het afscheid.

- Nee, zegt Dufraing verbaasd, dat weet ik niet.

Dan reiken ze mekaar toch maar de hand, over het kruis van Christus.

Coda

DIE stad ligt overal.

En even buiten de stad, waar nog heusche boomen groeien, ligt een rustig kerkhof. Onaesthetisch eigenlijk, met z'n grauwen wirwar van kruisen en zerken. Onhygiënisch ook, zoo'n primitief systeem om alles maar in den grond te stoppen. Onverkwikkelijk vooral, want ieder krijgt z'n beurt. Daarom hebben de menschen het maar buiten de stad gebannen, en er een flinken muur omheen gebouwd, voor het nare zicht. Een andere beteekenis heeft die muur niet, want wie wil er in of wie kan er uit?

Hier hebben ze Lou Anders begraven. Zonder hart: Stany vond het jammer van z'n kostbaar stukje techniek. Maar wat er op de zerk staat, is een grove leugen. Lou Anders rust misschien, maar daar in geen geval. Wat daar ligt, is een hoopje ontbinding, een versleten omhulsel, zonder vreugd aanvaard, zonder smart weer afgelegd. Lou heeft er een tijdje in gewoond, een halve eeuw, niet lang dus. Zes harten heeft hij geprobeerd, plus één in chroomstaal, maar het baatte niet: de zwerver was wellicht z'n trouwste incarnatie.

Sommigen zullen beweren dat hij het niet ver gebracht heeft. Kwestie van maatstaf. Hij is toch nooit ontaard tot een deftig burger van de sociale middelmaat. Aan allen, die hier heeten te liggen, kunnen we die eer niet laten. En Lou Anders

heeft een mooie hulde gebracht aan God, vrienden, veel mooier dan de kwezelaar die zeven bidstoelen verslijt. Daarom zal er vreugde zijn bij 't weerzien, meer dan voor honderd rechtvaardigen.

In paradisum perducant eum angeli...

Turnhout, 1941-'42